MARIUS OPREA

adevărata față a lui

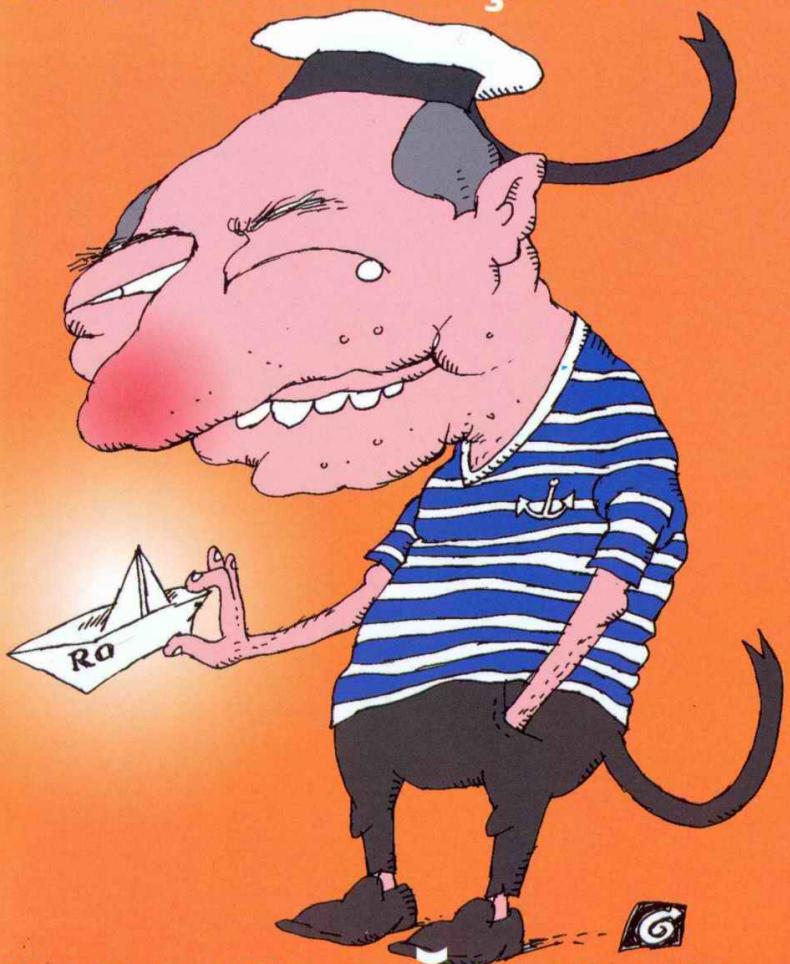

TRAIAN BĂSESCU

De mai bine de un sfert de secol, îl cunosc pe Marius Oprea. De mai bine de un sfert de secol, îi admir tenacitatea şi entuziasmul cu care CAUTĂ: dacă e cineva care merită calificativul de seeker, acela e Marius. Cu un molipsitor elan juvenil, a căutat în pământ urmele dacilor lui Decebal la Sarmizegetusa Regia, şi în arhive - modestele documente referitoare la meşterii tipografi la pragul dintre sec. al XVIII-lea şi al XIX-lea. Cu o îndârjire care l-a singularizat în peisajul istoriografic românesc, a căutat apoi, în alte arhive, urma grea de bocanc a represiunii, după care a conjugat arheologia cu arhivele şi s-a dedicat aflării diferitelor feluri de a muri – el a numărat deocamdată şase – pe care instaurarea regimului comunist le-a inventat într-o sinistră banalizare a răului. Acum caută, cu aceeaşi fervoare atentă la detaliu, urma aproape pierdută a ascensiunii lui Arturo Ui. Îi ţin, ca întotdeauna, pumnii.

Zoe Petre

Aşa arată Traian Băsescu, cum îl văd eu, autorul acestor rânduri. Un Alexandru Macedon care a câştigat bătălie după bătălie cu sine, ajungând la graniţele demnităţii umane. De aici încolo, a început războiul său cu ceilalţi. Mai întâi prieteni sau colegi de partid, pe care i-a trădat pe rând, în numele victoriilor sale. Al cuceririlor sale. Apoi războiul cu un guvern şi o coaliţie din care a făcut parte, apoi cu oraşul pe care îl câştigase în stilul său, într-un iureş sălbatic şi al cărui cadavru l-a lăsat soldaţilor săi credincioşi, să îi fie jefuite podoabele şi să fie purtat în sulițele puterii, profitului şi mândriei de cuceritor. Ajuns pe tronul imperial, s-a arătat la fel de gol sufleteşte faţă de consilierii săi, de care s-a folosit şi pe care i-a lepădat rând pe rând. Apoi a făcut ceea ce ştia deja, cu o ţară întreagă.

Are însă o singură problemă. El nu e Alexandru Macedon. Cu toată oştirea credincioasă şi sicofanţii săi, a rămas un împărat gol; iar noi nu suntem învinşi.

Marius Oprea

ISBN 978-606-8239-05-7

JURNALUL NAȚIONAL
ZIAR VERTICAL

Marius Oprea

ADEVĂRATA FAȚĂ A LUI TRAIAN BĂSESCU

Marius Oprea (n. 22 mai 1964, Târgoviște) este istoric, poet și eseist, membru al Asociației Scriitorilor Profesioniști din România. A studiat istoria la Universitatea din București. A fost membru al cenaclului „Universitas" condus de profesorul și criticul literar Mircea Martin. Este autorul unei teze de doctorat cu tema *Rolul și evoluția Securității (1948-1964).* În prezent este director al Departamentului de Investigații Speciale din cadrul Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc, institut pe care l-a condus între 2005 și 2010. A debutat ca poet în volumul *Pauză de respirație*, alături de Simona Popescu, Caius Dobrescu și Andrei Bodiu. A fost consilier personal al senatorului Constantin Ticu Dumitrescu, coautor al legii de deconspirare a Securității, consilier al Președintelui Emil Constantinescu (1999-2000) și al Prim-Ministrului Călin Popescu Tăriceanu (2005-2010). A scris: *Solo de tamburină*, versuri, Ed. Paralela 45, 1999, *Banalitatea răului. O istorie a Securității în documente.1949-1989*, Ed. Polirom, 2002, *Securiștii partidului. Serviciul de cadre al PCR ca poliție politică. Studiu de caz: arhiva Comitetului Municipal de Partid Brașov* (coordonator), Ed. Polirom, 2002, *Ziua care nu se uită. 15 Noiembrie 1987*, Brașov (coautor Stejărel Olaru), Ed. Polirom, 2002, *Moștenitorii Securității*, Ed. Humanitas, 2004, *Chipul morții: dialog cu Vladimir Bukovski despre natura comunismului*, Ed. Polirom, 2006, *Zorba și Catedrala*, eseuri, Ed. Humanitas, 2006, *Adevărata călătorie a lui Zahei. Vasile Voiculescu și taina Rugului Aprins*, Ed. Humanitas, 2008, *Bastionul cruzimii: o istorie a Securității (1948 - 1964)*, Ed. Polirom, 2008, *Șase feluri de a muri*, Ed. Polirom, 2009, *Întâlnire cu Apostol*, versuri, Ed. Grinta, 2012.

Marius Oprea a fost decorat cu Ordinul Serviciul Credincios în Grad de Comandor (2000) și a primit Medalia pentru Loialitate a Regelui Mihai I (2012).

Autorul își asumă totala responsabilitate juridică a afirmațiilor sale. Nu a fost și nu este angajat al Trustului Intact.

Marius Oprea

ADEVĂRATA FAȚĂ A LUI TRAIAN BĂSESCU

JURNALUL NAȚIONAL

Marius Oprea
ADEVĂRATA FAŢĂ A LUI TRAIAN BĂSESCU

Copyright 2012 @ Editura Jurnalul
Copyright text @ Marius Oprea
Ilustraţie copertă: Ion Barbu

Director: Marius Tucă
Director General: Dan Matiescu

Tehnoredactor: Mihai Ruţă
Corectură: Olimpia Băloi

Editura Jurnalul:
Şoseaua Bucureşti - Ploieşti nr. 15, Clădirea Iridex, etaj 3-4, sector 1, cod poştal 013682
Tel: 021-20.30.141
Fax: 021-20.87.642
E-mail: contact@jurnalul.ro

Tiparul executat de Romprint

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
OPREA, MARIUS
Adevarata faţă a lui Traian Basescu / Marius Oprea. - Bucureşti : Jurnalul, 2012
ISBN 978-606-8239-05-7

342.511(498) Băsescu,T.
94(498)"20" Băsescu,T.
929 Băsescu,T

Dedicație

Clopotele nu trag pentru Mitică.
Cred că raiul nostru e plin și îngerii sunt obosiți.

Mai pe scurt: ce e-n lume și-n viață, în economia calculată drastic, în care o femeie cu trei copii gemeni, pe care îi ține, a primit de la guvern, un guvern dirijat de comandantul său, o alocație doar pentru unul. Și ea, protestând singură într-un orășel, înconjurată de șase polițiști, a zis că e mamă. Fără îndoială, tatăl tripleților nu este comandantul Traian Băsescu. Domnia sa are grija sa, Două fete. Și de avort nu se mai pune problema. Domnia sa ne-a avortat cu andreaua. Lăsându-ne pe un cearșaf însângerat, pâlpâind încă vii, în uterul mamei noastre moarte. Numită încă, de noi, cei cu ochii abia deschiși la cer, Patrie.

Din cauza asta, ca patriot român, domnule Băsescu, îți promit disprețul meu.

Așa cum ne-ai disprețuit tu pe noi, deopotrivă adulatori sau supuși.

Și nu sunt singurul. Știu de ce te temi și nu vei scăpa: de judecata istoriei.

Din cauza aceasta, domnule Băsescu, îți dedic această carte.

Autorul

Prolog

Cine nu ştie povestea Împăratului gol, cea a lui Andersen, în care croitorii, esători de minciuni au construit urzeala nevăzută a hainelor poleite, sub care acela ce conduce şi defilează îşi ascunde adevărata fiinţă, iar un copil vine şi spune că împăratul e gol? În România, în aceşti ani, s-au văzut din ce în ce mai mulţi copii. Am văzut un copil cu pălărioară, cred că avea cam cincizeci de ani, am văzut o fată cu ochi foarte tineri şi frumoşi, chiar dacă avea – după cum ea a spus – „şaizeşidoi".

Nu am crezut că asemenea lucruri, precum cele trăite sub mandatele preşedintelui Băsescu, se vor mai petrece. Aceşti copii sunt părinţii şi bunicii noştri. Imaginile pe care le-am văzut cu cei cărora le-a fost refuzat dreptul la viaţă doar pentru că şi-au trăit-o şi trebuie să facă loc altora, după o mentalitate tribală, imagini văzute în zilele în care bătrânii îşi plângeau pensiile tăiate, mi-au făcut un rău aproape fizic. Rămân tulburătoare. Nu pot pune mâna pe piatră, nu mai pot striga. După atâta tulburare petrecută din 1989 încoace, daţi-mi şi mie voie să fiu un pic mai calm. Mă gândesc mai ales la cei care ne-au crescut în iluzia că ne va fi nouă bine. La toată dragostea lor pentru noi şi la marea lor tristeţe pentru că se văd şi ne văd aşa şi la marea suferinţă a celor cu bun simţ din noi – aceea că nu le putem întoarce mai nimic din ceea ce ne-au dat. Ceea ce s-a întâmplat în anii mandatelor lui Traian Băsescu este cel mai greu preţ plătit – al disperării pe de o parte, al dezbinării pe de alta. Brutto, netto plus TVA acesta este preţul complicităţii, laşităţii sau al lipsei noastre de atenţie şi umanitate, a noastră spun, pentru că, în cel mai mic grad de vinovăţie, am lăsat ca aşa ceva să se întâmple. Nouă şi celor alături de care trăim şi lângă care vom mai trăi.

Nimic nu e nou sub Soare. Ceea ce se întâmplă s-a mai văzut. Atât diversiunea croitorilor, cât şi destinul Împăratului gol, de când lumea şi povestea.

Mie îmi e milă de Împăratul Băsescu. De fapt, cine e el în economia istoriei? Şi mai ales a sufletelor noastre? Anii în care ne-a condus ne-au distrus bruma de solidaritate şi încrederea între părinţi şi copii, între vechi prieteni. A distrus astfel, cu încetul, râzând, în numele puterii şi veseliei sale, solidaritatea unei naţiuni. El este creatorul (din nou) al celor două Românii – cea a lor, a boierilor de bani şi trufie, şi cea a noastră, buni să plătim ca ei să aibă banii şi trufia de a ne conduce.

Nu Băsescu e de vină. Vina e aici. În camera mea. Trăiesc cu ea în fiecare zi. Vina e a mea, pentru că am tolerat atâta vreme ca Împăratul să se plimbe gol printre noi şi să fie lăsat în pace, în aplauzele sicofanţilor săi. Vina e a mea, pentru că am întârziat să public atâta vreme aceste pagini în care schiţez biografia acestui personaj halucinant, care i-a făcut atâta rău României. O fac acum, pentru că nu mai pot da înapoi.

Îmi asum toate riscurile – să fiu acuzat că sunt plătit de şoguni, partide, agenturi sau multe alte asemenea. Am încercat multă vreme să îmi păstrez cumpătul, gândind aşa: de ce să fiu acuzat că amestec politicul şi istoria? M-am supus comodităţii de a nu fi criticat că nu sunt „obiectiv". Dar obiectivitate este doar în capul marxiştilor. Nu există istorie obiectivă; pe aceasta o scrie poate doar moartea, un zeu sau în înger; iar aceste istorii nu se pot citi. Eu doar descriu, în aceste pagini, ce cred despre un personaj care mi-a înrâurit destinul, alături cu destinele altor milioane de oameni; din păcate, nu în bine. Aş fi fost primul fericit să pot dedica o odă faptelor sale; nu am cui şi nu am pentru ce. Am întârziat şi dintr-un soi de laşă comoditate intelectuală, având pricina în avântul criticilor care mi-au fost adresate, atunci când am publicat pasaje largi din carte în *Observator cultural*, care a găzduit foarte multe din paginile ce le aveţi acum sub ochi în

forma unei cărţi (o carte ce nu ar fi existat fără ajutorul doamnei Carmen Matei, Ovidiu Şimonca de la *Observator*, prietenilor mei de la Grupul de Investigaţii Politice, Mugur Ciuvică, Mihai Bodiu şi Gabi Vartolomei, care m-au ajutat în publicare sau/şi documentarea rândurilor de faţă). De fapt, ceea ce m-a determinat să public acum această carte este chiar avântul critic la care mă refeream mai sus – mai ales când am văzut că aceia care mă criticau au devenit fie colonei, fie au fost medaliaţi, fie au primit lefuri, bani, sinecuri şi diurne doar pentru a apăra o efigie – cea a împăratului gol. Măcar din aceste motive cartea a rămas, recunosc, multă vreme o operă de sertar. Acum o public, pentru că, nu-i aşa, care e diferenţa dintre o cărămidă şi o poezie, într-un ceas de furie? Acum sunt furios. Nu numai pe Împăratul cel gol, ale cărui efigii vor fi martelate cândva, mai devreme sau mai târziu, chiar şi de fiii susţinătorilor lui de astăzi (nu e o judecată a mea, aşa s-a întâmplat de-a lungul istoriei). Cât mai ales pentru că nu mai vreau să tac şi să îl las să defileze.

Domnul Preşedinte, Împăratul, acela învestit de noi, care populează fiecare dintre locurile în care ne mişcăm, ne locuieşte gândurile, furia ori devoţiunea este un personaj fascinant. Un adevărat om al istoriei. Nu există, în ultimii ani, o frază în care să nu se pomenească numele său, în care să nu se evoce faptele sale.

Eu nu îl pot privi cu detaşare şi nu îl pot ierta. Măcar pentru timpul pe care l-a înghiţit ceas de ceas în aceşti ani, irosind între gâlgâituri de râs istoria recentă a poporului său. Dar mi-e milă de el. De aceea i-am dedicat această carte.

Capitolul I:
Camionul cu margarină

În 26 mai 2005, care pica atunci într-o joi, după-amiaza de la ora 17, într-o populară emisiune, „România la raport", realizată de Carol Sebastian la Radio Mix, se afla invitat vicepremierul conservator George Copos. La un moment dat, pe parcursul interviului, domnul Copos a devenit sentimental, povestind cum l-a cunoscut pe preşedintele României, Traian Băsescu, în 1990: „Eu ţin foarte mult la Traian Băsescu. Vă marturisesc cu toată sinceritatea, îl cunosc din 1990, de când începuse şi el cu o fabrică de îngheţată. Îmi amintesc că aduceam împreună un camion de margarină şi îl împărţeam jumătate-jumătate. Traian Băsescu este un om special, este unul din marii lideri ai anului. Este un om foarte serios, foarte direct, este un om foarte hotărât". Au trecut câţiva ani de la acea emisiune, de atunci lucrurile s-au mai schimbat. Camioanele de margarină nu se mai împart frăţeşte. Nu cred că se mai poate spune cât de mult mai ţine domnul Copos la preşedintele Băsescu, cât despre emisiunea „România la raport", ea a intrat într-un con de umbră, ca şi realizatorul ei, pentru o vreme până când a revenit drept coordonator de campanie electorală al Partidului Democrat-Liberal. Partidul Preşedintelui. Jumătăţii drepte a camionului de margarină. Dar sunt şi lucruri care nu se schimbă în această ordine a lucrurilor. Unul din ele ar fi istoria în sine a acestui minunat şi teribil om, Traian Băsescu, a ascensiunii sale, care poate fi considerată, fără nici un fel de îndoială sau notă de sarcasm, drept un „succes story".

Iat-o, pe scurt, aşa cum sună ea în variantă oficială.

Traian Băsescu s-a născut la 4 noiembrie 1951 la Basarabi, un mic oraş din judeţul Constanţa, cunoscut de arheologi pentru bisericuţele paleocreştine săpate într-un deal de cretă la marginea sa. A fost botezat

ortodox, naționalitatea declarată este cea de român, este căsătorit și are două fete. Ca studii, sunt menționate Institutul de Marină Civilă „Mircea cel Bătrân", Facultatea de Navigație, secția Comercială, absolvită în 1976 și cursurile avansate de management în transportul maritim, absolvite cu o bursă a Academiei Regale din Norvegia. Cunoaște limbile engleză și franceză. Activitatea sa profesională este una prodigioasă. Între 1976 și 1981 a fost ofițer de marină, gradele III, II și I, pe nave de mare tonaj ale NAVROM Constanța, iar între 1981 și 1987 căpitan de cursă lungă, comandant al navelor ARGEȘ, CRIȘANA și BIRUINȚA – cea din urmă, nava amiral a flotei comerciale din România. Din 1987, trece „pe uscat", mai întâi ca șef al Agenției Navrom de la Anvers, din Belgia, iar din 1989 ca director general al Inspectoratului de Stat pentru Navigație Civilă din Ministerul Transporturilor, funcție în care aveau să-l găsească evenimentele din decembrie 1989. Din 1990, avansează ca subsecretar de stat și șef al Departamentului de Transport Naval din Ministerul Transporturilor, iar în aprilie anul următor a fost numit de Petre Roman ministru al transporturilor, portofoliu pe care l-a ocupat și în timpul guvernelor Stolojan, Ciorbea, Vasile și Isărescu, vreme de aproape șase ani. Ascensiunea sa este strâns legată de prezența politică tot mai activă. Din 1992, ajunge parlamentar, membru al Camerei Deputaților, ales în circumscripția Vaslui pe listele Frontului Salvării Naționale (și nu cum greșit se menționează pe site-ul oficial „Partidul Democrat", denumire adoptată de FSN mai târziu). În 1996 demisionează din Parlament, renunțând la imunitate pentru a putea răspunde acuzațiilor de corupție în dosarul „Flota" și este propulsat în funcția politică de coordonator al campaniei electorale a lui Petre Roman, candidat la alegerile prezidențiale. Din 1996 până în 2000 își reocupă locul în Camera Deputaților, fiind reales în circumscripția Vaslui pe listele democraților; la fel și portofoliul de ministru al transporturilor. În 2000, cunoaște un nou succes politic, fiind mai întâi ales președinte al organizației București a Partidului Democrat; în iulie același an, în urma unei campanii electorale scurte și percutante, a fost votat de bucureșteni ca primar al Capitalei, funcție pentru care a primit, în iunie 2004, un al doilea mandat. Ascensiunea sa în ierarhia internă a Partidului Democrat a cunoscut apogeul în mai 2001, când a fost ales președinte al

partidului, iar din 2003 este copreşedinte al Alianţei Dreptate şi Adevăr, încheiată între Partidul Naţional Liberal şi democraţi. La 18 decembrie 2004, Traian Băsescu, candidatul Alianţei D.A., a fost ales preşedinte al României.

Aceasta este istoria oficială. Dar, se ştie, îndeobşte, pe oameni îi atrag micile istorii din spatele scenei, cele care, adunate, dau consistenţă faptelor reţinute şi consemnate de istoria cea mare. Întodeauna cronicile reţin în egală măsură atât şirul bătăliilor câştigate, cât şi numărul ibovnicelor – cu excepţia istoriilor de curte, fireşte, întodeauna darnice în exemple de măreţie şi mult mai discrete cu faptele care se află în spatele poveştii eroice. Dar tocmai acestea din urmă sunt iscodite şi fascinează mai mult decât istoria în sine. Traian Băsescu nu poate face excepţie şi tocmai de aceea citiţi aceste rânduri. Călătoria sa spre putere, începută pe mare, continuată apoi într-un camion cu margarină, de unde a prins viteză în limuzinele ministeriale, şi-a atins ţinta. Traian Băsescu e preşedintele României. Dar, totodată, a luat sfârşit această călătorie, ceea ce, atât pe protagonistul ei, cât şi pe noi ne cam nedumereşte. Ce se va întâmpla de acum încolo? Încotro se va îndrepta pasionala vocaţie pentru putere a acestui fascinant om? La această chestiune nu ştim noi ce să spunem, dar a răspuns, cu ani de zile în urmă, poetul George Bacovia, când, fiind pus să scrie o poezie despre construirea socialismului, a rezumat un întreg proces istoric într-un vers: „cât despre ceea ce va fi, deocamdată e sublim". Dar să ne întoarcem la Traian Băsescu şi la povestea ascensiunii sale, la chipurile ei uitate ori ascunse, care se adună toate în acest singur sens al unui destin de excepţie. Chiar dacă nu este istoria eroică şi exemplară a unui erou de basm, ridicat prin calităţi şi eforturi proprii din praful uliţei în purpura puterii, ea are farmecul ei aparte, arătând propriile merite ale protagonistului. Aici, în Balcani, şi mai ales de două-trei sute de ani încoace, puterea are alte înţelesuri, iar căile spre ea sunt netezite prin resorturi mult mai bizantine decât am fost noi învăţaţi, citind biografiile marilor oameni ai istoriei universale. Traian Băsescu nu este produsul unei lumi obişnuite cu eroii, şi mai degrabă al unui crepuscul comunist, marcat de haos moral şi lipsuri, de comportamente arbitrare, discreţionare, de autosuficienţă şi umilinţă acceptată, în care principalele criterii de reuşită au fost ginta

și geanta, adică al cui ești și pe cine servești. Traian Băsescu a reușit să ajungă în vârf folosindu-se de aceste reguli, ignorându-le când a crezut că e cazul, navigând cu dezinvoltura celui care știe că totul e permis, dacă vrei cu adevărat să fie, și că dreptatea este întotdeuna de partea învingătorului. Și a reușit. Aceasta este povestea victoriei sale.

Amintiri

Nu zăbovim asupra copilăriei lui Traian Băsescu din motive lesne de înțeles; relevanța lor într-o biografie a ascensiunii politice nu este una majoră, pe de o parte, iar în ceea ce privește datele asupra ei, ele sunt sumare și indirecte. Așa că ne putem mai degrabă doar imagina cum, precum majoritatea celor de vârsta lui din Basarabi, micul Traian savura renumiții biscuiți cu cremă „Eugenia", înghețata la cornet, renumita halva făcută de turcii din Cernavodă ori parizerul cu muștar și pâine proaspătă, caldă, adus de tata de la Constanța. Căci micile bucurii și supărări ale copilăriei la finele anilor '50 și începutul anilor '60 s-au petrecut într-o familie dintr-un orășel dobrogean, departe de muchiile tăioase ale unei epoci în care pentru copiii altor familii, cu părinți socotiți „dușmani ai poporului" fericirea arăta ca o felie de pâine neagră, presărată cu zahăr. Dar familia Băsescu trăia relativ bine. Tatăl, Dumitru Băsescu, era locotenent în Regimentul 18 de Tancuri din Basarabi. Să menționăm doar că, întâmplarea a făcut ca el să intersecteze marea istorie de mai târziu, fiind sub comanda maiorului Vasile Milea, cel care între 1953 și 1956 a condus acest regiment. După plecarea de la unitatea de tancuri din Basarabi a celui care avea să devină ulterior ministru al apărării, pentru a sfârși în propriul birou, împușcat sau sinucis în împrejurările tulburi ale evenimentelor din decembrie 1989, Dumitru Băsescu a mai rămas la regiment vreme de un an și jumătate, după care a fost transferat într-o altă unitate militară, tocmai la Iași. Fără îndoială, micuțul Traian nu înțelegea prea multe din rosturile plecării dintre

prietenii săi de joacă din Basarabi, dar, ca orice copil, printre lacrimi a lăsat loc curiozității pentru noile locuri și noii prieteni care îl așteptau acolo. La Iași, Traian Băsescu a fost înscris în clasa I și a început aventura cunoașterii printre linii, bastonașe și literele alfabetului, alături de copii care vorbeau puțin altfel decât era el obișnuit, dar aveau aceleași jocuri și același univers imaginar, populat cu aceiași eroi ai vârstei.

Ceea ce trebuie reținut din toți acești ani e că spiritul cazon, impregnat de tată în trăsăturile comportamentale ale copilului Traian, și-a arătat mai întâi roadele în anii adolescenței, când acesta a optat pentru a urma studiile Facultății de Marină. Era astfel pus în practică, cu sprijinul tatălui și peste îngrijorarea mamei, visul oricărui copil, cu atât mai mult al unuia născut la câteva zeci de kilometri de mare – acela de a deveni marinar, mai precis ofițer de marină și, de ce nu, cu muncă, pile și „spirit de orientare", poate tocmai comandant. Până la a pune piciorul pe o navă, drumul a fost însă lung. Se știa, în epocă, cât de greu e să ajungi student la marină. Traian Băsescu a depășit însă toate aceste rigori și a ajuns să-și vadă visul cu ochii. Din acești ani, datează primele informații documentare cu privire la Traian Băsescu. Ele privesc însă vocația sa de mai târziu pentru putere și compromis și arată că a acceptat o colaborare cu Securitatea.

Cum se știe, există o cale de a face și compromisuri fără compromitere. Dar Traian Băsescu nu a ales-o pe aceasta, ci a dus până la capăt devoțiunea față de un regim în fața căruia alegea să se închine, pentru a-i putea culege apoi, pe față sau pe furiș, roadele. Nici educația din familie nu îi lăsa o altă alegere, căci valorile casei gravitau în jurul valorilor oficializate ale timpului, fără ca să existe îndoială asupra rațiunilor și acțiunilor regimului comunist. Apoi, mai era vorba și de fructul dulce al puterii ascunse de a înrâuri destinele celorlalți, precum și de avantajele care decurgeau dintr-o colaborare cu cei ce puteau influența un salt în carieră. Conform unui document care a fost făcut pubic în circumstanțele unui

proces derulat în 2004 și asupra căruia vom reveni, emis de către Unitatea Militară 01150 (Arhiva) din cadrul Ministerului Apărării Naționale, Traian Băsescu figurează în evidențele păstrate ca fost colaborator al Direcției de contrainformații militare (Direcția a IV-a din cadrul Securității), pe vremea când era student la Institutul de Marină „Mircea cel Bătrân". Ce înseamnă, practic, cele de mai sus? „Colaborator" al Securității, spre deosebire de informator, era o persoană care, fără a semna un angajament și fără a primi în mod obligatoriu un nume conspirativ, furniza de bună voie informații unui ofițer al Securității. Fără îndoială, la Institutul de Marină era un asemenea „ceist", cum era numit, prescurtat, ofițerul de contrainformații al unității, care monitoriza atent atât cursanții, cât și profesorii Institutului, sub aspectul activității lor profesionale, dar, mai ales, al celui cu privire la fidelitatea față de regim. În genere, marinarii erau atent urmăriți, datorită contactelor lor implicite cu străinii, contacte asupra cărora regimul comunist din România devenise de-a dreptul paranoic, pe măsură ce Nicolae Ceaușescu lăsa deoparte orice scrupul în întărirea puterii personale și instaurarea dictaturii. Cu atât mai mult, încă din faza de pregătire, trebuiau controlați ofițerii care aveau să îi comande. A fost sau nu studentul Traian Băsescu de la Institutul de Mrină un asemenea colaborator? În orice caz, ca o primă reacție, Traian Băsescu, liderul de partid și candidatul la Președinția României, nu și-a ascuns mai întâi furia față de publicarea acestor informații despre trecutul său. Apoi, când firea sa aprinsă s-a mai liniștit, a venit și vremea explicațiilor cumpănite, Traian Băsescu explicând că a fost nevoit ca, în anul II de facultate, la prima ieșire pe mare, să „dea cu subsemnatul" în fața „ceistului" unității, dar că nu și-a turnat vreun coleg, ci doar a răspuns unor întrebări benigne, care priveau mai degrabă propria viață și „orientare", ca și atmosfera de acasă, din familie, așa cum, spune el, toți colegii săi au fost siliți să o facă. Nu a fost confirmat de vreunul dintre ei, iar în lista „colaboratorilor" Securității, racolați cu acel prilej al verificării

studenţilor din anul II de la Institutul de Marină figurează doar numele său. Dar despre toate avatarurile relaţiilor lui Traian Băsescu cu Securitatea, depre întregul război judiciar şi mediatic declanşat pe marginea ei, într-un capitol separat. Acum, să ne întoarcem la Traian Băsescu, ca student în ultimii ani, în pragul absolvirii Institutului de Marină „Mircea cel Bătrân", Facultatea de Marină, secţia Marină Comercială. Căci depre viaţa sa de student nu a vorbit prea mult, aşa cum nici colegii sau foştii săi profesori nu au făcut-o. Era, fără îndoială, fericit. Purta, în plimbările pe străzile Constanţei costumul impecabil al studenţilor Institutului, cu mâneca sub care braţul tresălta în aşteptarea treselor de ofiţer şi sub apăsarea caldă a Mariei, o tânără şi frumoasă recepţioneră de hotel, care în iarna anului 1975, cu puţin înaintea absolvirii Institutului de Marină „Mircea cel Bătrân", avea să-i devină soţie. Ne putem la fel imagina, fără teama de a greşi prea mult, ca şi cum ne-am aminti în locul său, cum purta cascheta ca într-o poză clasică, trasă şmechereşte pe o ureche. Din păcate, atât. Celelalte multe ceasuri ale acelor ani zac în penumbra în care oamenii şi istoria aruncă în fiecare zi a vieţii bucăţi mari de trecut.

Pompierul

În biografia sa oficială se spune că a absolvit Institutul de Marină „Mircea cel Bătrân" în 1976 şi că de la prima sa ieşire în larg a fost ofiţer de marină „pe nave de mare tonaj". Dar o primă „aventură pe mare" este relatată public abia după şase ani de la primirea brevetului de ofiţer.

Prima consemnare a unui episod din cariera lui Traian Băsescu în flota comercială a României socialiste a apărut chiar în presa vremii. În revista *Flacăra* din 31 decembrie 1982, la rubrica „Cel mai – cea mai", sub un titlu pompieristic, „Fapte de eroism. O navă şi un echipaj în care furtuna (şi focul) loveşte ca într-un munte", articolul semnat de Gabriela Ştefănescu îl are ca

protagonist, pe jumătatea de sus a paginii 12, pe Traian Băsescu. În aceeaşi pagină mai este elogiat efortul ţăranilor dintr-un sat din Moldova, care au îndiguit apa Jijiei, împiedicând revărsările anuale şi „un gest de omenie", respectiv fapta unui anume tovarăş Dumitru, aflat la cursuri de perfecţionare la „Ştefan Gheorghiu", care a returnat o geantă cu o mare sumă de bani celei care o pierduse. Dar iată ce l-a făcut pe Traian Băsescu să ajungă un superlativ al anului 1982, din perspectiva reporteriţei de la *Flacăra*, care spune că nu a ajuns din întâmplare la Constanţa. „Am dat curs unei ciudate invitaţii, primită prin poştă, semnată de «un grup de marinari români», ca în drumurile noastre prin Constanţa să ne facem timp, dacă dorim să cunoaştem nişte oameni frumoşi, să stăm de vorbă cu comandantul navei «Crişana», Traian Băsescu. Este, mi se spune, cel mai tânăr comandant de pe petrolierele ţării, nici 31 de ani, comandant căruia i s-a încredinţat, ca semn de preţuire şi încredere, a doua navă ca mărime a ţării, navă al cărei echipaj atinge vârsta medie de 27 de ani". Ziarista de la *Flacăra* a fost deîndată cucerită de marinarul cu vocea adâncă, de costumul său impecabil, de tinereţea în mod plăcut vizibilă şi datorită şepcii de comandant, înălţată peste frunte şi trasă şmechereşte pe-o ureche, aşa cum îl vedem în fotografia care însoţeşte articolul din revista *Flacăra* de acum 25 de ani. Aşa că a dorit să afle „mai multe despre omul Băsescu". Gabriela Ştefănescu crede că „nu a fost deloc o întâmplare că la dumneavoastră nu au mai fost necesari cei 8 ani necesari pentru «naşterea» unui comandant de navă; că, în sfârşit, azi sunteţi comandantul celui de-al doilea petrolier ca mărime al ţării, deşi, după cum spuneţi, adeseori sunteţi pus în situaţia să vă arătaţi brevetul pentru ca să fiţi crezut, într-adevăr". Proaspătul comandant de pe „Crişana" este însă modest. „M-a bucurat nespus faptul că oamenii au avut încredere în mine, numirea comandanţilor de nave făcându-se prin C.O.M. [Comitetul Oamenilor Muncii – n.n.] şi cu semnătura Navromului. Prin reparaţii „efectuate din mers", cei din echipaj au

păstrat nava în exploatare până la mijlocul lunii noiembrie 1982, hotărâre luată, spune comandantul Traian Băsescu, pentru că "o singură zi de scoatere a navei din exploatare înseamnă întreruperea fluxului continuu de aprovizionare a ţării cu ţiţei, înseamnă valută pierdută". Este menţionată şi o asemenea reparaţie şi sunt elogiaţi şefii mecanici ai navei, care au economisit astfel 10 000 de dolari, cât ar fi costat efectuarea ei într-un atelier, pe lângă evitarea întârzierii aferente. Traian Băsescu nu uită, în acest context, să-şi laude echipajul: „trebuie să vă spun că echipajele petroliere sunt cele mai disciplinate, cele mai bine pregătite profesional. E drept, personalitatea echipajului o formează, o modelează şi nava. Iar «Crişana», pe cât este de impunătoare, pe atât este dotată tehnic. Furtuna loveşte în ea ca într-un munte!" Comandantul Băsescu privea lumea, atunci, de la înălţimea navei, cât un bloc cu patru etaje, cu un sentiment de siguranţă şi împlinire, spune el. „Siguranţa provine din înţelegerea adâncă a nevoii vitale a aducerii la timp a ţiţeiului acasă".

Mai departe, este vorba chiar despre un foc. Subiectul, miezul articolului este o anume întâmplare; căci scurta şi enigmatica scrisoare care a adus-o pe reporteriţa de la *Flacăra* în Constanţa se încheia astfel: „Nu uitaţi să-l întrebaţi despre întâmplarea cu incendiul de pe nava «Argeşul», petrecută undeva, în lume, pe vremea când nu împlinise încă 30 de ani»". Dând curs invitaţiei, tovarăşa ziaristă l-a întrebat deci pe Traian Băsescu, care-i povesteşte cele întâmplate: „Ne aflam într-un port, pe un mare fluviu. Descărcam naftă, produs distilat din benzină. «Argeşul» se afla în dana unei mari companii petroliere. Spre sfârşitul descărcării, a izbucnit incendiul. Nu se ştia de la ce şi cum izbucnise. Se aflau în zonă 14 nave, sub diverse pavilioane. Ardea fluviul în plină zi". Flăcările, povesteşte Băsescu, atingeau 40 de metri şi, în mai puţin de un minut, mai precis „în circa 45 de secunde şi nava noastră a fost prinsă în această horă de flăcări. Mai întâi, am ordonat trecerea echipajului la posturile de manevră, cu

intenţia de a scoate nava din zonă. Văzând că nu suntem decuplaţi şi realizând că nu putem pleca (s-ar fi întâmplat o adevărată catastrofă) am hotărât să rămân cu echipajul la bord, în speranţa că incendiul nu va determina explozia tancurilor de marfă ale navei şi cu intenţia fermă de a stinge incendiul de pe nava noastră şi de a o salva. Echipajul a trecut deci la posturile de incendiu". Lupta cu flăcările a durat două ore, la capătul ei echipajul de pe nava românească stingând şi focul de la bordul unui împingător străin abandonat de echipaj şi ajuns în pupa „Argeşului", cu tancurile de combustibil în flăcări. „Pericolul creştea alarmant. Pe de o parte, stingeam flăcările care ne cotropiseră, pe de alta, un nou generator de incendiu, adus de curent, ne ameninţa. A fost o luptă titanică. Întregul echipaj a rămas la posturi". Aceasta, cu toate că nimeni şi nimic, susţine comandantul Băsescu, nu i-ar fi acuzat dacă dădeau bir cu fugiţii. „Era situaţia clasică de abandon a navei. Nimeni nu ne-ar fi acuzat că într-o asemenea împrejurare am părăsit nava. De altfel, toate cele 14 nave din zona incendiului au fost abandonate"[1].

În realitate, povestea acestui incendiu este puţin diferită, aşa cum însuşi Traian Băsescu o corecta. S-a întâmplat la 17 ani de la evenimente, mai exact pe 23 iunie 1998, în cadrul emisiunii „Starea de veghe - În spatele uşilor închise", moderata de Sorin Roşca Stănescu, la postul de televiziune „Prima TV". În emisiune s-a abordat, printre altele, subiectul colaborării lui Traian Băsescu, pe atunci ministru al transporturilor, cu fosta Securitate. Întrebat asupra tipurilor de rapoarte înaintate organelor de securitate ca atribuţie de serviciu, în calitatea lui de comandant de navă, acesta a relatat cele petrecute la bordul navei „Argeş", care, spunea el, au făcut obiectul unei asemenea note-raport, înaintate Securităţii. Faptul, şi anume incendiul devastator pomenit în reportajul din revista *Flacăra* s-a petrecut în rada portului Rouen, în iarna anului

[1] Revista *Flacăra*, nr.52/1982, 31 decembrie 1982, p.12

1981. Traian Băsescu se afla, după cum a relatat, de puţin timp la comanda navei, care a înregistrat o defecţiune şi un incendiu la bord, pe parcursul operaţiunilor de descărcare a naftei, încărcătura puternic inflamabilă. Incidentul a dus la deversarea încărcăturii de pe navă. Dezastrul s-a produs şi alte 38 de nave (faţă de 14, ale poveştii din *Flacăra*) aflate în rada portului francez au luat foc. Dar iată ce spunea Traian Băsescu, despre cele petrecute în 1981, când era comandant pe nava „Argeş": „sunt câteva episoade foarte interesante, aş spune, care au făcut obiectul de interes al organelor de securitate din România, în mod cert. Spre exemplu, când eram comandant pe «Argeş», la trei luni de când îmi obţinusem brevetul de comandant. Am luat foc în portul Rouen, nu numai eu, 38 de navę au fost în incendiul din Rouen în Franţa. Nava suspectată că a generat poluarea, care a făcut ca tot bazinul portului Rouen şi Sena să fie tot o flacără pe o întindere de trei kilometri a fost nava mea, pentru că era nava cea mai mare din zonă şi descărcam naftă în dana rafinăriei «Shellfrancaise». Am stat acolo 28 de zile în anchetă. Legislaţia franceză funcţiona corect. Adică nu trebuia să dovedesc eu că nu s-a produs poluarea de la mine, ci autorităţile franceze trebuiau să dovedească că s-a produs poluarea de la mine. În cele 28 de zile, m-am prezentat şi la tribunal, am fost şi în ancheta organelor de justiţie franceze şi, după 28 de zile, instanţa s-a pronunţat că nu poate fi probată vina navei «Argeş». Am plecat, dar au rămas un litigiu, o acuzaţie la adresa navei de circa 12 milioane de dolari, o cerere de daune". Mai mult, Traian Băsescu a explicat la emisiunea respectivă că a scăpat de răspunderea presupusă de provocarea şi urmările incendiului, a modificat probele care i-ar fi putut conduce pe anchetatorii francezi la cauzele reale ale acestuia: „acum, pot să o spun public, nu mai e nici un secret, am schimbat ceva în instalaţie înainte să permitem accesul autorităţilor franceze la bord, ceea ce a făcut imposibilă demonstraţia, demonstrarea vinei noastre". Întors în ţară, a mai spus Băsescu, el nu putea ţine incidentul secret faţă de

Securitate: „a fost un litigiu, am explicat organelor de securitate ce s-a întâmplat cu noi acolo [...]. Nu puteam să nu spun care a fost realitatea, măcar armatorului [NAVROM - n.n.], armatorul nu puteam să mi-l mint, iar în echipaj erau destui care ştiau ce s-a întâmplat. Ar fi fost un risc pentru un comandant să nu spună cauza acelei poluari şi a dramei produse acolo. A făcut obiect de interes pentru organele de securitate acest incident, dar, din punct de vedere tehnic". Raportul la Securitate, cum lasă să se înţeleagă Traian Băsescu în emisiunea de la Prima TV, a fost făcut de nevoie, atâta vreme cât „noi eram sub controlul organelor de Securitate toti, de la ospătar până la comandant, prin aceea că anual primeam un aviz de navigaţie".

Dar, de ce această recunoaştere târzie a culpei în ceea ce priveşte incendierea portului Rouen? Nu poate fi vorba, aşa cum consideră unii ziarişti, care au reluat povestea după ce Traian Băsescu a ajuns preşedinte[2], de prescrierea oricăror urmări penale sau civile ale faptei, căci, în fond, ea rămâne o faptă care nu face glorie nimănui. Motivul este unul mult mai prozaic. Fiind atunci, în 1998, de multă vreme în conflict cu lideri sindicali din navigaţie, care cunoşteau, ca mai tot personalul din flota comercială a României din anii '80, această ispravă marinărească a comandantului de pe „Argeş", Traian Băsescu a aflat de intenţia lor, de altfel materializată ulterior într-un memoriu adresat procurorului general Mircea Criste şi Ambasadei Franţei la Bucureşti, de a depune o sesizare penală, dezgropând astfel acest subiect sensibil. Şi a făcut în aşa fel ca povestea să fie aflată mai întâi de la el, în varianta cât mai convenabilă şi onorabilă a confesiunii, lipsind de pregnanţă acuzaţiile cu privire la caracterul incriminator al faptelor. Astfel, arăta prin acest gest că nu s-a ferit să recunoască întâmplarea de la Rouen de bunăvoie, atunci când aceasta nu a

---

[2] Dan Badea, „Băsescu a incendiat Rouen-ul", în revista *Bilanţ*, noiembrie 2005

mai putut provoca în vreun fel daune statului român. Un gest, s-ar spune, cavaleresc, de asumare chiar şi tardivă a culpei, dacă acest gest nu ar fi fost făcut sub presiunea dezvăluirii incidentului de către alţii. Dezvăluirea adevărului despre cele petrecute nu a avut consecinţe penale. În 28 septembrie 1998, procurorul Ioan Adam, de la Secţia Urmărire Penală şi Criminalistică din Parchetul General, răspundea memoriului trimis de sindicaliştii constănţeni cu privire la întâmplările din iarna anului 1981, la bordul petrolierului „Argeş", constatându-se că fapta nu este prevăzută de legea penală din România şi, în consecinţă, nu există. Cum nu mai exista pe atunci nici nava, înstrăinată într-unul dintre contractele păguboase ale PETROMIN-ului.

Dar şi în 1982 lucrurile s-au încheiat cu bine. Suntem la finele unui an, cât s-a scurs şi de la incendiul de pe nava „Argeş". Comandantul Băsescu este relaxat şi îi răspunde reporteriţei cucerite de la *Flacăra*: „după «ghinionul» cu incendiul, când ne-am întors în ţară, întregului echipaj i s-a acordat concediu de odihnă, chiar şi celor care îl făcuseră deja. Un mod frumos, omenesc de răsplată pentru curajul cu care băieţii de pe «Argeş» s-au luptat, învingând. Imediat după concediu, mi s-a încredinţat comanda navei «Crişana». Vă spuneam că cea mai mare parte a echipajului m-a urmat"[3]. Doi ani mai târziu, în octombrie 1984, Traian Băsescu a primit comanda petrolierului "„Biruinţa", nava amiral a flotei comerciale a României. Recompensele arată că incidentul petrecut la Rouen a avut darul să-l avanseze. Fără îndoială, faptul de a fi evitat acuzarea navei româneşti de provocarea incendiului, foarte probabil din cauza precarităţii instalaţiilor tehnice de la bord, deseori cârpite, cum am văzut că relata chiar comandantul Băsescu, în cursul lungilor trasee pe mare, i-a atras admiraţia superiorilor, dar şi laudele celor de la Securitate. Traian Băsescu a fost socotit după incidentul de la Rouen un erou, mai ales în

[3] Revista *Flacăra*, nr.52/1982, 31 decembrie 1982, p.12

condiţiile în care autorităţile române nu-şi reveniseră după un alt incendiu, un adevărat dezastru, petrecut cu trei ani în urmă, care a produs imense pagube financiare şi a îndoliat flota comercială a României.

În noaptea de 14 spre 15 noiembrie a anului 1979, la 5 dimineaţa, o cablogramă primită la NAVROM din partea autorităţilor navale turce anunţa că petrolierul „Independenţa", nava-amiral a flotei comerciale româneşti, având la bord peste 90.000 tone de ţiţei încărcat în Libia, cu care se îndrepta spre Constanţa, s-a scufundat în strâmtoarea Bosfor, în urma unei coliziuni cu un vas grecesc de tonaj mediu. Era un dezastru: petrolul scurs din tancurile vasului ardea pe mare şi avea să ardă aşa vreme de o lună, iar uriaşa navă, ruptă în două de explozii, se aşezase pe fundul puţin adânc al mării. Suprastructura rămasă la suprafaţă era contorsionată de temperatura incendiului izbucnit, care topise metalul. Forţa exploziilor spărsese geamurile mai multor clădiri de pe malul mării, iar norii de fum au fost multă vreme vizibili de departe, marcând locul tragediei. Vina pentru coliziune a aparţinut, după cum s-a stabilit ulterior, de către un tribunal turc, în proporţie de nouă zecimi comandantului neexperimentat al cargoului grecesc. Dincolo de consecinţele grave în plan material pentru statul român, care pierdea astfel nava-amiral a flotei sale comerciale, aflată abia la al 19-lea voiaj, în cel de-al doilea an de exploatare, dimensiunile umane ale tragediei i-au marcat atunci pe toţi marinarii flotei române. „Independenţa" se afla în acea noapte la comanda unui tânăr ofiţer, de 35 de ani, Mihai Dorinel, care a pierit în dezastru, după ce a încercat, realizând urmările coliziunii şi a incendiului care i-a urmat, să-şi determine echipajul să părăsească vasul. Doar trei dintre cei ce s-au încumetat, încă din primele momente, să sară de la o înălţime de 16 metri în mare s-au putut salva. Restul echipajului, 42 de oameni, au pierit arşi, zdrobiţi de suflul exploziilor sau înecaţi într-o mare de petrol în flăcări. Povestirile supravieţuitorilor au fost terifiante, iar jalea

şi doliul au cotropit portul Constanţa, pe măsură ce cadavrele recuperate ale echipajului erau aduse acasă. 11 dintre trupuri nu au mai fost găsite niciodată. „Cei mai mulţi dintre oameni au murit înainte de a sări în apă", a povestit Dragoş Voicescu, unul dintre supravieţuitori. „Cred că au fost omorâţi de suflul exploziilor, căci puţini au fost cei găsiţi înecaţi"[4].

Nicolae Romulus Moise, căpitan de cursă lungă, directorul Întreprinderii de Exploatare a Flotei Maritime NAVROM, a fost şeful comisiei române care s-a deplasat la locul dezastrului: „am fost puternic afectat şi impresionat de moartea marinarilor români şi de pierderea unei asemenea nave. Imediat după stingerea incendiului, am urcat la bordul epavei. Ceea ce am văzut m-a înfricoşat. Am fost îngrozit când am înţeles puterea exploziilor şi intensitatea temperaturilor foarte mari care au afectat nava. Las la o parte hublourile, de exemplu, a căror sticlă era pur şi simplu topită, dar tubulatura de pe centrul navei şi o parte din suprastructuri erau transformate în cenuşă, ca şi cum nu ar fi existat. Am fost copleşit când mi-am imaginat grozăvia celor petrecute acolo, de felul în care au putut muri acei oameni. Nu se mai putea vorbi de noţiunea de cabine, în sensul de a intra pe vreo uşă. Pereţii de tablă despărţitori nu mai existau, se topiseră efectiv până la pulverizare, erau aşa, doar nişte spaţii goale şi lugubre; ca nişte cavouri. Nu a fost găsit vreun cadavru la bordul epavei. La asemenea temperaturi degajate de puterea exploziilor şi incendiului, cu mult superioare punctului de topire a fierului, nici nu s-a mai pus problema găsirii de cadavre. Mai ales în partea dinspre prova comenzii, acolo unde a bătut focul, toate cabinele şi ce era în cabine s-au topit pur şi simplu". Mult mai afectat a fost Constantin Preda, comandantul

[4] Toate citatele cu privire la dezastrul petrolierului „Independenţa" au fost extrase de pe site-ul www.romaninans.bc.ca, unde sunt publicate interviuri cu supravieţuitori şi alte mărturii cu privire la acest dezastru, realizate de către ziaristul constănţean Constantin Cumpănă.

petrolierului „Independenţa", care se afla la ţărm, în concediu în timpul acestui ultim voiaj al navei sale şi îi lăsase comanda secundului Mihai Dorinel. El a fost trimis să identifice cadavrele echipajului: „în ţară am trimis 31 de sicrie. Alţi 11 oameni au fost daţi dispăruţi, fie că au fost pulverizaţi de explozii, fie că nu au mai fost găsiţi în urma operaţiunilor de căutare. În plus, s-a pierdut întreaga navă şi toată încărcătura. Au rămas atâtea familii îndoliate şi atâţia copii orfani. Cred că eu am murit şi înviat pentru fiecare dintre cei 42 de oameni morţi, pentru fiecare mamă, soţie, frate şi soră, pentru fiecare copil orfan [...]. Cu ce au greşit oamenii aceia ca să moară atât de groaznic? Vă-nchipuiţi? Va înţelege cineva cum s-a murit acolo? [...] Am găsit şi recuperat un ceainic şi o ceaşcă de alpaca, cu care bucătarul navei avea o plăcere deosebită să-mi servească ceaiul. Am recuperat şi limba clopotului de pe navă". Era cam tot ce rămăsese din nava-amiral a flotei comerciale româneşti, în afară de durerea a 42 de familii îndoliate şi deruta autorităţilor navale române, care şi-au revenit cu greu din pierderea suferită. Toate mărturiile de mai sus au fost consemnate la douăzeci de ani de la tragicele evenimente. Atunci, în 1979, în secretomania lor absurdă, autorităţile române au decis să păstreze tăcerea asupra dezastrului. Până şi numele navei, „Independendenţa", a dispărut de pe macheta uriaşului petrolier din holul Întreprinderii NAVROM. România socialistă trebuia să înregistreze numai succese. Pierderile, chiar şi morţii, treceau sub tăcere.

Acestea sunt deci circumstanţele care explică modul în care autorităţile române au privit fapta lui Traian Băsescu de la Rouen. Nu numai că a reuşit să stingă propriul petrolier, la bordul căreia izbucnise un incendiu şi să îl salveze, chiar dacă a pierdut o mare cantitate a încărcăturii, deversate în apă. Iar dacă astfel a incendiat celelalte nave din rada portului Rouen, conta mai puţin, atâta vreme cât a reuşit să scape cu faţa curată din ancheta autorităţilor franceze care au investigat cauzele dezastrului. S-a decis foarte probabil încă de atunci că Traian Băsescu merită, într-adevăr, să devină „cel

mai" din flota comercială a României socialiste, primind chiar aviz să poată povesti pentru presa socialistă, dar cu măsură (fără a da detalii despre locul şi data incidentului) depre faptele sale la cârma navei „Argeş". Recompensarea lui şi a echipajului de pe „Argeş" erau un semn al proclamării oficiale a nevinovăţiei lor în provocarea incendiului din portul Rouen. Consecinţele, în cazul dovedirii culpei, ar fi putut să fie dezastruoase pentru armator (NAVROM) şi proprietar, care era statul român: fie plata a 12 milioane de dolari, fie arestarea navei, în condiţiile în care nu trecuseră nici doi ani de la pierderea tragică a „Independenţei", nava-amiral a flotei comerciale a României. Şi, să nu uităm, prioritatea economiei socialiste atunci era obţinerea şi nu pierderea de valută, căci Nicolae Ceauşescu îngropa deja fiecare dolar în Canalul Dunăre – Marea Neagră şi la temelia Casei Poporului, a cărei transformare din proiect faraonic în realitate tocmai începuse, prin demolarea unui întreg cartier al Bucureştiului.

Milionarul

Recompensele de care s-a bucurat Traian Băsescu au venit repede. Mai întâi, i le-a oferit viaţa. În 6 decembie 1975, cu puţin înainte de plecarea în primul său voiaj pe mare, s-a căsătorit cu Maria Andruşca, fiica unui fost subofiţer din trupele de securitate, devenit ulterior şef de post de miliţie. Făcând o paranteză aici, mediul familial în care a trăit Traian Băsescu poate explica marea sa simpatie pentru haina militară. Insuflat mai întâi de tată, ofiţer în armată, apoi sporit de propria opţiune, de a îmbrăca uniforma de ofiţer de marină, spiritul său cazon se putea consolida şi în compania socrului. Intrat în Jandarmeria Română înainte de război (la izbucnirea celui de-al doilea război mondial, în 1939 era, la 20 de ani, elev la Şcoala de subofiţeri de jandarmerie de la Drăgăşani), Gheorghe Andruşca a reuşit să se menţină şi după epurarea acesteia de către comunişti, intrând în rândul nou-

createlor Trupe de Securitate (care au avut un rol activ şi nefast în impunerea forţată a colectivizării, ca şi în alte acţiuni represive). A ajuns apoi şef de post de miliţie la Cajvana, în judeţul Suceava, unde localnicii îşi amintesc despre „dom' şăf" că i-a băgat la colectiv, că „era iute la mânie şi avea pică pe chiaburi". La 87 de ani, când a participat la festivităţile de Ziua Jandarmeriei, fiind socotit veteran al Jandarmeriei sucevene, Gheorghe Andruşca s-a dovedit a fi un Bătrân credincios, după datină, cerând dezlegare preotului atunci când a fost să ciocnească un păhărel de ţuică, la acel ceas aniversar[5]. Dar să ne întoarcem la familia Băsescu. La mai puţin de doi ani de la căsătorie, soţia, Maria, i-a oferit lui Traian Băsescu o primă bucurie în 1977, când s-a născut primul lor copil, o fată botezată Ioana. Trei ani mai târziu, a venit pe lume cel de-al doilea copil al familiei Băsescu, tot o fată, Elena. Şi aici închidem capitolul asupra vieţii de familie a lui Traian Băsescu, din respect pentru spaţiul privat, în care până şi istoria trebuie să privească cu pudoare.

Bucuriile vieţii de familist au fost completate de recompensele materiale de care Traian Băsescu a avut parte din plin. Aşa cum deseori a mărturisit-o, „a dus-o bine" în timpul regimului comunist, fie de pe urma misiunilor pe mare, fie ca reprezentant al NAVROM la Anvers. „Domnule, eu am avut bani, slavă Domnului, ca lup de mare, am avut bani şi înainte de Revoluţie, cât am lucrat in Belgia, deci, eu am venit în politică cu Audi 80", se mândrea Traian Băsescu într-un interviu din Academia Caţavencu, ironizându-şi totodată adversarii politici. „Să limpezim lucrurile. Năstase a venit în politică în Trabant. Pe bune, uite, Năstase a intrat în politică cu Trabantul, şi ăla, din orgoliu nemăsurat, l-a vopsit în negru, să pară Ceaika. În ziua Revoluţiei, eu aveam Audi 80, el un Trabant"[6]. Şirul recompenselor primite

[5] *Libertatea*, 4 aprilie 2006

[6] *Academia Caţavencu*, nr. 22 din 2000

pentru activitatea sa în marină au început cu un apartament, primit încă pe când era ofiţer, pe 10 ianuarie 1980, prin repartizare din lista alocată Întreprinderii de Exploatare a Flotei Maritime NAVROM Constanţa. La acea dată, familia Băsescu „se compunea" din „soţ, soţie şi un copil", Ioana Băsescu, dar i s-a repartizat un apartament cu 4 camere plus dependinţe, situat în Aleea Zmeurei nr. 2, bl. U, sc. A. I s-a făcut, fără îndoială, un mare favor, căci repartizarea a încălcat normele legale în vigoare la acea vreme, după care avea dreptul la doar 2 camere, având în vedere numărul restrâns membrilor de familie. După 1989, mai precis în 26 mai 1992, pe când era ministru al transporturilor în guvernul Stolojan, Traian Băsescu a cumpărat apartamentul respectiv, pe baza contractului nr. 1415, achitând pe loc suma de 140.000 de lei; cam 630 de dolari, la vremea respectivă.

Blocul de pe Aleea Zmeurei în care a locuit familia Băsescu este unul „destul de cenuşiu". Vecinii lui Traian Băsescu, deşi acesta nu mai locuieşte de ani buni acolo (iar apartamentul cu patru camere a fost trecut din 1999 pe numele fiicei sale, Ioana) sunt discreţi. „Mai vine şi el pe aici, dar rar", spune o vecină, scuturând o pătură de la balcon. Înăuntru, pe casa scărilor, „termopane, scara e curată, opt din cele zece uşi sunt metalice". Ziaristul care încearcă să reconstituie un crâmpei din viaţa cuplului Băsescu aici este refuzat ferm de o altă vecină: „n-o să vă spună nimeni nimic! Scrieţi că e cel mai cumsecade vecin! Atât!". Dar un vecin absent. Administratorul blocului se arată ceva mai generos cu informaţiile: „colocatar bun, plăteşte dările regulat [...]. De fapt, vine un vecin, că ei apar doar vara, la plajă". Sunt confirmate şi „activităţi colaterale" navigării pe mare ale lui Traian Băsescu, care i-au rotunjit substanţial veniturile înainte de 1989: „Da, aducea ţigări, blugi [...]. Ce să zic, mă mai întreabă lumea cum e să fiu vecin cu el, dar ce să le spun? [...] Păi, ce să ne facă, măi, să ne

zugrăvească el?"[7]. Omul are dreptate. Pe Aleea Zmeurei, rămâne o uşă metalică închisă peste poveşti vechi, acoperind în penumbra unui apartament nelocuit în cea mai mare parte a anului istoriile unei familii şi preistoria unei cariere politice. Apartamentul din Constanţa a mai jucat un rol activ în viaţa lui Traian Băsescu o singură dată după plecarea sa spre Bucureşti, în marşul de cucerire a Capitalei şi a întregii Românii. În anul 1996, acesta a girat cu el un împrumut de la Banca Agricolă al fratelui său, Mircea, împrumut despre care vom mai vorbi.

Dar apartamentul cu patru camere primit în 1980 de la NAVROM este doar o mică parte a recompensei. Traian Băsescu, după cum însuşi spunea, a câştigat bani. Foarte mulţi bani. În iulie 2002, în contextul în care în presă au apărut informaţii care arătau că a investit brusc 2 miliarde de lei, cumpărând un teren şi un autoturism Mercedes[8], declara că până în 1990 adunase pe carnete CEC un milion de lei. O sumă impresionantă pentru orice român, care cunoaşte valoarea banului în anii comunismului, precum şi cât de greu se câştigau, de către cei mulţi. Dar, cum însuşi lasă să se înţeleagă Traian Băsescu, el se număra printre aleşi, printre favoriţii sorţii: „pe mine m-a găsit Revoluţia cu bani. După 12 ani de serviciu pe mare, după trei ani de serviciu în Belgia, eram un om care câştigase bani mulţi [...]. Dacă mă căutaţi la CEC în vremurile acelea, vedeaţi că aveam un milion de lei [...]. Deci nu m-a găsit Revoluţia sărac! Eu, înainte de a-mi cumpăra Mercedesul, am avut trei maşini Audi" – declara Băsescu, in iulie 2002, pentru „Jurnalul National"[9]. La acest milion, se adaugă, după cum tot el avea să precizeze într-o altă declaraţie publică, o sumă mare în valută, şi

---

[7] *Academia Caţavencu*, 14 februarie 2005

[8] Concluziile controlului Oficiului Naţional de Prevenire şi Combatere a Spălării Banilor (ONPCSB) din 18.10.2004

[9] *Jurnalul Naţional*, 12 iunie 2002. Reluat în *Jurnalul Naţional*, 16 august 2005

anume 60.000 de dolari[10]. Nu mai cunoaştem pe nimeni care se poate lăuda că acumulase, la vedere, fără teamă de vestita Lege 18 a câştigurilor ilicite, o asemenea avere. După cum se ştie, spre exemplu, Elena Ceauşescu, căreia i s-au făcut publice economiile păstrate pe libretele CEC care i-au fost cofiscate în aprilie 1990 de statul român, avea cu puţin mai mult de un sfert din banii lui Traian Băsescu, şi anume 270.000 de lei. Pe lângă milionul de la CEC şi cei 60.000 dolari, despre care nu a precizat în ce formă au fost „economisiţi" (fiind greu de crezut că autorităţile comuniste i-ar fi permis un cont în valută de asemenea dimensiuni), Traian Băsescu şi familia sa mai adunase încă aproape un milion de lei, adică, mai precis, echivalentul a 895.000 de lei, în bunuri de valoare. Astfel, într-o declaraţie de avere, specifica drept valori dobândite în perioada 1975-1989 bijuterii (cercei, brăţări, lănţişoare etc.) în valoare de 20.000 de dolari, precum şi ceasuri şi brichete în valoare de 35.000 de dolari. De asemenea, el a mai declarat tablouri în valoare de 17.000 de euro, dobândite începând din 1985[11]. Deci, după propriile-i declaraţii, Traian Băsescu poate fi socotit, fără îndoială, printre cei mai bogaţi oameni din România socialistă. Economiile sale totalizau în jur de 2.800.000 de lei. Cel puţin după carnetele CEC, valută, bijuterii, ceasuri, brichete şi tablouri, după cum însuşi declară, era de peste zece ori mai bogat ca Elena Ceauşescu. În cei treisprezece ani şi patru luni de muncă, până în decembrie 1989, a pus deoparte, după o socoteală simplă, în medie 561 de lei în fiecare zi, inclusiv în perioadele de concediu, 17.500 de lei pe lună, 210.000 de lei pe an. Acestea sunt doar *economiile realizate de familia Băsescu înainte de 1989*, după propriile declaraţii ale lui Traian Băsescu. Dacă la suma declarată a economiilor familiei adăugăm cheltuielile curente ale acesteia, calculate la limita de jos a modestiei, la circa 3.000 lei pe lună, se adaugă, la banii declaraţi

[10] Vezi mai jos

[11] După *Adevărul*, din 10 mai 2005

drept economii încă 480.000 lei. Ajungem deci la 3,280 milioane lei venit net, adică aproape 822 de lei pe zi, 25.000 de lei pe lună, 300.000 de lei pe an, pentru fericiţii locuitori ai apartamentului cu patru camere din Aleea Zmeurei, pentru întreaga perioadă scursă de la data în care capul familiei Traian Băsescu îşi lua în primire brevetul de ofiţer şi până la ziua în care Nicolae şi Elena Ceauşescu îşi luau zborul de pe Comitetul Central al Partidului Comunist Român din Bucureşti. Un partid damnic cu domnul Băsescu, ceea ce explică greutatea cu care acesta, ajuns preşedinte al României, s-a lăsat convins să condamne regimul comunist în care, în mod justificat şi sincer, spunea că a dus-o bine. Mai mult decât bine. Este lesne de înţeles, dacă e să ne aducem aminte că o franzelă costa 3,50 lei, un kilogram de carne de porc era 35 de lei, unul de salam de vară 64 de lei, un litru de ulei sau un kilogram de zahăr mai puţin de 10 lei. Atunci când se găseau. Dar este greu de presupus că, având parte de atâţia bani, familia Băsescu a stat la coadă, ori s-a „bucurat" de politica „judicioasă" de „raţionalizare" a hranei. Cum spunea o lozincă a Frontului Salvării Naţionale, partidul care a fost trambulina politică a lui Traian Băsescu, el „n-a mâncat salam cu soia". Comparativ cu aceste venituri, ca profesor stagiar (de istorie), autorul acestor rânduri avea un salariu lunar de 2164 lei. Un prieten, inginer petrolist, la încheierea celor trei ani de stagiu, câştiga 2560 lei pe lună. Salariul mamei, muncitoare textilistă necalificată, cu peste 20 ani vechime era de 2644 lei. Un lector universitar ajungea la 3.000 lei lunar net, iar un şef de catedră universitară, cu vechime şi maximul de titluri academice, la 6.200 lei. La palierul cel mai de jos în România socialistă, un cooperator nu câştiga pe lună, în cazurile cele mai bune, mai mult de 800 lei pentru zilele-muncă prestate (mai puţin decât Traian Băsescu într-o zi). Un muncitor sezonier, fără calificare, la plata cu ora, primea (după grilele de salarizare ale epocii) exact 6 lei şi 8 bani pe oră. Pentru a realiza veniturile lui, un asemenea muncitor ar fi trebuit să muncească peste jumătate de milion de

ore, adică nu mai puţin de 22.452 de zile şi nopţi, iar o sumă similară numai cu aceea economisită de Traian Băsescu în acei ani, ar fi fost obţinută de autorul acestor rânduri prin predarea istoriei Republicii Socialiste România, neîntreruptă, fără vacanţe, vreme de 108 ani şi patru luni.

Dar, revenind la subiectul nostru, cât câştiga, de fapt, *oficial*, într-o lună, într-un an ofiţerul, mai apoi comandantul şi mai apoi şeful de reprezentanţă comercială Băsescu? Un calcul nu este greu de făcut şi arată venituri legale de 1,3 milioane pentru perioada 1976-1989, bani proveniţi *din surse legale de venit* [s.n.], adică salariul corespunzător funcţiilor deţinute. Astfel, între 1976 si 1981, cât a fost ofiţer maritim gradele III, II şi I pe nave de mare tonaj la NAVROM Constanţa, a avut un salariul mediu lunar de aproximativ 3.500 lei, ceea ce ar însemna că veniturile sale totale s-au ridicat, în acei ani, la 210.000 lei. Apoi, când în perioada 1981-1987 Traian Basescu a fost căpitan de cursă lungă şi comandant de navă (pe „Argeş", „Crişana" şi „Biruinţa"), salariul său era de aproximativ 6.000 lei. În concluzie, câştigurile sale în aceşti şase ani au fost de aproximativ 432.000 lei, la care se adaugă diurna, calculată la doi dolari pe zi, presupunându-se nouă luni pe mare pentru fiecare an, deci 3.240 dolari. În cea mai bine retribuită funcţie pe care a ocupat-o aproape trei ani, aceea de şef al Agenţiei NAVROM de la Anvers (Belgia), post ocupat in perioada 1987-1989, putem presupune că a avut un salariu comparabil cu al unui director general, care însă nu putea să depăşească 10.000 de lei lunar, la care este de presupus o indemnizaţie lunară în valută, de aproximativ 1.000 de dolari[12]. Veniturile sale legale pentru cei aproape 14 ani de activitate dinainte de 1989 nu puteau deci să depăşească, în total, 1,3 milioane lei.

Dacă banii economisiţi proveneau din activitatea sa „pe mare", după cum a declarat în dese rânduri şi luăm în calcul că toate cheltuielile curente lunare ale familiei Băsescu au fost

[12] După revista *Bilanţ*, nr.14, noiembrie 2005

suportate numai de soţie, în vreme ce soţul îşi punea toţi banii la CEC, strângea valută sau cumpăra bijuterii, brichete şi tablouri, tot mai rămâne o diferenţă de aproape două milioane care nu poate fi justificată altfel decât prin „activităţi colaterale" aceleia de navigator, adică bişniţă cu produse căutate în România (cafea, ţigări, blugi, aparatură electronică, bijuterii de aur). Este însă greu de crezut că Traian Băsescu ar fi putut aduna două milioane de lei din bişniţă, fizic şi practic este imposibil – ar însemna că familia Băsescu a vândut în medie zilnic câte trei cartuşe de ţigări şi şase pungi de cafea, iar o dată la două zile o pereche de blugi, fără nici un fel de oprelişti, vreme de aproape 14 ani. Ceea ce lasă posibilitatea existenţei unor venituri din alte surse confidenţiale, atâta vreme cât nu se regăsesc în salariile şi diurna de marinar, în veniturile de şef de agenţie la Anvers şi nici măcar în ceea ce Traian Băsescu a pus deoparte din bişniţă, cu toate că ultimul gen de venituri a fost probabil însemnat, după cum recunoştea acesta: „am fost comandant pe navă de un milion de barili care, oriunde acosta în lumea asta, primea ceea ce se numeşte capa pentru comandant [...]. Am făcut şi buf. Am fost marinar şi nimic din ceea ce fac marinarii nu îmi este străin". Buf-ul deci, ceea ce în argoul marinarilor înseamnă bişnită, contrabanda cu mărfuri în genere care lipseau într-o Românie tot mai prăfuită şi apăsată de sărăcie asigura un venit substanţial, dar probabil nu din aceste „bufuri" şi-a adunat Traian Băsescu milioanele, ci şi prin alte metode, mult mai la îndemâna sa, în calitate de comandant de navă, deseori folosite pentru „umflarea" notelor de plată ale călătoriei. De la achiziţionarea de alimente în porturi străine, de calitate inferioară, dar pentru care se plăteau preţuri exagerate, încasându-se comisioane grase, în colaborare cu agentul NAVROM din portul respectiv (ship-shandler). Tot în înţelegere cu agentul, nava se aproviziona cu cantităţi de motorină şi ulei mult mai mici, pentru care se plăteau preţuri mai mari, sau se încărcau, pe bază de comision, lucrările de reparaţii efectuate –

toate aceste „manevre" erau la îndemâna comandanţilor de navă. Căci, numai din blugi şi alte asemenea, greu se puteau aduna milioanele, iar pentru „marfă" e nevoie, de altfel, de bani – un cerc vicios, pe care marinarii flotei unei ţări care se zbătea în sărăcie şi lipsuri şi le aloca o diurnă de numai doi dolari pe zi, trebuiau să îl stăpânească. Oricum, după celebrul Ştefănescu, zis şi „Bacchus", cel ce se îmbogăţise între 1971 şi 1978 îndoind vinul cu apă şi realizase „ilicit" din „activitatea infracţională" pentru care a şi fost condamnat la moarte şi executat în 1981 nu mai puţin de 2.240.000 de lei şi ceva mai mult decât echivalentul acestor bani în aur şi bijuterii, Traian Băsescu era cel de-al doilea milionar al României. Dar fără să aibă aceleaşi probleme în faţa legii. După 1989, averea sa, în bani şi imobile, a continuat să sporească – cum, veţi vedea mai departe. În 2005, el mărturisea: „cred că avem o avere care depăşeşte 600-700 de mii de dolari", insitând asupra faptului că bunăstarea sa îşi are originea în anii regimului comunist, căci nu a intrat „sărac în democraţie"[13].

Într-adevăr, cum ne sugerează averea sa, experienţa lui Traian Băsescu în afaceri „marinăreşti" şi bişniţă, despre care admite că nu i-au fost străine, la care trebuie să socotim că s-au adăugat şi alte venituri confidenţiale, a căror sursă numai Traian Băsescu o cunoaşte, a fost una extrem de benefică pentru cariera sa viitoare. Se pregătea, încă de atunci, pentru provocările economiei de piaţă de mai târziu. Pentru a împărţi la vremea cuvenită, cu un profit bun, un camion cu margarină.

Biruinţa

La aproape trei ani după tragicul dezastru al navei-amiral „Independenţa", survenit în noiembrie 1979, în dimineaţa de 13 octombrie 1982, la ora 9 şi un sfert o altă catastrofă avea

[13] Revista *Bilanţ*, 14 noiembrie 2005

să pună pe jar conducerea NAVROM. De astă dată, totul se petrecuse la doi paşi: „în condiţii de mare liniştită şi vizibilitate foarte bună, petrolierul de 150.000 tdw «Unirea» s-a scufundat la circa 40 mile marine sud-sud-est de Cap Caliakra, în Marea Neagră. Adâncimea apei în zona de scufundare este de circa 1.400 metri"[14]. Scufundarea s-a produs în urma unei explozii misterioase la bord. Din fericire, echipajul a fost salvat de două nave româneşti, „Motru" şi „Tg. Bujor", aflate în zonă, ca şi de o navă sovietică. Un elicopter bulgar a reuşit, după opt ore de la scufundarea petrolierului, să-l recupereze în viaţă pe ultimul marinar al echipajului. S-a înregistrat un singur mort. „Unirea" era cea de-a doua din seria petrolierelor de 150.000 tdw pierdut de flota comercială a României şi scufundarea ei a fost considerată cea mai mare pierdere navală din anul 1982, pe plan mondial. Ca şi în cazul dezastrului din Bosfor, când petrolierul „Independenţa" şi marinarii de la bordul său şi-au găsit sfârşitul, Traian Băsescu a trăit, ca om şi comandant de cursă lungă în flota comercială a României, din plin tragismul acestor momente. În cazul scufundării petrolierului „Unirea", primele informaţii cu privire la scufundarea navei l-au alarmat cu atât mai mult, până la ştirea că echipajul a fost salvat, cu cât pe acest petrolier se afla îmbarcat ca ofiţer fratele său mai mic, Mircea Băsescu, care îi urmase în cariera de om al mării. După „Unirea" şi „Independenţa", primele două mari petroliere româneşti scufundate, „Biruinţa" a fost a treia navă din seria de mare tonaj (150.000 tdw) din dotarea flotei maritime comeciale a României, produsă de şantierul naval de la Galaţi.

La lansarea la apă a petrolierului „Biruinţa", se spune, după cele două nefericite întâmplări cu petroliere de aceeaşi clasă, nici un căpitan de navă n-a avut curajul să preia comanda. Traian Băsescu a fost singurul care a îndrăznit să se urce la cârmă. Se întâmpla

[14] După site-ul www.romanians.bc.ca, materiale realizate de Constantin Cumpănă

la doi ani de la scufundarea navei „Unirea" în Marea Neagră şi la cinci de la tragicul sfârşit al echipajului şi navei „Independenţa", în strâmtoarea Bosfor. Atunci, în octombrie 1984, când a urcat la bordul „Biruinţei", cu tresele de comandant pe umăr, a fost momentul lui de glorie, ca marinar. Avea 33 de ani încă neîmpliniţi. Dar, cum mărturiseşte, acele momente erau şi unele de îngrijorare maximă, din două motive. Mai întâi, era starea precară calitativ a echipamentelor navei, care, deşi abia ieşită din şantier, era cârpită cu echipamente de calitate proastă, ca întreaga economie a României, care trebuia să se bazeze, conform directivelor, pe materii prime, materiale şi aparatură produsă în ţară, importurile fiind drastic limitate. Se întreba, pe bună dreptate, cum avea să se descurce cu ditamai nava, fără să intre, la propriu, la apă. Apoi, mai era prezenţa anunţată, onorantă şi stresantă în egală măsură, într-o vizită de lucru fulger, înainte de recepţionarea uriaşului petrolier, a tovarăşului Nicolae Ceauşescu. Tânărul comandant Băsescu nu a ezitat să le spună „înaltelor personalităţi de partid şi de stat", prezente la bordul „Biruinţei", cum stau lucrurile în realitate. Le-a vorbit deci despre navă: „m-am şi plâns şi la Ceauşescu, şi la Dăscălescu de cât de proaste erau unele echipamente"[15]. Pe atunci, flota comercială a României creştea necontenit, pentru a ajunge, la finele anilor '80 la dimensiuni impresionante, în raport cu ceilalţi parametri ai economiei socialiste. Ca tonaj, flota ajunsese în preajma Revoluţiei la aproximativ 17 milioane tdw, ocupând locul 7 în lume şi depăşind ca mărime flotele unor ţări precum Franţa şi Germania, iar valoarea de piaţă a acesteia era estimată undeva între 4 şi 6 miliarde de dolari. O marjă de evaluare mare, explicabilă prin calitatea precară a navelor, care se stricau repede şi aveau termene de exploatare reduse. Flota în creştere exponenţială a României a făcut ca necesarul de ofiţeri specializaţi şi mai ales de

[15] 10 februarie 2005, interviu în *Jurnalul Naţional* (realizat de Marius Tucă, Oana Stancu)

„C.L.C.", „căpitani/comandanți de cursă lungă", în terminologia internațională, să nu fie acoperit de numărul cadrelor disponibile ale NAVROM, administratorul și armatorul flotei comerciale a RSR. Chiar în perioada 1975-1987, anii în care Traian Băsescu a navigat ca ofițer și comandant de navă, promoțiile Secției Civile a Institutului Superior de Marină nu mai puteau face față la creșterea exploziva a numărului de nave. Tocmai de aceea, s-a apelat pentru comanda lor fie la ofițeri de marină militară, fie la avansarea rapidă a unor ofițeri tineri, eludându-se gradele pe care aceștia ar fi trebuit să le obțină în prealabil, într-un parcurs normal al carierei.

Acestea erau împrejurările în care Traian Băsescu ajungea, în 1981, comandant de navă, la capătul unui examen despre care se spune că a durat numai 5 minute: nu doar datorită capacităților sale și a împrejurărilor excepționale despre care am vorbit, ci și datorită susținerii de care, se spunea printre colegii săi, că tânărul ofițer se bucură. Avea „pile" și era unul dintre cei care nu-și punea nici un fel de problemă în legătură cu reînnoirea carnetului de navigator, permisul acordat practic de Securitate fiecărui marinar de ieșire în larg, în apele internaționale. După primirea brevetului de comandant, a luat imediat comanda navei „Argeș", cu care s-a întors în țară grav avariată, în urma incendiului de la Rouen, dar reușind să salveze România, prin falsificarea probelor și obstrucționarea cercetărilor, de la plata unor despăgubiri substanțiale în urma incidentului, cauzat de starea precară a echipamentelor navei. Aceea a fost, de fapt, prima și cea mai importantă dintre biruințele sale. A fost apoi recompensat și promovat, trecând, cum am văzut, după un concediu de odihnă, cu tot cu echipaj pe nava „Crișana". În iunie 1984, Traian Băsescu era elogiat de organul partidului, *Scînteia*, sub titlul „Patru decenii de înfăptuiri revoluționare. Portul Constanța și oamenii lui", între comandanții „a căror

faimă este recunoscută pe nemărginirea albastră a mărilor şi oceanelor lumii"[16]. Pe atunci, flota comercială a României număra 214 nave, cu o capacitate totală de 3,4 milioane tdw. Dimensiunile ei crescuseră de 30 de ori, în raport cu anul 1964. Aceasta avea să sporească substanţial în chiar lunile următoare, când i s-a adăugat un petrolier uriaş, de 150.000 tone tdw, botezat „Biruinţa", probabil în speranţa că avea să învingă ghinionul care lovise celelalte două nave din aceeaşi clasă, deja şterse din catastifele flotei.

Atunci când a urcat la bordul navei „Biruinţa", Traian Băsescu era deja un biruitor. Învăţase regulile jocului, dar şi cât şi cum poate întinde coarda, pentru a-şi mări averea şi creşte influenţa. La nici 33 de ani, era un om cu o foarte mare autoritate, după regulile timpului şi ale locului. Atribuţiile comandantului, căpitan de cursă lungă, făceau din el omul cel mai puternic de pe navă, putere care se răsfrângea şi pe uscat, în porturile în care nava ancora, sau în portul-mamă. Era singurul înarmat cu arme de foc de la bordul vasului, având dreptul legal de a le utiliza în apărarea ei, ca teritoriu al României. Pe această bucată de ţară, el putea să hotărască în orice problemă, fără a se consulta cu nimeni, în legătură cu tot ceea ce privea nava. Putea oficia căsătorii, putea aresta şi încarcera membri ai echipajului, ca să nu mai vorbim de alte sancţiuni. Era deci un fel de preşedinte al ei, şi chiar mai mult decât atât – era şi guvernul, şi Marea Adunare Naţională, parlamentul ei. Ca semn al puterii lui supreme, comandantul avea dreptul şi putea decide chiar eşuarea sau scufundarea navei. Vreme de şapte ani, cât a fost căpitan de cursă lungă, Traian Băsescu a fost despotul luminat al unei Românii plutitoare. O lecţie pe care a învăţat-o şi l-a pătruns până în cea mai ascunsă fibră a personalităţii lui şi care iese în fiecare împrejurare la iveală.

---

[16] *România liberă*, 23 iunie 1984, p.2, reportaj semnat de Ion Andreiţă

Cât a fost comandantul navei-amiral a flotei de petroliere a României socialiste, relaţiile „de serviciu" ale lui Traian Băsescu cu Securitatea s-au intensificat. La Întreprinderea de Expolatare a Flotei Maritime NAVROM Constanţa, după revenirea din cursă, fiecare comandant trebuia să prezinte un raport de activitate (în afara Jurnalului de Bord), după care se întâlnea cu ofiţerii de securitate care răspundeau de Întreprinderea respectivă. Îndeobşte, asemenea întrevederi nu erau consemnate în scris, decât în rapoartele de serviciu ale ofiţerului securist. Note informative scrise dădeau doar informatorii de la bordul navei. Sub acest aspect, Traian Băsescu declara în 1992, când era ministru al transporturilor şi au apărut primele dezvăluiri în legătură cu colaborarea lui cu Securitatea, că nu are nimic să-şi reproşeze. Întrebat „vă temeţi de publicarea dosarelor dumneavoastră de Securitate?" el a răspuns „nu mă tem deloc. Este cel mai frumos lucru care s-ar putea face şi care ar spăla moral această naţiune. Aş vrea însă, dacă s-ar putea, să se dea şi cele 27.000 care sunt presupus pierdute. Mă tem că aici se va crea rezerva de cadre. Nu mă tem de nimic. Nu am nimic să-mi reproşez, asta în mod cert. Ce vă pot spune, în materie de informaţie, este că nu acostam cu «Biruinţa» fără să mi se urce Securitatea la bord şi că niciodată vreun comandant din flota română nu şi-a pârât echipajul. A dat informaţii asupra modului cum i-a mers nava, ce s-a întâmplat cu nava, dar nici un comandant român nu a spus că marinarul cutare a schimbat 100.000 de lei sau că a vândut wisky nu ştiu unde. Asta au făcut-o alţii, care erau tot în echipajele noastre"[17].

Statutul special al uriaşului petrolier sub pavilion românesc, singurul rămas din cele trei de categoria sa dintr-o flotă comercială urmărită de ghinion au intensificat măsurile lui de „protecţie". Grija celor rămaşi la ţărm pentru nava din larg era una pe măsura întâmplărilor nefaste din trecut. Nu mai erau

[17] *Telegraf* nr. 85, 18 mai 1992

permise greşeli, nu se mai puteau întâmpla accidente. Chiar şi neprevăzutul trebuia prevăzut. Semnele acestei griji se vedeau deîndată ce nava acosta în portul Constanţa, la capătul lungilor sale voiaje. „Vă pot spune că cea mai intensă perioadă în care am fost contactat de ofiţeri de securitate era perioada în care am fost comandant pe petrolierul «Biruinţa». Primele două nave de acest tonaj (157.000 tone) s-au scufundat", spune Traian Băsescu despre acea perioadă. „Eu eram comandant pe cea de-a treia navă [de acest tip] produsă de şantierele navale româneşti. Atunci, la acostare, în afară de un reprezentant al partidului şi ministrul adjunct de resort, mă aştepta şi un ofiţer de securitate, de obicei şeful Securităţii din Portul Constanţa"[18]. În 18 octombrie 2006, când Preşedintele Traian Băsescu a participat la sărbătorirea a 60 de ani de la inaugurarea clădirii Palatului Administrativ al Căilor Ferate Române, în discursul său, remarca: „toată viaţa mea a fost marcată de oameni care se afla acum în sală. Îl văd pe domnul ministru Bulucea, cel care a înfiinţat Institutul de Marină «Mircea cel Bătrân» din Constanţa, al cărui student am fost. Îl văd pe domnul ministru [Pavel] Aron, cel care a semnat plecarea mea la Anvers, paradoxal, nu Securitatea, cel care a semnat revenirea mea de la Anvers şi cel care a semnat numirea mea în funcţia de inspector şef al navigaţiei civile"[19].

Familiar cu demnitarii comunişti, Traian Băsescu depăşise, credem, odată cu urcarea la bordului navei „Biruinţa", statutul de simplu colaborator al Securităţii, de unealtă docilă a ei, care se presupune că l-ar fi avut, atunci când a fost racolat în anii studenţiei la marină. Din 15 august 1979, aşa cum foarte probabil ştia, dosarul

---

[18] Interviu cu Traian Băsescu, *Evenimentul zilei*, 2004 (în timpul campaniei electorale pentru prezidenţiale)

[19] http://presidency.ro/?_RID=det&tb=date&id=8064&_PRID=search – Departamentul de Comunicare Publică al Preşedinţiei, 18 octombrie 2006

său de colaborator al Securității fusese distrus. Avea, de acum, un alt statut. Nu mai era o unealtă docilă și temătoare a regimului, ci parte a lui. A puterii lui. Foarte posibil ca această accedere într-un nou statut să se fi petrecut încă după întoarcerea acasă a navei „Argeș", din aventuroasa sa călătorie, care s-ar fi putut sfîrși într-o tragedie financiară, dar și umană pentru flota comercială a României. Cu certitudine, în noua calitate de comandant al „Biruinței" se bucură de toate onorurile. În presa locală de partid, cotidianul *Dobrogea nouă* din 7 martie 1985 îi publică un articol dedicat pe pagina a 2-a, intitulat „Portret de marinar. Omul potrivit la locul potrivit": „Cu doar câteva luni înainte de a împlini 33 de ani, Traian Băsescu primea comanda navei amiral a Întreprinderii de Exploatare a Flotei Maritime NAVROM, petrolierul-gigant «Biruința» de 150.000 tdw, abia ieșit din șantier. Adevărată mândrie a navaliștilor români, «Biruința» este de fapt o realizare tehnică de excepție. Ne închipuim deci că opțiunea conducerii flotei comerciale pentru ofițerul căruia să i se încredințeze sarcina și responsabilitatea de a naviga la puntea de comandă a «Biruinței» nu era întâmplătoare. Nici faptul că, de doi ani de zile consecutiv, Traian Băsescu ocupă locul I în concursul profesional «cea mai eficientă și îngrijită navă» nu este întâmplător. Dobrogean, născut la Basarabi, în imediata vecinătate a mării, care a manifestat o puternică atracție asupra sa, ca și a fratelui mai mic, Mircea Băsescu (secund pe petrolierul «Banat»), actualul comandant al «Biruinței» a terminat Institutul de Marină «Mircea cel Bătrân» în 1976. Cu excepția perioadelor de examen pentru brevet, a navigat numai pe petroliere, nave de mare tonaj, cu o fizionomie și un specific aparte, cu un grad sporit de complexitate a tehnicii de bord, nave pe care le îndrăgește. La numai 28 de ani, la doar 4 ani de la absolvirea Institutului, i se încredințează comanda (era, probabil, cel mai tânăr comandant al flotei românești) unui petrolier, apoi a «Crișanei», tot petrolier, de 86.000 tdw. Drumul spre puntea de comandă a «Biruinței» era trasat. Funcție în care Traian Băsescu dovedește acum, conducând marea navă cu tricolor la catarg, că este omul potrivit la locul potrivit".

Interesant este că articolul nu pomeneşte numele primei sale nave, „Argeş", care de când cu catastrofa de la Rouen părea că nici nu existase în flota comercială a României. Cât despre Traian Băsescu, aşa era într-adevăr, să fie – omul potrivit la locul potrivit. Reporterul anonim de la Dobrogea nouă nu se înşelase – în acel an, 1985, „Biruinţa" avea să câştige întrecerea socialistă pe flotă. Este probabil că, prea tânăr pentru gustul unora care „frecaseră puntea" ani buni înainte de a ajunge comandanţi şi prea încrezător în sine, el să nu fi fost foarte iubit de colegii săi, de unde şi bârfele pe seama sa, la care e nedemn să plecăm urechea. Dar se poate spune că, în foarte buna părere pe care o avea despre sine, el să-şi fi imaginat, probabil, că poate să facă să plutească până şi o cutie de conservă, în raport cu starea dezastruoasă din punct de vedere tehnic a multora dintre navele româneşti, care, întocmai ca „Argeş", care provocase dezastrul de la Rouen, puteau fi socotite doar cutii metalice plutitoare, pompos denumite „flotă comercială". Fără îndoială, avea îndemânare şi norocul nu îl ocolise deloc în toţi acei ani, când pentru cea mai mare parte a românilor viaţa şi viitorul nu se arătau în culori atât de luminoase. Traian Băsescu era însă departe de realităţile crude ale traiului de zi cu zi în România, la mijlocul anilor '80. Îşi vedea de misiunile primite, pe care le îndeplinea fără să le provoace tresăltări de inimă responsabililor flotei rămaşi la ţărm, aducea cantităţi imense de petrol cu fiecare voiaj, cât şi propriile „buf"-uri, mărfurile de contrabandă, bijuteriile şi valuta, leii care îi alimentau carnetele de CEC din ce în ce mai consistente. Îi mulţumea pe cei de la Partid, nu le făcea griji celor de la Securitate şi se mulţumea pe sine, fără să fie deranjat de nimeni pentru „tunurile" marinăreşti care îi asigurau un trai departe de orice griji şi o avere încă de pe atunci de invidiat. Nu ştim să fi fost niciodată subiectul vreunui control al averii dobândite ilicit, în conformitate cu temuta şi arhi-cunoscuta Lege 18, în faţa rigorilor căreia ar fi suferit, cu certitudine, un naufragiu. Dar, navigator încercat, era deja imun şi la aşa ceva.

Devenise un om din sistem, parte din el, bucurându-se netulburat de avantajele unui privilegiat. Liniștit, își savura „Biruința".

Dar această poziție relaxată în raporturile cu regimul, care se arăta altfel, riguros și opresiv cu alții, cei mai mulți, așa cum se știe, nu l-au împins către frondă și exagerări. Știa poate instinctiv cât de mult poate întinde coarda, care este limita regulilor jocului. Și le respecta, dacă nu în litera, cel puțin în spiritul lor. La fel cum înțelegea să afișeze respectul și prețuirea cuvenită pentru partid și mărețele sale realizări, ca parte a acestui joc. Nu este astfel nici o întâmplare ieșită din comun că ziarul „Scînteia", oficiosul partidului comunist român, publica vineri, 13 ianuarie 1986, pe pagina 2, la rubrica „1986 – an de noi victorii în înflorirea patriei, în înfăptuirea politicii partidului", „An nou de muncă, pace și împliniri de comuniste, românești zidiri" un „Mesaj din larg":

„Aflat în portul Yemba din Arabia Saudită, unde abia sosise la încărcare, echipajul petrolierului «Biruința», de 150.000 tdw, fruntaș pe flotă în 1985, a transmis în noaptea de revelion următoarea radiogramă semnată de comandantul său Traian Băsescu: «În această noapte de la cumpăna anilor, cei 40 de navigatori de pe această plutitoare cetate de oțel construită în România își îndreaptă gândurile spre țară, spre conducătorul partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, spre toți cei dragi de acasă. După datină, cei aflați în cartul liber suntem în jurul pomului de iarnă, frumos împodobit, și închinăm un pahar cu vin pentru succesele obținute de poporul nostru în anul care a trecut, pentru rezultatele pe care le-am înregistrat și noi, marinarii, și care ne-au permis depășirea planului la trafic cu 17 la sută, pentru succese și mai mari în 1986»"[20].

Pentru români, 1985, anul abia încheiat, nu fusese tocmai unul al biruinței. „Practica agricolă" a studenților și elevilor (nu erau lăsați deoparte nici copii de 10 ani), „muncile agricole" ale militarilor,

[20] *Scînteia*, nr. 13.487, vineri 3 ianuarie 1986, pagina 2

civilii „concentraţi" la Canal, alături de „brigăzile de utecişti" erau formele de robie care asigurau „construirea socialismului" sau, după expresia de departe a comandantului Băsescu, de pe „Biruinţa", „succesele obţinute de poporul nostru în anul care a trecut". Alimentele erau raţionalizate, unele, precum uleiul şi zahărul, de aproape un deceniu. Carnea, pâinea, unele din produsele lactate trecuseră şi ele „pe cartelă", iar ouăle, făina, orezul, mezelurile, chiar şi cele mai multe dintre pastele făinoase nu mai existau în magazine, alimentate în schimb cu creveţi vietnamezi, care invadaseră parcă România, conserve de mazăre, apă minerală medicinală şi oţet. Consumul de electricitate al utilizatorilor casnici era şi el victimă a „raţionalizării", iar românii aveau parte de 4 ore de căldură şi 2 ore de apă caldă pe zi, dar nici aceste minuscule raţii de energie termică nu erau întodeauna acordate. În 1985, programul televiziunii s-a redus la 22 de ore pe săptămână, fiind acoperit aproape în întregime de emisiuni de propagandă, vizite de lucru ale tovarăşului Nicolae Ceauşescu şi „Cântarea României". În 1985 au fost demolate Mânăstirea Văcăreşti, Mânăstirea Mihai Vodă şi alte multe biserici din Capitală, căzute pradă sistematizării sau înghiţite de uriaşa Casă a Poporului. În 1985, a fost înfiinţat Consiliul Naţional pentru Ştiinţă şi Educaţie, condus de Elena Ceauşescu, al cărui principal obiect de activitate era cenzura oricărei forme de expresie liberă. A fost, în acelaşi an, arestat şi ucis disidentul Gheorghe Ursu. Eram, în marea noastră majoritate, un popor de înfrânţi. Regimul comunist îşi putea sărbători, cum şi găsea zilnic de cuviinţă, biruinţa.

Spre Anvers

Am fost nedrepţi până acum, vorbind poate cu o prea mare uşuinţă despre ascensiunea profesională a lui Traian Băsescu şi beneficiile de pe urma acesteia, fără să arătăm câtă muncă s-a aflat în spatele ei. La cumpăna celor 30 de ani, când alţii se mai agaţă de „ale tinereţii valuri", Băsescu era un om deplin matur şi resposabil. Nu

conducea vreun mic atelier de producție sau un camion, ci vase de mare tonaj, în deplasări lungi, obositoare, pline de pericole și de neprevăzut. O călătorie pe mare, la bordul navelor comerciale românești, nu putea fi socotită tocmai un voiaj de plăcere, cu atât mai puțin la bordul unui petrolier, o navă de cursă lungă imensă și ostilă, transportând un produs periculos, al cărui miros greu, omniprezent, îi ținea pe marinari într-o veșnică și inconfortabilă stare de alarmă. Accidentul teribil care a dus la scufundarea petrolierului „Independența" și la moartea în chinuri groaznice a celei mai mari părți a echipajului, înecat și ars în același timp la intrarea în strâmtoarea Bosfor, apoi scufundarea bruscă, fără explicații clare, a celui de-al doilea petrolier de mare tonaj, „Unirea", în largul Mării Negre, nu cu mult înainte de lansarea la apă a „Biruinței", erau coșmarurile echipajelor tuturor petrolierelor din flota navală a României. Întâmplările nu erau de domeniul istoriei, se petrecurseră cu numai câțiva ani în urmă și se păstrau încă vii în memorie. Oamenii se îmbarcau pe nave cu frica în sân, în voia Domnului, a mării și a priceperii comandantului lor. La bord, dotările nu erau gândite pentru a asigura confortul marinarilor, ci mai ales pentru o cantitate cât mai mare de mărfuri transportabile, în condiții de siguranță. Apoi, cum am mai arătat, echipamentele tehnice ale navelor erau fie învechite, fie de proastă calitate, ceea ce transforma fiecare ceas al călătoriei fără probleme, fiecare zi fără incidente, într-o mică victorie. Alimentele din cambuzele navelor flotei comerciale a României socialiste reflectau și ele, pe de altă parte, sub aspectul cantității și al calității, sărăcia din țară, iar suma derizorie de bani alocată echipajelor ca diurnă în porturile de escală sau destinație îi ținea departe de orice tentații. Strângând ban lângă ban, în monotonia și greutățile lungilor călătorii, pentru a le asigura o brumă de bunăstare celor de acasă, la întoarcere, socotindu-și cheltuielile și micile investiții în mărfurile pe care le cumpărau din străinătate cent cu cent, marinarii români semănau, întrucâtva, cu muncitorii și agricultorii care își caută salvarea economică, în acești ani ai tranziției, la mare depărtare de casă.

O excepţie în privinţa dotărilor şi a confortului de la bord o făceau petrolierele de mare tonaj, din clasa de 150.000 tdw. De pildă, petrolierul „Independenţa", dispărut în tragicul accident din noaptea de 14 spre 15 noiembrie a anului 1979 în strâmtoarea Bosfor, era o navă deosebită, fiind considerată, pe bună dreptate, nava-amiral a flotei noastre comerciale. Marinarii aveau condiţii foarte bune, aşa cum îşi aminteşte unul dintre cei ce au navigat la bordul petrolierului: „fiecare marinar avea cabina sa, mare, cu grup sanitar, confortabilă. Nava era imensă. Mai avea sală de sport, piscină, două lifturi [...]. Era un vapor spaţios şi confortabil. Credeţi-mă, nici nu am apucat să-l vizitez pe tot", spune Dragoş Voicescu, un ofiţer mecanic care a supravieţuit dezastrului din Bosfor şi care făcuse numeroase curse cu acest vas. „Viaţa la bord era altfel decât pe celelalte vapoare, erau şi restricţii. De exemplu, băuturile alcoolice erau cu desăvârşire interzise, fumatul era permis numai în cabine; din aceste motive şi salariile erau mai mari. Eu aveam, dacă ţin minte, vreo 2.700 lei pe lună, plus primele"[21]. Este de imaginat că nici dotările de pe „Biruinţa", nava-amiral care a luat locul vasului-amiral al flotei comerciale româneşti, dispărut în condiţii tragice, odată cu cea mai mare parte a echipajului, nu puteau fi cu mult mai prejos.

Dar, oricum, viaţa de marinar, chiar şi în condiţiile ceva mai bune de pe „Biruinţa", acest nou petrolier de mare tonaj, avea rigorile şi specificul ei. Preţul, sub raportul vieţii personale, în ultimă instanţă, era unul plătit din greu. Viaţa de marinar nu era o viaţă fericită şi era departe de romantismul care i se atribuie. Să petreci două treimi dintr-un an în pustietatea mării, căci escalele şi staţionarea în portul de destinaţie, care asigurau câteva momente de destindere, nu însemnau mai mult de câteva zile în tot parcursul călătoriei, să fii departe de toţi cei dragi, al căror chip din amintiri

[21] Declaţie a lui Dragoş Voicescu, consemnată de zisristul Constantin Cumpănă, citată de pe site-ul www.romanians.bc.ca

era împrospătat numai de fotografii şi de câte un rar telefon, trăind cu gândul la ce vei duce la ai tăi şi ce vei face în scurtul concediu, nu era tocmai o fericire. Zi după zi se scurgeau în monotonia şi rutina muncii, în zgomotul surd al motoarelor uriaşe şi scârţâitul adânc şi greu al navei, spintecând valurile. Singura bucurie cotidiană era tocmai în această monotonie, căci „evenimentele" la bordul unei nave sunt cel mai des neplăceri, de la furtuni la defecţiuni tehnice, ori probleme de sănătate sau de altă natură ale echipajului. Traian Băsescu nu îmbarca la bordul navelor pe care le conducea în larg doar petrol şi derivate, mărfuri periculoase la transport, ci şi treizeci de oameni, fiecare cu firea, frustrările şi problemele lor, nu se afla doar la timona vasului cu tancurile pline de ţiţei, ci şi ale destinelor echipajului. Pentru aceşti oameni, închişi într-o imensă cutie metalică plutind pe mare şi pentru comandantul lor, „acasă" se transformase mai degrabă într-o senzaţie, căci, propriu-zis, „casă" le era în cea mai mare parte a timpului bordul petrolierului. Când erau în familie, jinduiau în curând după o nouă plecare, iar la câteva zile după îmbarcare li se făcea dor de ceea ce lăsaseră la ţărm. Acesta era cel mai greu tribut plătit mării: meseria aleasă în viaţă i-a ţinut pe marinari departe de una dintre marile ei bucurii, şi anume tihna spaţiului privat.

Era o responsabilitate care apăsa greu pe umerii tineri ai lui Traian Băsescu. Trebuia nu doar să treacă el însuşi printr-o asemenea experienţă, ci mai ales să poarte grija tuturor oamenilor şi a navei, iar deprinderea aceasta l-a înzestrat de timpuriu cu un temperament pe care i-l cunoaştem de acum cu toţii şi noi, cetăţenii României. Urca pe vas, odată cu sacul său marinăresc, propriile griji şi dorul de casă, de soţie, Maria, şi de cele două fiice, Ioana şi Elena. În aceste lungi călătorii pe mare, s-a accentuat personalitatea unui om din punct de vedere temperamental coleric. Băsescu a deprins să nu stea mult pe gânduri în a lua o decizie, pe care imediat să o exprime direct, fără menajamente chiar şi fără să judece prea mult asupra urmărilor.

Este ceea ce i-a folosit, în timp, dar i-a adus, cum se va vedea, şi necazuri. În bizantinismul anilor târzii ai regimului comunist din România, în care rareori un resposabil hotăra ceva fără să nu-şi asigure bine dinainte spatele, era chiar periculos un asemenea comportament, dar, spre norocul lui, pe mare nu dădea nimănui socoteală, iar ceea ce conta era întoarcerea cu bine acasă a navei, cu tot cu încărcătură şi echipaj.

În 1987, după cum prezintă biografia sa oficială, Traian Băsescu s-a bucurat de o binemeritată promovare: a fost numit şef al Agenţiei Economice a NAVROM din Anvers, Belgia. Aici pare să fie ori o eroare a lui Băsescu, ori altceva. Ordinul de numire emis de ministrul transporturilor Pavel Aron, cu numărul 223, poartă data de 3 februarie 1988. Documentul stabileşte „trimiterea temporară a unor reprezentanţi NAVROM la agenţiile din străinătate" şi este emis în baza competenţelor acordate ministrului şi a subordonării activităţii flotei comerciale a României faţă de deciziile acestuia, prevăzute prin Decretul lege 29 din 1971, privind organizarea şi funcţionarea Ministerului Transporturilor, cu modificările sale ulterioare. În temeiul lor, ministrul ordonă: „se trimit temporar, pe timp de trei luni, începând cu data prezentării la post, în funcţiile şi la agenţiile prevăzute în dreptul fiecăruia, următorii tovarăşi: Iuraşcu Gheorghe, inspector şef la Inspectoratul Navigaţiei Civile din cadrul Departamentului Transporturi Navale Constanţa, în funcţia de şef de agenţie la Agenţia NAVROM din Alexandria, Republica Arabă Egipt; Băsescu Traian, comandant de navă la Întreprinderea de Exploatare a Flotei Maritime NAVROM Constanţa, în funcţia de şef de agenţie la Agenţia NAVROM din Anvers, Belgia"[22]. Cu aducerea la îndeplinire a acestui ordin au fost însărcinaţi directorul Direcţiei personal şi învăţământ

[22] O fotocopie a acestui ordin ne-a fost pusă la dispoziţie de către Grupul de Investigaţii Politice.

și șeful Oficiului juridic din Ministerul Transporturilor, Florea Vintilă și, respectiv, Gheorghe Cristel[23].

S-au făcut multe speculații cu privire la dedesubturile numirii lui Traian Băsescu în acest important post, care îi oferea și o odihnă binemeritată după istovitoarele voiaje pe mare, vreme de aproape un deceniu. Mai întâi însă, trebuie să semnalăm o sincopă între ceea ce Băsescu scrie în autobiografia oficială, și anume ocuparea postului la Anvers din 1987, și ce arată documentele. Cert este că Traian Băsescu a fost numit în acest post la 3 februarie 1988 (data Ordinului 223 al ministrului transporturilor) și l-a ocupat efectiv, așa cum arată un raport din 25 mai 1989 asupra activității sale acolo, adresat viceamiralului Gheorghe Anghelescu, comandantul flotei comerciale, abia două luni și zece zile mai târziu. În documentul arătat mai sus, chiar el spune, în mod clar: „subsemnatul, Băsescu Traian, raportez: m-am aflat la post în perioada 14 aprilie 1988, [până] la 5 mai 1989"[24]. Predecesorul lui Băsescu la Anvers a fost Dumitru Ionescu, care avea să-i devină acestuia după 1989 partener de afaceri. După datele furnizate de Ministerul Transporturilor, Ionescu a ocupat postul de la Anvers în perioada aprilie 1984 – octombrie 1987[25]. Este deci neclar unde a fost Traian Băsescu în intervalul noiembrie 1987 – 14 aprilie 1988, când și-a ocupat efectiv postul. A fost totuși la Anvers, ca delegat al NAVROM, pentru a lua un prim contact cu problemele de acolo? Este greu de presupus, în

[23] După 1989, Pavel Aron s-a retras din viața publică. Florea Vintilă se pare că a decedat, iar fostul șef al Oficiului juridic din minister, Gheorghe Cristel, a deschis un cabinet de avocatură privat. Despre celălalt șef de agenție NAVROM, trimis la Alexandria, în Egipt, putem bănui că este una și aceeași persoană cu cartograful Gheorghe Ivașcu, autorul unor hărți navale.

[24] *Curentul*, 14 aprilie 2006

[25] Adresa Ministerului Transporturilor, Cosntrucțiilor și Turismului nr.24/ RPI/67/ din 28 aprilie 2004, remisă Grupului de Investigații Politice, la solicitarea acestuia, în baza Legii 544 de acces la informațiile cu caracter public

afara obţinerii avizelor necesare. Din păcate, nu există, la minister, date în acest sens, arhiva NAVROM este inaccesibilă, în condiţiile în care societatea a intrat în lichidare judiciară, iar „mapa profesională" a lui Traian Băsescu de la Ministerul Transporturilor nu este nici ea publică, în virtutea legislaţiei cu privire la protejarea datelor cu caracter personal. Nu rămân decât supoziţiile. Să fi parcurs acesta un stagiu de pregătire la Securitate, cel puţin contrainformativă, înaintea trimiterii la post, în fond, în logica lucrurilor şi în practica vremii? Există mai multe voci şi argumente care susţin un amestec al Securităţii în numirea lui Traian Băsescu în acest post, care depăşeşte procedura birocratică a verificării persoanei şi a avizării. În orice caz, o perioadă de cinci luni şi jumătate, de la vacantarea funcţiei de şef al reprezentanţei comerciale NAVROM de la Anvers şi până la preluarea efectivă a ei, Băsescu nu figurează în documente ca fiind acolo, aşa cum declară în autobiografia oficială.

Cum spuneam, numirea sa în post la Anvers a fost o promovare binemeritată. Pavel Aron, care după 1989 nu a fost prezent la manifestări publice, nu a făcut declaraţii şi nu a dat interviuri, a făcut în cazul lui Traian Băsescu o excepţie, prezentând public decizia numirii acestuia la Anvers ca fiind una luată exclusiv pe baza criteriilor obiective ale competenţei profesionale, fără nici un fel de amestec din partea partidului sau a Securităţii. Fostul ministru în ultimul guvern al regimului Ceauşescu spune: „în cadrul CAER, la Anvers erau specialişti care răspundeau de exploatarea navelor şi erau numiţi pe doi ani. Ne-a venit nouă rândul de a trimite un specialist, pentru a urmări problemele specifice navelor. Băsescu era comandant de navă pe Biruinţa - 150.000 tdw. Am discutat cu şeful transporturilor navale că trebuie să găsim un cadru bine pregătit, tânăr, cu experienţă în navigaţie". A fost ales Traian Băsescu, susţine Pavel Aron, iar consiliul de conducere al ministerului a aprobat numirea, fără vreun amestec al Securităţii sau al celor de la cadre, de la partid, care nici nu au văzut dosarul de candidat al acestuia. „Au fost criterii profesionale, nu criterii politice

sau altele. Informațiile trimise de la Anvers erau strict referitoare la problemele de navigație și transport naval"[26], a mai spus fostul ministru comunist, negând orice legătură a lui Traian Băsescu cu Securitatea, în calitatea sa de șef de agenție comercială în străinătate.

Pavel Aron face în afirmațiile sale cel puțin două erori. Mai întâi, Traian Băsescu a avut la Anvers un predecesor român și nu dintr-o altă țară socialistă membră CAER, pe Dumitru Ionescu, care a ocupat acest post nu doi ani, ci trei ani și șase luni. Numitea agentului NAVROM nu a avut nimic comun cu cooperarea economică între statele din CAER, ci a privit rezolvarea problemelor de parcurs ale flotei comerciale a României în zona Mării Nordului. Apoi, în ceea ce privește promovările în funcție, Pavel Aron greșește din nou atunci când arată că nici măcar partidul nu a avut vreun amestec în numire. Nu existau asemenea excepții în modul de funcționare a instituțiilor statului comunist, iar ca membru PCR Traian Băsescu trebuia să se supună statutului și regulilor de procedură ale partidului. Mult mai probabil că, dat fiind rangul său de ministru, atunci când lui Aron i-a ajuns pe masă ordinul ministerial la semnat, trecerea dosarului Băsescu pe sub furcile caudine ale avizelor de la „cadre" și Securitate era deja consumată. Mai este un aspect. Trebuie să avem în vedere circumstanțele în care „omul care l-a trimis pe Băsescu la Anvers", cum titra presa[27], a făcut aceste afirmații. Cum am mai spus, Pavel Aron s-a retras cu totul din viața publică după 1989. Singura declarație pe care a făcut-o este aceasta, cu privire la trimiterea lui Băsescu la Anvers. Declarația lui Pavel Aron nu i-a fost solicitată de presă, care nici nu-l cunoștea, decât după ce acesta a fost arătat ziariștilor de către Traian Băsescu, într-o sală de festivități. Ministrul transporturilor din ultimul guvern al regimului Ceaușescu fusese invitat în 17 octombrie 2006 la aniversarea a 60 de ani de la ridicarea Palatului

[26] *Cotidianul*, 18 octombrie 2006

[27] Ibidem

CFR, eveniment cu care, în afara faptului de a fi avut biroul în acel palat, ca membru timp de aproape patru ani al cabinetului Dăscălescu, nu avea nici o legătură. A doua zi, presa relata cum Preşedintele Băsescu s-a întâlnit cu doi miniştri ai transporturilor care i-au marcat cariera, unul care l-a trimis la Anvers şi altul care i-a făcut cunoştinţă cu Petre Roman: „aflat în vizită ieri, la Ministerul Transporturilor - ocazie cu care a celebrat 60 de ani de la ridicarea Palatului CFR Bucureşti, Preşedintele Traian Băsescu *l-a zărit* [s.n.], printre foşti miniştri ai Transporturilor, şi pe Pavel Aron. *Îl văd pe ministrul Aron, care a semnat plecarea mea la Anvers, şi nu Securitatea, dar şi revenirea mea de la Anvers şi numirea ulterioară ca inspector-şef al Navigaţiei Civile*, a spus preşedintele". Apoi, Pavel Aron nu a făcut decât să confime, cumva forţat de împrejurare, la solicitarea ziariştilor, într-un stil „romanţat", cum remarca unul dintre aceştia, varianta prezidenţială a biografiei Băsescu.

Prezenţa lui Pavel Aron la festivitatea de la Palatul CFR şi declaraţia sa, extrem de convenabile preşedintelui, au fost făcute într-un moment în care erau deja de mai multă vreme în atenţia publică legăturile dintre Traian Băsescu şi Securitate, via Anvers, pornindu-se de la faptul că unul dintre apropiaţii săi este Silvian Ionescu, fost ofiţer de securitate care, după propriile declaraţii, răspundea în ultimii ani ai regimului Ceauşescu de reţele de spionaj ale României socialiste în vestul Europei, fiind tocmai şeful Serviciului I (Belgia-Olanda-Luxemburg) din cadrul departamentului extern al Securităţii. Declaraţia ministrului Aron a fost contrazisă încă de a doua zi, 16 octombrie 2006, când un alt demnitar din vremea regimului comunist, Ştefan Andrei, fostul ministru de externe şi al comerţului exterior, afirma într-un interviu acordat unui post de televiziune, că nimeni nu putea să fie trimis într-un post în străinătate, decât cu acordul Securităţii. Ştefan Andrei a mai spus că avizul pentru plecarea la orice post în străinătate era dat de o comisie din secţia de cadre a PCR, condusă de Elena Ceauşescu, dar că această comisie era, de fapt,

subordonată Securității. Excepție de la această procedură, spunea el, nu a făcut nici trimiterea la Anvers a lui Traian Băsescu[28]. Afirmațiile fostului ministru Pavel Aron cu privire la absența oricărui aviz asupra numirii sunt contrazise de altfel chiar și de către apropiatul lui Băsescu, fostul ofițer de securitate Silvian Ionescu, șeful rezidenței spionajului românesc în Benelux, care confirmă în schimb cele spuse de Ștefan Andrei. „Putea cineva să fie numit șeful agenției NAVROM în străinătate fără să aibă acceptul Securității, sau fără să fie un colaborator al Securității?", l-a întrebat Mugur Ciuvică, directorul Grupului de Investigații Politice, într-un dialog consemnat de presă. Silvian Ionescu a răspuns: „la întrebarea dumneavoastră, răspunsul este da. Putea. Singura condiție era ca la cererea organelor de partid să fie verificat [...]. Pentru că orice lucrător în străinătate pleca cu avizul partidului și partidul cerea Securității să fie verificat"[29].

Concluzinând, în afara declarației fostului ministru Aron și a propriilor susțineri, nimic nu este de natură să contrazică faptul că la Anvers fostul comandant de cursă lungă a fost trimis, în mod obligatoriu, cu voia Securității și, după alte susțineri, chiar în legătură cu ofițerii de spionaj ai României socialiste. De asemenea, lipsa îndelungată a lui Traian Băsescu din evidențele Ministerului Transporturilor, cel puțin din cele publice până acum, pentru o perioadă în care el afirmă că s-ar fi aflat la Anvers, nu exclude ca fostul comandant de navă să fi fost supus, înainte de trimiterea sa efectivă peste graniță la postul de șef de agenție comercială, chiar unui instructaj amănunțit în una dintre unitățile de profil ale fostului Departament al Securității Statului.

Cert este, dincolo de toate cele de mai sus, că în 14 aprilie Traian Băsescu se afla la Anvers. Fără îndoială, fericit. Era

---

[28] *Adevărul*, 16 octombrie 2006 (*Adevărul* pomenește despre un interviu dat unui post de televiziune. Nu am reușit să aflu despre ce post era vorba.)

[29] *Curentul*, 27 februarie 2004

departe de pericolul vieţii pe mare, şi totodată aproape de ea, iar posibilităţile de a-şi consolida veniturile crescuseră. Pe lângă salariul din ţară, primea, cum am văzut deja, o indemnizaţie în valută, iar la acestea se mai adăugau probabil alte sume, din „trucurile marinăreşti", despre care însuşi a recunoscut că nu-i erau străine. De pildă, o sursă de venituri ilicite pentru comandanţii de navă era, în acel timp, încărcarea deliberată a devizelor la lucrările de reparaţii ale acestora în diferite porturi, ca şi alimentarea lor cu carburanţi sau bunuri şi alimente necesare echipajului la preţuri mai mari în raport cu calitatea sau cantitatea furnizată, acolo unde era cazul aceste matrapazlâcuri făcându-se cu concursul complice al reprezentantului portuar al NAVROM, cu care erau, de altfel, împărţite frăţeşte atât diferenţele din facturi, cât şi comisioanele. Acum, Traian Băsescu era un asemenea reprezentant, în raport cu autorităţile şi serviciile portuare, pentru toate vasele româneşti care intrau şi ieşeau, prin marele port Anvers, din Marea Nordului. După cum se va vedea, chiar suspiciunea că a procedat, într-un caz, după una din metodele descrise mai sus, avea să-i atragă rechemarea de la post. Indiferent de metodă, însă, la finele anului 1989 Traian Băsescu era un om bogat. „Câţi bani aveaţi în 1990?". întreabă un reporter. „Mulţi", răspunde acesta. „Câţi? " „Eram după 12 ani de navigaţie, după trei ani de lucru în Belgia... Aveam ceva bani", explică Băsescu în continuare. De fapt, în 1974, când spunea, practic, că şi-ar fi început cariera, era încă student la Marină, iar în Belgia, la Anvers, conform documentelor oficiale de la Ministerul Transporturilor[30], s-a aflat în anul 1988 între aprilie şi iunie, după care revine în septembrie şi stă până în mai 1989, când este rechemat de la post – în total, douăsprezece luni, deci un an, şi nu trei. Dar trebuia cumva explicat cum de a adunat aşa de mulţi bani, în anii regimului Ceauşescu. Căci sunt mulţi. „O sută de mii

[30] Adresa Ministerului Transporturilor, Cosntrucţiilor şi Turismului nr.24/ RPI/67/ din 28 aprilie 2004.

de dolari?", vrea să știe reporterul. „Mai puțini: 60.000 de dolari, în afară de un milion de lei"[31]. Adică, pe lângă cei 60.000, alți 70.000 dolari la cursul leului din 1989, ceea ce ar face, de fapt, în total, într-adevăr mai mult de o sută de mii de dolari. Este drept, prin natura activității sale, Traian Băsescu putea deține legal valută. Alții, nu. De pildă, inginerul Gheorghe Ursu, disidentul omorât de Securitate în 1985, fusese arestat sub pretextul deținerii ilegale de valută. I s-au găsit la domiciliu ceva mai mult de 17 dolari.

Probleme

Când în 14 aprilie 1988 Traian Băsescu își preia postul de șef al Agenției NAVROM de la Anvers – Belgia, se simte fără îndoială un om împlinit. Avea tot ceea ce își putea dori un om de 36 de ani, în acea atmosferă de crepuscul a regimului comunist, în care majoritatea românilor nu mai aveau nici măcar speranțe. Avea o familie care trăia fără grija zilei de mâine, câștigase deja foarte mulți bani și, la noul post, avea să câștige și mai mulți – pe lângă un salariu, foarte mare în lei, care i se acumula în țară, primea o generoasă alocație valutară, conformă cu funcția sa din străinătate. Se bucurase în ascensiunea sa rapidă, după cum afirmau bârfele din Constanța, nu numai de o soartă prielnică, ci și de protecția șefului flotei comerciale a României acelor ani, contraamiralul Gheorghe Anghelescu, adjunct al ministrului transporturilor și șef al Departamentului Transporturilor Navale. Acesta îl remarcase pe tânărul ofițer Băsescu, absolventul Institutului de Marină „Mircea cel Bătrân" (al cărui comandant a fost între 1980 și 1986, înainte de a ajunge demnitar comunist). Anghelescu a avut aceeași stea norocoasă ca a protejatului său, care l-a făcut după 1989 nu să-și întrerupă, ci să-și continue ascensiunea. Din 1990 până în 1997,

[31] *Evenimentul zilei*, 22 noiembrie 2004, nr. 3923, paginile 8-9 (suplimentul „Dosare electorale")

când s-a pensionat, a fost comandantul flotei militare a României, funcţie în care a fost suspectat în câteva rânduri de încheierea unor contracte dezavantajoase pentru flotă, care, între altele, au favorizat evident oameni de afaceri constănţeni cu o reputaţie îndoielnică[32]. Deşi la pensie, se spune că are încă o puternică influenţă, datorită relaţiei apropiate cu fostul său protejat Traian Băsescu, care, ajuns preşedinte, l-ar fi numit la propunerea lui la comanda Marelui Stat Major, pe amiralul Gheorghe Marin[33], socotit „omul său de casă", care îl poate proteja de urmările tuturor acestor afaceri. Astfel, Gheorghe Anghelescu a avut mână bună – a ocrotit oameni care au ajuns unul preşedinte, altul şef al Armatei Române. El însuşi, ajuns la 70 de ani, s-a bucurat de omagieri intense şi a fost ales preşedinte al selectului Club al Amiralilor. Dar, în 1988, rolurile erau inversate. El era protetorul şi şeful cel mare al lui Traian Băsescu, mai presus decât şefii săi direcţi, de la conducerea NAVROM.

Cu toate acestea, la Anvers lui Băsescu nu i-a mers atât de bine pe cât se aştepta. Aici apar şi primele sale probleme cu autorităţile – nu cele belgiene, ci acelea de acasă, din România socialistă. Dar până să ajungă la acest conflict deschis, despre care vom vedea mai jos care i-a fost începutul care sfârşitul, s-a dăruit muncii sale în noul post. După cum susţinea într-un raport oficial trimis tovarăşului Gheorghe Anghelescu, muncea însă mult prea mult, deşi într-un domeniu care îi era cumva familiar, cel al negocierilor cu clienţii şi potenţialii clienţi ai NAVROM, cu autorităţile portuare, cu firmele de reparaţii sau aprovizionare a navelor româneşti care poposeau la Anvers. A reuşit, după propriile afirmaţii din acest raport, să ajungă la „creşterea operativităţii" cu care se derulau toate aceste acţiuni, determinând „reducerea zilelor de staţionare neoperativă a navelor noastre în portul

[32] *Adevărul*, 20 iunie 2004

[33] La data numirii în funcţie, viceamiral. *Cotidianul*, 5 aprilie 2007

Anvers, în condițiile creșterii traficului cu cca. 15%". Comparativ, arată Traian Băsescu, în 1987 se înregistraseră 142 de zile de staționare neoperative, față de numai 34 în 1988 și doar 2 pe primul semestru al anului 1989, cât s-a aflat el la post, ceea ce înseamnă o substanțială eliminare a „timpilor morți" din exploatarea navelor flotei comerciale a Românilei care aveau escală la Anvers. Nu numai reducerea zilelor de staționare pentru aprovizionare a fost un succes al său, dar și cea a prețurilor pieselor de schimb uzuale achiziționate pentru navele care le solicitau, obținute în urma negocierilor sale, cu discounturi de 20-25%, după cum a reușit același lucru în negocierea unor contracte cu firme de încărcare-descărcare a navelor, obținând prețuri cu 15-20 procente sub cele ale pieței, de 25-30 USD pentru un container, economie raportată „la un număr de cca. 2.500 containere manipulate în Anvers și Rotterdam în primele 4 luni ale anului 1989". În genere, spune el, „nu au existat lucrări de reparații (la nave sau containere) la care să nu negociez tarifele oficiale ale diverselor companii. Numai în perioada ianuarie-aprilie 1989 am obținut note de credit în favoarea NAVROM de peste 300.000 franci belgieni", ceea ce înseamnă discounturi din valoarea facturilor la lucrări, care urmau să fie efectuate gratuit de firme în aceste sume.

În perioada 14 aprile – 5 mai 1989, cât s-a aflat la post, Traian Băsescu a organizat peste 150 de întâlniri „cu diverse firme din Belgia și Olanda, firme pe care le-am invitat a transporta cu navele noastre către est Mediterana. Printre marii exportatori care actualmente au devenit clienți permanenți ai navelor noastre de linie, enumar BAYER, SOLVAY, PETROFINA, SHELL/ CASTROL", arată Traian Băsescu în acest raport al său către viceamiralul Gheorghe Anghelescu la 25 mai 1989, din care am citat până acum. „Am reușit – arată el - utilizând orice mijloace pentru aceasta, să conștientizez pe toți comandanții navelor noastre, de importanța reducerii staționărilor în portul Anvers la perioada strictă de operare a navelor", mai spune el. Dacă e adevărat,

probabil că echipajele navelor româneşti l-au înjurat din gros. Anvers era una din escalele dorite de orice marinar român, datorită mărfurilor ieftine, unele mai ieftine chiar ca la Hamburg – mai ales la bijuteriile din aur şi argint, care se găseau aici la cel mai mic preţ din Europa, chiar dacă în materie de prostituaţie nu era Anversul cel care conducea în top. Dar să ne întoarcem la raport. În ceea ce priveşte prestatorii de servicii pentru navele NAVROM, Traian Băsescu arată de asemenea că a lărgit foarte mult aria acestora, „ceea ce a generat concurenţă şi, implicit, reducerea preţurilor la prestaţii". A mai renegociat rabaturile acordate de companiile de remorchere, care aduceau şi scoteau navele din rada portului Anvers, obţinând dublarea lor. Apoi, şi mai important, a prevenit arestarea unor nave în cel puţin trei situaţii, numai în anul 1989 (în cazul cargourilor „Tg. Secuiesc" şi „Plopeni" pentru avarierea mărfii şi „Humuleşti", pentru o avarie prin coliziune cu altă navă), prin negociere cu potenţialii reclamanţi. Într-un alt caz, al arestării în port a două nave, „Dumbrăveni" şi „Filaret", a intervenit „cu promptitudine", realizând „scoaterea acestor două nave de sub arest înainte de terminarea operării şi, în orice caz, în mai puţin de 24 ore de la decizia de arest a Tribunalului din Anvers". Era o muncă epuizantă, dacă avem în vedere că, după propriile afirmaţii, a mai făcut şi muncă de teren: „din ianuarie [1989] şi până la revenirea în ţară [în 8 martie 1989 – n.n.] am inspectat peste 1.000 containere NAVROM în porturile Anvers şi Rotterdam. Cele mai scăzute preţuri practicate pentru astfel de inspecţii sunt de 22 USD/container (total economisit 22.000 USD)". Mulţi bani economisiţi, dar probabil că, privind la cât câştigau omologii săi occidentali, uita că era trimis şi plătit tocmai de NAVROM, cu un salariu de invidiat pentru orice român, tocmai pentru a face şi asemenea inspecţii. Sau poate că misiunea lui era de fapt alta, iar această sarcină i se păruse de-a dreptul facultativă. Rămâne de văzut.

Traian Băsescu a fost, după cum susţine, nu numai o prezenţă activă, dar a şi reuştit să se facă apreciat de parteneri, afirmând că

a promovat şi dezvoltat relaţii bune cu navlositori, prestatori de servicii şi mai ales autorităţi portuare, ceea ce e probat şi de faptul că anul acesta nu au mai existat nici un fel de reţineri de nave pe considerente de inspecţie", deşi starea tehnică a navelor româneşti nu era tocmai conformă cu standardele. S-a întâmplat aşa „chiar în condiţiile când la nave au existat suficiente deficienţe ce nu au putut fi remediate". Sunt cuvinte reci, în care amintirea tuturor celor ce au murit pe mare tocmai pentru că, din punct de vedere tehnic, flota României socialiste nu era pe mare, ci la pământ, nu mai avea loc. La Anvers, ca orice mic burghez al regimului comunist, Traian Băsescu uitase riscurile vieţii de marinar, teama să mori ars de viu pe un petrolier (aşa cum era să păţească el însuşi şi cum păţiseră de-a dreptul cei de „Independenţa"). Era „un risc asumat", probabil în opinia sa, acela de a fi marinar, aşa cum explica mai apoi şi uitatul securist Filip Teodorescu natura meseriei sale. Probabil, Băsescu reuşise să aclimatizeze la Anvers ceva din atmosfera „de lucru" a şefilor activişti şi administratori din România socialistă, unde orice era motor era făcut să mai meargă un pic, chiar dacă scârţâia din încheieturi, cu o bucată de sârmă, un şurub şi o şaibă, de dragul „raportărilor" de „noi succese". Raportări pe care, cum se vede, le-a practicat şi al căror caracter în egală măsură nociv şi fictiv nu s-a sfiit să îl recunoască[34]. Reuşea, spune el, să crească spectaculos nivelul de operare al navelor româneşti chiar şi în aceste circumstanţe ale ordinului subînţeles „descurcă-te cum poţi, eşti acolo, dă, dar nu cere", biruind concurenţa greu de învins a transportatorilor mult mai bine dotaţi din ţările occidentale. Nu contau riscurile. Poate că uitase care e preţul plătit de marinarul de rând atunci când lărgea aria traseelor de transport ale flotei comerciale a României, concomitent cu economiile la sânge în aprovizionare, dotări şi reparaţii: „la concurenţă cu alte 14 linii de containere pe relaţia

[34] *Curentul*, 14 aprilie 2006

Anvers - Pireu, am obţinut, prin tratative cu firmele NORTROP şi NOREXA din Anvers, exclusivitatea transportului a 16.000 tone zahăr în containere, reprezentând cantitatea integrală de zahăr exportat de Piaţa Comună în Grecia - via Anvers. Încasările NAVROM pentru transportul acestei cantităţi în 800 containere s-au ridicat la 880.000 DM (480.000 USD)". Mai mult, Traian Băsescu arăta superiorului (şi protectorului) său, ministru adjunct al transporturilor şi şef al flotei comerciale a RSR, că gândeşte în perspectivă şi are viziune politico-economică: „în perspectiva unificării Pieţei Comune din 1992, am analizat împreună cu firma FURNESS şi am întocmit un studiu în vederea realizării unei companii mixte în Anvers, în ideea prevenirii marginalizării flotei noastre după anul 1992, în relaţiile de transport cu ţările Pieţei Comune". Spiritul vizionar nu l-a înşelat. Începând cu 1992, când Traian Băsescu avea să ajungă el însuşi ministru al transporturilor, flota ţării noastre a navigat intens pe aceste noi rute de transport. Dar sub alte pavilioane, fiind, cum deja se ştie, vândută navă cu navă în cea mai mare parte a ei.

Dar să ne întoarcem la raportul de activitate al lui Traian Băsescu la Anvers. El mai arată că a reuşit să deschidă pentru navele româneşti inclusiv o linie de transport transoceanică a mărfurilor containerizate între America de nord şi continent, a cărei activitate a coordonat-o, realizând, la finele celui de-al treilea voiaj pe această rută, până la 30 aprilie 1989, încasări de peste 1 milion USD numai din Anvers: „succesul liniei NAVROM a fost amplu comentat, inclusiv de presa de specialitate" (Traian Băsescu menţionează aici *Lloyd*). Apropiindu-se de finalul raportului, el îşi face astfel bilanţul: „apreciez că prin activitatea mea în cele 11 luni cât m-am aflat efectiv la post [şi nu trei ani, cum afirmă public în zilele noastre n.n.] am adus pentru NAVROM, pentru ţară, economii care pot fi calculate la minim 400.000 USD". Ale sale, le-a calculat el însuşi, iar noi nu le cunoaştem în amănunt. Oricum, după cum însuşi recunoaşte, au fost substanţiale şi au

constituit o recompensă pe măsură cu munca prestată. Sau cu o parte a ei. Ca şi în cazul lungilor sale luni petrecute pe mare, au fost multe „munci şi zile", chiar dacă responsabilitatea nu mai era una directă, aproape fizic resimţită, la puntea de comandă a unui petrolier. Traian Băsescu încheia astfel raportul său de activitate către viceamiralul Anghelescu: „doresc să vă informez că datorita multitudinii de probleme existente în zonă, activitatea mea zilnică era cu regularitate cuprinsă între 12 şi 18 ore/zi (rog verificaţi, inclusiv orele de expediere ale telexurilor), fără a dedica măcar o singură zi de duminică odihnei, în tot acest timp".

Patria era nerecunoscătoare. Cu toată dăruirea sa, Traian Băsescu a fost demis din postul său şi rechemat în ţară. Ordinul intra în vigoare începând de la data de 24 mai 1989. În apărarea sa, Traian Băsescu i-a scris viceamiralului Gheorghe Anghelescu, şeful flotei comerciale a României, tocmai raportul de mai sus, redactat chiar a doua zi după intrarea în vigoare a dispoziţiei, când se afla deja la Constanţa. În încercarea de a împiedica această decizie de rechemare, a trimis mai multe rapoarte şi note explicative asupra unui incident care l-a costat funcţia[35]. În zadar însă – nici înaltul demnitar comunist nu mai putea face nimic, deşi Traian Băsescu îşi juca astfel ultima carte. În finalul raportului său din 25 mai 1989, arăta: „pe fondul acestor eforturi, în care am fost întotdeauna animat de multă dragoste pentru compania mea, pentru prestigiul şi onoarea NAVROM, începând cu 24.05.1989 am fost schimbat din funcţia de REPREZENTANT NAVROM [subliniere Traian Băsescu – n.n.] la Anvers, sub acuzaţia că am semnat incorect factura de reparaţii a navei „Zimnicea", reparaţii executate la Anvers în luna ianuarie 1989. Cu această ocazie, repet ceea ce am afirmat în raportul explicativ înaintat întreprinderii, că interpretarea dată ofertei şi facturii de comandantul Stan şi

[35] *Curentul*, 14 aprilie 2006

conducerea Întreprinderii este incorectă, lucru care mă face să mă simt profund nedreptăţit. Rog să fiu înţeles corect, nu insist să fiu menţinut în funcţia de reprezentant Navrom la Anvers, calificarea mea fiind de Căpitan de cursă lungă [sic!] şi eu îmi îndrăgesc meseria". Dorinţa i-a fost parţial îndeplinită, după cum se va vedea – nu s-a întors pe „Biruinţa", dar nu a avut parte nici de tratamentul aplicat îndeobşte celor ce comiteau ilegalităţi precum cele de care a fost acuzat, nu a fost dat afară cu „art.130 lit.i" din Codul Muncii, care asigura „trimiterea la munca de jos" pentru oricine, indiferent de pregătire sau vechime, dar nu s-a revenit nici asupra deciziei de a fi înlocuit din postul de la Anvers. Pentru Traian Băsescu aceasra era, după cum afirmă, mai întâi de toate o problemă de onoare: „aceasta nu înseamnă însă că pot fi de acord cu îndepartarea mea din funcţia de Reprezentant Navrom în baza unor acuzaţii dezonorante şi nedrepte, fapt pentru care rog dispuneţi reanalizarea şi interpretarea corectă a documentelor de reparaţii la nava «Zimnicea»". Ceea ce, ulterior, s-a şi făcut – fără însă ca fostul căpitan al „Biruinţei" să fie exonerat de vină. Fusese, de fapt, „prins cu mâţa în sac", cum se spune. Şi nu în orice sac, ci în cel cu devize al statului român. A avut însă noroc, căci dacă nu ar fi avut „spatele" acoperit, ar fi putut să o sfârşească rău. Cel ce îl acuzase în faţa conducerii NAVROM de o posibilă delapidare, căpitanul Valentin Stan de pe nava «Zimnicea», era tocmai secretarul de partid al Departamentului Transporturi Navele. Traian Băsescu începea să cunoască şi cealaltă faţă a regimului, mult mai îndeaproape şi nu de acolo de sus, de pe puntea de comandă, aproape la 20 de metri înălţime de bătaia valurilor. Mai presus de toate, nu i s-a redat, cel puţin, comanda unui vas. Chiar dacă nu „Biruinţa" ar fi fost numele său. Ceea ce era cea mai puternică înfrângere, pentru un „C.M.C." - comandant, căpitan de cursă lungă Era „scos pe uscat" şi era, fără îndoială, nervos. Se simţea probabil trădat,

căci pentru prima oară în cariera sa de succes cunoștea gustul amar al înfrângerii. Nu-l mai aștepta nimeni, nici o oficialitate la întoarcerea de la Anvers, ci doar probleme; iar fotografia sa, deja „clasică" de tânăr comandant privind în zare, la stânga, peste umărul fotografului, aceeași în *Flacăra* din 1981 și *Dobrogea nouă* din 1985, îngălbenea în tăieturile de ziar din albumul personal.

O chestiune de onoare

La începutul lunii decembrie a anului 1988, nava de 4800 TDW „Zimnicea" părăsise portul Constanța, având la bord 2500 tone de cherestea cu destinația Casablanca. Comanda ei fusese preluată pentru acest voiaj, cum am mai arătat, de către Valentin Stan. Pentru a-și păstra funcția de căpitan de cursă lungă și brevetul de navigator, acesta, precm toți comandanții de navă și toți marinarii de altfel, chiar dacă era secretar de partid, trebuia să facă măcar un voiaj odată la cinci ani. Pentru tovarășul Stan se apropiase scadența, așa că s-a îmbarcat. Pe 9 decembrie, nava a suferit o gravă avarie la motorului principal, care a dus la pierderi masive de ulei. Cu mijloacele de la bord s-au sudat fisurile apărute în jurul cilindrilor, dar era evident că nava avea nevoie de reparații serioase, care însă nu au putut fi efectuate în portul de destinație, astfel încât nava a fost redirecționată de către NAVROM din Casablanca spre Anvers, unde la dană era așteptată, în 5 ianuarie 1989, de reprezentantul agenției, Traian Băsescu. Esența problemelor pe care acesta le-a avut de atunci încolo și care au dus, în cele din urmă, la căderea sa în dizgrație și rechemarea în țară au constat în serioase dispute cu comandantul navei și în faptul că, la finele reparațiilor, efectuate în nouă zile, cheltuielile lor s-au ridicat în final la 899.000 franci belgieni, în loc de 596.000, cât se stabilise inițial cu firma selectată pentru lucrări de către autoritățile navale române.

După cum chiar Traian Băsescu relatează într-un raport din 14 martie 1989[36], când în țară izbucnise scandalul în legătură cu umflarea costurilor, el a intrat în conflict cu comandantul Stan și șeful mecanic Popa încă de la coborârea acestora la țărm. Spre Casablanca, nava intrase într-o furtună pe Mediterana, în cursul căreia, susțineau cei doi, încărcătura s-a deplasat, nava s-a înclinat, provocând avaria. Versiunea lui Traian Băsescu rostită, probabil, în felul lui colorat față de cei doi, adăuga la aceasta un alt motiv, și anume suprasolicitarea motorului pe timp de furtună. Și apoi, le-a reproșat el, ce căutau în mijlocul furtunii? De ce nu au ocolit-o, pentru că aparatura și sistemele de comunicații le-au semnalat-o din timp? Chiar dacă în cursul acestui voiaj, comandantul Stan simțise nevoia unor senzații tari, Băsescu ori uitase că acesta este marele secretar de partid al Departamentului Transporturi Navale, ori, datorită protecției contraamiralului Anghelescu, șeful flotei, poreclit de marinari Paraipan (după simpaticul erou al unor filme regizate de Sergiu Nicolaescu), pur și simplu nu-i păsa. Indiferent de motivul inițial, neînțelegerile între cele două tabere nu s-au atenuat, au escaladat în fiecare din cele nouă zile cât au durat reparațiile. Mai întâi, comandantul Popa i-a reproșat (a făcut-o și în țară, într-o sesizare despre comportamentul lui Băsescu) că nu trebuia să-i aducă acuzații profesionale, de natură să-i știrbească autoritatea, de față cu șeful mecanic. La rândul său, șeful mecanic a relatat (reiese implicit, din răspunsurile pe care Traian Băsescu le dă în raportul citat), că atunci când a încercat să aibă o intervenție într-o discuție cu reprezentanții șantierului naval, acesta i-a spus, pur și simplu, să-și țină gura. Băsescu a răspuns acuzațiilor, arătând că Valetin Stan are o „mentalitate învechită", de pe vremea navigației cu pânze, iar mecanicul șef Popa nu știe bine engleză și s-a amestecat în discuție total deplasat. Mai adăuga și că la insistențele acestuia din urmă, de a

[36] *Curentul*, 14 aprilie 2006.

face „plinul" navei cu carburant, lucru imposibil din motive „bine ştiute" (adică politica de economisire, cu consecinţe aberante, a resurselor valutare). În acel moment, nu mai puţin de 16 nave româneşti aşteptau să alimenteze în portul Anvers. La insistenţele repetate ale şefului mecanic, Băsescu a dat un răspuns „foarte acid". Ne putem închipui.

Dincolo de aceste certuri, disputa a fost, cum se putea altfel, una legată de bani. Când reprezentanţii şantierului s-au prezentat la bordul navei „Zimnicea" cu o factură totala de 963.460 franci belgieni, reprezentând costurile efective de reparaţii şi cele de întreţinere şi staţionare în şantier, comandantul şi mecanicul şef au refuzat să semneze pentru o parte din cheltuieli, deşi Traian Băsescu obţinuse, pe loc, o reducere de 64.460 franci, transformată într-o notă de credit către NAVROM. Băsescu lasă să se înţeleagă că supărarea celor doi ar fi fost legată de faptul că nu s-au ales din această afacere cu nimic. Cât despre diferenţa (substanţială) între costurile estimate şi cele finale ale reparaţiilor, el spune doar atât: „consider că nu poate face obiectul unei discuţii cu subiect real, deoarece este evidentă diferenţa dintre volumul de lucrări iniţial estimat şi volumul lucrărilor ulterior stabilite a fi executate". Explicaţia, pe cât de succintă, pe atât de evazivă, nu a satisfăcut, atunci când, întors în ţară din voiajul peste Atlantic cu nava „Zimnicea", comandantul Stan l-a reclamat conducerii pe Traian Băsescu. Era, în fond, vorba de majorarea costurilor cu 300.000 franci belgieni, mai mult de o treime din suma convenită iniţial. Nici încheierea pe un ton persiflant a raportului din 14 martie 1989 nu a fost de natură să-i uşureue situaţia: „v-aş rămâne recunoscător ca, în loc să mă puneţi în situaţia de a mă apăra de NAVROM, m-aţi lăsa doar să lucrez pentru NAVROM - astăzi am pierdut 4 ore de lucru pentru redactarea acestui mizerabil raport". Despre comandantul Stan, spune că „mi-a reamintit prin modul de comportare, prin micime şi meschinărie o figură de tristă amintire (pentru mine) din primul voiaj efectuat ca

ofiţer 3 la bordul navelor NAVROM, comandantu Bratu Aurel" (o persoană cu acelaşi nume apare pe lista victimelor incendiului de pe petrolierul „Independenţa") şi că opiniile exprimate de el şi de mecanicul şef Popa nu-l deranjează, „atâta timp cât nu găsesc ecou la factorii de decizie din întreprindere sau atâta timp cât aceste opinii nu mă vor pune în situaţia de a-mi justifica activitatea prin rapoarte explicative". Mai spune că are conştiinţa „perfect împăcată în faţa mea că am făcut ce trebuia", că a acţionat „corect" şi că el consideră „actuala mea funcţie ca fiind cu totul ocazională şi temporară", „doar o experienţă", meseria sa fiind „să ducă şi să aducă vapoare". Şi că va reveni la ea fără urmă de regret. Dacă e să-şi reproşeze ceva, susţine el, este temperamentul de comandant de petrolier, care i-a imprimat „o comportare directă", în care „diplomaţia, în orice caz, nu este punctul meu tare". Dacă de prima trăsătură de caracter suntem şi astăzi convinşi, pe cea de-a doua a remediat-o pe parcurs. Un autoportret convingător.

Fără îndoială că acest incident descris mai sus, care s-a finalizat cu prima şi, din câte contabilizăm, şi ultima bătălie pierdută de Traian Băsescu în întreaga sa carieră, i-a servit drept lecţie. A devenit poate mai prudent, fiind fie „direct", fie „diplomat", când şi cu cine trebuie, după caz. Imediat după rechemarea în ţară, nici raportul din 14 aprilie trimis de la Anvers conducerii NAVROM şi nici cel pe care l-a înaintat pe 25 mai 1989 protectorului său, contraamiralul Anghelescu, comandantul flotei comerciale, nu au fost de natură să îl salveze de o sancţiune, cu toate că el continua să considere acuzaţiile drept „dezonorante şi nedrepte". A fost supus întrebărilor unei comisii de disciplină, compusă din şapte persoane din conducerile Departamentului Transporturi Navale şi NAVROM, comisie convocată chiar din dispoziţia contraamiralului. Ea a fost convocată în urma sesizărilor comandantului de pe nava „Zimnicea", Valentin Stan. Acesta a publicat în februarie 2005 sub titlul „Marinarul" un volum autobiografic în care, între paginile 686 şi 711 descrie

varianta sa asupra celor petrecute la Anvers, care foarte probabil a constituit şi substanţa reclamaţiei împotriva lui Traian Băsescu, la întoarcerea din voiajul pe mare: „În 5 ianuarie 1989 către seară, acostasem în Anvers. «Să mă prezint, sunt comandant Traian Băsescu, actualmente reprezentantul NAVROM în Anvers» [...]. După o discuţie preliminară cu Şantierul Belliard, Băsescu se prezentase la bord cu cotaţia lucrărilor, evaluată la 597.000 de franci belgieni. Bomba era alta, că valoarea totală nu mai era cea iniţială, ci aproape dublă, umflată cu peste 11.000 de dolari. Era ora 1 noaptea. Mă uitam la «reprezentantul nostru» şi nu-mi credeam ochilor [...]. Nu am vrut să semnez, pentru că nu se respectase contractul. A fost depăşită valoarea cu peste 10.000 de dolari [...]. Fusesem chemat la NAVROM. Iar pe drumuri. Aflasem că Băsescu era plecat la Bucureşti, la ministrul Aron [...]. Îmi dădeam seama, nu era greu să realizez acest lucru, că se juca un scenariu. Băsescu, peste două zile, avea să ia, mulţumit şi liniştit, avionul spre Bruxelles". Câştigase războiul, deşi din bătălia cu comandantul de pe „Zimnicea" a ieşit şifonat.

În urma sforilor trase, Traian Băsescu a fost parţial exonerat, reuşind să justifice suplimentarea cheltuielilor de reparaţii la nava „Zimnicea". Comisia părea să se fi pus de acord că, de fapt, fondul problemei era doar conflictul între Traian Băsescu şi secretarul de partid „pe ramură", Valentin Stan, pe care, ca mulţi alţii, acesta îl considera un „marinar de birou". Singura acuzaţie în faţa căreia Băsescu nu s-a putut apăra era legată de faptul că nu a solicitat aprobarea din ţară pentru angajarea suplimentară a cheltuielilor, procedură obligatorie, având în vedere că era vorba de o sumă importantă în valută. Atât el, cât şi comandantul Stan au fost penalizaţi cu reţinerea a 20% din salariu pe o lună[37]. Comisia s-a arătat plină de înţelegere faţă de cel reclamat. Atitudinea comisiei faţă de Traian Băsescu este explicabilă. Mai întâi, ea fusese alcătuită

[37] *Cuget liber*, 18 ianuarie 2008

din dispoziţia comandantului flotei comerciale, contraamiralul Anghelescu, protectorul celui reclamat. Apoi, după cum chiar unul din membrii ei lasă să se înţeleagă, „umflarea" cheltuielilor pentru obţinerea de comisioane „era o practică curentă" – asupra căreia nu trebuia, spre binele tuturor, să se atragă prea tare atenţia autorităţilor. Fusese doar o ciocnire între două nuci la fel de tari, unul fost comandant pe „Biruinţa" şi protejat al ministrului, celălalt secretarul de partid pe ramură din minister – confruntarea clasică în România socialistă, între „omul cu sapa" şi „omul cu mapa". Romeo Popica, unul dintre membrii comisiei, numiţi prin ordin de ministrul Anghelescu, considerat unul dintre cei mai buni specialişti în motoare navale din acea vreme, i-a luat apărarea lui Băsescu în privinţa cheltuielilor suplimentare, care, în cazul unui verdict nefavorabil al expertizei tehnice, ar fi putut să aibă consecinţe penale grave. Alţi doi membri ai comsiei, Romeo Posedaru şi Cornel Idu, susţin şi în prezent nevinovăţia lui Traian Băsescu. Primul, fost şef al Serviciului de Programare Reparaţii din NAVROM, spune că asemenea reparaţii suplimentare justificate se efectuau „mereu" la navele aflate în voiaj şi că, de fapt, nici „nu era în sarcina lui să se ocupe de reparaţiile la nave, dar, fiind reprezentantul nostru acolo, îl sunam şi îl rugam să se ocupe, mai ales când era vorba de reparaţii evaluate mai scump". Aşa a fost cazul şi cu „Zimnicea", a cărui reparare a fost negociată însă chiar de către Traian Băsescu, fiind ulterior facturată la o valoare cu peste o treime mai mare faţă de cea convenită iniţial. Posedaru afirmă că, de fapt, acesta a fost reclamat de comandantul Stan, pentru că a refuzat să factureze inclusiv un comision de 5% pentru echipaj: „era o practică pe vremea lui Ceauşescu, dar, în unele cazuri, comandanţii nu dădeau din banii de comision membrilor echipajului şi, pentru că Băsescu îl ştia pe secretarul de partid, a refuzat clar propunerea lui şi a semnat pentru suma exactă a valorii reparaţiilor". Afirmaţiile sunt întărite de Cornel Idu, pe atunci director general Navrom. Acesta mai susţine că Traian Băsescu nici

măcar nu a fost schimbat din funcție ca urmare a anchetării sale de către comisie și că s-a reîntors la Anvers. „E o minciună sfruntată, dl. Băsescu a fost retrimis la post, unde a stat până în luna septembrie 1989, când, pentru calitățile sale profesionale, a fost promovat în postul de șef al Inspectoratului Navigației Civile". Un tânăr ofițer de marină de atunci, Laurențiu Mironescu, întărește acest lucru. El afirma, simultan cu Idu, la începutul anului 2008, într-un demers public menit să apere onoarea profesională a Președintelui Traian Băsescu, că în luna iulie 1989, în primul său voiaj pe mare, a ajuns și la Anvers, unde acesta „s-a întâlnit ca reprezentant al NAVROM cu echipajul". Dar în rapoartele sale de activitate de la Anvers, Băsescu nu menționează nicăieri asemenea „întâlniri de protocol" cu echipajele navelor în tranzit prin acest mare port, în care se aflau simultan în escală câteva nave sub pavilion românesc. „Mi-aduc bine aminte că, în luna august, dl. Băsescu a venit în concediu de odihnă în România și la sfârșitul lunii s-a întors la post"[38], mai spune fostul ofițer stagiar, care, deși proaspăt absolvent de Marină, părea să fie foarte la curent tocmai cu agenda reprezentantului NAVROM în marele port de la Marea Nordului.

Trebuie să precizăm că afirmațiile lui Idu și Mironescu, potrivit cărora Băsescu s-ar fi reîntors la Anvers, nefiind sancționat cu schimbarea din funcție, sunt cointrazise chiar de către cel pe care au sărit să-l apere. Reamintim că în finalul raportului său din 25 mai 1989 înaintat lui Anghelescu, arăta: „am fost întotdeauna animat de multă dragoste pentru compania mea, pentru prestigiul și onoarea NAVROM, [dar] *începând cu 24 mai 1989 am fost schimbat din funcția de reprezentant NAVROM* la Anvers [s.n.], sub acuzația că am semnat incorect factura de reparații a navei «Zimnicea»". Același raport marca și data rechemării lui în România, căci începea astfel: „subsemnatul Băsescu Traian, raportez: m-am aflat la post în perioada 14 aprilie 1988, [până] la 5 mai 1989". Este foarte

[38] Ibidem.

posibil însă, aşa cum arată fostul comandant Valentin Stan în cartea sa, ca înalta protecţie a contraamiralului Anghelescu să-şi fi făcut încă o dată efectul şi, după ce ecourile reclamaţiei împotriva lui s-au stins, Traian Băsescu să-şi fi reocupat postul. Raţiunile pentru care în 2008, la nouă ani de la cele întâmplate, Idu şi Mironescu au sărit în apărarea lui, rămân însă relevante şi nu sunt greu de urmărit. Reamintim că Băsescu însuşi declarase anterior că „în octombrie 1989 am fost chemat acasă de la post şi numit de către ministrul transporturilor de atunci inspector general al navigaţiei civile"[39], lăsând să se înţeleagă că datorită meritelor sale, iar povestea nu putea fi schimbată pe parcurs. În general, acest om şi-a protejat întodeauna cu orgoliu reputaţia profesională şi, când i-a fost pusă la îndoială, a găsit mijloace să o apere. Mai ales că în cazul de faţă, mijloacele i-au fost la îndemână: cei doi nu ar fi ezitat să spună orice în apărarea sa. Motive aveau. Cornel Idu, fostul director NAVROM, a fost inculpat în dosarul „Flota", pentru înstrăinarea frauduloasă, după 1989, a celei mai mari părţi a flotei comerciale româneşti, pe care o gestionase în anii construirii socialismului, dar a fost beneficiarul a două prescrieri, scăpând de orice răspundere penală. La începutul mandatului de preşedinte al lui Traian Băsescu, era deja unul dintre cei mai bogaţi operatori de nave, averea sa fiind estimată la 60-65 milioane dolari[40]. A fost, pe rând, beneficiarul unor privatizări controversate din industria navală, cât şi al unor contracte extrem de avantajoase încheiate cu marina militară. Una din firmele sale, „Octogon", a primit contracte de reparaţii pentru navele „Albatros", „Mărăşeşti" şi bricul „Mircea", care se ridicau la peste 100 miliarde lei vechi (la nivelul de curs din 2005), reparaţiile fiind, după un vechi obicei, suprafacturate, iar lucrările mult tergiversate[41]. Contractele

[39] Interviu în revista *Bilanţ*, 14 noiembrie 2005

[40] *România liberă*, 17 noiembrie 2005

[41] *Curentul*, 8 noiembrie 2005

i-au fost atribuite prin încredinţare directă de Gheorge Marin, comandantul flotei militare, protejatul Preşedintelui Băsescu, pe care Gheorghe Idu îl anchetase în mai 1989 pentru umflarea cheltuielilor de reparaţii la nava „Zimnicea". Celălalt apărător al lui Traian Băsescu, fostul ofiţer stagiar Laurenţiu Mironescu, cel care declară că era la curent în 1989 inclusiv cu programul concediilor reprezentantului NAVROM la Anvers, este deputat de Constanţa al Partidului Democrat Liberal, partidul prezidenţial – ceea ce poate explica acuitatea şi clarviziunea cu care poate să reînvie trecutul.

În final, din această poveste de demult, toată lumea a avut de câştigat. Gheorghe Marin, cel atât de darnic cu omul de afaceri Idu, a fost numit de Preşedintele Băsescu în fruntea Marelui Stat Major al Armatei, a fost avansat la gradul de amiral şi a devenit, după dezvăluirile din presă deja citate, posesorul unei superbe vile la Eforie Nord. Cum am arătat, Gheorghe Idu, fostul director al NAVROM şi blândul inchizitor al lui Băsescu din mai 1989, s-a ales cu imunitate în faţa legii şi cu mulţi bani. Este de presupus că Laurenţiu Mironescu şi-a asigurat, datorită puterii sale de clarvăzător, un nou mandat parlamentar. Traian Băsescu s-a ales cu „onoarea reperată". Când însă orgoliul supune şi scrie istoria, cineva pierde însă întodeauna: adevărul.

Culisele istoriei

Istoria este o casă cu multe ferestre. Unele dintre acestea sunt deschise sau luminate şi nu este greu să priveşti înăuntru. Altele, dimpotrivă – sunt fie în penumbră, acoperite de obloane sau, pur şi simplu, zidite. Dincolo de acestea din urmă se află o altă faţă a trecutului, o cameră întunecată; acolo se desfăşoară povestea de alcov a puterii, a secretelor ei şi a celor care, cum ei singuri spun uneori, fac istoria, în vreme ce noi, cei mulţi şi mărunţi, suntem consideraţi personajele scenariului scris acolo,

în spatele ferestrelor zidite. Nu este doar o figură de stil şi nici expresia unei obsesii, de altfel deseori întâlnită, prin care tot ceea ce nu se poate explica, rămâne confuz şi învăluit într-un aer de mister, primeşte imediat un bilet de intrare sub mantia largă a teoriei conspiraţiei. Căci o binecunoscută butadă, atribuită „şcolii KGB-ului", spune că „unii scriu istoria; noi o facem".

În mentalul colectiv, culisele ultimilor ani ai regimului comunist din România poartă pecetea Securităţii. Atât de puternică a fost (şi este încă) obsesia noastră legată de omniprezenţa şi omnipotenţa ei, mai ales în primii ani de după prăbuşirea regimului, încât celelalte verigi ale sistemului au fost minimalizate sau uitate. Iar în ceea ce priveşte activitatea serviciului secret comunist, de cele mai multe ori s-a pus accentul în special pe latura lui de „braţ înarmat" al partidului, prin care autorităţile au menţinut sub presiune şi control oamenii de rând. Dar Securitatea trebuie privită şi ca o mare întreprindere – fiind nu doar un consumator, ci şi un producător de venituri. În special în ultima decadă a regimului comunist, instituţia s-a implicat activ în acţiuni comerciale şi inclusiv de producţie – aceasta din urmă vizând fie copierea şi adaptarea de tehnologii, fie producţa de „tehnică specială" specifică seriviilor secrete, pe care Securitatea o utiliza ea însăşi, dar o şi comercializa cu succes confraţilor din celelalte servicii secrete din ţările Pactului de la Varşovia. Dar nu de aici veneau banii. Pur şi simplu, prin servicii specializate, s-a ajuns, cu binecuvântarea „înaltelor personalităţi de partid şi de stat", cum era numit în limbaj securistic cuplul Ceauşescu şi din dispoziţia expresă a fidelului lor executant, ministrul de interne Tudor Postelnicu, ca Securitatea să controleze practic cea mai mare parte din comerţul exterior al României – de la vânzarea peste hotare a textilelor şi bocancilor, până la cherestea, oţel sau ciment, incluzând, ca „articole de lux" solicitarea de „răscumpărări" pentru saşii şi evreii care doreau să emigreze, care deveneau astfel subiectul unui comerţ cu carne vie. Instituţionalizând practic

acest comerț cu carne vie, ofițerii români au pus la punct chiar formulare tipizate, prin care se stabilea valoarea fiecărui om vândut, în funcție de studii, vârstă și stare de sănătate[42].

Operațiunile comerciale ale Securității erau numite, cu un termen generic, „aport valutar special" și au luat o asemenea amploare, încât în primăvara anului 1990 Iulian Vlad, fostul șef al acesteia, mărturisea cu amărăciune: „Multe prejudicii s-au adus muncii de securitate, prestigiului instituției și chiar bunului renume al țării de către așa-zisa activitate de aport valutar, pe care o realizau cu prioritate unitățile externe UM 0544 și UM 0195 [spionajul și contraspionajul extern – n.n.], precum și UM 0650 din Securitatea internă. În afară de faptul că sumele respective, de cele mai multe ori, reprezentau o câtime din prețul de vânzare a mărfurilor și pe care statul oricum le-ar fi încasat în condițiile unor negocieri corecte, ofițerii de securitate trebuiau să intre în tot felul de combinații cu străinii, nu de puține ori compromițătoare, iar controlul activității lor și al valutei nu era sigur. Tot atât de rău era și faptul că unitățile respective fuseseră într-o bună măsură deturnate de la misiunile pentru care au fost create și care erau utile țării. Cu toate încercările pe care le-am făcut de a scoate din preocupările Securității această sarcină sau măcar de o reduce substanțial, nu am reușit. Dimpotrivă, Postelnicu a ridicat-o la rangul de atribuție prioritară, pentru îndeplinirea căreia trebuia să-și aducă contribuția întregul aparat"[43]. Operațiunile AVS, „aport valutar special", denumire sub care se ascundeau aceste afaceri ale Securității care atrăgeau comisioanele aferente produceau mari sume în valută care alimentau conturi secrete, deschise în țară

[42] Cu privire la implicarea ofițerilor de securitate în activități comerciale externe, înainte și după 1989, vezi Marius Oprea, *Moștenitorii Securității*, Ed. Humanitas, 2004.

[43] Citat din „Raportul Armagedon 7", declarație a lui Iulian Vlad din 31 martie 1990

la Banca Română de Comerţ Exterior (ulterior, BANCOREX). Conturile alimentate de AVS erau destinate finanţării unor acţiuni externe, economice sau de altă natură ale Securităţii, precum plantarea unor „disidenţi" ai regimului sau a aşa-ziselor „fantome", agenţi cu o identitate fabricată. Dar „partea leului" se vărsa în conturile lui Ceauşescu sau alimenta investiţiile megalomane ale acestuia..

În Securitate existau două unităţi care desfăşurau activităţi cu caracter exclusiv economic: Întreprinderea de Comerţ Exterior „Dunărea", sub comanda colonelului Constantin Gavril, încadrată în Direcţia de Informaţii Externe, şi Serviciul Independent pentru Comerţ Exterior, codificat UM 0650, aflat sub comanda colonelului Ştefan Alexandru. La ICE Dunărea lucrau 115 ofiţeri, 10 subofiţeri şi 12 civili. În cadrul Serviciului Independent pentru Comerţ Exterior lucrau 41 de ofiţeri, 2 subofiţeri şi 2 civili. Sarcinile lor erau de a controla întreprinderile de comerţ exterior ale României şi a fi parte în negocierea contractelor acestora cu terţii. Pe de altă parte, cadrele fostei Direcţii de Informaţii Externe sau UM 0544 (care în 1989 nunăra 715 ofiţeri, 36 maiştri militari, 197 subofiţeri şi 111 încadraţi ca personal civil) participau ocazional la asemenea operaţiuni.

Cea mai mare parte a ofiţerilor angrenaţi în „aportul valutar special" au lucrat sub acoperiri comerciale în Occident, gestionând foarte multe dintre afacerile externe ale regimului comunist şi ale Securităţii. Unul dintre aceştia, Didi Secrieru, care controla o firmă a Securităţii, ICE ARPIMEX, estima că „aportul valutar special" care a alimentat conturile lui Ceauşescu însumau „minimum două miliarde de dolari". El a oferit un exemplu sugestiv privind modul de derulare al acestor operaţiuni. Întreprinderea de comerţ exterior în care „lucra" s-a ocupat multă vreme cu comercializarea în SUA a bocancilor româneşti, la preţul de 8 USD perechea. Din aceşti bani „doar 7 intrau în contul ICE ARPIMEX şi restul de un dolar lua

calea unui cont intermediar"[44], din care banii erau vărsaţi în conturile lui Ceauşescu sau ale Securităţii. Toate întreprinderile de comerţ exterior, ca şi centrala ministerului de resort erau sub controlul Securităţii şi foloseau aceleaşi practici. Raportarea centralizată către Ceauşescu cu privire la situaţia „aportuluii valutar special" o efectua generalul Ion Moţ, şeful UM 0195, contraspionajul extern al Securităţii. Asistenţa de specialitate a „aportului valutar special" era asigurată de un civil specialist din Ministerul Finanţelor, pe care îl chema Stolojan[45]. Ne oprim asupra biografiei şi ascensiunii sale, care seamănă, ca privită într-o oglindă, cu cea a lui Traian Băsescu – singura deosebire fiind legată de natura profesiei.

Theodor Dumitru Stolojan s-a născut la 24 octombrie 1943, la Târgovişte. A urmat cursurile Academiei de Studii Economice din Bucureşti între 1961 şi 1966; după absolvire, a lucrat ca economist stagiar la întreprinderea Frigotehnica Bucureşti, după care a fost transferat în centrala Ministerului Industriei Alimentare şi Agriculturii, de unde în 1972 a ajuns să lucreze în Ministerul de Finanţe, la departamentul Bugetului. Până în 1986, a fost director adjunct al Direcţiei de operaţiuni valutare, iar după această dată a condus efectiv această direcţie, care se afla, ca şi importurile de petrol adus în ţară de „Biruinţa", la cârma comandantului Băsescu, sub atenţia directă a lui Nicolae Ceauşescu, fiind sursa de dirijare a valutei dictatorului. Prin atribuţiie sale, Stolojan aviza toate operatiunile efectuate prin două conturi, cel de „operaţiuni valutare speciale" şi cel al Gospodăriei de Partid. S-a afirmat că, în aceste din urmă conturi, se aflau în 1989 nu mai puţin de 139 milioane dolari. După achitarea la termen a unei tranşe din datoria extetrnă a

[44] Interviu realizat de Liviu Vălenaş cu fostul ofiţer DIE Didi Secrieru şi publicat în revista *Dorul* nr.172/2004, care apare în Danemarca

[45] Vezi, pe larg, cu privire la activitatea lui Theodor Stolojan la „aportul valutar special" şi conturile lui Ceauşescu în Dan Badea, *Averea diavolului*, Ed. Nemira, 1994.

ţării, de 120 milioane, restul de 19 milioane dolari s-au evaporat sub bagheta sa magică. Încă înainte de 1986, prin natura funcţiei sale, ca şi Traian Băsescu, a interferat cu Securitatea. De fapt, a colaborat efectiv cu departamentul „aport valutar special" din cadrul spionajului României socialiste, fiind angajat efectiv ca „referent de specialitate" – el este unul dintre cei 111 salariaţi civili din cadrul DIE – sub coordonarea coloneilor Andronic şi Anghelache. În acei ani, figura şi în schema Institutului de Economie Mondială, o instituţie sub acoperire din cadrul Securităţii[46].

După 1989, ajuns prim-ministru, Stolojan a cooptat sau păstrat în guvern numeroşi „specialişti" dintre colegii săi de la Securitate, cu care „colaborase" atât la ICE Dunărea, cât şi la fostul Serviciu Independent pentru Comerţ Exterior. Centrala Ministerului Comerţului Exterior fusese încă din primăvara anului 1990 populată cu foşti securişti. Directorul Direcţiei Asia şi Extremul Orient era colonelul Talpaş, secondat de maiorul Minculete. La fel se întâmpla la Direcţia Africa, unde directorul Grigore şi adjunctul său Bălan erau cadre ale fostei Securităţi. Direcţia Europa, deşi nu era condusă direct de securişti, dar numărul lor era mare şi aici, începând cu fostul locotenent-colonel Culău, pe post de consiler, continuând cu ofiţerii Nica, Mihoc, Berinde şi Fota. Acesta din urmă a fost promovat chiar ministru al comerţului de către Theodor Stolojan, care probabil îi cunoştea îndeaproape „abilităţile". Direcţia Chimiei din Ministerul Comerţului era condusă la începutul anilor '90 tot de un ofiţer de securitate, Neogescu, iar de Direcţia de Organizare şi Control a Ministerului răspundea fostul cadru al DSS Negulescu. La conducerile unor întreprinderi de comerţ exterior din subordine, precum FRUCTEXPORT, AGROEXPORT, METALIMPORTEXPORT sau TERRA au lucrat în continuare foşti ofiţeri de securitate din aceleaşi structuri destinate „aportului

[46] http//theodor-stolojan.infonews.ro/despre_Theodor_Stolojan/46html

valutar special", sau foste cadre ale Direcţiei de Informaţii Externe, spioni sub acoperire diplomatică, retraşi de la posturi după 1989. Ministerul a fost părăsit în 1990 doar de un singur securist - fostul ministru adjunct Bădiţă, care fusese general de securitate; dar generalul Bădiţă a fost consolat cu un post în diplomaţie, fiind numit consilier economic şef al Ambasadei României la Teheran[47]. Nu e un exemplu singular şi politica a fost continuată. Astfel, în august 1993, un număr de 17 foşti ofiţeri ai fostei Securităţi se aflau la posturi în străinătate, ca ataşaţi sau consilieri comerciali, alţi 11 lucrând în Centrala Ministerului Comerţului Exterior. Petre Ciobanu director în Ministerul Afacerilor Externe, Radu Herghelegiu, de la Departamentul pentru Reformă şi Petru Rareş, director al EXIMBANK fuseseră, de asemenea, ofiţeri DIE [48]. Din totalul de 156 ofiţeri de la ICE Dunărea şi Serviviul Independent pentru Comerţ Excterior al Securităţii, prea puţin au rămas deoparte, continuând, practic, să aducă „aport valutar special", concret spus comisioane, pentru noii lor stăpâni din serviciile secrete sau din structurile puterii care îi proteja, dar şi pentru ei înşişi. Mai puţin vizibilă, această ridicare a lor la o putere şi bogăţie nesperate în timpul regimului comunist, când partidul, contrainformaţiile interne din structura militarizată a Securităţii şi Legea 18 a „ilicitului" îi ţineau în frâu, este comparabilă, în acest plan al culiselor istoriei, cu ascensiunea politică a lui Traian Băsescu. Şi fac parte din acelaşi scenariu şi spectacol al tranziţiei.

Cu excepţia saşilor şi evreilor, majoritatea produselor de export care făceau înainte de 1989 obiectul contractelor controlate de Securitate intrate sub incidenţa „aportului valutar special" tranzitau sau uneori aveau ca punct de destinaţie portul belgian Anvers, încărcate la bordul vaselor NAVROM-ului,

---

[47] *România Liberă*, nr.130/1990, „Securitatea există! Lângă noi..."

[48] *Evenimentul Zilei*, nr.345/1993, „Numirea unor foşti securişti în străinătate aduce României imense prejudicii"

asistate aici de reprezentantul companiei, Traian Băsescu. La Anvers, cum e şi firesc datorită anvergurii pe care tranzacţiile comerciale o aveau în acest port, erau prezenţi la datorie şi ofiţerii de securitate. Cu atât mai mult cu cât acest mare centru comercial era (şi este) o binecunoscută placă turnantă şi pentru un comerţ de natură specială, fiind cunoscut drept o piaţă a aurului, armelor şi diamantelor. România era pe atunci un important exportator de arme în ţările din lumea a treia şi poate nu întâmplător la Anvers se afla, în acelaşi timp cu Traian Băsescu, un ofiţer cu misiuni speciale în aceste zone, care avea să ajungă în zilele noastre, după cum se va vedea, unul dintre „cadrele de nădejdie" ale Serviciului de Informaţii Externe. Băsescu a negat şi neagă cu vehemenţă orice raporturi pe care le-ar fi avut cu Securitatea în perioada în care s-a aflat la post în Anvers. În 8 octombrie 2004, declara: „n-am scris rapoarte Securităţii. Bineînţeles că erau în contact cu mine consulul de acolo, oameni din ambasadă. A fost o mare preocupare pentru că, în acea perioadă, România avea nevoie să-şi întărească ceea ce se numeşte capacitatea de a furniza pe piaţa americană textile şi oţel". Adică, aşa cum am arătat, era vorba de operaţiuni de comerţ exterior de anvergură, aflate sub controlul Securităţii. Băsescu a fost întrebat în aceeaşi împrejurare dacă în aceste rapoarte trimise în ţară de la Anvers a „turnat" pe cineva. A răspuns: „Exclus. Şi vă asigur că, daca exista un astfel de document, era în presă demult. Este exclus. N-am făcut aşa ceva. Şi nu-i obligatoriu să fii din categoria celor care-şi turnau colegii. Şi apoi, pe cine să torn la Anvers, că aveam în subordine belgieni?!"[49] Ca o paranteză fie spus, în 27 mai 2000, invitat la o emisiune TV, George Pădure, la acea vreme candidat PNL la Primăria Capitalei, a declarat despre Traian Băsescu, contracandidatul său din partea PD la Primăria Capitalei, că pe vremea când era reprezentantul NAVROM-ului la Anvers, a transmis către Securitate note informative referitoare

[49] *Evenimentul zilei*, 8 octombrie 2004

la el. Afirmația nu a fost nici probată, dar nici infirmată. Ulterior, în 2007, informații de presă anunțau audierea unui fost marinar, pe nume Furnică, la Comisia pentru anchetarea motivelor de suspendare a președintelui. Acest marinar ar fi vrut să ceară azil politic în Belgia, dar a fost împiedicat de Traian Băsescu, care l-a acuzat la căpitănia portului de un furt comis pe navă și ca urmare acesta a fost consemnat la bord. Întrucât subiectul nu avea legătură cu activitatea comisiei, s-a renunțat la audiere[50].

Activitatea lui Traian Băsescu la Anvers a făcut atât subiectul unor discuții interne în Partidul Democrat, cât și al dezbaterilor electorale pentru alegerile prezidențiale. În 1997, după izbucnirea scandalului „Lista lui Severin", conducerea partidului a convocat o reuniune restrânsă, la vârf, în care s-a pus problema colaborării cu Securitatea a liderilor democrați. Președintele Petre Roman lipsea, fiind plecat din țară, dar vicepreședintele Bogdan Niculescu Duvăz și-a rugat colegii să-și spună punctul de vedere. Cu acel prilej, Traian Băsescu le-ar fi mărturisit colegilor: „știți, eu am o problemă, am lucrat cu ăștia [Securitatea - n.r.], am fost obligat, dar nu am făcut poliție politică". Fostul vicepreședinte PD Duvăz a declarat presei că, în opinia sa, Traian Băsescu „nu putea să fie la Anvers fără să aibă un gir, ca să nu zic mai mult, al Securității de atunci. Problema în acest subiect este că nu se poate face un raport clar între obligațiile sale de serviciu și cât anume l-a ajutat colaborarea cu Securitatea în meserie pe Traian Băsescu"[51]. Ulterior, într-o emisiune televizată la care a participat pe 3 iunie 2008, Președintele Băsescu avea să se răfuiască cu Bogdan Niculescu Duvăz, afirmând despre acesta că a împărțit pachete cu hrană minerilor veniți la București în iunie 1990: „am mai văzut pe aici un domn, între timp s-a dus lângă tătucul [Iliescu – n.n.] cu care a organizat mineriada, domnul Duvăz, ne povestea prin Modrogan unul cum

[50] *Gardianul*, 5 aprilie 2007.

[51] *7 Plus*, 14 decembrie 2006.

se ascundea printre picioarele minerilor să nu-l filmeze, când le dădea mâncare la ROMEXPO. Oamenii ăştia vin şi ne dau lecţii"... Subiectul activităţii lui Traian Băsescu la Anvers şi a presupusei sale colaborări cu Securitatea a fost reluat ca temă electorală în campania pentru alegerile prezidenţiale din 2004, într-o emisiune difuzată pe postul naţional de televiziune din 8 decembrie 2004, când el a fost întrebat de Adrian Năstase, contracandidatul la Preşedinţie, ce a făcut în perioada în care a lucrat la Anvers. Băsescu a răspuns: „La Anvers eu mi-am servit ţara. Toată cariera este legată de servit ţara, acolo unde a trebuit să mi-o servesc: la bordul navelor, în zone de război, în incendii, în furtună. Am adus acasă ţiţeiul de care avea nevoie ţara [...] Mi-am servit-o şi la post, la Anvers, unde i-am făcut prima legătura port-conteiner între Constanţa şi Statele Unite pe nave româneşti". Ulterior, pe 7 februarie 2005, cu prilejul unei depoziţii făcute în faţa unei instanţe de judecată, în calitate de parte vătămată, nu a negat însă că ar fi fost instruit de Securitate în prealabil, înainte de plecarea la post: „am lucrat trei ani în Belgia şi ar fi o copilărie să nu recunosc că mi se făcea instructaj. În rapoarte scriam inclusiv ce făceam eu şi familia mea". În rest, afirma el, a fost vorba doar de rapoarte de serviciu, trimise la sediul NAVROM, de unde erau luate de Securitate „şi fiecare departament se folosea de informaţii cum credea de cuviinţă". Afirmaţia a fost reluată şi într-o intervenţie telefonică în direct, la o emisiune televizată: „am lucrat la Anvers, îmi trimiteam obligatoriu în mod lunar rapoartele la compania de navigaţie. Sunt convins că au făcut interesul organelor de securitate, măcar parte din ele"[52]. Traian Băsescu avea dreptate – date privind activitatea sa de la Anvers se regăsesc în arhivele Direcţiei de Informaţii Externe a Securităţii. În 22 august 2006, Cătălin Harnagea, fost director al SIE, declara într-un interviu la postul de radio BBC că a văzut rapoarte în care figura numele său: „rapoarte

[52] Realitatea TV, emisiunea "Oamenii realităţii" din 31 august 2006

asupra funcționării Agenției de la Anvers, da, am văzut. [..]. Figura numele lui, nu figura un raport dat de el". Întrebat de ziariști dacă rapoartele lui Traian Băsescu puteau ajunge la Securitate, amiralul Anghelescu, fostul său protector, care îi semnase numirea în post la Anvers, a răspuns laconic: „era posibil să ajungă și acolo"[53]. A avut Traian Băsescu legături cu această lume a culiselor istoriei? În interviul citat mai sus, Harnagea afirma că nu știe de existența vreunui dosar personal pe numele Traian Băsescu în arhivele serviciului de spionaj comunist: „nu poate să existe un dosar pe numele cuiva, decât dacă persoana respectivă este sau un ofițer, și atunci el trebuie să raporteze din când în când centralei, sau este colaborator, sau altceva, sau este o acțiune deschisă pe spațiul respectiv și atunci este solicitat ca persoană de sprijin cineva și acel cineva trebuie să dea niște rapoarte". Și generalul de securitate Ion Mihai Pacepa excludea, într-un interviu[54], posibilitatea unei subordonări sau a legăturilor între Agenția NAVROM de la Anvers și Securitatea internă din România. Dar tot el menționa o relație de subordonare față de Direcția de Informații Externe și Direcția de Informații a Armatei, în baza unui decret din 1973. Documentul ar fi autorizat NAVROM, susține Pacepa, să transporte „curier diplomatic secret", adică echipamente militare occidentale supuse embargoului. Aranjamentele, preciza el, erau făcute chiar de șefii agenților NAVROM și căpitanii de nave. Iar Traian Băsescu a avut și are până astăzi, cum se va vedea, legături bune cu "diplomații" sub acoperire de la Bruxelles. Probabil, pe această filieră au ajuns în arhivele DIE informațiile pomenite de Harnagea cu privire la activitatea sa la Anvers. Iar dacă nu s-a găsit un dosar al spionajului Securității pe numele său, nu s-a făcut publică nici o afirmație similară în legătură cu arhivele privind cadrele și colaboratorii Direcției de Informații a Armatei din ultimi ani ai socialismului,

[53] *Curentul*, 14 aprilie 2006

[54] *Ziua*, 9 septembrie 2006, Interviu cu generalul Ioan Mihai Pacepa

în afara unei informaţii răzleţe de presă. Aceasta, citând surse socotite „demne de crezare", arată că în 1989, după sinuciderea ministrului apărării, generalul Milea (fost comandant al tatălui preşedintelui la Regimentul 18 tancuri din Basarabi), în biroul lui s-ar fi găsit o notă prin care se solicita pentru ofiţerul acoperit Băsescu Traian, cu gradul de căpitan MapN, aprobarea de trecere în structurile de spionaj ale Securităţii.

Pe de altă parte, un posibil răspuns privind întrebarea pusă mai sus, privind asocierea sa la activităţi care au depăşit statutul de şef de agenţie NAVROM la Anvers, îl oferă chiar Traian Băsescu. La punctul 13 din raportul de activitate pe care l-a înaintat în 25 mai 1989 contraamiralului Anghelescu, după rechemarea de la Anvers, afirma: „curent, am sprijinit autocamioanele româneşti staţionate în Anvers, în a-şi rezolva problemele pe teritoriul belgian sau olandez, iar când a fost nevoie, am organizat transportarea mărfurilor româneşti şi pe calea ferată[55]. Practic, Traian Băsescu acţionase, după propria mărturie, ca un ataşat comercial, depăşindu-şi cu mult atribuţiile de reprezentant NAVROM; aceasta, în situaţia în care el nu acţiona în acest fel pentru că aşa îi cerea fişa postului. În toiul dezvăluirilor legate de natura activităţii sale la Anvers, în presă au apărut tot felul de informaţii neconfirmate, cum ar fi aceea că, pe când a fost căpitan de vas nu a fost străin de transporturi de arme către ţările arabe[56], sau declaraţii sub protecţia anonimatului, precum „confesiunile" unui fost ofiţer al Direcţiei de Informaţii Externe, care susţinea că s-a ocupat de zona Europa, în perioada în care Băsescu s-a aflat la Anvers. Acesta a declarat că printre atribuţiile reprezentantului NAVROM „nu se aflau şi responsabilităţi legate de transportul rutier sau feroviar şi, prin urmare, dacă s-a ocupat şi de acestea,

[55] *Curentul*, 14 aprilie 2006

[56] *Evenimentul Zilei*, 15-09-2005. „Copilul rău conduce România". Autori: Ioana Lupea, Emilian Isaila şi Iulian Comanescu

înseamnă că a fost ofițer acoperit al serviciilor secrete ale armatei române, care în acea perioadă s-au ocupat de activitățile economice și transporturile în Europa". Ofițerul a indicat o anume firmă olandeză, Foster, care nu ar fi străină de aceste acțiuni ale lui Traian Băsescu[57]. Fostul său șef și protector, amiralul Gheorghe Anghelescu, spune de asemenea că Băsescu avea atribuții exclusiv în domeniul transportului naval: „în calitate de reprezentant al NAVROM la Anvers, trebuia să se ocupe exclusiv de transportul naval, de asistența navelor, de marfă și nu era trimis pentru probleme auto sau alte instalații care transportau. Noi acolo l-am trimis pentru o funcție precisă, legată de flota românească". Deocamdată, povestea transporturilor care tranzitau pe uscat Europa în acea vreme, asistate de comandantul de navă Traian Băsescu, rămâne închisă în acea cameră fără ferestre a istoriei, în întunericul culiselor ei.

Careul de ași

Deși, după cum am văzut, a negat categoric că ar fi avut relații cu Securitatea când s-a aflat în poziția de șef al Agenției NAVROM la Anvers, coincidență sau nu, patru dintre ofițerii români care lucrau în spionaj și au avut în aceeași perioadă cu el misiuni în Belgia, Silvian Ionescu, Marin Antonescu, Virgil Stanciu și Adrian Isac, l-au cunoscut bine după 1989 pe Traian Băsescu. Uneori, chiar foarte bine. E drept, formal acesta are dreptate – căci, nici unul dintre ofițeri nu se putea legitima ca atare nu numai în fața lui, ci în nici o împrejurare în afara serviciului. Înainte de 1989, legăturile Securității în această zonă de un deosebit interes operativ pentru operațiunile aflate sub controlul serviciilor secrete comuniste din România erau acoperite cum se cuvine și prezența celor patru ilustrează pe deplin acest lucru. Cu toată apartenența la

[57] *Curentul*, 14 aprilie 2006

fosta Securitate, carierele lor după căderea regimului comunist nu au intrat în declin; am putea spune că, dimpotrivă, sunt exemplare din punct de vedere al reuşitei socio-profesionale şi chiar politice. Ca şi Traian Băsescu, aşa cum se spune, ei „au reuşit în viaţă".

Silvian Ionescu, primul în ordinea funcţiei deţinute atunci, este chiar un apropiat al actualului preşedinte, ei acordându-şi reciproc, după 1989, sprijin în ascensiunea politică. S-a născut la 1 septembrie 1951, în Constanţa. A intrat în Securitate în anul 1974, după absolvirea Academiei de Studii Economice, Facultatea de Comert Extrerior din Bucureşti. Între 1979 şi 1983, s-a aflat în misiune permanentă în Portugalia. Ulterior a avut mai multe deplasări în străinătate, în misiuni speciale. În 1985 a devenit şef de serviciu în Direcţia I-a din cadrul Centrului de Informaţii Externe, care avea drept atribuţii principale spionarea ţărilor membre NATO şi urmărirea informativă a disidenţilor români stabiliţi în străinătate, post pe care l-a deţinut până în decembrie 1989. În aprecieri de serviciu din perioada în care a lucrat în Securitate, se afirmă că „a încălcat normele muncii", având relaţii neoficiale cu cetăţeni străini, deconspirări, raportări şi chiar deconturi false. A fost trecut în rezervă la data de 31 martie 1990, cu gradul de căpitan, de la C-510, unitatea de contraspionaj din cadrul Serviciului de Informaţii Externe (fosta unitate 0195 din cadrul DIE, cea a generalului Moţ, care „centralizase" operaţiunile de „aport valutar special"). A obţinut certificat de revoluţionar şi beneficiază de drepturile prevăzute de lege. De la începutul anului 1990, a intrat în politică, fiind unul dintre membri fondatori ai Frontului Salvării Naţionale ca partid. A făcut parte din primul Colegiu Director, fiind secretar executiv organizatoric, iar după scindarea FSN a ocupat funcţii similare în Partidul Democrat. În anul 2000 a făcut parte din echipa de consilieri generali ai lui Traian Băsescu pentru primăria Capitalei, din care a demisionat în 2002, în urma publicării rezultatelor anchetei Corpului de Control al prim-ministrului, referitoare la afacerile

pe care consilierii locali (între care şi el) le făceau cu Primăria Municipiului Bucureşti. Suspiciunile privind implicarea sa în acte de corupţie sunt mai vechi. Într-un raport înaintat Consiliului Naţional de Acţiune împotriva Corupţiei şi a Crimei Organizate în 1998, se arăta că „dispune de o situaţie materială deosebită, deţine mai multe apartamente în Bucureşti, o vilă la Mogoşoaia, mai multe autoturisme". De atunci încoace şi până astăzi, situaţia lui materială s-a îmbunătăţit simţitor. După succesul în alegeri al Alianţei Dreptate şi Adevăr, în 9 ianuarie 2005 a fost numit prefect al Capitalei, dar în 14 ianuarie a demisionat din funcţie, în urma unor afirmaţii publice ale Preşedintelui Traian Basescu, care s-a exprimat într-o emisiune televizată împotriva numirii pe care PD a făcut-o pentru Prefectura Capitalei, din cauza trecutului său. Era „o mare dezamăgire şi o surpriză neplacută" din partea foştilor colegi din PD: „nu era cazul să fie desemnat prefect în cea mai mare prefectură din ţară [...]. Măcar problemele mediatice [trebuiau să conteze] şi nu trebuia să facă acest lucru. Se găsea un loc sub Soare pentru un om care a muncit, pentru un om devotat, nu neapărăt cea mai importantă prefectură a României". Patru zile mai târziu Silvian Ionescu a demisionat, declarând că în decizia sa „a prevalat dezamăgirea domnului Preşedinte Traian Băsescu", iar domnul preşedinte s-a declarat mulţumit de „eleganţa gestului lui Silvian Ionescu". Locul sub Soare pentru Silvian Ionescu a fost găsit în 8 aprilie 2005, când a fost numit secretar de stat în Ministerul Mediului şi comisar-şef al Gărzii de Mediu, înlocuindu-l în acestă funcţie pe generalul Silinescu, care înainte de 1989 fusese coleg cu Silvian Ionescu în cadrul DIE. Dar trecutul şi dezamăgirea prezidenţială nu l-au împiedicat pe Silvian Ionescu să ocupe în continuare funcţia de membru în Biroul Permanent al PD, secretar executiv al PD, preşedinte al Organizaţiei PD Sector 3, cum nu împiedicase nici nominalizarea sa pe lista de consilieri cu care Traian Băsescu s-a prezentat în alegerile pentru Primăria Capitalei.

Silvian Ionescu se numără printre acele persoane rare care vorbesc despre sine la persoana a III-a singular. Intrat în vizorul presei, a descris în mai multe rânduri tipul de activitate pe care o avea înainte de 1989: „[Silvian Ionescu] nu a avut niciodată, dar niciodată, relaţii decât la nivel foarte înalt cu organele interne de Securitate. Sarcina pe care am avut-o a fost aceea de a face spionaj [...]. A recunoscut că, într-adevăr, avea în subordine „munca informativă" în vestul Europei, inclusiv în Belgia. Silvian Ionescu a detaliat public natura atribuţiilor sale de serviciu în această ţară, arătând că deţinea evidenţa agenţilor acoperiţi şi conducea munca de spionaj. Băsescu nu se număra, afirmă el, printre agenţii acoperiţi, dar în calitatea sa ştia „că acolo exista un cetăţean Traian Băsescu la NAVROM, la Anvers". Deşi Silvian Ionescu a insistat că l-a cunoscut pe Băsescu doar în 1993 şi că acesta nu a lucrat şi nu a colaborat cu Securitatea, nu a putut explica cum de îşi mai aminteşte de fostul şef al NAVROM de la Anvers, în condiţiile în care nu era subordonatul său. Adevărat sau nu, ce se cuvine remarcat este că Silvian Ionescu, ofiţer de Securitate, apărut brusc în conducerea FSN-ului, a urmat pas cu pas traseul politic al lui Traian Băsescu. Spre cinstea sa, nu şi-a ascuns niciodată calitatea de ofiţer de securitate, nici măcar faţă de opozanţii politici: „cu bună ştiinţă, domnul Diaconescu a venit la Silvian Ionescu, ştiind cine sunt şi a luat de la mine semnătura pentru tipărirea primului număr al primului ziar [*Dreptatea*]". Întrebat însă de ce tocmai un fost securist aviza apariţia unei publicaţii democratice, Ionescu a încheiat discuţia scurt: „asta cu democraţia o mai discutăm"[58].

Dacă Silvian Ionescu era cel care coordona, ca şef de serviciu, spionajul în Belgia, cel de-al doilea securist care se afla înainte de 1989 cu misiune la Bruxelles, Marin Antonescu, era practic şeful sub acoperire al rezidenţei Securităţii de aici. El nu a ascuns că l-a întâlnit direct pe Traian Băsescu, în perioada în care

[58] *Curentul*, 27 februarie 2004

acesta se afla în post la Anvers. Dar Antonescu lucra pe atunci sub acoperire diplomatică, fiind consul la Bruxelles, iar Băsescu l-a cunoscut în această calitate. S-a născut în 25 martie 1953 în comuna Lunguleţu, judeţul Dâmboviţa; a absolvit în 1975 Şcoala de ofiţeri de la Băneasa şi, după „moda" vremii la securişti, doi ani mai târziu, Dreptul. Până la 1 iunie 1985, când Marin Antonescu a fost transferat să lucreze în spionaj, a fost ofiţer operativ la Inspectoratul de Securitate din judeţul natal, lucrând, cum declara, „la Antiterorism" – dar Consiliul Naţional de Studiere a Arhivelor Securităţii a constatat că acţiunile sale au fost de poliţie politică. Singura sa misiune în străinătate a fost cea din Belgia, de unde a fost rechemat după 1989, iar în 30 septembrie 1990 a trecut în rezervă la cerere. Antonescu fost şi el după 1989 contaminat cu microbul politicii, dar, spre deosebire de fostul său coleg Silvian Ionescu, la scindarea Frontului Salvării Naţionale a ales tabăra lui Iliescu, alegere care l-a recompensat în 1993 cu funcţia de prefect de Dâmboviţa. După alegerile din 1996, a trecut la Partidul Democrat. În legătură cu acest pas, Petre Roman a susţinut public că fostul ofiţer de securitate sub acoperire diplomatică a încercat cu mult mai devreme să se înscrie în PD, având susţinerea lui Traian Băsescu, care i-l descria drept „superiorul pe linie profesională la Anvers", „un om serios şi profesionist", „un om cu care se poate colabora", chiar şi în condiţiile în care fusese numit prefect de guvernul Văcăroiu: „Bine, PDSR a numit în 1993 ca prefect de Dâmboviţa pe un domn Antonescu, despre care Băsescu mi-a spus: «Domne, nu vă luaţi aşa după aparenţe, Antonescu mi-a fost mie superiorul (accentuează – n.r.) meu când eram eu la Anvers. Se poate colabora cu el». Şi atunci l-am întrebat ce făcea el acolo. El a început să-mi spună ce lucruri extraordinare făcea el acolo, ca să poată să asigure navele româneşti. «Şi Antonescu ce era?» «Antonescu era superiorul meu pe linie profesională». Pentru ca mai apoi să aflu că Antonescu lucra în Securitate. Iar PDSR l-a pus prefect de Dâmboviţa". În replică la aceste

afirmaţii, Băsescu a declarat că „memoria îi joacă feste fostului prim-ministru Roman": „se pare că Petre Roman nu-şi aduce bine aminte discuţia. Eu i-am spus că Marin Anmtonescu a fost consul la Bruxelles în timp ce eu lucram la Anvers, că îl cunosc din acea perioadă şi că apreciam faptul că oricând apelam la serviciile consulare, zi şi noapte, acest om venea la navă şi făcea prelungiri de paşapoarte sau acte de siguranţă ale navei. Ca reprezentant al companiei NAVROM, colaborarea în folosul echipajului şi navelor cu consulatul era esenţială, chiar şi atunci când se punea în discuţie reţinerea navelor româneşti din cauza stării tehnice şi a lipsei echipamentului de siguranţă la bordul navelor. Altă relaţie nu am avut"[59]. Cert este că discuţia între Băsescu şi Roman despre Marin Antonescu a avut loc şi este de presupus că ea nu a avut numai darul să-i comunice liderului democraţilor cât de bine a lucrat fostul reprezentant NAVROM la Anvers cu fostul consul român la Bruxelles. Dar, să ne întoarcem la acesta din urmă, fost ofiţer de securitate sub acoperire diplomatică, astăzi de altfel şi el un om de afaceri şi avocat de succes, care nu priveşte, din punct de vedere material, cu îngrijorare spre ziua de mâine. El declara despre relaţiile sale cu Traian Băsescu, din perioada în care acesta lucra la Anvers, că amândoi au fost acolo, „ca să zic aşa, contemporani": „ne întâlneam frecvent şi profesional, pe linie consulară, dar şi ca şi colegi, ca români în Belgia". Nu a primit informaţii de la Băsescu şi nici nu aveau relaţii de subordonare: "n-aveam cum să fiu superiorul lui, de vreme ce eu lucram la ambasadă, iar el la NAVROM. Avea superiorii lui, pe linie de NAVROM [...]. N-am avut niciodată cunoştinţă, nici direct, nici indirect, prin colegii mei, care ar fi putut să mă lase să înţeleg lucrul ăsta, că Băsescu a avut sarcini informativ-operative la Anvers [...]. L-am cunoscut când am avut nişte incidente legate de carnetele unor marinari, care plecau pe mare şi până la întoarcere le expira

[59] *Evenimentul Zilei*, 7 februarie 2007

viza. Cel care le-a prelungit vizele, în calitate de consul, eram eu. A venit cu sacoşa de carnete de marinari şi cu tabelul aferent. Eu am spus că vin eu la Anvers. Ne-am dus pe vas, am mîncat o friptură, am pus vizele". Antonescu susţine că probabil Traian Băsescu îl bănuia că e securist: "e băiat deştept şi cred că i-a trecut prin cap [...]. La data respectivă, nu prea mai era niciunul prin consulate sau ambasade care nu era. Dar dacă el ar fi fost sub acoperire, eu aş fi ştiut. Dacă o fi avut altă treabă pe care n-o ştiu eu, treaba lui. Dar eu, din câte ştiu, n-a avut". După 1989, a păstrat relaţiile cu Traian Băsescu: "ne-am mai întâlnit de două ori. Aici, a venit o dată pe la mine, nu mai ştiu să vă spun când. Am fost o dată la munte, la o cabană la Lespezi şi încă o dată tot la munte, la o alta cabană, la Coroabele. Prima dată două zile şi a doua oară o zi". Dar, de când Traian Băsescu a fost ales preşedinte, „nu m-am mai întâlnit şi nici nu doresc să mă întâlnesc cu el. Are treabă omul... Nu vreau să-i intersectez programul". Marin Antonescu a fost ales, după trecerea la Partidul Democrat, vicepreşedinte al Organizaţiei Dâmboviţa şi consilier judeţean pe listele PD. În finalul dialogului cu un reporter, din care am spicuit mai sus, a fost întrebat: „Dacă ar fi fost subordonatul dumneavoastra, aţi fi recunoscut?" "Probabil ca n-aş fi recunoscut", a răspuns el.

Antonescu, fostul şef al rezidenţei Securităţii în Belgia, afirma în acelaşi interviu din care am citat mai sus: „noi eram trei inşi acolo. Datorita funcţiei consulare, el avea treabă cu noi". Întâmplător sau nu, ceilalţi doi l-au reîntâlnit şi ei pe Traian Băsescu după 1989.

Al treilea ofiţer cu misiune în Belgia, Vasile Stanciu, născut în 5 martie 1953 la Schitu, în judeţul Giurgiu, avea în acei ani „acoperirea" de consilier I al Ambasadei Republicii Socialiste România la Bruxelles şi gradul de locotenent-colonel de securitate. Ca o ironie a sorţii, după 1989, când a fost „cooptat" în Serviciul Român de Informaţii, a avansat până la funcţia de şef de „unitate specială", în spatele acestei denumiri ascunzându-se faptul că el

coordona ofiţerii acoperiţi ai serviciului. După cum s-a afirmat, Băsescu l-a recunoscut la o întâlnire cu cadrele de conducere ale SRI, care a urmat instalării sale ca preşedinte al României. Cu acea ocazie, le-a spus celor prezenţi că, dacă cineva doreşte să afle mai multe despre el, să-l întrebe pe colonelul Stanciu, pe care îl văzuse în sală[60]. Îl cunoştea pe acesta cu gradul său vechi, neştiind că Stanciu fusese înaintat general de către Ion Iliescu, în 2003. Mai târziu, poate tocmai această confidenţă a preşedintelui a pus capăt carierei ofiţerului. Pe 5 septembrie 2006, la emisiunea „Sinteza zilei", ziaristul Ion Cristoiu a prezentat un document potrivit căruia Vasile Stanciu ar fi fost ofiter sub acoperire la Bruxelles, unde era, posibil, legatura lui Traian Băsescu. Preşedintele a intervenit în direct în emisiune prin telefon şi a spus că „Stanciu lucra la Bruxelles, la ambasadă, era consilier al ambasadei, un civil, cu care nu am avut legături, decât că ştiam din când in când personalul ambasadei". În 2 octombrie 2006, la o lună de la izbucnirea acestui scandal, Preşedintele Traian Băsescu l-a trecut în rezerva pe generalul SRI Vasile Stanciu. După trecerea în rezervă, fostul general s-a lansat în genul de afaceri pe care îl cunoaşte cel mai bine: alături de Radu Timofte, fostul director al Serviciului Român de Informaţii, al cărui apropiat a fost, a înfiinţat firma „SC Omega Investigaţii SRL".

Adrian Isac, cel de-al patrulea personaj din „careul de aşi" al Securităţii în Belgia, s-a născut la 3 septembrie 1950. A lucrat în spionajul României socialiste în mai multe posturi, sub acoperire diplomatică. Până în 1989, a fost, rând pe rând, secretar II la Tokio (funcţie ocupată din 3 februarie 1986), după care au urmat numiri în zone fierbinţi: consul în Liban şi în Angola. A avut „misiuni" şi în Franţa, iar între 1987 şi 1989 în Belgia. După cum se ştie, în Angola, unde se aflase „la post", acţionau atunci aşazişi „consilieri", în special cubanezi, est-germani şi români, care

[60] *Ziua*, 25 septembrie 2007.

sub bagheta sovieticilor urmăreau comunizarea sudului Africii, contribuind cu un substanțial sprijin în oameni și tehnică militară la alimentarea conflictului din zonă. O parte din producția de armament produsă în RSR se „consuma" în Angola, astfel că este foarte probabil ca prezența lui Adrian Isac în Belgia și la Anvers să fie legată de transporturile de armament cu această destinație, dar și către alte țări ale „lumii a treia", principalele „beneficiare" ale exporturilor „speciale" ale României în acea vreme. După 1989, Adrian Isac a rămas în structurile Serviciului de Informații Externe, unde a promovat la gradul de general și a ajuns să vadă din nou Japonia, vreme de trei ani (între 17 mai 1990 și 15 decembrie 1993), tot sub acoperire diplomatică.

Președintele Traian Băsescu l-a însărcinat pe fostul spion român în Belgia cu organizarea eliberării ostaticilor români răpiți în 2005 în Irak. La începutul lunii aprilie 2006, Ovidiu Ohanesian a relatat o discuție pe care a avut-o cu președintele Traian Băsescu, referitoare la împrejurările eliberării ziariștilor răpiți. „L-am întrebat pe președinte de ce l-a trimis să ne elibereze tocmai pe generalul Isac Adrian. Mai puteam eu să scriu despre abuzurile Serviciului de Informații Externe? Înainte de răpire, îl urecheasem zdravăn pe Isac în articolele mele [...]. N-aveam de unde să știu de prietenia veche și trainică de la Anvers (înainte de 1989) dintre Isac Adrian (fost DIE), Silvian Ionescu (asemenea) și Traian Băsescu [...]. «Este normal, Ovidiu. Și noi avem spionii noștri la ei, și ei la noi», mi-a spus el. Am rămas stupefiat de atâta sinceritate. Întâmplător sau nu, generalul SIE, șeful departamentului neproliferare Isac Adrian, a fost ales pentru a coordona misiunea. Nu înțelegeam nici în ruptul capului, cum de l-au trimis tocmai pe el să se ocupe de caz. Acum am înțeles. Cu numai două luni în urmă îl mângâiasem într-un articol, în care semnalam abuzuri grave și chiar înaltă trădare. «Domnu' Ohanesian, a citit și mama, domne», spunea el, pe un ton mieros. Acum știm ca Isac Adrian l-a însoțit împreună cu Silvian Ionescu (agenți DIE) pe Traian

Băsescu la Agenţia României de la Anvers în perioada 1987-1989. Au fost şi au rămas buni prieteni de familie şi de afaceri, cei doi fiind recompensaţi imediat după ce Băsescu a ajuns preşedinte". După cum arată Ovidiu Ohanesian, generalul Adrian Isac a ocupat, pe rând, funcţia de şef al contrainformaţiilor din Serviciul de Informaţii Externe (la comanda căruia se aflase înainte de 1989 generalul Moţ, cel care coordona activităţile de „aport valutar special"), apoi a trecut la Antiterorism şi Neproliferare, ajungând în cele din urmă coordonatorul Direcţiei Generale de Informaţii[61]. Se pare că aceste dezvăluiri legate de trecut nu i-au picat bine preşedintelui Băsescu. După o „vizită de lucru" la SIE a acestuia din 12 iulie 2008, generalul a fost trecut, probabil ca prim pas spre pensionare, pe „linie moartă": a fost numit şef al Direcţiei de Cifru şi tehnică operativă[62]. Măcar nu a avut soarta fostului său camarad de la Bruxelles, generalul SRI Vasile Stanciu.

Fiecare dintre cei patru, inclusiv Silvian Ionescu, demisionat la ordin din funcţia de prefect al Capitalei, în care nici măcar n-a apucat să fie învestit, a avut surpriza să constate că devine la un moment dat ţap ispăşitor pentru afirmaţiile din presă, cu privire la relaţiile dintre Traian Băsescu şi Securitate. Dar nici unul dintre ei nu a scos un cuvânt în plus despre ceea ce s-a întâmplat în vremea în care acesta s-a aflat la post în Belgia, la Anvers. Fără îndoială, ascensiunea în fruntea statului şi implicit metamorfozarea lui în „comandant suprem", pe lângă rigorile specifice „breslei", atârnă şi ea greu în balanţa care înclină spre tăcerea de aur. Puţinul care s-a spus rămâne. În procesul intentat lui Mugur Ciuvică, în care s-a constituit parte vătămată de afirmaţiile acestuia privind colaborarea sa cu Securitatea (proces pe care, cum se ştie, l-a câştigat după ce a ajuns preşedinte al României), Traian Băsescu declara în faţa instanţei, la 17 martie 2004 că nu a avut *„legături cu*

[61] *Zona interzisă*, 12 decembrie 2007

[62] *Gardianul*, 14 iunie 2008

persoane ce făceau parte din Securitate [...]. De altfel, niciodată nu am fost contactat de un astfel de reprezentant." [s.n.]. Ulterior a revenit asupra a ceea ce spusese în sala de judecată, sub prestare de jurământ, arătând că, de fapt, activitatea sa de dinainte de 1989 reclama asemenea contacte cu ofițerii de Securitate. Probabil declarația făcută în instanță la data de 17 martie 2004, în care spunea că nu a avut legături cu securiști, a făcut-o chiar cu gândul la cei patru spioni acoperiți de la Bruxelles. Față de el, aceștia au fost (și au rămas) diplomați.

Furtuna

Traian Băsescu avea la Revoluție 38 de ani. El nu este, cum îl știm, omul care să se sperie foarte ușor. Cu atât mai puțin îl speria, spre sfârșitul anului 1989, perspectiva zilei de mâine, deși pentru cei mai mulți dintre români lucrurile nu stăteau la fel. Pe atunci, alimentele erau cartelate în marea majoritate, cu excepția tonelor de creveți care asaltaseră literalmente toate magazinele alimentare din România, aduși de vapoarele NAVROM-ului din Vietnam, în schimbul tractoarelor și autocamioanelor. Pe o cartelă lunară se puteau obține următoarele: 0,5 Kg carne de porc cu os și grăsime (dar și aceea de negăsit), 600 grame mezeluri, o jumătate de pachet de unt (125 grame), 0,7 litri ulei, 1 kilogram zahăr, o pungă de pui (de fapt, doi pui pentru toată familia, pentru că puii din anii socialismului încăpeau câte doi într-o pungă). Cu excepția Bucureștiului, pâinea a fost și ea cartelată la orașe și sate, iar în Gara de Nord se puteau vedea scene dramatice, în care țărani, cu sacoșe făcute din saci de rafie, îndesate cu pâini, erau fugăriți și bătuți de Miliție, care le confisca pâinile îndesate în sacoșe. După cum declara unuia dintre consilierii săi, înainte de a se decide din rațiuni mai degrabă de imagine decât din convingere să condamne comunismul drept „criminal și imoral", nu avea motive să se răfuiască în vreun fel cu trecutul – nu vedea pentru ce să o facă,

spunea, atâta vreme cât a dus-o bine şi, ca el, mulţi alţii: avea peste 300 de casete video, o situaţie bună, o slujbă bine plătită, bani să-i ajungă... În mai multe rânduri, situaţia privilegiată de care se bucura atunci, în raport cu tristeţea românului de rând, a răbufnit în declaraţii publice pline de automulţumire. Una le sintetizează pe toate: „sunt un om pe care l-a găsit revolutia cu propriul lui apartament de patru camere şi cu un Audi 80. Deci n-am intrat sărac în democraţie". Şi, după cum tot el a mai spus, cu un milion de lei la CEC. Întrebat, în mod firesc, de reporter „şi de ce nu aţi rămas să faceţi bani în continuare?", a răspuns adăugându-şi o nouă pagină în palmaresul biografic: „Revoluţia m-a prins într-o situaţie extrem de incitantă pentru mine. În octombrie 1989, am fost chemat acasă de la post [de la Anvers – n.n.] şi numit de către ministrul transporturilor de atunci inspector general al navigaţiei civile. Era o funcţie foarte mare, cu rang de director general în Ministerul Transporturilor. În septembrie s-a scufundat pe Dunăre nava «Mogoşoaia», [accident] în care au murit 208 pasageri, în urma unei coliziuni cu o navă bulgarească. După acel accident, fusese destituită toată conducerea Ministerului Transporturilor pe departamentul naval şi au fost căutaţi oameni noi, care să nu fie contestaţi, fiindcă dosarul îl aproba Cabinetul 2, Elena Ceauşescu"[63]. Deci, profesia înainte de toate.

Revoluţia din decembrie 1989 l-a prins, cum se putea altfel, la datorie. Pe 6 septembrie 2006, intervenind telefonic, după un obicei propriu, în direct într-o dezbatere televizată („Ştirea zilei", de la Antena 3), declara: „văd că există o mare frământare, ce am făcut eu la Revoluţie – şi ne întoarcem şi la alte frământări, dacă doriţi. La Revoluţie am aflat, dacă vreţi – cred că era pe 21, eu nu am exact memoria evenimentelor – ştiu că pe un telex, fiind la Inspectoratul Navigaţiei Civile în Portul Constanţa, la sediu, am început să primim informaţii că este o revoltă la Timişoara.

[63] Revista *Bilanţ*, 14 noiembrie 2005

În acel moment, am ordonat tuturor structurilor Inspectoratului să intre în ture consolidate. Asta înseamna [că] toate căpităniile de porturi din România, Inspectoratul însuşi, au rămas în stare de serviciu consolidat. Lucrurile acestea se fac la furtună, la orice alte evenimente [majore]. Pe urmă, au apărut evenimentele din Bucureşti. Le-am văzut la televizor şi am rămas în biroul meu de la etajul 7 din clădirea NAVROMAR timp de trei zile şi trei nopţi consecutiv". În stare de alertă, pregătit să apere Republica Socialistă România, căpitanul de cursă lungă Traian Băsescu a făcut faţă şi acestei furtuni de trei zile şi trei nopţi, sfârşind la capătul ei, ca atâţia alţi reprezentanţi din teritoriu ai aparatului de stat, prin a apăra Revoluţia

Reacţia faţă de această declaraţie nu a întârziat să apară, aducând date noi cu privire la activitatea lui în zilele Revoluţiei. Un revoluţionar din Constanţa, Mihai Burtă, care s-a aflat pe atunci printre cei ce au ocupat şi au ţinut sub control o bună bucată de vreme sediul Securităţii, susţine că „Băsescu a fost la Securitate în data de 22 decembrie, în jurul orei 16.00 şi i s-a făcut o legitimaţie. A stat zece minute şi a venit să ne întrebe pe noi, revoluţionarii, dacă vrem apă minerală şi mâncare", a declarat acesta[64]. Mai mult, potrivit unor martori, a fost văzut în compania colonelului Simionescu, şeful Securităţii Constanţa, în zilele fierbinţi ale revoluţiei, în împrejurările de a doua zi, când avea loc mutarea arhivelor instituţiei de pe Bulevardul Lenin (devenit Mamaia, sediul actual al Inspectoratului Judeţean de Poliţie), la Academia Militară şi apoi la Institutul de Scafandri. Traian Băsescu avea una din cele 208 legitimaţii emise de Consiliul Frontului Salvării Naţionale Constanţa, care îi conferea drept de acces în instituţii publice şi în zone păzite de fortele armate sau de cadrele Ministerului de Interne, inclusiv în scopul protejării arhivelor. Pe site-ul www. dezvăluiri.ro se afirmă chiar că „posesorii legitimaţiilor aveau

[64] *Adevărul*, 11 septembrie 2006

dreptul de a consulta documente care azi valoreaza miliarde pe piaţa spălării imaginii oamenilor politici [...], ca să nu mai vorbim de interesul unui organism precum Consiliul Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii, pentru elucidarea circumstantelor în care au dispărut hârtii esenţiale pentru stabilirea contribuţiei unora la activitatea Securităţii ceausiste". S-a presupus chiar că Băsescu a uzat de aceste prerogative de revoluţionar, însoţit pas cu pas de un coleg, Ion Jercan, comandant de cursă lungă. După ce iniţial s-a aflat în conflict deschis cu acesta (după cum afirma navigatorul Anton Mangiurea, dar şi alţi colegi angajaţi la Inspectoratul Navigaţiei Civile, în primele momente de după fuga lui Ceauşescu, Jercan ar fi vrut să-l arunce pe fereastră pe Traian Băsescu), spiritele încinse s-au liniştit şi a venit vremea deciziilor aşezate. Astfel că cei doi au plecat împreună, prin tirurile încrucişate care măturau străzile oraşului, către sediul Securităţii de pe bulevardul Lenin. A fost, se afirmă, un moment de acalmie într-un conflict mai vechi, care s-a şi reaprins apoi, dictat de interesele de moment, care priveau inteţia lor de a şterge „urmele unui trecut comun pătat"[65]. Alături de Traian Băsescu, care se regăseşte pe tabelul nominal al posesorilor legitimaţiilor de acces eliberate de CFSN Cosntanţa la pozitia 29, cu legitimaţia nr. 110, figurează şi Ion Jercan[66]. Conform site-ului citat, listele au fost legalizate pe 22 octombrie 2004, la Biroul Notarului Public Andrei Octavian din Constanţa şi veridicitatea lor nu a fost contestată de nimeni.

Traian Băsescu a ţinut să facă precizări cu privire la împrejurările în care a primit legitimaţia CFSN, arătând că a fost trecut pe liste atunci când s-a prezentat, ca şef de instituţie, la prima şedinţă a consiliului judeţean al Frontului: „atunci cred că s-a făcut tabel cu membrii CFSN. Dar în primele zile, când era

[65] *Ziua*, 13 mai 2007

[66] *Adevărul*, 11 septembrie 2006

toată nebunia, eu nu am plecat din birou. Acolo veți constata că sunt toți șefii de instituții din municipiul Constanța sau din județ", a mai spus acesta. Mihai Burtă îl contrazice, susținând că lui Băsescu i s-a eliberat această legitimație când, în 22 decembrie 1989, a venit la sediul Securității să-i întrebe pe revoluționari dacă vor apă și mâncare. „Toată lumea care făcea câțiva pași în sediul Securității era trecută într-un tabel. Acestea erau necesare pentru a documenta în fața legii că am fost de la începutul Revoluției în acest sediu. Nu neagă nimeni că [Traian Băsescu] n-a fost [la sediul Securității – n.n.], dar nu a urcat nicio treaptă [spre interiorul clădirii – n.n.]. Acolo unde era sediul Securității erau oamenii noștri, era o intrare unde se legitimau oamenii și le făceau pe loc o legitimație", mai spune Burtă[67].

Față de aceste dezvăluiri, Adminsitrația Prezidențială a venit cu unele precizări. Consilierul prezidențial Adriana Săftoiu a declarat că „sensul celor afirmate de președinte, că a stat consecutiv trei zile și trei nopți în birou, trebuie interpretat în sensul că în perioada respectivă a fost la serviciu, ceea ce înseamnă că în perioada respectivă a fost și în port, și la căpitănie, și la danele petroliere. Președintele confirmă ceea ce a spus domnul Burtă: a primit un telefon și a plecat, pentru zece minute, la sediul CFSN – care se afla în sediul Securității și al Miliției". Traian Băsescu, mai spunea purtătorul său de cuvânt, nu a negat că a fost trecut pe un tabel și a primit o legitimație, dar infirmă afirmațiile din presă, potrivit cărora, beneficiind de accesul conferit de această legitimație, și-ar fi căutat dosarul timp de două zile și două nopți.

Până la iscarea acestei controverse, la baza căreia stă propria intervenție în direct la televiziune, Traian Băsescu susținuse ani de-a rândul că a fost unul dintre milioanele de români care au stat în decembrie 1989 acasă, în fața televizorului. Adevărul rămâne încă ascuns undeva în spatele acestor declarații contradictorii

[67] Ibidem

şi ambigue, adăugându-se la generosul volum al enigmelor Revoluţiei. Încetul cu încetul, apele s-au liniştit şi au început să se aşeze. După furtună, au început să iasă deasupra valurilor rămăşiţele vechiului regim.

În ianuarie 1990, Traian Băsescu şi-a reluat activitatea de director general al Inspectoratului de Stat al Navigaţiei Civile din Ministerul Transporturilor. Se deschisese însă câmp liber şi afacerilor. Prima, ca multe dintre cele care i-au urmat, a fost pusă la cale împreună cu fratele său, Mircea Băsescu şi a constat, după cum spun cunoscuţi ai acestuia din urmă, în aducerea în ţară a maşinilor second-hand[68]. Cu banii scoşi de aici şi cu economiile substanţiale de navigatori ale ambilor, a fost pusă pe picioare, ulterior, celebra fabrică de îngheţată a familiei Băsescu, spre care avea să se îndrepte, la un moment dat, o jumătate de camion cu margarină, partea dintr-un import comun cu Cofetăriile „Ana", sau, altfel spus, George Copos. Dar, curând, camionul cu margarină a fost lăsat în grija fratelui, ca şi fabrica de îngheţată. Traian Băsescu a ajuns în guvern. La 17 octombrie 1990, „în baza analizei făcute da Biroul Executiv al Guvernului privind stadiul actual al tranziţiei la economia de piaţă, sfărâmarea structurilor economice supercentralizate şi accelerarea ritmului reformei economice", prin decizia Prim-ministrului Petre Roman s-a făcut o primă remaniere a executivului, în urma căreia Băsescu a fost numit subsecretar de stat la Departamentul Transporturilor din Ministerul Lucrărilor Publice, Transporturilor şi Amenajării Teritoriului. Ajunsese practic în funcţia fostului său protector, contraamiralul Gheorghe Anghelescu, şeful flotei comerciale a României în ultimii ani ai regimului comunist.

La 1 ianuarie 1990, flota număra 288 de nave, cu un tonaj total de 5614 mii tone TDW şi avea următoarea componenţă: 188 cargouri de mărfuri generale, reprezentând 25,61% din flotă,

[68] *Atac*, iunie 2003

12 tancuri petroliere (19,5%), 70 de mineraliere (53,2%) şi 18 nave specializate (1,7%). Până în 1970 fuseseră construite 54 de nave; între 1970-1975 alte 44 de nave, între 1975-1980 – 91 de nave, între 1980-1985 – 69 de nave şi, în final, între 1985-1990 – 30 de nave. După estimările specialiştilor englezi în domeniu, flota comercială a României era a patra din lume la acea dată. Ea avea să înceteze să mai existe, majoritatea navelor schimbând tricolorul arborat la pupa pentru alte pavilioane, ale unor ţări în care armatorii ştiau să administreze mai bine ceea ce responsabilii flotei le-au oferit pe mai nimic. Curând în Constanţa, printre navigatori, tocmai din acest motiv, vechea poreclă a comandantului Băsescu (i se spunea „Colombo") a fost dată uitării, fiind înlocuită cu alta, care făcea referire la noile sale abilităţi ministeriale, pe care le exersa la Bucureşti. Cu un umor negru, marinarii flotei dispărute i-au spus „Bermude".

Capitolul II:
Primul sărut al puterii

Traian Băsescu pornea la drum prin hățișul tranziției cu câteva avantaje. În primul rând, spre deosebire de mulți alți membri ai guvernului Dăscălescu, din care făcuse parte, el și-a păstrat funcția spre care fusese propulsat cu numai două luni înainte de prăbușirea regimului comunist și pe care o obținuse cu aprobarea Elenei Ceaușescu, așa cum el însuși a declarat într-un interviu, în timpul campaniei electorale pentru alegerile prezidențiale. Dar „Cabinetul 2" își luase zborul de pe Comitetul Central, spre moarte. Lumea era în schimbare. În vâltoarea acestor schimbări, Traian Băsescu a navigat la început timid, ca în ape necunoscute. Apoi, din ce în ce mai decis, a simțit, ca un marinar încercat, de unde bate vântul și într-acolo și-a îndreptat corabia – spre apele calme și calde ale puterii, pe care o încercase pentru prima oară cu ani în urmă, când privea în largul mării de pe puntea înaltă a „Biruinței" și a cărei îmbrățișare o dorea din nou, mai presus de orice.

Zece luni de pace

Directorul general al Inspectoratului de stat pentru navigația civilă s-a dovedit pregătit să răspundă noilor provocări; chiar mai pregătit decât mulți alții. Relațiile lui Traian Băsescu erau în genere bune cu navigatorii, pe care îi cunoștea în marea lor majoritate și care au până astăzi, cu rare excepții, cuvinte de apreciere pentru el, căci o escală la Anvers era pentru marinari un fapt comun. Astfel că nu s-a gândit nimeni să-l conteste, cu excepția impusivului căpitan Jercan, care, după cum am văzut, intenționase să-l arunce

pe fereastră în primele momente ale revoluției. Pe de altă parte, atât în voiajele pe mare, cât și la Anvers a avut contact direct cu „economia de piață", cunoștea regulile cererii și ofertei, avea deja în sânge atât arta negocierii, cât și puterea de a stăpâni și conduce oamenii. Și, după câte am văzut deja, nu îi lipseau nici capitalul și nici curajul de a risca. Practic, ca în cazul multora dintre oamenii sistemului (căci, în calitate de inspector – director general în Ministerul Transporturilor, Traian Băsescu era parte din ceea ce, cu un termen generic numim nomenclatură, funcția sa figurând în nomenclatorul aparatului de partid și de stat), resimțea și o ușurare – dispăruseră constrângerile unei birocrații halucinante, raportările, anostele ședințe de partid, rigorile Legii 18 privind controlul averilor și teama de a nu cădea pradă arbitrariului unui regim ale cărui constrângeri funcționau inclusiv pentru cei care îl susțineau. Totuși, o oarecare incertitudine în legătură cu ceea ce se va întâmpla, în situația în care atât vechile cunoștințe de la Anvers, cât și unii dintre șefii săi pe linie de partid și de stat de la Constanța și București au preferat, precauți, să se retragă o vreme. Au urmat câteva luni relativ liniștite, am spune de tatonare, în care Traian Băsescu, după cum relata soția sa Maria într-un interviu, s-a aflat, pentru prima dată, pentru o vreme mai îndelungată, alături de familie[69].

Maria Băsescu îl însoțise o scurtă perioadă și la Anvers, dar aceste zece luni din 1990, până la numirea sa ca subsecretar de stat în guvernul Roman la 17 octombrie 1990, au reprezentat pentru soțul ei prima „escală" mai lungă în apartamentul de pe Aleea Zmeurei numărul 2 din Constanța. Maria era de zece ani casnică, prilej pentru ea de regrete tardive: „Nu am fost așa dintotdeauna. Când m-a cunoscut soțul meu, lucram în turism, pe Litoral. Și îmi plăcea foarte mult, pentru că totdeauna

[69] Interviu cu Maria Băsescu în săptămânalul *Ochiul soacrei*, 25 septembrie 1995

mi-a plăcut societatea, oamenii. Să fie mulţi oameni în jurul meu. Mai târziu, am ajuns închisă între patru pereţi. Am stat foarte mult singură [...]. Soţul meu pleca mereu pe mare. Îmi amintesc cum, chiar la începutul căsniciei noastre, a fost nevoit să plece pentru trei luni pe mare. Şi eu plangeam, iar o vecină mi-a spus: *Taci tu, al meu e plecat de şase luni şi nu ştiu când se întoarce.* Asta a fost". Acum, lucrurile stăteau mai bine, familia se reunise. Dimineaţa, la ora şapte, Maria pregătea cafeaua soţului, micul dejun, după care acesta pleca la serviciu şi ea la piaţă. La întoarcere, îşi petrecea timpul în bucătărie, gătind: „eu gătesc în fiecare zi, pentru că soţul meu nu mănâncă de două ori acelaşi fel de mâncare şi apoi mai sunt şi fetele: una vrea supă, alta ciorbă şi tot aşa [...]. După-amiaza fac curat [...]. La noi în familie există mentalitatea că femeia trebuie să stea la bucătărie. Să vă povestesc ceva. Când era mai mică, fata mea cea mare a venit acasă foarte uimită şi mi-a spus: *Mama, unchiul Vasile spală vasele.* Se mira pentru că pe soţul meu nu-l văzuse niciodată făcând treabă. Cea mică, ea ţinea mereu cu taică-su, a sărit ca arsă: *Cum, nu-ţi aduci aminte, anul trecut, când tata a venit acasă cu o plasă de pâine?*"[70] Şi aşa, viaţa familiei Băsescu se scurgea fără ca marile evenimente şi frământările anului 1990 să le tulbure prea tare liniştea. Funcţia lui Traian Băsescu, una care îi atribuia rangul şi salariul de director general în Ministerul Transporturilor, precum şi economiile acumulate de el înainte de 1989 le asigurau un trai îndestulător, aşa că poate doar regretul Mariei, de a nu fi avut şi un băieţel pe lângă cele două fete, tulbura acele clipe rare, în care familia se reunise. Fetele luau în discuţiile mai aprinse din casă întodeauna partea tatălui, iar liniştea era câteodată curmată de certurile dintre ea şi Elena, mezina familiei, care moştenise impetuozitatea şi impulsivitatea tatălui – mezina nu a ezitat chiar, în toiul unei

[70] Ibidem

dispute, să-şi îmbrâncească mama, lovind-o de perete. Dar viaţa mergea înainte. La serviciu, Traian Băsescu îşi vedea de treabă, ca şi înainte de „furtuna" din decembrie 1989. În fond, nu se schimbase mare lucru, chiar dacă Partidul Comunist dispăruse de la sine, fără urmă, iar soarta acestuia era împărtăşită şi de fosta Securitate. Se vedea că numai de formă, căci peste multă vreme, foştii securişti au fost repliaţi în noile „servicii secrete" sau în aparatul guvernamental, iar cât priveşte partidul, un decret de dizolvare a PCR, semnat la presiunea străzii în 12 ianuarie 1990, a fost abrogat peste cinci zile, în urma unei decizii a Consiliului Frontului Salvării Naţionale[71]. Se lucrase cu cap, căci dacă ar fi fost dizolvat prin lege, tot prin lege ar fi fost împărţit şi imensul patrimoniu comunist. Chiar dacă prin Decretul 30 din 18 ianuarie 1990 se anunţa că „patrimoniul PCR devine proprietate a statului", se naţionalizau de fapt doar fosta Gospodărie de partid şi vilele de vânătoare ale lui Ceauşescu. Conturile PCR, celelalte active şi bunuri imobiliare dispăreau treptat şi în tăcere. *Privatizarea comunismului* începuse, după modelul în care acest proces se derula în acele momente şi în URSS[72]. Între timp, Frontul Salvării Naţionale îl înlocuise, transformându-se peste noapte în partid, la 26 ianuarie 1990, ceea ce, două zile mai târziu, a atras un protest masiv al opoziţiei şi prima confruntare directă, nelipsită de violenţe, a noii puteri cu aceia care socoteau Frontul, reluând un termen

---

[71] Domniţa Ştefănescu, *Cinci ani din istoria României*, p.46-47. Majoritatea datelor cronologice au fost extrase din acest volum, ca şi din cel al aceleiaşi autoare, *Doi ani din istoria României. O cronologie a evenimentelor. Ianuarie 1995-ianuarie 1997*, apărute la editura Maşina de scris, în 1995 şi 1998.

[72] Model dezvăluit şi ilustrat cu documente din arhivele fostului PCUS de Vladimir Bukovski în celebra sa carte *Judecată la Moscova*, tradusă şi în limba română la Ed. Albatros şi Universal Dalsi, Bucureşti, 1998. Vezi şi Marius Oprea, *Chipul morţii. Dialoguri cu Vladimir Bukovski despre natura comunismului*, Ed. Polirom, 2006.

nefericit folosit de Ion Iliescu şi, de fapt deloc măgulitor, drept o „emanaţie" a Revoluţiei. Traian Băsescu s-a ţinut deoparte de tumultul politic şi (după cum afirmă) nu şi-a reconfirmat prin adeziune intrarea sa în noua formaţiune politică, rămânând doar cu calitatea, devenită simbolică, de fost membru al Consiliului Judeţean al FSN Constanţa în primele săptămâni după revoluţie, conferită datorită funcţiei sale de serviciu. Totuşi, de-a lungul timpului s-au iscat multe discuţii atât cu privire la calitatea lui de membru al FSN de la bun început, încă din primele zile ale revoluţiei, cât şi cu privire la implicarea pe care ar fi avut-o în derularea unora dintre episoadele tragice ale tranziţiei, petrecute în 1990. Nu ştim în ce măsură el a participat la organizarea convoaielor de „oameni ai muncii" care, la chemarea autorităţilor centrale, au pornit din teritoriu în 12 şi 29 ianuarie, ca şi în 18 februarie să „salveze FSN-ul" de asaltul opoziţiei democratice, cu care cei ce compuneau noua echipă de la putere se arătau prea puţin dispuşi să accepte un real dialog politic, bazat pe pluralism. Cum spunea Ion Iliescu, în primele zile de după fuga lui Ceauşescu, era de dorit *un pluralism în cadrul Frontului*. Cel puţin la contramanifestaţia riguros organizată în 29 ianuarie 1990 au sosit cu garnituri de tren, ca o repetiţie generală pentru ceea ce avea să se întâmple în iunie 1990 şi un mare număr de constănţeni, dar nu a existat nici măcar o aluzie cu privire la implicarea lui Traian Băsescu în această operaţiune. Cu atât mai mult cu cât, după cum susţine, confruntările adeseori sângeroase ale anului 1990 l-au găsit în postura de funcţionar neafiliat politic. Dar spusele i-au fost de mai multe ori puse la îndoială. O declaraţie tranşantă în acest sens a fost făcută chiar de fostul Preşedinte Ion Iliescu, care spunea că în zilele minerialei din iunie 1990 Traian Băsescu făcea parte din Frontul Salvării Naţionale. Băsescu susţine însă că a stat acasă şi a trăit emoţiile acelor episoade fierbunţi la fel ca şi revoluţia – în faţa televizorului.

Fără mănuși

În politică, scotocirea trecutului inamicilor se face adeseori fără mănuși. Cele întâmplate sunt prezentate trunchiat, răstălmăcite. Faptele, așa cum sunt invocate, seamănă prea puțin cu ceea ce s-a petrecut aievea. Așa s-a întâmplat de când lumea, istoria fiind târâtă de-a dreptul de păr în arena plină de gălăgie și sudoare a confruntărilor politice. Mineriada din 13-15 iunie 1990, eveniment care trezește până astăzi, într-un halou de furie neputincioasă, multe amintiri dureroase, sensibilități și complexe este un asemenea moment, de fiecare dată rescris din perspectiva, interesul și gradul de implicare al celui care deschide acest subiect. Discuțiile privind (puțin) posibila implicare a președintelui Băsescu în mineriadă, în susținerea acordată de el unora dintre protagoniști, sau propriile sale considerații cu privire la cele petrecute atunci au început din 2005, după câștigarea alegerilor prezidențiale și au culminat în timpul campaniei electorale pentru alegerile locale din 2008. Acest moment de referință a reprezentat practic o reacție la decizia staff-ului Partidului Democrat Liberal, de a folosi ca miză electorală invocarea evenimentelor din iunie 1990, în special în campania pentru alegerile din Capitală, unde candidatul Vasile Blaga pornea cu un handicap, acela de vechi membru FSN și prefect de Bihor la începutul anilor '90. Sensibilizarea electoratului bucureștean prin apelul la memoria mineriadei îl viza direct pe Ion Iliescu, mentorul politic al lui Sorin Oprescu, candidat independent, dar fost membru marcant al PSD. Traian Băsescu negase orice implicare personală în tragicele evenimente din iunie 1990 încă din 2005. Pe 15 iunie, când se aniversau 15 ani de la cele petrecute și Parchetul Militar anunța finalizarea unui rechizitoriu prin care responsabilii militari pentru cele ce s-au petrecut atunci erau trimiși în fața instanței de judecată, canalele de presă difuzau o declarație a lui, făcută

la o întâlnire cu studenţii, în care preciza: „nu eram în Bucureşti la acea vreme, locuiam la Constanţa. Am venit în Bucureşti în 1991. N-am fost un veşnic ministru al transporturilor. Am fost şi în opoziţie". Drept care, spunea Băsescu, nu are de ce să fie chemat „în faţa procurorului Dan Voinea", pentru că nu era în guvern la acea dată: „locuiam liniştit la Constanţa şi mă uitam la televizor la mineriada din 13-15 iunie"[73]. Cu câteva luni mai devreme, preşedintele Băsescu fusese pus într-o situaţie delicată, într-un context legat tot de evenimentele tragice din 1990, când a fost nevoit să-i ia apărarea lui Gheorghe Dobre, noul ministru al transporturilor (din partea Partidului Democrat), pentru a cărui numire în guvern insistase. Reporterul cotidianului Adevărul l-a întrebat: „aveţi vreun regret şi în ceea ce-l priveşte pe ministrul Transporturilor, Gheorghe Dobre, acuzat că a facilitat venirea minerilor la Bucureşti pe 13-15 iunie 1990?".

Pe atunci şef al Regionalei CFR Craiova, Gheorghe Dobre facilitase venirea minerilor la Bucureşti, deşi inginerul Mănucu, un subaltern al său, încercase oprirea garniturilor, care nu figurau în nici grafic de transport CFR. Inginerul a fost concediat, pentru insubordonare, de către Dobre. La întrebarea pusă, Traian Băsescu a răspuns clar „nu" şi a continuat: „aici suntem într-o zonă exagerată. Dobre este un transportator recunoscut în sistem. N-a avut nici o legătură cu formarea garniturilor, pentru că Petroşaniul nu este pe Regionala Craiova, unde el era director, ci pe Regionala Timişoara. Ordinul de constituire a garniturilor, venit de la ministrul transporturilor, s-a dat Regionalei Timişoara şi nu Regionalei Craiova. Regionala Timişoara a pus la dispoziţie trenurile [...]. Eu nu sunt un avocat al lui Dobre. Dacă se va constata că în 1990 a avut un comportament incorect, va trebui să judecăm menţinerea lui în Guvern. Asta cu siguranţă se va

[73] *Gardianul*, 15 iunie 2005 (Mădălin Pribu)

întâmpla"[74]. Şi s-a întâmplat – nu mult după aceea, Gheorghe Dobre a părăsit funcţia de ministru, cu toată mâna de ajutor întinsă de preşedintele Băsescu.

După doi ani, discuţiile cu privire la mineriadă au fost reaprinse, datorită deciziei lui Traian Băsescu şi a susţinătorilor lui democraţi şi foşti liberali de a convoca în Piaţa Universităţii un miting de susţinere pentru preşedinte, ameninţat de suspendarea din funcţie. Data aleasă pentru acest miting, 22 aprilie 2007, coincidea cu împlinirea a 17 ani de la deschiderea manifestaţiei-maraton, sfârşită cu reprimarea ei de către mineri şi forţele de ordine în iunie 1990. Atunci, au fost văzuţi fostul Prim-ministru Theodor Stolojan şi fostul ofiţer de securitate Silvian Ionescu, flancându-l pe preşedintele Băsescu şi purtând tricolorul cu stema decupată, simbolul deja clasic al revoluţiei din 1989. Replica la această neinspirată prezenţă în acel loc, la acea dată, la un miting politic (care, contrar aşteptărilor organizatorilor, nu a reuşit să adune mai mult de 5.000 de oameni), nu a întârziat. A doua zi, vicepreşedintele PNL Dan Radu Ruşanu declara pentru agenţia MEDIAFAX: „este un sacrilegiu să-l auzi pe Traian Băsescu, cel care a dirijat trenurile cu mineri, la 14-15 iunie 1990, cântând *Imnul Golanilor* din Piaţa Universităţii. Pentru a-şi menţine însă scaunul de preşedinte, Traian Băsescu este în stare de orice compromis". Era evident, mai adăuga vicepreşedintele liberal, că „sprijinul pe care îl mai are acest om după doi ani de certuri şi scandaluri" este în scădere.

Două luni mai târziu, pe 14 iunie 2007, un impresionant apel al Solidarităţii Universitare (asociaţie de personalităţi din mediile academice şi culturale, creată în iunie 1990, ca reacţie la atacul puterii feseniste împotriva intelectualităţii democratice, care are drept nucleu tocmai profesorii universitari care se aflau la catedrele facultăţilor devastate în 1990 de către mineri) reamintea

[74] *Adevărul*, 6 ianuarie 2005

această nefericită tentativă de însuşire a simbolurilor manifestaţiei anticomuniste din Piaţa Universităţii de către un grup politic şi cerea ca ea să nu se mai repete. În apel se spunea: „în iunie 1990, organele administraţiei şi guvernul FSN au organizat represiunea şi manipularea opiniei publice. Ministerul Transporturilor şi CFR le-au pus la dispoziţie trenuri speciale, Armata le-a furnizat uniforme, cazare şi hrană, Poliţia i-a secondat în efectuarea de arestări ilegale şi a încurajat violenţa în loc s-o reprime, Procuratura care a anchetat în unităţi militare persoane reţinute abuziv şi a asistat la torturarea lor a încercat să ascundă încălcarea flagrantă a legilor. Televiziunea şi radioul public au întreprins o vastă operaţie de propagandă diversionistă care a indus în eroare milioane de cetăţeni, făcându-i să creadă că brutalitatea şi violenţa intervenţiei minerilor ar fi fost o acţiune civică în favoarea democraţiei, când era de fapt o acţiune criminală contra-revoluţionară şi anti-democratică, menită să submineze cuceririle revoltei populare din decembrie 1989. Nu avem dreptul să dăm uitării acele evenimente, care au fost pe punctul de a distruge statul de drept, au compromis pentru multă vreme construcţia unei societăţi libere şi democratice în România şi au determinat mii de tineri să părăsească ţara". Apelul cerea tuturor celor care au crezut în valorile unei democraţii fără reziduuri comuniste, în spiritul Pieţii Universităţii, „să nu permită anexarea nelegitimă a simbolurilor şi ideilor Revoluţiei din decembrie 1989 şi pângărirea spaţiului Pieţii Universităţii de către cei care erau în 1990 complici ai minerilor şi ai regimului FSN". Lor li se spunea pe nume, reamintindu-se episodul din 22 aprilie acelaşi an: „Denunţăm şi condamnăm cu fermitate folosirea spaţiului simbolic al luptei anticomuniste din Piaţa Universităţii de către Traian Băsescu şi Theodor Stolojan, foşti colaboratori ai securităţii, membri activi ai administraţiei ceauşiste şi ai succesoarei acesteia, guvernarea provizorie FSN, co-autori ai represiunilor din 1990, a spaţiului simbolic al luptei anticomuniste din Piaţa Universităţii pentru campanii electorale şi

declarații politice demagogic-populiste. Denunțăm și condamnăm cu fermitate prezența sfidătoare, alături de Traian Băsescu, la mitingul post-referendum din Piața Universității, a lui Silvian Ionescu, fost ofițer de securitate, șef al spionajului anti-NATO în Europa Occidentală, în timpul regimului Ceaușescu, Secretar general organizatoric al FSN și coordonator al organizării represiunii împotriva Pieței Universității în 1990, Secretar executiv al Partidului Democrat condus de Traian Băsescu în 2001-2004, promovat de Traian Băsescu Secretar de stat în guvernul Alianței DA după 2005". Toți cei menționați erau socotiți de cei peste o sută de universitari și oameni din mediul academic care semnau Apelul drept „complici ai mineriadelor lui Ion Iliescu, care se prefac a le comemora victimele, deturnând în folos propriu simbolurile pe care le-au atacat atunci [...]. Să-și ducă lupta abjectă pentru putere fără simbolurile noastre, astfel încât poporul român să poată înțelege în fine adevărul întreg". Fără îndoială, Traian Băsescu a tras învățăminte din cele petrecute, realizând, probabil, că nu ajunge citirea unei declarații de condamnare a comunismului în fața Parlamentului, pentru a fi considerat automat drept anticomunist, trecându-i-se de către toți cu vederea trecutul și anturajul său. Tocmai de aceea, de atunci încoace, întodeauna referirile la mineriadă au fost făcute de președintele Băsescu într-o permanentă raportare critică la adresa principalului lor inspirator, Ion Iliescu, de care astfel s-a disociat categoric – refuzând și orice apropiere între el și fostul Front al Salvării Naționale, până la separarea acestuia. Traian Băsescu învăța astfel o lecție: chiar dacă trecutul nu poate fi șters cu buretele, cu puțină abilitate el poate fi citit de tot mai mulți oameni, prin propriile sale cuvinte. Acest nou mod mult mai subtil de raportare la trecutul recent a fost vizibil în toamna anului 2007, când Traian Băsescu deschidea ofensiva împotriva lui Ion Iliescu tocmai în fața unei adunări a social-democraților, pornind de la evocarea celor petrecute în iunie 1990. Invitat la mijlocul lunii octombrie la o

mare adunare de lansare a candidaţilor PSD pentru alegerile europarlamentare care avea loc la ROMEXPO, preşedintele Băsescu le-a spus social-democraţilor din sală: „în 1990, aici se mulţumea minerilor, iar astăzi, tot aici, discutăm de alegeri europarlamentare şi vot uninominal". Atacul lui Traian Băsescu la adresa lui Ion Iliescu a ridicat sala în picioare, social-democraţii solidarizându-se cu preşedintele lor de onoare şi scandându-i numele, dar scopul fusese atins, iar istoria fundamentase un atac politic care a compromis o mare adunare a opoziţiei.

Apogeul utilizării istoriei sângeroase a zilelor mineriadei din iunie 1990 în dezbaterea politică a fost atins însă ceva mai târziu, în campania electorală pentru alegerile locale. Principala miză, câştigarea Capitalei de către candidatul PDL, Vasile Blaga, nu a fost atinsă, deşi cu acel prilej Traian Băsescu s-a lansat într-un virulent atac la adresa lui Ion Iliescu şi a candidatului susţinut de acesta, independentul Sorin Oprescu. Pretextul l-a oferit chiar Iliescu, care i-a acuzat în 3 iunie 2008 pe preşedintele Băsescu şi pe candidadul PDL, Vasile Blaga, de „făţărnicie", după mai multe referiri ale lor la mineriadă, întrucât şi ei au făcut parte, primul ca secretar de stat în Ministerul Transporturilor, al doilea ca prefect, din administraţia de stat fesenistă. În seara aceleiaşi zile, preşedintele Băsescu a dezlănţuit un violent atac la adresa lui Ion Iliescu, într-o emisiune difuzată de Realitatea TV şi moderată de Răzvan Dumitrescu, sfătuind PSD-ul să-l trimită pe Iliescu la pensie, unde „să-şi vadă de comunismul lui liniştit, în Primăverii, căci statul garantează foştilor preşedinţi case". Cu acelaşi prilej, Traian Băsescu s-a delimitat de mineriada din iunie 1990 în felul următor: „Domnu' Dumitrescu, până acum am mai aflat minciuna asta, că Băsescu era secretar de stat sau ministru în '90. Eu am venit cu cartea de muncă, n-aveam nicio legătură cu Bucureştiul la acea dată şi o s-o arăt la camere, poate o citeşte şi domnul Iliescu, pentru că nu la calitatea dânsului de om politic [mă refer], aia-i permite să mintă, dar calitatea dânsului de om în vârstă nu-i

permite să mintă. La 75 de ani nu poți să minți o națiune. Uitați, arăt camerei cartea mea de muncă, se vede aici că eram inspector-șef al navigației civile la Constanța din perioada noiembrie 1989 până în... să vedeți când mi-am încetat mandatul de inspector-șef... pe data de 13 octombrie '90. Eu abia pe 13 octombrie '90 am devenit subsecretar de stat, șef al Departamentului Transporturilor Navale, or, mineriada a fost 13-15 iunie". Moderatorul intervine, spunând: „ați putea spune că ați avut baftă că nu v-ați întâlnit cu mineriada în București". Președintele admite: „da... mă rog ...am avut baftă, e adevărat am văzut-o la televizor [...]. Inspectoratul e la Constanța, nu am avut nici o legătură cu mineriada și nici nu am fost în vreo organizație FSN. S-au vehiculat niște tabele cu care se intra la FSN în '90, imediat după Revoluție. S-a spus: Ia uite, a fost membru FSN. Nu am fost în nici o organizație". Într-adevăr, Traian Băsescu a aderat public la FSN abia în 1992.

Câteva zile mai târziu, pe 13 iunie 2008, cu prilejul comemorării a 18 ani de la mineriadă, într-un interviu acordat postului de radio BBC, președintele Băsescu a reluat analiza proprie asupra evenimentelor de atunci, inclusiv asupra lipsei de replică a autorităților judiciare față de cei vinovați, explicabilă în opinia sa prin „forța pe care o au cei responsabili de evenimentele din 13-15 iunie 1990 de a controla deciziile justiției și abilitatea cu care s-au sustras responsabilității pe care nu vor să și-o asume, pentru cea mai traumatizantă acțiune împotriva populației Bucureștiului". Președintele promisese în campania sa electorală că românii vor afla adevărul și cine sunt responsabilii, dar în al patrulea an de mandat cercetările încă nu s-au încheiat, remarcă reporterul[75]. Traian Băsescu precizează, ca răspuns: „promisiunea mea este legată de faptul că eu nu voi împiedica justiția, dar nu mă pot substitui justiției [...]. Dar voi susține public întotdeauna nevoia de aflare a adevărului pentru mineriada din 13-15 iunie, precum

[75] Interviu realizat de Elena Vijulie

şi pentru revoluţie – responsabilităţile pentru morţii revoluţiei [...]. Procurorii, ca orice instituţie a statului român, au obligaţia să scoată la lumină adevărul, să-l pună în faţa judecătorilor, care să decidă responsabilităţi. Categoric a venit timpul să spălăm prin clarificare toate aceste traume – morţii revoluţiei, mineriada din 13-15 iunie. Pentru că altfel, neîncrederea va funcţiona tot timpul. Vă pot spune că cel mai periculos lucru este uitarea, chiar şi abandonarea interesului pentru subiecte de o gravitate extremă. Eu am convingerea că dacă instituţiile statului nu vor clarifica aceste lucruri, este posibil ca aceste lucruri să se repete, ca politicieni iresponsabili să fie încurajaţi să repete aceste lucruri, chiar şi utilizând forme mascate de lovituri politice, forme mascate de lovituri de stat. Suspendarea preşedintelui în 2007 – şi nu e o obsesie, e doar o afirmaţie – a fost o lovitură de stat, orchestrată în linii mari de aceiaşi oameni care au orchestrat mineriada". Într-un mod care îi defineşte abilitatea politică, Traian Băsescu utilizează miza tragică a evenimentelor din iunie 1990 într-un transfer de semnificaţii care asimilează mineriada cu acţiunea politică de suspendare a sa şi îl substituie astfel nu potenţialului simpatizant al sângeroasei acţiuni, ci victimelor ei. Întrebat de reporter, care a sesizat utilizarea electorală a celor petrecute în urmă cu 18 ani, Traian Băsescu afirmă: „eu nu cred că în preajma unui astfel de eveniment, chiar suprapus cu campania electorală, nu trebuie să vorbim despre el. Este cel mai grav derapaj de la democraţie de la revoluţie şi până astăzi. Or a nu vorbi despre subiect mi se pare o laşitate". „Chiar dacă discuţia pe această temă se poartă între eventuali foşti reprezentanţi ai FSN?", insistă reporterul. Prilej pentru preşedintele Băsescu de a repeta din nou varianta „soft" de situare a sa în raport cu evenimente incomode, care pot afecta o biografie prezidenţială: „Slavă Domnului, nu am fost membru FSN şi Slavă Domnului, aş spune, nu am fost în Bucureşti – locuiam la Constanţa şi am văzut la televizor evenimentele, ca de altfel şi revoluţia".

În spatele acestor cuvinte, repetate la nesfârşit, cu un soi de autoironie cu priză publică, se estompează adevărul faptului că, la Revoluţie, Traian Băsescu a primit carnet de membru al Consiliului Frontului Salvării Naţionale din Constanţa, participând şi la şedinţele CFSN, sau acela că, în iunie 1990, tot el făcea parte, ca inspector general al navigaţiei civile, cu funcţia de director general, din organigrama Ministerului Transporturilor, colegiul de conducere al acestui minister şi, implicit, din Guvernul României – căci flota comercială a României aparţinea, încă, statului român. Dar preşedintele învăţase deja cum să-i facă pe ceilalţi să privească trecutul prin ochii săi, să judece şi să evoce istoria din prisma intereselor prezentului. O istorie din care nu mai făceau şi nu mai fac parte, nici atunci şi nici acum, întâmplări mai sensibile, precum aceea că Traian Băsescu este unul dintre subiecţii plângerii penale depuse în 1997 de Asociaţia Victimelor Mineriadelor, pentru „organizarea, instigarea şi transportarea minerilor din centrele miniere importante ale ţării în Capitală", sau o alta, petrecută în 21 octombrie 1994, la Convenţia Naţională a PD, când Traian Băsescu a citit un mesaj adresat democraţilor de Miron Cozma, în care acesta se referea la lucrurile pe care minerii şi Partidul Democrat le pot face „împreună". Precizând că Biroul Executiv al PD ia în serios acest mesaj, Traian Băsescu l-a invitat pe Miron Cosma în Bucureşti pentru a sta de vorbă. Aceasta, însă, este o altă istorie – poate cea adevărată.

Analizând re-poziţionarea preşedintelui Băsescu în raport cu Ion Iliescu şi, în esenţă, cu propriul său trecut, ziaristul Ion Cristoiu arăta: „Traian Băsescu e un om ranchiunos. Nu atât de ranchiunos, încât să-şi pună în pericol interesele politice. Or, în cazul Ion Iliescu, atacurile lui Traian Băsescu ascund şi interese politice bine determinate. Cel mai important ni se pare următorul: adâncirea figurii sale de reprezentant al Opoziţiei anti-FSN-iste din anii 1990-1991. Desigur, în anii respectivi Traian Băsescu a fost un brav FSN-ist. Nu numai că nici un document al vremii

nu înregistrează nici măcar un oftat împotriva FSN-ului, condus de Ion Iliescu şi nici măcar un zâmbet în favoarea mişcărilor de stradă, dar, mai mult, a deţinut funcţii în guvernul FSN-ist. În timpul guvernării CDR s-a remarcat ca un brav luptător din interior împotriva PNŢCD-ului lui Emil Constantinescu, de pe poziţii de stânga. Cu toate acestea, printr-o manevră abilă, Domnia sa a devenit rapid, după alegerile din 2004, Arhanghelul luptei anti-FSN şi anti-Iliescu, duse de talibanii anticomunişti, din ianuarie 1990 până-n zilele noastre, fără să ostenească o clipă. Ca şi în cazul dictaturii FSN-iste din anul 1990, al venirii minerilor în 1990 şi în 1991, al Pieţei Universităţii, ba chiar şi al anticomunismului, Traian Băsescu lucrează făţiş la o rescriere a propriului trecut. Deşi la vremea respectivă se găsea de cealaltă parte a baricadei, acum caută a ne convinge de un adevăr contrar. O rescriere a istoriei posibilă, în condiţiile în care generaţiile mai tinere n-au trăit direct evenimentele primilor ani postdecembrişti"[76].

Adăugăm acestei analize o altă constatare, care reprezintă practic raţiunea acestei acţiuni de rescriere a istoriei, întreprinsă de Traian Băsescu. Raportarea în acest fel, să-i spunem *înfrumuseţat*, la propriul trecut este marcată de un complex – acela de a fi dominat de figura patriarhală a lui Ion Iliescu, cel în faţa căruia a depus primul jurământ ca ministru şi care, în zilele noastre, i-a devenit inamic politic. Acest complex rezidă în faptul că, din nefericire pentru el (mărturisim că şi pentru autorul acestor rânduri, care a avut deseori declaraţii publice critice la adresa fostului preşedinte), istoria îl arată pe Ion Iliescu drept conducător în topul preferinţei românilor. Fără să mai vorbim de celebra „duminică a orbului" din 20 mai 1990, sau de alegerile din 1992, în anul 2000 Ion Iliescu a devenit preşedinte cu nu mai puţin de 6.696.623 voturi, cu peste 1.150.000 mai multe decât a obţinut Traian Băsescu de la alegători. Chiar şi când a pierdut în 1996 în faţa lui Emil

[76] *Gazeta de Sud*, 1 martie 2008

Constantinescu, Ion Iliescu a obținut 5.914.579 voturi. La alegerile din 12 decembrie 2004, Traian Băsescu a devenit președinte al României cu 5.126.794 voturi, cu aproape 800.000 mai puțin decât a obținut Ion Iliescu, chiar și atunci când a pierdut. Cu toate eforturile lui de a fi pe plac oamenilor de rând, în raport cu „priza" la electorat a predecesorilor lui, Băsescu rămâne pe locul trei. De aici, și stilul fără mănuși în care se raportează la trecutul atât de incomod pentru Ion Iliescu, în încercarea de a demola miturile fondatoare care îi asigură acestuia longevitatea politică și simpatia populară. Chiar cu riscul de a dezgropa episoade incomode din propriul trecut, Traian Băsescu înțelege că în calea dorinței sale de a deveni cel mai popular președinte al României se află drept principal obstacol Bătrânul patriarh comunist. Pe de altă parte, trebuie să recunoaștem că în răceala cifrelor invocate mai sus se află condensată întreaga istorie a tranziției din România, o istorie a rezistenței la schimbare, o istorie în care reziduurile comunismului au dominat politica și mentalitățile. Chiar dacă o reneagă și o rescrie, sau dacă resimte în fața ei un amestecat complex de inferioritate și poate de vinovăție, Traian Băsescu face parte din această istorie a tristei și neterminatei noastre tranziții. Cu 18 ani înainte însă, altele erau speranțele, așteptările și grijile lui.

Să revenim la ele.

O vară fierbinte

În vreme ce Traian Băsescu își bea cafeaua de dimineață, se ducea și se întorcea de la serviciu, ducând o liniștită viață de familie, fără îndoială reconfortantă după atâția ani petrecuți departe de ai săi, pe mare sau în Belgia (singurul lui contact cu marile evenimente ale anului 1990 fiind, după cum spunea, televizorul), în România aveau loc mari transformări, care prefigurau deja evoluțiile ulterioare. În plan economic, datorită reticențelor „taberei" conservatoare a veteranilor comuniști, în

frunte cu Ion Iliescu, adepţii conservării unui control al statului, spre deosebire de mai tinerii „tehnocraţi" de care se înconjurase la Guvern premierul Petre Roman, măsurile de liberalizare au întârziat multă vreme, iar atunci când au fost adoptate, au constat numai în transformarea, peste noapte, printr-un Decret îndelung negociat cu Palatul Cotroceni şi la nivelul conducerii feseniste, prin care întreprinderile socialiste s-au transformat peste noapte în „regii autonome şi societăţi comerciale". Ce a urmat, se ştie. Unele, cele mai profitabile, au fost privatizate rapid, prin aşa-zisa metodă MEBO, aplicată deja la acea dată cu succes în Uniunea Sovietică, în folosul grupurilor de interese provenind din fostele structuri comuniste. Calea către acest transfer avea să devină noua Constituţie a României, adoptată prin referendum în 1991. Legea fundamentală a ţării nu a prevăzut la capitolul „avuţie naţională" un segment esenţial al acesteia – şi anume capitalul de stat din economie. Neprotejat prin Constituţie, acesta a fost transferat în sfera de acţiune a articolelor Codului Penal care priveau proprietatea privată, rămase neschimbate (până în 1996) din timpul comunismului. Conform acestora, infracţiunile de furt din avutul privat erau pedepsite cu până la doi ani, spre deosebire de pedepsele mult mai grele, pentru furt în dauna „avutului obştesc", care puteau ajunge până la pedeapsa cu moartea în unele cazuri. Aşa s-a ajuns la situaţia în care, prin 1993, o instanţă de judecată din Bucureşti condamna un contabil care fraudase printr-o firmă-căpuşă Uzinele Faur (fosta „23 August") cu peste 300 milioane lei, o sumă imensă atunci, la numai doi ani cu suspendare (pedeapsa maximă din condul penal socialist, care nu se schimbase, pentru furt din avutul privat), respectivul fiind la prima încălcare a legii. Apoi, aceeaşi instanţă a trecut la judecarea cazului următor. Un hoţ care furase o bicicletă rezemată de Primăria Sectorului 2 a fost trimis pe cinci ani în puşcărie: s-a luat în considerare că

hoțul era recidivist și că furtul s-a comis pe spațiul public[77]. „Privatizarea comunismului" avea cale deschisă. Primul pas spre aceste paradoxuri ale tranziției, de altfel deloc întâmplătoare, s-a făcut prin decretul amintit, care a deschis calea unor privatizări de natură să consolideze pozițiile economice ale fostei oligarhii a regimului comunist.

Decretul cu numărul 15/1990 a fost adoptat de Camera Deputaților și de Senat la 31 iulie și a fost promulgat de președintele Iliescu 7 zile mai târziu. El stipula că „unitățile economice de stat, indiferent de organul în subordinea căruia își desfășoară activitatea, se organizează și funcționează, în conformitate cu dispozițiile prezentei legi, sub formă de regii autonome sau societăți comerciale". Se arăta că regiile autonome se organizează și funcționează în ramurile strategice ale economiei naționale (industria de armament, energetică, exploatarea minelor și a gazelor naturale, poștă și transporturi feroviare), iar restul unităților economice de stat „vor fi organizate sub formă de societăți pe acțiuni sau societăți cu răspundere limitată, în condițiile prevăzute de lege". Pentru pregătirea „privatizării", se înființa Agenția Națională pentru Privatizare, în subordinea Guvernului, cu atribuții stabilite prin lege specială, care gestiona 30% din capitalul social al nou-înființatelor societăți comerciale, care urma să fie transformat în „înscrisuri nominative de valoare a câte 5.000 lei, pe care le va distribui în mod egal și gratuit tuturor cetățenilor români cu domiciliul în țară, care până la data de 31 decembrie 1990 au împlinit vârsta de 18 ani". Începea, astfel, marea farsă a „cuponiadei", în spatele căreia „grosul" capitalului de stat a fost transferat către o clasă selectă de persoane.

Beneficiarii informațiilor privind eficiența unor unități economice de pe care statul își luase pur și simplu mâna erau foști

---

[77] Asupra diverselor aspecte privind „privatizarea comunismului", vezi Marius Oprea, *Chipul morții*, Ed. Polirom, 2006, passim

factori de decizie din aparatul de partid şi de stat, deveniţi peste noapte fesenişti. Ei au fost primii implicaţi în mari operaţiuni de privatizare. Era epoca în care nu ne vindeam ţara, în care prezenţa capitalului străin în România se reducea la importul de pantofi „Gregorio Rizzo" şi ţigări „Bastos", în care comunismul deşi dispăruse, componenta sa naţionalistă continua să inoculeze mase largi de oameni – fapt vizibil prin popularitatea asociaţiei „Vatra Românească", organizaţie care a grupat, alături de unii intelectuali naivi sau şantajabili, un mare număr de foşti ofiţeri de securitate şi foşti activişti comunişti şi care a alimentat, până la exploziile de violenţă din martie 1990 de la Târgu Mureş şi după aceea, o permanentă teamă cu privire la „soarta Transilvaniei". Pentru politicienii Frontului, ca şi pentru structurile fostei Securităţi, asemenea izbucniri de violenţă erau utile: mai întâi, ele au produs re-instituţionalizarea acestor structuri, integrate în noile „servicii de informaţii", utile (din reflex) noii puteri în conservarea statutului ei şi controlul opoziţiei şi, în cele din urmă, ele erau de natură să distragă atenţia de la greutăţile traiului zilnic, care continuau să se facă simţite pentru românii de rând, după consumarea entuziasmului revoluţiei şi trezirea lor la aceeaşi realitate, din care dispăruseră cozile, dar începea să se facă simţită lipsa banilor. O altă stratagemă care i-a ţinut, ca şi pe Traian Băsescu, pe cei mai mulţi dintre români deoparte de activismul politic a fost comedia ridicolă a dezbaterilor CPUN, primul parlament al României democratice, transmise în direct de Televiziunea Română (devenită „liberă"). În acest timp, într-o altă Românie, cea a puterii, se derula transferul proprietăţilor statului în portofoliul privat, constituindu-se reţele clientelare care au acaparat treptat ramuri întregi ale economiei naţionale, după cum am văzut, fără nici o teamă de consecinţe penale. Astfel, întreprinderi întregi au fost cumpărate din portofoliul statului pe sume derizorii, fără ca privatizarea să creeze performanţă economică, ci doar venituri rapide noilor proprietari. Aceeaşi soartă avea să o împărtăşească şi flota României.

Vara fierbinte a anului 1990 deschidea noi perspective, pe care Traian Băsescu nu avea să le rateze. Prilejul de a-şi dovedi capacităţile sale de om energic şi negociator abil s-au dovedit curând, când, spre sfârşitul verii, a izbucnit o grevă a docherilor din portul Constanţa. La discuţiile cu aceştia a venit de la Bucureşti ministrul transporturilor de atunci, Doru Pană. Traian Băsescu avea să-şi reamintească împrejurarea mai târziu, la întâlnirea de la Palatul CFR din 17 octombrie 2006, cu prilejul împlinirii a 60 de ani de la ridicarea clădirii, când s-a întâlnit cu foşti miniştri ai transporturilor: „îl vad pe ministrul Doru Pana, care poate elucida o enigmă – cum a ajuns Băsescu în Guvern şi cum l-a cunoscut pe Roman", continuând să evoce prima sa întâlnire cu ministrul Pană. „A venit ministrul în port şi l-a văzut pe un comandant de navă tinerel, energic, care discuta cu docherii. Nu ştiu dacă ştia ce înseamna toate tresele de pe mânecă, dar a văzut un băiat isteţ. M-a luat de mânuţă şi m-a dus la Petre Roman"[78], a încheiat el. Fără îndoială, clujeanul Doru Pană[79], fost inginer constructor pe Platforma Măgurele şi fost director al Trustului Industrial de Montaj Bucureşti până în 1989, nu cunoştea însemnătatea treselor de pe mâneca uniformei de comandant a lui Traian Băsescu, căci nu avea prea multe în comun cu marinarii, dar i-a plăcut omul, căruia, bănuim, i-a promis şi i-a oferit sprijin cu prima ocazie, propulsându-l în centrala Ministerului Lucrărilor Publice, Transporturilor şi Amenajării Teritoriului, pe care îl conducea. Ocazia s-a ivit în toamna aceluiaşi an, când premierul Petre Roman a decis o remaniere guvernamentală, „în baza analizei făcute da

[78] *Cotidianul*, 18 octombrie 2006.

[79] Doru Pană (născut la 6 oct. 1937, la Cluj), de meserie inginer constructor, a fost numit ministru al Lucrărilor publice, Transporturilor şi Amenajării Teritoriului pe 28 iunie 1990, apoi a ajuns primar general al Capitalei (1 septembrie 1991), prefect al municipiului Bucureşti şi al Sectorului Agricol Ilfov (20 februarie 1992 - 8 februarie 1993), ministru plenipotenţiar în centrala MAE (1993-1994) şi ambasador în Siria (27 aprilie 1994 - 26 noiembrie 1998).

Biroul Executiv al Guvernului în şedinţa din 17 octombrie 1990, privind stadiul actual al tranziţiei la economia de piaţă, sfărâmarea structurilor economice supercentralizate şi accelerarea ritmului reformei economice. Atunci, prin decizia Prim-ministrului Roman s-au hotărât mai multe eliberări şi numiri în funcţii. Printre noi veniţi în echipă, după cum arată comunicatul Guvernului, se afla şi „Băsescu Traian, [numit] subsecretar de stat la Departamentul Transporturilor din Ministerul Lucrărilor Publice. Transporturilor şi Amenajării Teritoriului", cu funcţia de şef al Departamentului Transporturilor Navale.

Pe atunci, Traian Băsescu nu era un necunoscut nici pentru Petre Roman, astfel că recomandarea ministrului Pană a nimerit pe un teren fertil: „despre Traian Băsescu – îşi amintea mai târziu, în 2007, fostul premier – am primit de la Serviciul Român de Informaţii, când eram prim-ministru, o informaţie despre o operaţiune pe care voia să o facă, pe care eu o consideram necesară, dar cei de la SRI au considerat-o ca aducând mari prejudicii interesului naţional. Era vorba despre un vas care conţinea mărfuri toxice şi el, Băsescu, a luat hotărârea să nu permitem sub nici o formă pătrunderea acestei nave. SRI-ul spunea că e o hotărâre nebunească, pentru că ar atrage amenzi de până la 50 de milioane de dolari. Asta se întâmpla când era şeful Inspectoratului [de Stat al Navigatiei Civile]". Fără îndoială, opoziţia curajoasă a lui Traian Băsescu stricase continuarea uneia dintre „operaţiunile speciale" contractate de Securitate, în urma căreia, pentru sume în valută, România socialistă acceptase să devină inclusiv groapă de gunoi pentru reziduuri chimice; dar ea a avut darul să-i atragă atenţia premierului asupra lui.

Rezervele faţă de Băsescu au venit mai târziu, dar atunci, spune Roman, „eu nu ştiam că fusese numit şeful inspectoratului chiar în noiembrie 1989. Asta mi-ar fi creat o problemă, pentru că cei care fuseseră numiţi în finalul regimului erau neapărat

oameni legați de regim"[80]. Iar rațiunea remanierii pe care primul-ministru o făcuse era tocmai înlăturarea acestora. Se simțea pe atunci nevoia unei primeniri până și în teritoriu, față de tot mai numeroasele critici privind persistența în funcție a „fostelor cadre", care impuneau ritmul lent al reformelor. Ca urmare, premierul Roman cerea prefecților „să adopte de urgență măsuri similare, care să ducă la înlăturarea tuturor persoanelor care nu se pot integra, din indiferent ce motive, în acțiunea de implementare accelerată a programului de reformă, precum și la simplificarea structurilor organizatorice". Traian Băsescu nu numai că scăpase de pericolul unei epurări, dar fusese chiar avansat. Remanierea are și o semnificație politică. Începuse ascuțirea săbiilor în interiorul Frontului Salvării Naționale, între tabăra reformiștilor lui Roman și a conservatorilor lui Iliescu, iar primul, cu abilitate, își chema alături întăriri. În armata sa, căpitanul Băsescu s-a integrat perfect. Făcându-și bagajele pentru București, se gândea probabil că venise pentru el timpul să arate ce poate. Din căpitan de vas, fie acesta chiar și petrolierul de mare tonaj „Biruința", urca acum la comanda întregii flote românești.

Primul sărut al puterii

Odată cu numirea sa în funcția de subsecretar de stat la Ministerul Lucrărilor Publice, Transporturilor și Amenajării Teritoriului, Traian Băsescu și-a lăsat familia în Constanța și a plecat la București, unde s-a dedicat cu febrilitate noii funcții, de șef al Departamentului Navigației Civile. Chiar dacă nu plecase din nou pe mare sau în străinătate, familia Băsescu era din nou separată, spre tristețea Mariei, care probabil din acest motiv nu împărtășea întru totul bucuria soțului. Ea declara în 1995, la un an după stabilirea ei și a celor două fete în București, că până atunci, „în

[80] *Evenimentul Zilei*, 7 februarie 2007

octombrie, anul trecut [1994], veneam numai să spăl vasele şi să fac curat". Deşi nu era vorba de raţiuni de serviciu, care să-i determine să stea separaţi, căci Maria Băsescu era de multă vreme casnică, el prefera solitudinea, care îi dădea posibilitatea să se concentreze asupra a ceea ce avea de făcut. Iar noua funcţie era, fără îndoială, o mare provocare în faţa căreia trebuia să îşi mobilizeze toate resursele. Cum îşi aminteşte Maria, se obişnuise deja să fie mai mult singur, deşi pe ea singurătatea o „apăsa". În Bucureşti, Traian Băsescu a locuit pentru o vreme (două luni şi jumătate) provizoriu, într-un apartament din cartierul Militari, până când, pe 10 ianuarie 1991, prin adresa nr. 118053, Primăria Capitalei punea la dispoziţia Ministerului Transporturilor apartamentul nr. 4 din str. Argentina nr. 2, bloc 12, etaj 2, care i-a fost repartizat. Proaspătul subsecretar de stat avea treabă până peste cap, petrecându-şi cea mai mare parte la birou, atunci când nu era „pe teren", încercând să preîntâmpine sau să aplaneze conflictele de muncă, din ce în ce mai numeroase şi în sectorul transporturilor, după decizia guvernului Roman de liberalizare a preţurilor. Odată cu remanierea guvernului care l-a adus pe Băsescu în capitală, noua echipă guvernamentală a adoptat Hotărârea de Guvern 1109 din 17 octombrie 1990, „cu privire la liberalizarea preţurilor şi măsuri de protecţie socială", care a dus la stabilirea preţurilor pe baza cererii şi ofertei, prin negociere între producători şi beneficiari şi desfiinţarea monopolului statului asupra fixării preţurilor. Nu a durat mult până când această măsură avea să arate slăbiciunea generală a economiei româneşti, care cunoştea dezechilibre mari de dezvoltare între diferitele ei ramuri, în general în dauna celor destinate consumului şi a serviciilor publice. Curând, au crescut preţurile, care nu au putut fi compensate de creşteri salariale, în condiţiile în care, pentru multe dintre întreprinderi, mai ales ale industriei grele, deja supradimensionată, pieţele de desfacere erau de multă vreme limitate, iar producţia se afla încă pe stoc. Măsura, necesară în procesul de reformă economică, dar cu un impact social pentru care populaţia nu fusese pregătită, a dat

naștere unor greve, manifestații și mitinguri de protest în stradă. La 15 noiembrie 1990, în Capitală, pe fondul acestor nemulțumiri, Alianța Civică (înființată abia cu nouă zile mai devreme) a adunat la un asemenea miting peste 200.000 de oameni. Dacă în primele luni ale anului românii s-au mai hrănit din euforia libertății, oamenii de rând socotind că dispariția comunismului și „economia de piață" (despre care majoritatea nu aveau știință ce anume implică) aduc de la sine, în mod automat, o viață mai bună, în toamna aceluiași an venise vremea iluziilor spulberate.

Fără îndoială, pentru Traian Băsescu, mai ales după ce i-a fost repartizat și apartamentul din strada Argentina, primul sărut al puterii a fost de-a dreptul îmbătător. Dar s-a trezit repede. La locul său de muncă, noul subsecretar de stat avea de lucru până peste cap. Prin aplicarea măsurilor Decretului 15 din august 1990, Întreprinderea de Exploatare a Flotei Maritime NAVROM practic avea să dispară, locul ei fiind luat de „societăți comerciale" de exploatare a navelor. Rezultatele acestei „exploatări", am spune, sunt astăzi vizibile. Traian Băsescu, prin „fișa postului" său și atribuțiile clar trasate de primul ministru, cu privire la „descentralizare" și „implementarea mecanismelor economiei de piață", s-a ocupat direct de această reorganizare a managementului flotei comerciale. Pe moment însă, cea mai mare bătaie de cap era dată de navele sub pavilion românesc, tot mai des arestate în diferite porturi, fie datorită dotărilor tehnice care nu corespundeau normelor de siguranță a navigației, fie a lipsei banilor pentru achitarea diferitelor taxe. În asemenea situații, experiența dobândită la Anvers îi era utilă lui Băsescu. Dar cazul unei nave arestate i-a adus și primele critici din partea premierului Roman, chiar dacă în acea situație era vorba de un contract încheiat înainte de venirea sa în postul de la guvern. O informare a Subsecretariatului de stat pentru transporturi navale pe care îl conducea, relata în ianuarie 1991 arestarea remorcherului „Hercules" în Canalul Suez. Acesta tractase un vechi mineralier, „Bucegi", vândut în luna septembrie 1990 ca fier vechi unei firme

din Emiratele Arabe Unite. Era vorba de unele vicii contractuale, o nerespectare de termen al livrării, la care se adăuga o decizie discutabilă a Tribunalului din Suez. Pentru a elibera nava, era nevoie de plata a 580.000 dolari. Petre Roman, probabil depăşit de problemele navigaţiei pe mare, adnotase nervos informarea: „Dl. Băsescu, cei vinovaţi să fie judecaţi! Dumneata eşti direct implicat! Nu statul repară incompetenţa şi hoţia!". Întâmplător, în această situaţie nu a fost nici incompetenţă şi nici hoţie, ci doar un nefericit accident, care a dus la întârzierea remorcării până la destinaţie a mineralierului vândut ca fier vechi, prilej pentru beneficiari să provoace acest incident. Şirul dispariţiilor inexplicabile ale navelor din zestrea flotei comerciale a României nu începuse încă. Dar nici nu mai era mult până atunci – doar câteva zile.

Prima asemenea dispariţie s-a petrecut pe 23 ianuarie 1991 şi reprezintă epilogul straniu al unei afaceri dubioase, care a adus publicitate negativă statului român în ultimii ani ai regimului comunist şi s-a încheiat profitabil în vremea în care Traian Băsescu conducea subsecretariatul de stat pentru transportul naval. Ea a făcut obiectul unui dosar penal, înregistrat la Parchetul General cu numărul 303/P, în anul 1993, în urma unei plângeri depuse în 30 iunie 1992 de Consiliul local al oraşului Sulina, care a sesizat organele de urmărire penală că o navă petrolier („Prahova") de 19.000 TDW, proprietate a oraşului, a fost înstrăinată în condiţii dubioase, iar suma încasată de la cumpărător nu a intrat în bugetul local, cum ar fi fost normal. În anul 1981, printr-un decret al fostului Consiliu de Stat, se aprobase scoaterea din funcţiune, casarea navei „Prahova" şi transferarea ei de la NAVROM Constanţa (din subordinea Ministerului Transporturilor) la Administraţia Portului Liber Sulina, în subordinea Ministerului Comerţului Exterior. Începând din vara anului 1987, nava respectivă a devenit, practic, cu aportul „specialiştilor" cu epoleţi din comerţul exterior, un recipient plutitor în care se depozitaseră 2.510 tone substanţe chimice lichide. Formal, ca acoperire, Consiliul popular al oraşului

Sulina era cel care solicitase închirierea navei. Despre acest depozit plutitor de reziduuri chimice s-a aflat, iar scandalul internațional privind substanțele toxice depozitate în Portul Sulina nu a mai putut fi evitat. Pentru a acoperi urmele, aceiași „specialiștii" cu epoleți din comerțul exterior au tranferat Administrația Portului Liber Sulina în subordinea Ministerului Transporturilor, mai puțin nava, rămasă a Consiliului popular. În același timp, au fost luate măsuri pentru scoaterea din țară a reziduriilor chimice, marea majoritate a acestora părăsind România „pe diverse canale". Urmele acestei veritabile bombe chimice au fost astfel șterse. Apoi a dispărut și nava. La de 23 ianuarie 1991, remorcherul „Ocean Asli" sub pavilion turcesc, a sosit în Portul Sulina pentru a remorca și transporta spre Izmir, în Turcia, nava-petrolier sub pavilion românesc „Pacea", cum fusese rebotezată cu umor negru „Prahova", odată cu transformarea ei în depozit de deșeuri chimice. Remorcherul și „Pacea", care mai avea încă la bord 500 tone de substanțe toxice, a părăsit Sulina în ziua de 4 februarie 1991, orele 16:30. Nava românească a fost radiată din evidența autorităților portuare românești, pentru considerentul că „și-a pierdut naționalitatea". Practic, ea a fost vândută în Turcia, iar prețul plătit de cumpărător a fost însușit de cei care s-au ocupat de vânzarea navei. Într-o notă din 10 ianuarie 1994, procurorul șef de secție Adrian Vlad concluziona: „este cert că miniștrii transporturilor, comerțului și mediului au cunoscut despre plecarea din țară a navei". Urma să se stabilească, prin audierea acestora, „dacă s-a încasat vreo sumă de bani și de către cine". Ceea ce nu s-a întâmplat nici până astăzi...

Cert este că navele sub pavilion românesc începeau, una câte una, să dispară – ca o coincidență, începând din momentul în care de destinele flotei comerciale a țării a răspuns, la nivelul executivului, Traian Băsescu. Trei luni mai târziu, la 11 aprilie 1991, Băsescu semna la Oslo, în Norvegia, ca reprezentant al părții române, în calitatea de „secretar de stat" (pe care nu o avea) o scrisoare de intenție privind „cooperarea româno-norvegiană" în

mai multe domenii, în principal privind modernizarea instalaţiilor de descărcare a minereului de fier din Portul Constanţa, dar şi retehnologizarea unor nave ale PETROMIN, una dintre societăţile comerciale apărute pe ruinele fostului NAVROM, printr-o finanţare asigurată prin intermediul grupului norvegian „Torvald Klaveness". Tot atunci, se semna şi o scrisoare de intenţie între reprezentanţii PETROMIN Călin Marinescu şi Mihai Constantinescu şi „A./S. Klaveness Chartering", departament al grupului norvegian. După două săptămâni, pe 25 aprilie 1991, asocierea între PETROMIN grupul norvegian „Klaveness" şi înfiinţarea unei societăţi mixte primea avizul Consiliului Împuterniciţilor Statului de la PETROMIN, cu condiţia obţinerii avizului Guvernului, potrivit legii. Acest aviz nu a fost obţinut niciodată. Scrisoarea de intenţie semnată de Traian Băsescu nu a fost ratificată prin lege sau aprobată prin Hotărâre de Guvern, pentru a obţine girul necesar de autoritate şi nici nu a fost publicată, ca act administrativ, în Monitorul Oficial. Cu toate acestea, ele aveau să-şi producă efectele, ducând în cele din urmă la pierderea a 16 dintre cele mai bune mineraliere ale flotei româneşti, contra sumei de 16 dolari.

Cu această afacere, în care abundă termeni de genul „contract de bare-boat", „joint venture" sau „off shore", a început şirul lung de „lovituri mortale date flotei comerciale maritime române, ale cărei nave sunt înstrăinate într-o cadenţă frenetică". Autorii devalizării flotei, acum deja cunoscuţi, erau familiarizaţi cu „sistemul capitalist" de la el de acasă, cunoscându-i toate dedesubturile, printre ei „numărându-se navigatorii propulsaţi în funcţii de conducere, de la comandant de vapor la director de companie şi şef de agenţie economică", adevăraţi „băieţi deştepţi" ai transporturilor navale[81]. Dezastrul provocat este de acum

[81] Expresiile aparţin ziaristului constănţean Alexandru Mihalcea, care s-a ocupat ani de zile de afacerile care au dus la înstrăinarea flotei comerciale a României.

cunoscut, ca și epilogul său – o anchetă lungă, un proces îndelung și de repetate ori amânat, până la prescrierea vinovăților, ca și o banalizare a răului produs, prin îndelunga sa repetare publică și manipulare politică. Rămâne, în sine, ca fapt istoric, doar realitatea – că o parte a ceea ce odinioară însemna „avuție națională", flota comercială a României, a dispărut fără urmă.

Vila domnului ministru

Anul 1991 nu a început sub bune auspicii pentru guvernul Roman. O îndelungată grevă pe căile ferate, pornită în februarie de la Regionala Iași, cât și alte conflicte de muncă de dimensiuni mai reduse anunțau un an al protestelor sindicale, greu de ținut în frâu, în condițiile în care marile centrale sindicale erau deja organizate și funcționale și își arătau deja forța. În urma grevei ceferiștilor de la Iași, care refuzau să reia lucrul, la 21 februarie 1991 guvernul înregistrează prima defecțiune – Ion Aurel Stoica demisionează din funcția de ministru de stat pentru calitatea vieții și protecția socială, rămânând ministru fără portofoliu. O lună mai târziu, pe 20 martie 1991, în plină ședință de Guvern, Anton Vătășescu, ministru de stat însărcinat cu activitatea industrială și comercială, Theodor Stolojan, ministru de finanțe, și Mihai Zisu, ministrul resurselor și industriei, își prezintă demisiile din funcție. Cauzele mărturisite țin de ritmul prea lent al reformei. La cererea prim-ministrului Roman, ei au rămas în funcție. Dar era evident că se impunea o nouă remaniere guzvernamentală, care să revigoreze și grăbească măsurile de reformă, pentru a reduce perioada de tranziție și inerentul ei impact social negativ. Remanierea s-a produs la 30 aprilie și i-a oferit lui Traian Băsescu ocazia de a promova în fotoliul de ministru al transporturilor. Petre Roman povestește că ascensiunea lui ca membru al executivului s-a datorat în primul rând bunei impresii pe care premierul continua să o aibă în urma modului decis în care Băsescu rezolvase problema

importurilor de deşeuri toxice, indiferent de poziţia diferită a Serviciului Român de Informaţii, care se făcuse, din motive niciodată precizate, partizanul acestor operaţiuni care de fapt atentau la siguranţa naţională. Pe lângă această „atitudine curajoasă şi corectă", un cuvânt greu de spus l-a avut şi recomandarea unui membru cu greutate al cabinetului: „în aprilie '91, când nu aveam ministru al transporturilor, să-mi propună viceprim-ministrul de atunci, Anton Vătăşescu: «Domnule prim-ministru, vă aduceţi aminte de Traian Băsescu...». Zic: «Da, aminteşte-mi». Aveam o grevă sălbatică la CFR, condusă de un domn Siromascenco, care a dispărut [...]. Vătăşescu spune: «Haideţi să-l numim pe Băsescu, uite, are curaj, să-l numim ministru la transporturi». Aducându-mi aminte de povestea când s-a opus SRI-ului (sau aşa părea), am spus: «Da, domnule, e o soluţie». L-am chemat şi i-am spus: «Uite domnule, te numesc ministrul transporturilor, prima misiune e să stingi conflictul ăsta». Mi-a spus: «Domnule prim-ministru, dacă am sprijinul dumneavoastră, eu nu am nici o ezitare»".

Prima misiune a lui Traian Băsescu a fost o reuşită, el dezamorsând temporar conflictul de muncă de la CFR, ceea ce a dus la reluarea circulaţiei feroviare, după o perioadă de sincope, greve spontane, de avertisment sau anunţate, care păreau că nu se mai termină. Ajuns ministru, s-a ocupat, după un obicei care avea să se împământenească în firea sa, de rezolvarea unei „situaţii locative" care să fie conformă rangului său de ministru, pentru care apartamentul primit de la Primăria Capitalei în strada Argentina era prea mic. Pe 21 august 1991, prin Adresa 154086 înregistrată la Secretariatul General al Guvenului, Traian Băsescu a solicitat, sub semnătură, repartizarea unui apartament corespunzător în Bucureşti pentru familia sa, care, arăta el către Paul Jerbas, secretarul general al guvernului, „se compune din 5 persoane", locuind în Aleea Zmeurei nr. 2 din Constanţa împreună cu soţia, două fiice şi tatăl său, Băsescu Dumitru. Cu operativitate, a primit o repartiţie chiar a doua zi, pentru o vilă situată în Bulevardul Aviatorilor, la

numărul 57. În noul contract pentru vila din Aviatorilor şi în fişa locativă nr. 60165, din 28 august 1991, s-au făcut aceleaşi menţiuni, actul fiind semnat de către Traian Băsescu.

Vila din bulevardul Aviatorilor 57 era cu adevărat frumoasă şi mare (şapte camere plus dependinţe, însumând 130 metri pătraţi, garaj şi grădină, faţă de cele patru camere, cât avea apartamentul din strada Argentina, la care a renunţat). Imobilul a fost construit de pictoriţa Sabinela Negulescu, înainte de război, cu un împrumut garantat cu ipotecă de către părinţii săi. Când regimul comunist căuta case pentru noii „demnitari", ea a fost confiscată şi repartizată prin gospodăria de partid istoricului pro-comunist Ion Popescu-Puţuri. După 1989, doamna Negulescu a început demersuri pentru redobândirea casei ocupate de Traian Băsescu, inclusiv o acţiune judecătorească. Fratele doamnei Negulescu, cunoscutul regizor Jean Negulescu, i-a scris un memoriu lui Ion Iliescu s-o ajute pe sora sa să redobândească imobilul. Un alt memoriu, transmis premierului ajuns la Petre Roman a beneficiat de un răspuns în doi peri: „nu pot să-l forţez să iasă din casă". Nu s-a putut nici atunci când, în final, printr-o decizie definitivă a Curţii de Apel, secţia a III-a civilă, doamna Sabinela Negulescu a redobândit casa[82], Traian Băsescu refuzând multă vreme să o părăsească.

În legătură cu obţinerea locuinţelor din Bucureşti, s-a afirmat că nu avea nici dreptul să primească repartiţie de la Primăria Capitalei şi nici de la Fondul de stat prin guvern, ci cel mult o locuinţă de serviciu în calitate de ministru, contractul de închiriere pentru imobilul din Aviatorilor 57 fiind nul de drept, conform Legii 5/1973, care nu permitea deţinerea concomitentă a două locuinţe de la stat, cu atât mai mult cu cât noua casă, pentru care plătea o chirie lunară de numai 1749 lei, era prea mare pentru familia sa de cinci persoane, deşi legea prevedea o normă locativă de 10 mp pentru fiecare membru al familiei. Mai mult,

[82] *Ziarul de Vâlcea*, 7 mai 2007

într-un raport din 1993 al lui Ion Honcescu, şeful Corpului de Control al Prim-ministrului, Băsescu a fost acuzat pentru fals intelectual şi uz de fals, întrucât „a înscris fictiv şi pe Băsescu Dumitru, atestând că face parte din familie, în sensul locativ. În realitate, Băsescu Dumitru, împreună cu soţia sa, Elena, locuiesc în Constanţa, Str. Arcului nr. 2, bl. C3, et, 3, se. A, ap. 13 într-o unitate locativă compusă din 2 camere, pe care au cumpărat-o (conform contractului de vânzare nr. 4089) la 5 martie 1991. Părinţii lui Traian Băsescu locuiesc şi în prezent în apartamentul respectiv, plătindu-şi obligaţiile de întreţinere a imobilului atât la asociaţia de locatari, cât şi la Administraţia Financiară. Este evident deci că în sens locativ sunt două familii distincte, menţiunile făcute de Traian Băsescu fiind fictive"[83]. Scandalul „caselor" lui Traian Băsescu era însă abia la început, preşedintele României dovedindu-se, după cum vom vedea, un adevărat „campion al locuinţelor luate ilegal de la stat" [84].

După cum arată raportul citat al lui Honcescu, proaspătul ministru al transporturilor s-a arătat grijuliu şi cu protejaţii săi din minister. Lui Călin Marinescu, celebrul „Shogun", pe care l-a adus de la PETROMIN la secretariatul de stat pentru transporturi navale, i-a obţinut un apartament cu 4 camere în Piaţa Victoriei, bl. 12, et. 4, pe care ulterior acesta l-a cumpărat, deşi mai avea o altă locuinţă proprietate personală în Constanta, fiind în aceeaşi situaţie ca şi Băsescu. La fel a făcut în cazul secretarului de stat Mihai Serescu, care a primit un apartament cu 4 camere în B-dul Iancu de Hunedoara, de asemenea cumpărat ulterior de fericitul chiriaş. Şi el avea însă avea un apartament proprietate personală în Constanţa. Traian Băsescu a pus chiar fostul său apartament din strada Argentina „la dispoziţia lui Şuteu Constantin, director adjunct în Ministerul Transporturilor", deşi familia Şuteu locuia

[83] *Evenimentul Zilei* 18 noiembrie 1993

[84] *Naţional*, 16 februarie 2005

în Constanța, domnul Șuteu fiind fostul adjunct al lui Băsescu la Inspectoratul de Stat pentru navigația civilă. În acest din urmă caz, a fost acuzat din nou de fals intelectual și uz de fals, pentru că, deși nu avea atribuții în repartizarea de locuințe, „a semnat o notă depusă la ICRAL Herăstrau, prin care atesta că familia Șuteu se compune din 5 persoane: soț, soție, două fiice și un fiu". În realitate, soții Șuteu avau doar doi copii — Irina și Iuliana. „Cum însă norma locative era sensibil depășită, apariția a încă unui membru de familie justifica încheierea contractului de închiriere. Considerăm că atestând fapte nereale într-un act oficial care a produs consecințe juridice, Traiar Băsescu a săvârșit infracțiunea de fals intelectual[85]", încheia Honcescu raportul său.

Dar proaspătul ministru nu se încurca în asemenea mici detalii. Seara, își petrecea ceasurile de odihnă de cele mai multe ori singur în casa din Aviatorilor, căci, după propriile declarații, Maria Băsescu și familia l-au urmat la București abia în 1994. În cursul zilei, înconjurat de echipa sa de la minister, pe care o recompensase cu case de la stat, a trecut la treabă.

Vagoane parfumate

Pe 17 iunie 1991, a izbucnit din nou o grevă generală a feroviarilor, în urma unor nemulțumiri legate de semnarea contractului colectiv de muncă. Într-un timp record, de nici 12 ore, Traian Băsescu a reușit să-i întoarcă pe ceferiști la muncă, spre mulțumirea premierului Roman, care își vedea așteptările împlinite, în raport cu activitatea noului ministru al transporturilor. Într-un interviu acordat la două zile după stingerea conflictului, acesta din urmă arăta că „greva, din capul locului o spun, a fost absolut ilegală. A existat o divergență la contractul colectiv de muncă, care trebuia soluționată conform Legii 14, prin arbitraj la Ministerul Muncii

[85] *Evenimentul Zilei*, 2 noiembrie 1993

[...]. Totul se baza pe dezinformarea salariaţilor, dezinformare practicată de liderii sindicali. Pe fondul pasivităţii administraţiei în informarea corectă a oamenilor, unii lideri sindicali au reuşit să-i antreneze pe o parte din salariaţi în acest carusel al grevei". Dar fără succes, spune Băsescu, cu convingerea că „oamenii devin din ce în ce mai greu de manipulat". Ca o premieră, ministrul solicitase o acţiune în instanţă pentru acoperirea pagubelor produse de greva ilegală, de la cei care o declanşaseră (cu referire directă la liderul sindical Ştefan Siromascenco) şi de la participanţi, prin reţineri din salariu. Acţiunea avea să reducă considerabil practica „grevelor spontane" şi să ofere o gură bună de oxigen unui guvern asediat de mişcări de protest. Ministrul Băsescu constata cu acea ocazie starea „extrem de grea" de la căile ferate, unde preţurile de exploatare au crescut (prin scumpirea energiei electrice de 20 de ori şi a motorinei de 6 ori), în vreme ce se înregistrau scăderi masive ale volumului transportat (la marfă, acesta reducându-se la jumătate). CFR-ul era pus, practic, în situaţie de faliment. Traian Băsescu anunţa rezolvarea pe moment a problemelor: a obţinut de la Guvern ştergerea datoriilor regiei către bugetul de stat din 1989 şi 1990 (de 3,2 miliarde lei), cât şi fonduri pentru modernizarea transportului feroviar: „informaţi cititorii că am solicitat alocarea unor sume pentru infrastructura căii ferate. Răspunsul a fost favorabil, dar nu este cuantificat încă, urmează să se găsească resursele". Nu se preconizau creşteri de tarife decât la transportul de marfă; călătorii puteau deocamdată răsufla liniştiţi. Şi chiar dacă va creşte preţul biletelor, spunea ministrul, „veniturile din aceste creşteri nu sunt dirijate către înnoirea parcului de vagoane, ci sunt folosite ca să acopere strict costurile de exploatare ale căii ferate. Nu ne permitem să punem în spatele călătorului costurile de modernizare, de anvergură, ci, pur şi simplu, să putem să ne acoperim costurile de exploatare"[86].

[86] *Adevărul*, 22-23 iunie 1991 (interviu realizat de Geo Ciolcan)

Nu s-a întâmplat aşa. În timpul ministeriatului său, regia Căilor Ferate a realizat un masiv import de vagoane de călători (155) din Germania, a căror contravaloare a fost ulterior acoperită inclusiv prin creşterea tarifelor la transportul de călători, care pur şi simplu au explodat după plecarea lui Traian Băsescu de la conducerea Ministerului Transporturilor. Ministrul nu mai era, dar SNCFR a rămas cu datorii de peste 125 de milioane de mărci germane, datorii ce au fost achitate, eşalonat, timp de cinci ani de atunci încolo. Vagoanele importate nici măcar nu erau noi, aflându-se în circulaţie în Bulgaria şi fosta Cehoslovacie, iar expertiza tehnică a delegaţiei SNCFR a propus să nu se realizeze acest import, descoperind că aceste vagoane au şi numeroase defecte. Ca urmare, Teodor Groza, pe atunci director al Societăţii Naţionale de Căi Ferate, nu a aprobat acest import – ceea ce a dus la intrarea sa în conflict cu ministrul Traian Băsescu, care l-a şi demis, numindu-l în locul său pe Aurel Dumitrescu, „omul său de încredere", care reia discuţiile pentru realizarea importului. Fondurile necesare plăţii avansului s-au obţinut prin Hotărârea Guvernamentală 847 din 21 decembrie 1991, care stabilea că 115 vagoane (au fost, în final, 155) urmează să fie importate şi aproba alocarea a 2 miliarde de lei din fondul special, constituit prin vânzarea locuinţelor construite din fondul statului. Dar la începutul anului 1992 o comisie senatorială a socotit drept „nelegală" utilizarea acestor fonduri, iar suma pentru avans a trebuit să fie acoperită din încasările valutare ale SNCFR, obţinute prin vânzarea de şină de cale ferată uzată. Primele vagoane au intrat în ţară în decembrie 1992. Inginerul Aurel Dumitrescu, preşedintele SNCFR, declara importul necesar, pentru că regia „nu are în dotare vagoane ce pot circula cu 160 km pe oră şi vagoanele CFR sunt urât mirositoare". În februarie 1993, Inspectoratul General al Poliţiei, Direcţia transporturi, a dispus efectuarea unor expertize tehnico-contabile referitor la achiziţionarea vagoanelor de călători din Germania. După mai

bine de un an, ancheta a fost blocată, iar dosarul cu vagoanele a fost aşezat într-un fişet prăfuit, alături de cel al flotei[87].

Pentru a importa din Germania vagoanele „parfumate", SNCFR a exportat nu mai puţin de 27.483 tone de şină de cale ferată uzată, acoperind astfel avansul de 15% din suma totală a importului (10.714.543,63 dolari), în urma avizului de export 1035 din 23 iulie 1991, solicitat şi primit de de la Departamentul Comerţului Exterior din Ministerul Comerţului şi Turismului, deşi singurele ordine al Ministerului Comerţului şi Turismului prin care se include „şina uzată" pe lista mărfurilor la export sunt din luna martie, respectiv mai 1992. Prin acestea se prevedea un contingent de export de 400.000 tone fier vechi, inclusiv şine uzate. În anul 1993, şina de cale ferată a fost interzisă la export. Şinele au fost vândute în 1991 cu 112,02$/tonă către uzinele germane Thyessen, dar la Berlin s-a inclus în contract un amendament privind obligaţia vânzătorului de a suporta toate cheltuielile pe parcurs intern, până la livrarea mărfii la bordul navei. Contractul a intrat în vigoare la 28 iulie 1992. Colectarea şinei uzate, contravaloarea şi transportul ei la navă au costat 332.801.022 lei, incluzând încărcarea şi armarea navei care a transportat şina – bani pierduţi doar printr-un „artificiu" contractual. „Cât a pierdut SNCFR la această afacere şi cine va plăti oalele sparte?! Dl. Băsescu şi cei care l-au ajutat tac. Nu-i întreabă încă nimeni, se vede", scria cotidianul Adevărul în 24 mai 1994, în vreme ce o „altă parte a presei" arăta că Traian Băsescu a fost „acuzat iniţial că în calitatea dânsului de ministru a forţat pe Teodor Groza, şef al Departamentului Transporturi Feroviare, să semneze un contract care prevedea achiziţionarea dezavantajoasă pentru România a 155 de vagoane de cale ferată de la firma germană «Waggonbau/Goerilz». Trecând peste faptul că nu s-a putut proba calitatea îndoielnică a vagoanelor germane, cu atât mai mult cu cât ele sunt necesare CFR-ului pentru transportul

[87] *Adevărul*, 18 mai 1994.

pe rutele internaţionale, acuzaţia este lipsită de fond, pentru că actul prin care se parafa afacerea a fost încheiat la 30 noiembrie 1990, iar Traian Băsescu avea să devină ministru abia la 1 mai 1991!" (*Expres*, 23-29 noiembrie 1993).

Fostul ministru Băsescu însuşi a răspuns, în 1994, acuzaţiilor aduse în Parlament de raportul Comisiei Anticorupţie, redactat şi semnat de Romul Vonica şi alţi 6 parlamentari din coaliţia guvernamentală: „în Raportul Vonica figurez la loc de cinste în chestiunea achiziţionării vagoanelor. Nu am să ezit de a demonta (pentru că e uşor demontabil) acuzaţia adusă. Dar înainte de asta aş vrea să fac câteva referiri directe la date din acest raport. Chiar în primul paragraf, în Raportul Vonica se spune un adevăr absolut. Căile Ferate Române, prin SC «Mecanoexportimport», a încheiat la data de 30 noiembrie 1990 un contract cu «Wagsonbau Bautzen Gmbh» din Germania pentru fabricarea şi livrarea a 115 vagoane de călători în valoare de 113,137 milioane DM. De fapt, au fost 155 vagoane. În Raport, la numai două pagini mai încolo este depoziţia actualului şef al Departamentului transporturilor feroviare, Groza Teodor, care declara că, la stăruinţele firmei germane, ministrul transporturilor, Traian Băsescu, a făcut presiuni asupra lui pentru a semna contractul de cumpărare a acestor vagoane. Asta declară Teodor Groza şi aceasta preia raportul Romul Vonica. Precizez însă că eu am devenit ministru al transporturilor la data de 1 mai 1991, şi astfel acuzaţia adusă cade de la sine"[88]. Cu abilitate, Traian Băsescu a ocolit însă fondul problemei – în contractul iniţial era vorba de „fabricarea şi livrarea de vagoane", deci de importul unor vagoane noi şi nu second-hand. Groza, fostul director al SNCFR, se împotrivise faţă de acest import de vagoane deja uzate, în exploatare, prin modificarea contractului anterior semnat de către reprezentanţii Regiei şi nu faţă de importul în sine, cu atât mai mult cu cât solicitase aceste investiţii pentru modernizarea infrastructurii

[88] *Evenimentul Zilei* nr. 369, 6 octombrie 1994

de transport feroviar. Dar nu prin cumpărarea de vagoane deja uzate, din care CFR-ul avea destule. De altfel, Băsescu a refuzat să-şi asume orice răspundere, deşi întreaga operaţiune de import de vagoane second-hand, ca şi cea de export a şinelor de cale ferată (care, după unele surse, nu a fost topită, ci recondiţionată şi utilizată) s-a derulat în timpul minsteriatului său. În vremea când răspundea acestor acuzaţii cu privire la pagubele imense lăsate moştenire SNCFR-ului din vremea în care a fost ministru, Traian Băsescu era subiectul unui concertat atac din partea puterii pedeseriste, permanent hărţuit, atât datorită acestui scandal al „vagoanelor", cât mai ales pentru soarta flotei comerciale a României, a cărei dispariţie agitase îndeajuns spiritele şi pentru care se cerea, tot mai intens, pedepsirea celor implicaţi. În faţa acestei ofensive mediatice, puterea găsise un bun prilej să-l arate cu degetul pe fostul ministru Băsescu, a cărui opţiune pentru aripa FSN-ului lui Petre Roman fusese asumată printr-o declaraţie publică din vara anului 1992, ceea ce-l clasa în rândul inamicilor politici.

Dar experimentatul „lup de mare" a depăşit şi aceste încercări. Pe lângă necazuri, îl legau multe amintiri plăcute de cariera sa ministerială. Trebuie spus, mai întâi, că pe parcursul acesteia s-a ferit să-şi afişeze bunăstarea declarată mai târziu – dimpotrivă, într-o conferinţă de presă televizată, obicei pe care l-a împământenit (ministrul Băsescu fiind una din cele mai active prezenţe în media, în comparaţie cu colegii din cabinetele Roman şi Stolojan), declara că averea îi este „destul de modestă", el mândrindu-se doar cu maşina sa Audi 80, cumpărată în anul 1987. Dar dezvăluiri făcute presei de marinari de pe nava „Călăraşi" întoarsă dintr-un voiaj în luna mai 1981, arătau că aceasta transportase pe lângă mărfuri şi un Audi 80 nou, pentru proaspătul ministru[89]. Traian Băsescu îşi respecta rangul, după cum s-a văzut şi cu mutarea sa din apartamentul de pe strada

[89] *Telegraf* nr. 31, 28-29 februarie 1992

Argentina în vila de pe Bulevardul Aviatorilor. Iar la calea ferată n-a avut doar „probleme" cu contractul de importare a vagoanelor, sau cu grevele repetate ale ceferiștilor, ci și ceasuri reconfortante. Precum acelea petrecute prin vara anului 1991, într-o vizită în Iugoslavia. Își mai amintea probabil parfumul acelui „vagon special" un „vagon-salon", probabil vestitul vagon cu care Nicolae Ceaușescu călătorise de două-trei ori. Ca și pe timpuri, „accesul în vagonul domniei sale l-au avut doar două persoane – șeful de cabinet și încă un însoțitor. În rest, ceilalți 18 membri ai delegației (directori, consilieri, experți), care n-au avut rangul cuvenit pentru vagonul-salon, au călătorit care pe unde și cum au apucat"[90]. Ca o paranteză, s-a afirmat că „în timpul discuției cu partea iugoslavă despre posibilitățile de atragere a turiștilor din țara vecină la noi, domnul Băsescu ar fi spus că serviciile în turismul românesc sunt foarte proaste". Ceea ce, în fond, era adevărat.

Începând cu 1993 și până în 1996, când a fost supus numeroaselor atacuri și amenințări din partea puterii pesediste, Traian Băsescu le-a făcut față, aparent, cu detașare și seninătate. Părea lipsit de temeri față de tot ce a spus și a făcut ca ministru al transporturilor. De fapt, permanentul tir al cărei țintă mișcătoare era l-a supus atunci unei munci intense și solicitante. Când în 1994 Maria Băsescu a venit la București, familia reunindu-se din nou, l-a găsit pe soțul său Traian tocmai în această situație. Soția rememorează, în interviul deja citat, starea lui de tensiune de atunci: „chiar am avut unele neînțelegeri; eu și fetele, când venea soțul acasă, ne duceam după el în birou. Și el se enerva. Își lua dosarele și pleca în altă parte. Era obișnuit singur". Puterea, cum se vede, are întodeauna o parte ascunsă – nici plăcerea și parfumul îmbrățișării și nici neajunsurile ei nu pot fi împărțite. Dar, pe lângă aceste neajunsuri, curând Traian Băsescu avea să intre într-o nouă confruntare, din care nu a ieșit nici până astăzi – cea cu umbrele propriului trecut.

---

[90] *Adevărul*, 22-23 iunie 1991

Capitolul III:
Umbrele trecutului

În vremea când pe la începutul anului 1992 Traian Băsescu avea probleme la minister, din pricina Comisiei economice a Senatului, care socotise drept „nelegală" Hotărârea de Guvern pentru cumpărarea vagoanelor second-hand din Germania din fondul acumulat prin vânzarea locuinţelor de stat către cetăţeni şi ministrul se străduia să obţină aprobarea ca să finanţeze avansul la contract din vânzarea la export a şinelor de cale ferată, o cu totul altă nelinişte, până atunci îngropată în cele mai întunecate unghere ale memoriei, i-a îndepărtat pentru o vreme atenţia de la chestiunile curente. Acum, confruntarea era una nouă pentru el, nemaiîncercată până atunci – nu cu îndărătnici din Parlament, Guvern sau sindicate care se opuneau aventurilor sale comerciale, numite „reforma în transporturi" (noile „contracte" ale navelor din flotă sau „investiţiile în infrastructura SNCFR"), ci cu ceva fără chip şi fără glas, dar mai puternic decât orice om îi stătea acum în cale – Traian Băsescu trebuia să-şi înfrunte propriul trecut.

„Sursa"

În 18 februarie 1992, ziarul constănţean *Telegraf* începea publicarea în serial a unor nume de informatori ai Securităţii, provenind, după cum s-a lămurit ulterior, dintr-un registru special al evidenţei aprobărilor date de conducerea locală de partid, la solicitarea Inspectoratului Judeţean de Securitate, pentru a folosi ca informatori anumiţi membri de partid. Acestea erau uzanţele, după ce Nicolae Ceauşescu a interzis la începutul anilor '70 ca membrii

PCR să mai fie racolați sau urmăriți de poliția secretă comunistă fără avizul conducerii locale de partid, de la nivel județean sau al Municipiului București, în funcție de domiciliul respectivilor. „Lista cu informatorii Securității", extrași din acest *Registru cu persoanele din rândul membrilor PCR pentru care s-a dat aprobarea să sprijine munca de Securitate* a fost deschisă de la primul număr al serialului de „Băsescu Traian — Ministru al Transporturilor". Au urmat, în episoadele următoare și alții – notabilități locale, dar și personalități vizibile, puternic mediatizate atunci, precum senatorul FDSN (viitorul PDSR) Gheorghe Dumitrașcu, fost profesor de istorie înainte de 1989. În debutul serialului care a tulburat nopțile multor constănțeni de vază, ziarul publica poziția 19 din registru, unde se afla numele Băsescu Traian, data sa de naștere, menționarea locului de muncă la vremea în care a fost racolat (IEFM NAVROM Constanța), cu mențiunea că este „sursă" din data de 5 noiembrie 1977, ceea ce presupunea deci racolarea sa la mai bine de un an de la terminarea Institutului de Marină, când deja era ofițer navigator. Comentariile ziarului erau extrem de dure la adresa lui și, fără îndoială, au avut darul să-l tulbure, dar nu atât de mult cât episodul din trecut pe care îl evoca. Momentul era unul dificil. Sensibilitățile românilor legate de fosta poliție politică comunistă erau încă puternice, iar în aceeași perioadă senatorul țărănist Constantin Ticu Dumitrescu începuse bătălia sa publică pentru deconspirarea Securității, cu o largă susținere publică, afirmând că atâta vreme cât nu vor fi publicate numele informatorilor „țara asta nu va ieși din criza morală în care se află [...]. Știți cât de periculoși sunt informatorii? Un informator poate ajunge ministru sau mitropolit, dar nu va putea fi niciodată un om cinstit, liber și demn. Va fi furat de forțe oculte care nu se mai știe în mâinile cui se găsesc acum". Ziarul constănțean își fundamenta demersul publicării numelor de informatori tocmai cu afirmația, iar exemplul ministrului transporturilor era considerat drept grăitor din acest punct de vedere: „forțând o conjunctură

să-i devină favorabilă, călcând în picioare conştiinţe, distrugând capacităţi de transport (vezi nava „Biruinţa"), slugărind în gaşca contra-marinarului Anghelescu, permanent obsedat de ideea puterii, turnătorul Băsescu se caţără cu repeziciune în crăcile noii stăpâniri. Deturnează rezultatul unei greve a marinarilor şi devine, la scurt timp, ministru al transporturilor. Dar aici, în acest punct-cheie, se pot obţine beneficii grave şi imediate fără riscuri. Parte pentru unii, parte pentru alţii. Închirierile de nave şi vânzările acestora se dovedesc a fi surse de venituri fabuloase"[91]. Aceasta era percepţia timpului şi a celor din oraşul în care locuise atâţia ani asupra ascensiunii lui Traian Băsescu – din Constanţa la Bucureşti, din Aleea Zmeurei în Bulevardul Aviatorilor, de la Inspectoratul Navigaţiei Civile la Ministerul Transporturilor. Din cauza scandalurilor legate de înstrăinarea flotei, condiţie în care tot mai mulţi marinari îngroşau rândurile şomerilor, la care se adăuga şi acesta al presupusei sale colaborări cu Securitatea, Băsescu devenea impopular în propriul oraş – ceea ce, probabil, l-a determinat, atunci când a fost cazul, să nu-şi aleagă Constanţa drept circumscripţie electorală la depunerea candidaturii pentru un loc de deputat în Parlamentul României, ci tocmai judeţul Vaslui.

Fără îndoială, scandalul public izbucnit în februarie 1992 în legătură cu acest aspect nebulos din propriul lui trecut nu putea să rămână fără o replică. În cele din urmă, după mai bine de o lună, Traian Băsescu a confirmat colaborarea cu Securitatea. La solicitarea unui reporter, „ministrul Băsescu a confirmat că a semnat o serie de note informative, în perioada când ocupa funcţia de comandant de navă", arată cotidianul *Telegraf* la 8 aprilie 1992, ca şi motivul invocat pentru această colaborare, care s-a făcut, după cum afirma Traian Băsescu, „conform prevederilor Legii 23 [privind secretul de stat – n.n.] a regimului ceauşist". O lună mai târziu,

[91] *Telegraf* nr. 23, 18 februarie 1992

răspunzând la întrebarea „vă temeți de publicarea dosarelor dvs. de Securitate?" pusă de revista Expres Magazin, ministrul Băsescu a afirmat fără echivoc: „nu am să-mi reproșez nimic [...]. Niciodată vreun comandant din flota română nu și-a pârât echipajul. A dat informații asupra modului cum i-a mers nava, ce s-a întâmplat cu nava, dar nici un comandant român nu a spus că marinarul cutare a schimbat 100.000 lei sau că a vândut whiskey nu știu unde. Asta au făcut alții care erau tot în echipajele noastre"[92]. Între timp, cei care puteau cunoaște episoade sensibile din trecutul lui gravitau acum în cercul de apropiați sau al celor pe care-i proteja. Pe lângă echipa de constănțeni, în frunte cu „Shogunul" Călin Marinescu, pe care se baza la minister, a avut grijă și de un fost activist local, care fără îndoială, prin natura funcției, avusese dese „contacte de serviciu" cu „comandantul" Băsescu înainte de 1989. Precum sesiza presa locală, „multă lume a a avut baftă de Băsescu [...]. Bunăoară, tovarășul Buzatu Constantin, până mai deunăzi secretar al Comitetului județean PCR cu probleme economice", care a fost numit la post în primele zile ale anului 1992 tocmai în Argentina, la Registrul Naval Român[93].

Fără îndoială, Traian Băsescu mai avea un motiv de autolinițire cu privire la neplăcuta evocare a acestui episod de la începuturile carierei sale. Unul dintre oamenii trecutului, care ar fi putut să-i tulbure adânc prezentul, până la a-i distruge poziția pe care o câștigase cu greu și a-i nărui toate speranțele pentru viitor, rămânea în tăcere și umbră: locotenet-major Mihai Avramides, ofițer de securitate care se ocupase de navigatorii constănțeni în anii '70. Numele lui este menționat în dreptul lui Traian Băsescu în *Registrul cu persoanele din rândul membrilor PCR pentru care s-a dat aprobarea să sprijine munca de Securitate*. El era, după normele și tiparul

[92] Citat de *Telegraf* nr. 85, 18 mai 1992.

[93] *Telegraf* nr. 8, 28 ianuarie 1992.

acestor documente, ofiţerul care a făcut recrutarea „sursei", cum eufemistic erau numiţi informatorii membrii ai PCR. Avramides dispăruse însă de ceva vreme din Constanţa şi, după câte se ştia, nu mai lucra de multă vreme la Securitate, foarte probabil spre uşurarea acelor navigatori care se simţeau cu conştiinţa încărcată.

Securiştii din port

În ultimele două decenii ale regimului comunist, la Constanţa a funcţionat o subunitate specială a Departamentului Securităţii Statului, cu indicativul UM 0757, altfel spus Serviciul de Securitate pentru Portul Constanţa. Asemenea servicii, încadrate cu trei-patru ofiţeri sau chiar mai mulţi funcţionau, precum în cazul de faţă, în unităţi socotite de importanţă deosebită ale „economiei socialiste", ca marile întreprinderi, cu peste 10.000 muncitori, marile şantiere sau unităţile economice cu „profil special". Serviciul de Securitate din Portul Constanţa era coordonat, în vremea în care Traian Băsescu apare ca fiind racolat ca „sursă" de către ofiţerul Avramides, de către lt.col. Ion Ivanciu, urmat la comandă (până în 1989) de Dumitru Nicuşor. La Securitatea portului mai lucrau căpitanul Ion Roşioru şi lt.maj. Constantin Decu. Avramides era „proaspăt" în „munca de securitate", în care nici nu a rămas pentru prea multă vreme (cinci ani, între 1977 şi 1982). După cum au dovedit-o investigaţii recente în arhiva fostei Direcţii Generale a Penitenciarelor, în care s-a găsit dosarul său de cadre[94], după terminarea stagiului militar în iunie 1967 s-a angajat ca magazioner la Întreprinderea de împletituri Galaţi, aparţinând Direcţiei Generale a Penitenciarelor din Ministerul de Interne. A fost selectat şi admis, în 1969, la Şcoala militară de ofiţeri activi nr. 2 Bucureşti (UM 0564), pe care a absolvit-o în 1972, ca şef de promoţie pe profil penitenciare, cu gradul de locotenent. A predat

[94] www.grupul.ro/files/Dosar_Avramides/Dosar_cadre_Avramides_integral

la școala de subofițeri pentru penitenciare de la Hârșova, până în luna august a anului 1977, când aceasta s-a desființat. Avramides a ajuns la Securitate, fiind mutat la Inspectoratul Județean Constanța al Ministerului de Interne, ca ofițer operativ principal I la Serviciul securitate pentru Portul Constanța (UM 0757), unde și-a întâlnit un fost coleg de la școala de ofițeri din București, pe locotenentul major Decu. Dacă faptele coincid cu cele consemnate în registru, Traian Băsescu a fost unul dintre primii ofițeri navigatori pe care căpitanul Mihai Avramides, din Departamentul Securității Statului, i-a racolat.

Deși figură nouă în port, el și-a făcut repede relații, indispensabile în „munca de securitate" – printre apropiații săi numărându-se Alexe Blenche, șeful Serviciului personal, și inginerul Eugen Gavea, de la IEFM NAVROM Constanța, unde soția sa, Maria Avramides, născută Graur, a lucrat ca desenator principal. Din notările de serviciu întocmite anual între 1977-1982[95] pe numele lui Avramides, rezultă că la această unitate (UM 0757 Constanța - DSS) ofițerul „a lucrat în cadrul colectivului navigatori români din serviciul securitate port [...], unde a contribuit la o mai bună cunoaștere a personalului muncitor navigant în perioada cât s-a aflat în staționare în porturile capitaliste, a reușit să obțină multe date de interes despre persoane străine ce au preocupări informative formele și metodele folosite". A avut și dificultăți. În cursul anului 1979, „ofițerul a manifestat și unele lipsuri în activitate ce s-au referit la munca cu rețeaua informativă. [Aceasta] nu s-a desfășurat la cotele exigențelor actuale pentru depistarea elementelor aflate în atenția serviciilor de informații străine și uneori a exploatării informațiilor de la rețeaua cu domiciliu în alte localități; inițierea unor măsuri simple în dosarele de urmărire și negăsirea unor surse cu pătrundere pe lângă obiectivele în lucru

[95] http://www.grupul.ro/files/Dosar_Avramides/dosar_avramides_pagini_selectate/10.Avramides_1981.jpg

(DUI «Marcu» şi «Cârma»); insuficientă atenţie în raportarea unor evenimente din problemă, motiv pentru care a fost pedepsit cu 10 zile de arest cu prestarea serviciului". După problemele din 1979, Avramides a realizat o serie de „recrutări de bună calitate", reuşind să intervină „în unele dosare de urmărire informativă cu măsuri corespunzătoare ce au ajutat la clarificarea suspiciunilor". În anul 1981, Avramides „a lucrat mai bine cu reţeaua informativă din legătură, activitatea desfăşurată cunoscând un salt calitativ materializat prin obţinerea şi lucrarea unor informaţii cu valoare operativă pentru munca de securitate, prin cunoaşterea mai corespunzătoare a activităţii marinarilor de pe navele de care răspunde, modul cum acţionează unele elemente din străinătate asupra acestora, stări de pericol şi fapte ce puteau conduce la evenimente cu consecinţe pentru economia naţională [...]. A contribuit mai mult la cunoaşterea şi prevenirea unor acţiuni ale navigatorilor angajaţi în flotă, semnalaţi cu intenţii de evaziune, a acţionat combativ pentru îndepărtarea lor".

Cu toate aceste succese, care arătau că „se încadrase" în colectivul Securităţii din Portul Constanţa, în 1982 Mihai Avramides a depus un raport pentru mutarea sa înapoi la Direcţia Generală a Penitenciarelor. Cererea i-a fost acceptată şi el a trecut în aparatul central al DGP în funcţia de profesor la Cursul de perfecţionare a cadrelor de penitenciare din Bucureşti (1982-1983). Ulterior, a ocupat mai multe funcţii în sistem, inclusiv cea de comandant de penitenciar; s-a pensionat în februarie 2002 din funcţia de locţiitor al comandantului Penitenciarului Brăila, cu gradul de colonel[96] şi trăieşte într-un apartament de bloc din acest oraş, în care se mutase, cu serviciul, din 1984. A refuzat să facă orice declaraţie în legătură cu activitatea sa ca ofiţer operativ principal al Serviciului de Securitate din Portul Constanţa – şi cu atât mai puţin cu privire

[96] http://www.grupul.ro/files/Dosar_Avramides/dosar_avramides_pagini_selectate/05.Fisa_personala.JPG

la racolarea de către el ca „sursă" a lui Băsescu Traian, în data de 5 noiembrie a anului 1977, în vremea în care el era un „boboc" în Securitate, iar „sursa" lui un „boboc" în navigație. Nu se știu mai multe nici despre dosarele „Marcu" și „Cârma" – ele, dacă e să credem Serviciului Român de Informații, nu au existat niciodată. La sfârșitul lunii mai a anului 2004, în cadrul procesului intentat lui Mugur Ciuvică de Traian Băsescu, în urma dezvăluirilor legate de colaborarea sa cu Securitatea, Judecătoria Sectorului 2 București a transmis Serviciului Român de Informații o adresă prin care solicita copii ale unor documente, printre care și dosarul de urmărire informativă (DUI) „Cârma", din perioada 1979-1981. Răspunsul transmis Judecătoriei Sectorului 2 de către Serviciul Român de Informații, înregistrat cu Nr. S/62978 din 28.06.2004, a fost că „documentele solicitate nu au fost identificate în arhiva preluată de la fostele organe de securitate". Ulterior, dosarul de cadre al lui Mihai Avramides demonstra că SRI a mințit atunci când a susținut că Dosarul de Urmărire Informativă (DUI) „Cârma" nu există.

Potrivit *Registrului cu persoanele din rândul membrilor PCR pentru care s-a dat aprobarea să sprijine munca de Securitate*, registru care cuprinde informatorii Securității membri de partid din județul Constanța, Traian Băsescu, a fost folosit ca „sursă" de către locotenentul major Mihai Avramides de la Securitatea Port Constanța, începând cu data de 5 noiembrie 1977. Dosarul de cadre de la penitenciare al lui Avramides, așa cum am văzut, confirmă că acesta era pe atunci ofițer operativ principal la Serviciul de Securitate al portului Constanța (UM 0757), lucrând în cadrul „colectivului «navigatori români»" și ocupându-se îndeosebi de „navele petroliere". Despre Avramides, Serviciul Român de Informații s-a arătat întodeauna discret. În 2001, SRI-ul (moștenitorul arhivei securității) „nu avea habar" de activitatea lui Avramides în UM 0757 (1977-1982). La o adresă a penitenciarului Brăila, nr. G-S/2096 din 02. 02 2001, prin care penitenciarul cerea UM 0764 Constanța – SRI, să-i comunice

adeverinţele cu încadrările în grupele de muncă ale lui Avramides, SRI Constanţa răspundea cu următoarea notă: „vă comunicăm că din verificările efectuate de către noi, rezultă că acesta a fost cadru activ al unităţii noastre, *probabil* [s.n.] în perioada menţionată de dumneavoastră în adresă".

Jumătăţile de adevăr învăluie acest caz. În 18 iunie 1998, în contextul în care izbucnise un nou scandal public privind colaborarea unor politicieni cu Securitatea a aprins din nou spiritele (fiind aduse în discuţie cazurile vicepreşedintelui PNŢCD Vasile Lupu şi cel al ministrului sănătăţii, UDMR-istul Francis Barany), Traian Băsescu, pe atunci vicepreşedinte al Partidului Democrat şi ministru al transporturilor, afirma la o conferinţă de presă a partidului, răspunzând unei întrebări, că a semnat, în calitate de comandant de navă, rapoarte către Navrom, care ajungeau apoi la Securitate. Băsescu a opinat că dosarul lui de la Securitate nu poate apărea într-un ziar, deoarece a lucrat „12 ani în străinătate" şi, din această cauză, dosarul „trebuie adus cu camionul". El a precizat că PD cunoştea activitatea lui de comandant de navă şi că, în opinia sa, acum apar în presă doar dosarele celor care nu mai sunt „utili serviciilor secrete", dar a refuzat să comenteze cazurile lui Lupu şi Barany, a cărui demisie fusese deja solicitată de premierul Radu Vasile[97]. Ce însemna însă „a fi util serviciilor secrete", Traian Băsescu nu a fost întrebat şi nici nu a spus.

În 14 februarie 2004, după ce a fost readusă în discuţie nota din *Registrul cu persoanele din rândul membrilor PCR pentru care s-a dat aprobarea să sprijine munca de Securitate*, care îl menţionează ca „sursă", Traian Băsescu se vedea din nou confruntat cu umbrele trecutului. A reacţionat prompt, afirmând: „nu am fost niciodată informator al Securităţii şi nici nu mi s-a propus să devin aşa ceva [...]. Nici un comandant de navă, nici un ofiţer de marină nu şi-a turnat echipajul la organele de Securitate. Ca şi comandant, într-adevăr, la întoarcerea

[97] „Mediafax ", 18 iunie 1998

dintr-o călătorie trebuia, conform legilor de atunci, să informez pe armator în legătură cu zonele unde am fost, persoanele cu care am stat de vorba, eventualele probleme de ordine și disciplină din rândul echipajului, starea tehnica a navei angajate în voiaj. Atât și nimic altceva. Unde trimitea mai departe armatorul raportul pe care eu îl prezentam, asta nu mai am de unde să știu". Băsescu a mai declarat că, atât în calitate de ofițer la bordul navei „Crișana", cât și în calitate de comandant al petrolierelor „Argeș", „Crișana" și „Biruința", avea ca obligații de serviciu întocmirea de rapoarte care vizau starea tehnica a navei, rapoarte de escală, rapoarte privind evenimente de navigație, starea disciplinară de la bord și rapoarte de cheltuieli: „niciodată rapoartele nu au vizat atitudinea oamenilor față de regim sau puncte de vedere exprimate în particular. Întotdeauna rapoartele se depuneau la sediul Companiei de navigație și erau semnate". Prin semnatură, în calitate de comandant, își asuma „responsabilitatea celor înscrise".

În aceeași zi, a ieșit în apărea sa și partidul. Biroul de presă al Partidului Democrat declara că „președintele PD nu a cunoscut nici un ofiter pe numele Avramides [...]. Președintelui Traian Băsescu nu i s-a adus niciodată la cunoștință că ar fi fost sursă a Securității [...]. Drept urmare, liderul democrat nu accepta nici un fel de responsabilitate pentru înscrisurile ce se aflau în registrele foștilor prim secretari". Dar în 29 noiembrie 2005, o echipă a televiziunii Antena 3 a stat de vorbă cu fostul locotenent major de securitate Mihai Avramides. El a negat că ar fi fost cel care l-a recrutat pe Băsescu, și sustine că s-a întâlnit cu Traian Băsescu „doar de vreo două ori la sfârșitul anilor '70". Avramides recunoștea că a fost ofițer de Securitate în portul Constanța, dar afirma că singura lui misiune era aceea de a strânge informații tehnice, susținând că a povestit telefonic aceste detalii inclusiv membrilor Colegiului Național pentru Studierea Arhivelor Securității. Mihai Avramides a declarat pentru reporterii Antenei 3 că „este scos la înaintare din răzbunare", că șefii lui

din acea vreme „ştiau mai multe despre activitatea lui Traian Băsescu, dar nu sunt întrebaţi". În fond, declaraţia lui contrazice afirmaţia din 14 februarie 2004, potrivit căreia Traian Băsescu nu l-a cunoscut niciodată pe ofiţerul de securitate Mihai Avramidis. Cât despre „şefii" săi de atunci, au toate motivele să tacă. După 1989, Dumitru Nicuşor şi Constantin Decu, cei care este posibil să-l fi „preluat" ca „sursă" pe Traian Băsescu după ce Avramides a plecat din Securitate, au avut toare motivele să tacă. Primul, avansat la gradul de general, a ajuns şeful SRI Ialomiţa, iar cel de-al doilea, Decu, fostul coleg de la Şcoala de ofiţeri a Ministerului de Interne al lui Avramides, a fost până în 1997 şeful SRI Constanţa. Dimpotrivă, dincolo de tăcere, ca şi în cazul activităţii sale la Anvers, s-au găsit ofiţeri din fosta Securitate, care să-i ia apărarea lui Traian Băsescu. În 6 octombrie 2005, Gheorghe Dinu a declarat că, din poziţia sa de fost şef Serviciu Contraspionaj al Inspectoratului Judeţean de Securitate de la Constanta, ştie că „Băsescu nu a fost informatorul meu sau al subalternilor mei", fără să precizeze însă dacă Securitatea portului Constanţa i se subordona, sau dacă, încălcând principiul conspirativităţii muncii, ofiţerii îi raportau asupra fiecărui informator racolat. În schimb, fostul securist lăsa să se înţeleagă că alta ar fi fost situaţia lui Traian Băsescu la Anvers, căci „în toată lumea, numai ambasadorii, dar foarte rar, nu au fost ofiţeri acoperiţi"[98].

Toate aceste jumătăţi de adevăr pornesc din liniştea încleştată cu care foştii ofiţeri de la Serviciul de Securitate al portului Constanţa privesc în urmă, spre acea zi din noiembrie 1977. Explicaţia acestor atitudini a fost sintetizată de Mircea Dinescu, într-o declaraţie din 13 decembrie 2005. Membrul Colegiului Consiliului Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii spunea: „în mod normal, Traian Băsescu ar trebui chemat la audieri. Însă, acum el este preşedinte şi nu ştiu în ce măsură vreun fost ofiţer

[98] *Prahova*, 31 Iulie 2006

de Securitate va mai avea curajul să vorbească de trecutul lui". Cu atât mai puțin un serviciu de informații – astfel încât „camionul de rapoarte" despre care vorbea la un moment dat Traian Băsescu a dispărut, învăluit în umbrele trecutului, ca și camionul de margarină, împărțit odinioară frățește între înghețată și prăjituri. Solicitat public de către două organizații non-guvernamentale[99] să dea publicității numele informatorilor din rețeaua folosită de Mihai Avramides în perioada august 1977 – august 1982, când acesta a fost ofițer operativ principal cu gradul de locotenent major la serviciul Securitate pentru portul Constanța (UM 0757 – DSS), notele pe care rețeaua informativă i le-a furnizat, rezultatele „muncii operative" și dosarele de urmărire informativă (D.U.I.) „Marcu" și „Cârma" la care ofițerul lucrase, SRI a răspuns că nu deține asemnea dosare.

Dar, indiferente la declarații, adrese oficiale sau la tăcere, aceste umbre ale trecutului i-au asediat lui Traian Băsescu din timp în timp liniștea și i-au pus la încercare nervii, aducându-l de mai multe ori în situația de a-și pierde cumpătul și de a se contrazice pe sine. Căci în confruntarea cu trecutul stăpânirea de sine se pierde, argumentele și explicațiile se sfărâmă de fapte. Inclusiv de acelea consemnate într-un anume registru, într-o zi de noiembrie a anului 1977.

Securiștii cei buni

Traian Băsescu a avut în preajma sa întodeuna câte un „securist de treabă", simțindu-se, probabil, în siguranță și confortabil în prezența lor, ca o pavăză menită să-l apere împotriva celor ce i-ar fi putut trăda trecutul. Așa că pare cel puțin inexplicabilă și de pus doar pe seama tensiunii pe care o

[99] Grupul de Inverstigații Politice și Miliția Spirituală (http://securisti.ro/index.php?option=com_content&task=view&id=149&Itemid=1)

trăia în preajma verdictului aşteptat de la CNSAS cu privire la colaborarea sa cu Securitatea afirmaţiile pe care avea să le facă în 5 septembrie 2006, intervenind în direct la emisiunea „Ştirea zilei" de la Antena 3, pentru a spune, între altele, că atacurile la care este supus cu privire la trecutul său de colaborator vin tocmai din partea foştilor securişti. Este drept, cu unii dintre aceştia a avut şi experienţe nefericite. De pildă, Mihai Darie, fostul secretar al Partidului Democrat (dinaintea lui Silvian Ionescu), de asemenea provenit din Securitate. Darie a fost ofiţer în Direcţia de Informaţii externe din 14 aprile 1976 şi până la fuga lui Mihai Pacepa, din 1978, când, asemenea multor ofiţeri din spionaj al căror nume era cunoscut de „defector", a fost „reciclat" şi trimis la Securitatea Municipiului Bucureşti, unde, între altele, a avut sub supraveghere Spitalul Fundeni şi inclusiv pe soţia disidentului Radu Filipescu, care lucra aici. Activitatea sa în Securitate nu l-a împiedicat să se „reorienteze" profesional, astfel încât din 1990 ajunge şef al Comisiei economice din cadrul Frontului Salvării Naţionale şi, apoi, secretar general al Partidului Democrat, după scindarea FSN. În 1997 a fost propulsat, cu susţinerea PD, ca secretar general al Prefecturii Capitalei şi apoi vicepreşedinte al Agenţiei Naţionale de Dezvoltare şi membru în mai multe comisii de „privatizare". Ca şi Silvian Ionescu, Mihai Darie este acţionar la mai multe firme, a acumulat o avere „după rang" şi are certificat de revoluţionar, cu toate drepturile aferente. Nu o dată, a participat, la dreapta lui Traian Băsescu, la întâlniri politice importante. În 12 februarie 1998, răspunzând unui ziarist care l-a întrebat de ce a fost inclus Mihai Darie în delegaţia PD care s-a întâlnit în ianuarie 1998 cu preşedintele Emil Constantinescu, având în vedere că a făcut parte din Securitate, Băsescu a răspuns că acesta a fost invitat pentru că era nevoie de mai mulţi oameni care să confirme ceea ce s-a discutat cu preşedintele şi, de altfel, Darie este „unul din foştii securisti cinstiţi". În 2001, el a fost unul din susţinătorii lui Traian Băsescu în cucerirea poziţiei de preşedinte al PD.

Era atât de cinstit, încât în 17 iunie 2003 a fost primit şi de Patriarhul Teoctist. Dar o lună mai târziu, pe 8 iulie, securistul cinstit Mihai Darie părăseşte PD-ul şi trece peste drum, la PSD, argumentându-şi decizia prin faptul că fostul său protector Băsescu de fapt distruge partidul, provoacă scandal şi creează animozităţi în clasa politică. „Mă doare, după 14 ani de zile, să constat că lucrurile în PD se îndreaptă într-o direcţie greşită", spunea acum fostul securist protejat de Traian Băsescu[100]. Ca o paranteză, trădarea sa nu a rămas nerăsplătită: a ajuns consilier al prim-ministrului Năstase, pe probleme de administraţie publică locală.

În partid şi de-a dreapta lui Traian Băsescu, locul rămas liber a fost ocupat de Silvian Ionescu. Traian Băsescu simţea probabil, nevoia să aibe permanent în preajmă o persoană calmă, echilibrată, cu o perspectivă asupra „dedesubturilor" acestei lumi, aşa cum se vede că ar fi un „securist de treabă". În termeni psihiologici, această reacţie se numeşte teamă de abandon. Căci puteau veni vremuri în care umbrele trecutului să bântuie din nou, iar pavăza împotriva lor trebuia ţinută aproape.

Până la întâmplările pe care le vom descrie mai jos şi care aveau să-i tulbure din nou curba lină, dar decisă a ascensiunii sale, Traian Băsescu a găsit cu cale chiar să provoace el însuşi atacuri politice pe tema Securităţii. De pildă, în 25 aprilie 2000 Teodor Meleşcanu, pe atunci preşedinte al Alianţiei pentru România, a fost acuzat de Băsescu tocmai din această direcţie: „sub aparenţa zâmbetului liniştit, Meleşcanu încearcă să aducă fosta Securitate în zona de decizie politică [...]. Singura soluţie pentru îndepărtarea din viaţa politică a unor indivizi de teapa domnului Meleşcanu este aplicarea Legii privind accesul la dosarele fostei Securităţi". În replică, Meleşcanu i-a răspuns lui Băsescu că nu se lasă impresionat de ameninţările lui Traian Băsescu, deoarece

[100] *Azi*, 9 iulie 2003.

„nu va avea timp să şi le pună în practică, după ce efectele Legii Ticu se vor face simţite"[101]. Probabil, fiecare ştia sau bănuia câte ceva despre celălalt; dar, cum se va dovedi, timpul l-a contrazis pe domnul Meleşcanu – cel puţin din perspectiva împiedicării carierei politice a rivalului său democrat în buturuga trecutului.

În curând, Traian Băsescu avea să-şi tempereze de tot elanul antisecuristic, după ce, în mai 2001, au început discuţiile privin fuziunea dintre Partidul Democrat şi Partidul Naţional Român, condus de Virgil Măgureanu. Întrebat pe 24 mai 2001 ce rost are o fuziune între PD şi PNR, în condiţiile în care sunt cunoscute legăturile membrilor acestui partid cu fosta Securitate, Traian Băsescu a răspuns printr-un subterfugiu neconvingător: „în ce îl priveşte domnul Măgureanu şi pe alţi oameni care au colaborat cu Securitatea, sigur că infestarea partidului cu astfel de oameni este toxică, dar legislaţia în vigoare îi pune în faţa opiniei publice şi opinia publică decide dacă poate fi ales, dacă nu poate fi ales în vreo structură de conducere"[102]. Cu alte cuvinte, până la proba contrarie, toţi securiştii sunt buni – cel puţin pentru politică. Balanţa lui Traian Băsescu pentru a judeca oamenii din perspectiva trecutului lor a înclinat de-a lungul timpului, se pare, mai întotdeauna în favoarea celor care, în vreun fel sau altul, aparţineau acelei lumi a ochilor albaşti şi privirii oţelite.

Partea vătămată

Lui Traian Băsescu umbrele trecutului i-au oferit un răgaz vreme de cinci ani, din 1992 şi până în 1997, când, după cum am văzut, cu prilejul izbucnirii scandalului „lista lui Severin" a trebuit să facă unele confesiuni faţă de colegii din conducerea Partidului Democrat cu privire la activitatea sa ca reprezentant NAVROM

[101] *Ziua*, 26 aprilie 2000

[102] *Ziua*, 25 mai 2001

la Anvers. Tema a revenit în dezbatere în iunie anul următor, în contextul scandalului Barany, când Băsescu a fost solicitat din nou la clarificări cu privire la relațiile sale cu Securitatea. Dar, practic, mai bine de un deceniu de la dezvăluirile din 1992, bătăliile sale pentru apărarea propriei imagini au fost puternic ancorate în prezent, fiind legate de acuzațiile care i-au fost aduse cu privire la activitatea ca ministru al transporturilor, cu precădere la ceea ce presa a numit, preluând un caz aflat pe masa procurorilor, „dosarul Flota". Un nou scandal public avea să izbucnească, în legătură cu trecutul său dinainte de 1989, la doisprezece ani de la primele dezvăluiri cu privire la legăturile pe care Traian Băsescu le-ar fi avut cu Securitatea.

Pe 15 februarie 2004, Mugur Ciuvică, fost șef de cabinet al președintelui Emil Constantinescu, alături de fostul ofițer navigator Max Bădin, din Constanța, l-au acuzat din nou pe Traian Băsescu de colaborare cu poliția secretă comunistă, readucând în atenția publică *Registrul cu persoanele din rândul membrilor PCR pentru care s-a dat aprobarea să sprijine munca de Securitate*, în care acesta figura ca „sursă" a Securității. Băsescu l-a dat în judecată pe Ciuvică pentru calomnie, acesta din urmă fiind condamnat prin sentință definitivă la 14 februarie 2005, când „partea vătămată" ajunsese președintele României, la plata a 500 milioane lei despăgubiri. Inițial, Traian Băsescu solicitase, simbolic, un leu, dar a revenit – iar instanța i-a acordat exact suma cerută ca despăgubiri, dar pe care acesta nu a mai întreprins, ulterior, demersuri pentru a o obține de la cel condamnat. Procesul a fost intens mediatizat și a avut darul să readucă în atenția publică sensibila problemă a relațiilor sale cu Securitatea.

Traian Băsescu fusese deja audiat, în conformitate cu statutul său public și cu legea, de către Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității. După republicarea datelor din registrul amintit, în 27 februarie 2004, Mircea Dinescu, membru în Colegiul CNSAS, a declarat că la această instituție, împotriva lui

„nu există nici o proba reală. Acest registru a mai ieşit la lumină acum câţiva ani. Noi când l-am audiat pe Băsescu l-am întrebat despre acest lucru, iar el ne-a spus ca în momentul în care venea din cursa era luat la întrebări de un ofiţer". Cu aceeaşi ocazie, Mircea Dinescu declara că „mai interesant" este cazul lui Silvian Ionescu, a cărui convocare la CNSAS era iminentă. În aceeaşi zi, după cum am văzut deja, fostul spion recunoştea că a fost şeful Serviciului I, care se ocupa de vestul Europei, inclusiv Belgia, calitate în care ştia că „acolo exista acolo un cetăţean Traian Băsescu la NAVROM la Anvers", de care îşi amintea, deşi nu îi fusese subordonat. După audierea lui Silvian Ionescu, în luna februarie 2005 Mircea Dinescu declara că acesta „a lucrat la SIE şi a răspuns de Agenţia NAVROM-Anvers, între 1987-1989, unde a fost angajat domnul Băsescu".

Dar nu la CNSAS avea să poarte Traian Băsescu bătălia cu propriul trecut, ci în faţa instanţei de judecată, unde îi chemase pe Mugur Ciuvică şi Max Bădin, acuzându-i de calomnie. În declaraţia de parte vătămată din 17 martie 2004, Băsescu arăta că rapoartele sale făcute cu privire la voiajele pe mare „nu se refereau la persoane, ci numai la activităţile desfăşurate pe parcursul voiajului [...]. Nu am avut legături cu persoane ce făceau parte din Securitate [...]. De altfel, niciodată nu am fost contactat de un astfel de reprezentant". Noua afirmaţie nu era de natură să facă lumină printre umbrele trecutului, ci să producă o şi mai mare confuzie. Căci alte declaraţii trecute şi viitoare ale lui Traian Băsescu (din iunie 1998, din 30 septembrie 2004, din 1 iunie 2004, din 3 iunie 2004, din 8 octombrie 2004, din 7 februarie 2005, din 13 decembrie 2005, din 19 iunie 2006 şi din 5 septembrie 2006), conform cărora activitatea sa de dinainte de 1989 reclama contacte cu ofiţerii poliţiei secrete comuniste o contrazic pe cea făcută în instanţă la data de 17 martie 2004, în care spunea că nu a avut legături cu persoane din Securitate.

Traian Băsescu avea să revină asupra acestei afirmații destul de repede, fără să o corecteze explicit. La 1 iunie 2004, prezent la emisiunea „Tu decizi", difuzată de Prima TV, la întrebarea dacă a fost colaborator al Securității, a răspuns că „în limitele legii a colaborat cu toate instituțiile statului, inclusiv cu Securitatea statului", iar în 3 iunie 2004, la emisiunea „Alege Naşul", difuzată de B1 TV, tot el declara: „eu vă pot spune, sub cuvânt de onoare, că nu am făcut niciodată poliție politică, așa cum este definită de lege, și că atâta timp cât am fost comandant de navă, atâta timp cât am fost în anchete de mari accidente navale înainte de '90, blocaje de cârmă pe Canalul Suez la un petrolier, scufundarea navei «Independența», scufundarea navei «Unirea», cazul dramatic de la Haga, judecata de la Haga, în cazul navei «Mehedinți», am participat la aceste cazuri, acolo au fost mulți specialiști, comandanți de navă, juriști, avocați, șefi mecanici, dar și ofițeri de securitate, întotdeauna". Între timp, continua procesul Băsescu – Civică, prin citarea martorilor[103].

Începând cu luna mai a acelui an, Mugur Ciuvică a solicitat mai multe probe în apărare. Pe 25 ale lunii, adresa Colegiului CNSAS o cerere de re-verificare a colaborării lui Traian Băsescu cu Securitatea, indicând, în acest sens mai multe documente care ar trebui consultate: Registrul jurnal pentru evidența rețelei informative din județul Constanța, adresa numărul 0043467 din 3 august 1978 prin care dosarul personal al lui Traian Băsescu a fost primit la arhiva Securității, procesul verbal numărul

[103] În vara anului 2004, am fost citat ca martor al apărării în procesul intentat de Traian Băsescu lui Mugur Ciuvică, în urma dezvăluirii legăturilor actualului președinte cu Securitatea. Am declarat în fața instanței că documentele prezentate de Ciuvică sunt autentice și că ele sunt conforme cu practicile și uzanțele Securității, fără a face nici o referire personală la Traian Băsescu. Răspunsurile date au privit efectiv aspecte legate de practicile poliției politice în racolarea informatorilor și consemnarea activității acestora în documente și registre, precum cel incriminat.

58212 din 15 august 1979, pe baza căruia a fost distrus dosarul personal al lui Traian Băsescu; dosarul personal numărul 3990 din perioada 1977-1979 al colaboratorului Securităţii Constanţa Traian Băsescu, dosarul de urmărire informativă (DUI) „Cârma", din perioada 1979-1981, referitor la o avarie petrecută pe nava „Dacia" şi dosarul de urmărire informativă privind petrolierul Independenţa. CNSAS a transmis mai departe SRI-ului lista acestor documente, prin adresa S/2256/A/28 mai 2004, după cum a fost înştiinţat Ciuvică, dar răspunsul, sosit după numai zece zile, a fost dezarmant: „nu au fost identificate în arhiva preluată de la fostele organe de securitate" documentele din adresa citată. Tot la sfârşitul lunii mai, aceleaşi documente erau solicitate SRI-ului de către Judecătoria Sectorului 2, unde se derula procesul Băsescu – Ciuvică, dar răspunsul (transmis, de astă dată, o lună mai târziu) a fost acelaşi cu cel transmis CNSAS-ului: „documentele solicitate nu au fost identificate în arhiva preluată de la fostele organe de securitate"[104].

În toamna aceluiaşi an, umbrele trecutului aveau să se năpustească din nou asupra lui Traian Băsescu, tocmai datorită acestui proces pe care el îl intentase, constituindu-se parte vătămată de calomnia privind colaborarea sa cu Securitatea. Era îngrijorat, iar colegii de partid i-au stat alături – pentru prima dată în carieră, cum nu se întâmplase nici măcar în vremea scandalului „Flota", Traian Băsescu nu-şi ascundea supărarea şi simţea nevoia de sprijin. Cel puţin aşa au declarat în faţa instanţei de judecată la 1 septembrie 2004 doi dintre apropiaţii săi de atunci, Adrian Videanu şi Dorin Iacob, pentru a potenţa efectele negative pe care „calomnia" lui Ciuvică cu privire la colaborarea cu Securitatea o avea asupra preşedintelui lor.

[104] Adresa SRI către CNSAS este descrisă la Punctul 6 al Deciziei Colegiului CNSAS nr. 310/26.09.2006, iar răspunsul transmis Judecătoriei Sectorului 2 de către SRI a fost înregistrat la instanţă cu nr. 62978 din 28 iunie 2004.

„Atitudinea lui Traian Băsescu în perioada când au fost făcute acele afirmaţii a fost una de mâhnire. Stătea de vorbă cu noi, cu apropiaţii din partid, până la două – trei noaptea, simţea parcă nevoia să se disculpe în faţa noastră. Începuse să vorbească şi cu foştii lui colegi din Marina Civilă, parcă ar fi simţit nevoia să ceară dovezi în sprijinul lui", spunea Videanu, care, ca resposabil cu „imaginea partidului" a avut, după cum declara, mult de lucru pentru că a muncit mult pentru a înlătura „efectele pe care aceste calomnii le-au avut asupra imaginii publice a lui Băsescu". Mai ales că, după cum dovedeau sondaje de opinie, credibilitatea liderului PD a fost „zdruncinată" începând cu luna februarie a acelui an. „El este un om care a dus multe bătălii cu instituţiile statului, dar puţine lucruri l-au afectat aşa cum au făcut-o aceste afirmaţii. A fost singura ocazie de acest gen cand a discutat cu reprezentanţii partidului problemele sale personale. De exemplu, în dosarul «Flota» ne-a rugat să nu angrenăm partidul, susţinând că este o problemă personală", a mai adăugat Videanu. Mâhnirea lui Băsescu a fost sesizată şi de fostul secretar executiv al PD Dorin Iacob (provenit şi el tot din „zona serviciilor", precum predecesorii): „Traian Băsescu are o mândrie personală şi o satisfacţie a tot ce a realizat în cariera sa, însă aşa de mâhnit, de zdruncinat cum l-am văzut atunci când Bădin şi Ciuvică l-au acuzat că ar fi fost «turnător» pentru Securitate între anii 1978 şi 1989, nu l-am văzut niciodată[105]".

Dar confruntarea cu umbrele trecutului era abia la început; procesul abia stârnise apele întunecate, iar mâlul de la fundul lor ieşea încet la suprafaţă. Jucată sau nu de apropiaţii săi ca argument de sensibilizare a instanţei, mâhnirea lui Traian Băsescu avea în curând, cu siguranţă, să nu mai rămână doar o poză de familie cu democraţi adunaţi în jurul preşedintelui abătut, ci o reală problemă de imagine.

---

[105] *Cotidianul*, 2 septembrie 2004

Dovada

După mai multe demersuri, o adresă a Ministerului Apărării Naţionale (MApN) din 30 septembrie 2004, trimisă Judecătoria Sectorului 2 ca răspuns la cererea instanţei care avea pe rol dosarul nr. 1949/2004 (Băsescu versus Ciuvică) avea să provoace noi valuri de acuzaţii şi dezminţiri cu privire la colaborarea „părţii vătămate". Adresa afirma că „Băsescu Traian a fost colaborator al organelor de contrainformaţii militare, pe timpul cât era elev al Institutului de Marină, având dosarul personal nr. 3990/09.11.1973". Mai precis, în depozitul de arhivă al MApN fusese identificat un nou registru în care figura numele lui Traian Băsescu – *Registru-jurnal pentru evidenţa reţelei informative a Comandamentului Marinei Militare Constanţa*, inventariat la nr. 39/1972. Din studiul acestuia, după cum se arată în adresa transmisă instanţei de judecată, a rezultat că „Băsescu Traian, născut la data de 4 septembrie 1951, a fost colaborator al organelor de contrainformaţii militare, pe timpul cât a fost la Institutul de Marină, având dosarul personal nr. 3990 din 9 noiembrie 1973. Nu i s-a stabilit nume conspirativ. La data de 27 septembrie 1976, la terminarea studiilor, s-a încetat legătura cu acesta. Dosarul personal cu numărul de mai sus a fost transferat la Inspectoratul Judeţean Constanţa al Ministerului de Interne, cu adresa nr. 00151392 din 29 septembrie 1976". Se mai spune că în arhivele militare nu există alte documente din acest dosar, preluat de fosta Securitate, în afara menţionării sale, dar şi că „nu a fost identificat procesul verbal de distrugere a dosarului personal nr. 3990"[106].

După aceste date, înainte de a fi „sursa" Traian Băsescu, racolată de locotenentul Mihai Avramides în 5 noiembrie 1977,

[106] Document reprodus de Bogdan Tiberiu Iacob în *Naţional* şi în *Libertatea* în 30 septembrie 2004

colaborase cu Securitatea de pe băncile Liceului de Marină. Faptul pune într-o nouă lumină și menționarea numelui său în *Registrul cu persoanele din rândul membrilor PCR pentru care s-a dat aprobarea să sprijine munca de Securitate*: se poate spune că nu a fost „racolat" de Avramides (cum acesta și susține), ci pur și simplu preluat de acesta și utilizat în diferite „sarcini pe linie de securitate", după uzanțele instituției, odată cu încadrarea sa la noul său de muncă. Intrat sub „jurisdicția" Securității din Portul Constanța, un absolvent de marină, colaborator al Securității, schimba atât ofițerul care-l avea în coordonare, cât și natura informațiilor pe care trebuia să le furnizeze. După cum arată cele două registre, cel de la județeana de partid și cel de la Marină, când s-a deschis dosarul său de colaborator – elev la Institutul de Marină, Traian Băsescu împlinise de cinci zile 22 de ani, iar când a fost transferat Securității, pentru a fi preluat de ofițerul operativ Avramides de la Securitatea Portului Constanța, împlinise 26 de ani.

În primele momente după ce aceste noi informații au fost făcute publice, Băsescu a declarat că „instanța a primit de la MApN un document falsificat de serviciile secrete". Acuzația, extrem de gravă, s-a dovedit a fi nefondată – probabil își pierduse cumpătul, sub asaltul trecutului. Ulterior, autenticitatea registrului din arhivele militare a fost confirmată de conducerea MApN și recunoscută de acesta. Dar Traian Băsescu, vicepreședinte al Alianței Dreptate și Adevăr, susținea în continuare că este victima unui șantaj politic. În 30 septembrie 2004, referitor la documentul MApN, care fusese trimis deja și se afla la Judecătoria sectorului 2, document potrivit căruia ar fi colaborat cu contrainformațiile militare când era pe băncile Institutului de Marină, el a dezvăluit că „am primit și eu acest document cu șapte zile în urmă, sub formă de șantaj, de la o persoană care îmi cerea *să negociez*, altfel hârtia va ajunge în dosarul de la judecătorie. Am refuzat orice înțelegere, dar nu am făcut public documentul pe care l-am primit, pentru a nu fi acuzat de scenarită. Acum, informația a ajuns la

presă pe alte căi decât de la mine şi pot să spun că este o încercare de discreditare puerilă". Băsescu a mai declarat că documentul (cu antetul UM 01150, care deţine arhiva MapN) face trimitere la un registru din anii '72-'73 şi, cum este vorba de un serviciu de contraspionaj, trimiterea ar fi trebuit facută la un dosar, nu la un simplu registru.

În mod ciudat, Traian Băsescu nu a făcut nici o precizare în legătură cu identitatea persoanei care l-ar fi şantajat, nici atunci şi nici mai târziu şi nici una dintre acţiunile sale nu arată că ar fi încercat să facă în aşa fel ca acesteia să i se administreze cuvenita pedeapsă legală, cu atât mai mult cu cât ar fi trebuit ulterior să o facă, din postura sa de preşedinte al României. Căci, în fond, este vorba de o acţiune gravă, de şantajare a unui candidat la alegerile prezidenţiale. Sigurul atac a fost atunci cel la adresa „serviciilor secrete", acuzate în acea ocazie că sunt „implicate în campania electorală": „documentul de la *Libertatea* [cotidianul care l-a publicat – n.n.] este similar cu cel clasificat prezentat doar judecătoarei? Atunci, înseamnă că avem un serviciu implicat în campania electorală şi mai ales servicii care scot documente de dragul de a face un joc politic", a acuzat Băsescu. Dacă cele publicate în presă corespund cu documentele depuse la instanţă, adăuga el, „înseamnă că serviciile de informaţii ale armatei s-au implicat în şantaj şi în campanie electorală", mai preciza. Cât despre conţinut în sine, a spus că se face trimitere doar la un registru din '72-'73, deşi, cum este vorba de un serviciu de contraspionaj, trimiterea ar fi trebuit făcută la un dosar şi nu la un simplu registru. Altfel, recunoştea că „în 1973, cand se zice aici că am devenit colaborator al Serviciului de Contrainformaţii al Armatei, eram în anul II la Facultatea de Marină. În luna mai a acelui an am avut o ieşire cu şcoala în Mediterana. Pentru a ieşi peste hotare, la vremea aceea, trebuia să completăm un formular al Serviciului de Contrainformaţii şi să trecem printr-un interogatoriu al ofiţerului de contrainformaţii. Acesta ne-a întrebat fel de fel de stupizenii,

despre felul în care se înțeleg părinții, ce prieteni am, cu ce se ocupă, ce muzică ascult, ce rude am în străinătate și altele de acest gen. Asta este tot. De aici până la poliție politică este cale lungă"[107].

Dincolo de aceste afirmații și cele care i-au urmat, atât ale sale, cât și ale altora, prieteni sau inamici politici, dezlănțuite într-un adevărat carusel urmărind aceeași axă a legăturilor lui Băsescu cu Securitatea, cert este un lucru: procesul îl vătăma, în sine, mai mult decât o făcuse afirmația lui Ciuvică de la începutul anului 2004. De atunci încoace, Traian Băsescu nu a mai putut relua niciodată ceea ce spusese în prima declarație făcută în instanță, sub jurământ, la data de 17 martie 2004: *„Nu am avut legături cu persoane ce făceau parte din Securitate"*.

Războiul declarațiilor

Subiectul colaborării lui Traian Băsescu cu Securitatea i-a provocat acestuia replici care reaminteau, prin ritmul aparițiilor publice, de reacțiile pe care le-a avut atunci când fusese incriminat pentru distrugerea flotei comerciale a României. Era însă mult mai nuanțat decât în trecut, ferindu-se de afirmații categorice, precum cea făcută în martie 2004 în fața instanței și făcând apel la distincțiile operate de Legea 187/1999, privind deconspirarea Securității *ca poliție politică* [s.n.]. Sintagma, care i-a folosit (ca multora) de minune în demersurile publice menite să-l apere de umbrele trecutului a fost introdusă în lege, pe parcursul dezbaterilor parlamentare care i-au precedat adoptarea, de fostul senatror jurist Corneliu Turianu. La vremea respectivă, faptul a atras reacția inițiatorului proiectului, Constantin Ticu Dumitrescu, care în final a renunțat la paternitatea asupra legii. După alegerile din 2004, când componența conducerii CNSAS s-a schimbat, Corneliu Turianu a fost recompensat, cu susținerea lui Traian

[107] *Libertatea*, 30 septembrie 2004

Băsescu, cu un loc în Colegiul Consiliului, ca reprezentant al Partidului Democrat, care a depus eforturi de a-l propulsa chiar în obţinerea preşedinţiei acestuia, prin sacrificarea inutilă a unui valoros membru al colegiului[108]. Numai reacţia publică vehementă (inclusiv a angajaţilor CNSAS) l-a făcut pe preşedintele Băsescu, pentru prima oară huiduit public, să revină asupra acestor demersuri. Dar, să revenim la „războiul declaraţiilor" cu privire la colaborarea sa cu Securitatea, care avea ca fundal procesul de calomnie pe care Băsescu i-l intentase lui Ciuvică la începutul anului 2004.

Traian Băsescu devenise ceva mai prudent. Într-un interviu din 8 octombrie 2004, întrebat dacă a avut legături cu Securitatea, el spunea: „Categoric da. Cine ar spune ca s-a pregătit într-un institut militar de marină, pentru a ieşi în străinătate, şi spune ca n-a văzut serviciul de contrainformaţii este mincinos [...]. Eu am făcut serviciu într-un domeniu în care legaturile cu Securitatea erau pur şi simplu de serviciu". Întrebat, în acelaşi interviu, de când au început legăturile sale cu Securitatea şi în ce constau rapoartele pe care le scria, Traian Băsescu a răspuns: „din momentul în care mi-am făcut primul dosar pentru avizul de navigaţie, în Institutul de Marină. Când urma să plecăm în practica de anul doi, ne-a trebuit un aviz de navigaţie. În acel moment m-am prezentat în fata organului de contrainformaţii şi mi-am completat formularul, plus discuţiile, care mergeau până la a se interesa de relaţiile de familie". În final, întrebat dacă regretă relaţia pe care a avut-o cu Securitatea, Traian Băsescu a declarat: „nu. Pentru că făcea parte din meseria mea. Nu aveam cum să navighez, în raport cu legile statului din acea vreme, iar astăzi să vin să spun: eu, dragi români, n-am văzut ofiţer de Securitate. Ar fi o mare minciună".

[108] Silit de „disciplina de partid" să voteze împotriva conştiinţei sale, Dan Lazea, celălalt membru al Colegiului susţinut de Partidul Democrat, a ales calea demisiei de onoare.

Era tocmai ce spusese, în urmă cu şase luni, în faţa instanţei de judecată. Băsescu a fost pus în dificultate pe acest subiect şi în campania electorală pentru alegerile prezidenţiale. De pildă, cu prilejul dezbaterii electorale cu candidaţii la Preşedinţia României, găzduită de cotidianul Adevărul în 18 noiembrie 2004, Petre Roman a amintit ce declarase el însuşi, Traian Băsescu, în contextul în care „colegului nostru, Adrian Vilău, i s-a gasit angajamentul la Securitate". Atunci, Traian Băsescu ar fi spus „şi eu a trebuit, când am absolvit Şcoala de Ofiţeri să semnez un asemenea angajament, pentru că altfel nu aş fi putut să fac carieră". Pentru că, de faţă fiind, Traian Băsescu a negat că ar fi spus aşa ceva, Cristian Tudor Popescu, moderatorul dezbaterii, l-a întrebat pe Petre Roman dacă poate să numească vreun martor al acelei discuţii. Răspunsul lui Petre Roman a fost categoric: „Sigur. Era de faţă toată conducerea partidului, şi Duvăz, şi Severin, şi Babiuc, şi oricine vreţi dumneavoastră". Controversele pe acest subiect au continuat pe parcursul întregului an care a urmat succesului în alegeri al lui Traian Băsescu, devenit preşedinte al României. Faptul că instanţa de judecată l-a incriminat pe Mugur Ciuvică în 14 februarie 2005 pentru calomnie la adresa noului preşedinte al ţării i-a servit prea puţin. În 13 decembrie 2005, Traian Băsescu avea din nou de furcă din cauza colaborării cu Securitatea din trecut, pentru că nu apăruseră nici un fel de documente lămuritoare privind natura acesteia. Războiul se purta, în continuare, pe tărâmul declaraţiilor, dar la data de mai sus fostul preşedinte Emil Constantinescu a cerut CNSAS redeschiderea cercetărilor privitoare la relaţia lui Traian Băsescu cu fosta Securitate. Audiat în acea zi de către Colegiu, „a ţinut un speech impecabil", după cum s-a exprimat acelaşi Mircea Dinescu, care a adăugat: „vom cântări nişte lucruri pe care, de exemplu, acum un an nu le înţelegeam prea bine". El a observat şi că i se pare „ciudată" o coincidenţă: „la exact ora când domnul Emil Constantinescu era audiat la noi, s-a programat tăierea panglicii la arhivele de la marginea Bucureştiului". Într-adevăr,

oferindu-i un neaşteptat gir controversatului Gheorghe Onişoru, preşedintele de atunci al Colegiului, preşedintele Traian Băsescu a participat la inaugurarea noului sediu al arhivelor CNSAS de la Popeşti-Leordeni. Întrebat de ziariştii prezenţi la eveniment ce părere are despre audierea şi solicitarea lui Emil Constantinescu, acesta a declarat: „se duce să încălzească aceeaşi ciorbă, cu aceleaşi documente cu care Mugur Ciuvică a pierdut procesul cu mine [...]. S-a dus să le mai prezinte o dată la CNSAS. Onişoru poate confirma". Onişoru a confirmat pe loc, cu slugărnicie „deci, subiectul este închis", iar Traian Băsescu a reiterat mai vechile sale afirmaţii, căutând să arate că o relaţie a sa cu Securitatea intra în cutuma profesiei: „doar un copil ar spune că a navigat şi n-a văzut ofiţeri de Securitate. Nu avea nimeni control unde ajung rapoartele unui comandant de navă sau rapoartele pe care le făceam de la Anvers către armator. Sunt probleme care, probabil, în sistemul anterior, aveau o trimitere directa şi către organele de securitate ale statului". Presa continua însă să comenteze subiectul, considerându-se că arhivele rămân zăvorâte atunci când vine vorba de vreun dosar pe numele lui Traian Băsescu. Intervenind în această chestiune, fără să fie clar de ce instituţia servea interesul persoanei, la 11 aprilie 2006 Administraţia Prezidenţială a emis un comunicat, în care se spunea că „preşedintele României, Traian Băsescu, cere public SRI, SIE, MApN, Arhivelor Naţionale, deţinătorilor arhivelor CC al PCR, tuturor instituţiilor care deţin documente privind pretinsele legături cu Securitatea din timpul regimului comunist, să le pună la dispoziţia CNSAS, pentru a putea fi evaluate şi elucidate acuzaţiile privind o presupusă colaborare a şefului statului cu Securitatea. Preşedintele Traian Băsescu afirmă în mod categoric că nu a semnat niciodată un angajament cu Securitatea, că nu a colaborat niciodată cu Securitatea ca poliţie politică şi nu a desfăşurat niciodată activităţi în slujba acesteia. Preşedintele Traian Băsescu considera că acuzaţiile care i se aduc în acest sens nu au nici un fundament real, fiind

făcute în baza unor aprecieri care nu sunt susţinute de acte sau documente semnate sau generate de Traian Băsescu". În cursul verii, polemica a continuat. În plină canicula, pe 16 august 2006, Traian Băsescu insista asupra faptului că nu are nimic de ascuns, susţinând că numai cu o zi în urmă l-a contactat telefonic pe unul dintre proprietarii ultimei nave comandate, petrolierul „Biruinţa", pentru a da dispoziţie comandantului să caute în arhivă rapoartele pe care le-a făcut: „sper că aceste rapoarte vor fi găsite, pentru că toate rapoartele înaintate companiei aveau o copie care se oprea la bord". Rapoartele nu au fost găsite – sau, cel puţin, presa nu a mai aflat, de atunci încolo, nimic în legătură cu ele. Cu acelaşi prilej, Băsescu a mai spus: „nu am avut nici un angajament semnat cu Securitatea, nu am avut niciodată informaţii date ofiţerului de Securitate în scris, sau note informative despre cineva. Ceea ce eu am făcut este să fac raportul de voiaj pe care îl face orice comandant de navă şi să îl predau armatorului companiei de navigaţie. Nu am cerut nimănui să ascundă vreun dosar referitor la mine"[109].

Căci se vorbea tot mai des despre existenţa unui dosar de colaborare, care ar fi fost distrus în împrejurări încă neclare. În 22 august 2006, referitor la un asemenea act care să ateste o atare procedură, eventual un proces-verbal de distrugere a dosarului Băsescu, Cătălin Harnagea declara că procedura se consemna şi un document, dacă ea s-a produs, ar trebui să se găsească la Serviciul Român de Informaţii, căci „ar fi fost normal să se păstreze. Când se distrugea, erau foarte precişi. Trebuia să existe o dovadă că a distrus dosarul X, Y sau Z, ca să nu fie niciodată tras la răspundere că nu l-ar fi distrus. Exista o precizie în inventariere foarte, foarte exactă". Fără îndoială, afirmaţia fostului şef al Serviciului de Informaţii Externe avea să-i pună pe jar pe oficialii

[109] 16 august 2006, Declaraţie de presă făcută la Palatul Cotroceni (www.presidency.ro/?_RID=det&tb=date&id=7884&_PRID=)

SRI, care răspunseseră cu atâta siguranţă, atât CNSAS-ului, cât şi Judecătoriei Sectorului 2, că la ei nu se găseşte nimic. Căci, după cum corect sesizase Harnagea, la Securitate, chiar şi nimicul era inventariat. Cum se va vedea, de la declaraţia lui Harnagea şi până la „răzgândirea" SRI-ului, a durat mai puţin de o lună.

Până atunci, în stilul său caracteristic, al intervenţiilor telefonice în direct la dezbateri televizate, pe 31 august 2006 Traian Băsescu declara la emisiunea „Oamenii Realităţii", difuzată de Realitatea TV, că nu a fost informator sau colaborator al Securităţii, că nu a comis acte de poliţie politică în timpul regimului comunist şi că toate rapoartele scrise în perioadele cât a fost căpitan de vas şi reprezentant la Anvers au fost exclusiv de natură profesională: „în calitatea de comandant de navă, de secund al navelor petroliere pe care am făcut serviciu, am făcut zeci, sute, probabil mii de rapoarte. Erau rapoartele pe care le fac şi un comandant român, şi unul suedez, şi unul britanic [...]. Prin natura funcţiilor pe care le-am îndeplinit în timpul comunismului, dacă aş spune că n-am văzut ofiţer de Securitate, aş fi cel puţin caraghios. Mi-am făcut serviciul, mi-am depus rapoartele la compania de navigaţie la sosire. Şi tot timpul am susţinut că am avut impresia, datorită tipului de nave pe care am lucrat, că acestea au fost sub atenţia organelor de Securitate, a uneia din direcţiile economice, ceva de genul acesta [...]. Nu veţi găsi rapoarte adresate Securităţii de căpitanul de cursă lungă Traian Băsescu, de studentul Băsescu, de ofiţerul Băsescu". La sfârşitul verii, lui Traian Băsescu i-au sărit public în apărare Cosmin Guşă şi Virgil Măgureanu. Primul, cu un rol important în campania electorală pentru alegerea lui Băsescu ca preşedinte, se distanţase de acesta, între cei doi relaţiile fiind, public, tensionate. Dar Guşă a relatat, chiar şi în asemenea împrejurări, o discuţie privată pe care a avut-o cu şeful statului înainte de 2004. Traian Băsescu şi-ar fi dat cuvântul de onoare faţă de el că nu a colaborat cu Securitatea. „Mi-a spus: am fost ofiţer, am avut treabă cu nava, am fost la Anvers, sigur că am

avut o anumită treabă cu Securitatea, dar nu am fost informator", susținea Cosmin Guşă[110]. Măgureanu, fostul şef al Serviciului Român de Informații a declarat la rândul său într-un interviu că atât notele pe care Băsescu le întocmise la Anvers, cât cele în calitate de inspector-şef al navigației civile erau „în mod sigur, pe fişa postului, erau obligatorii [...], era o funcție proeminentă şi a face informări, sinteze, sau ştiu eu cum s-o mai fi numind [...], note de serviciu către respectiva Securitate... era o chestiune care revenea în mod normal, obişnuit"[111]. Şi, cum e firesc, noi trebuie să înțelegem din spusele domnului Măgureanu că acestea nu pot fi asociate unei „colaborări" cu Securitatea, în sensul incriminant şi dezonorant al termenului. Apogeul asaltului umbrelor trecutului asupra lui Traian Băsescu s-a petrecut în toamna anului 2006, când CNSAS pregătea verdictul în legătură cu el, în urma re-verificărilor, atât solicitate public, cât şi obligatorii prin lege, pentru președintele României. Traian Băsescu părea că nu mai are liniște. După obiceiul său, în 5 septembrie 2006 președintele a intervenit telefonic în emisiunea „Sinteza zilei" de pe Antena 3, care avea ca subiect legăturile sale cu fosta Securitate. De astă dată, intervenția sa, una antologică, a monopolizat practic emisiunea pe durata a jumătate de oră. „Pot să vă garantez că eu nu ştiu că am un dosar la Securitate. Pot să vă garantez – şi gândiți-vă că, la vânzoleala care e în servicii acum, s-ar afla – că nu am dat nici o dispoziție să fie distrus vreun dosar al meu. Eu habar n-am dacă a fost un dosar, dacă a fost distrus cândva, în '79, [sau] în '89". Traian Băsescu a mai declarat că, ştiind că dosarele sunt microfilmate, nu ar da astfel de asigurări dacă nu ar fi adevărate şi că, aşa cum nu a fost colaborator, nu poate avea nici dosar de urmărit de Securitate, pentru că „pe un comandant de navă nu-l puteai urmări pe mare". Cu toate că pretindea că aşa stau lucrurile în trecutul său, Băsescu

[110] *Ziua*, 21 august 2006 Articolul „Troc politic " (L.P., A.M.L.)

[111] *Ziua*, 2 septembrie 2006

mărturisea că i-a întrebat personal pe şefii serviciilor de informaţii dacă exista vreun dosar al său, iar aceştia l-au asigurat că nu, mai puţin Direcţia de Informaţii a Armatei, care a fost întrebată doar dacă a cerut CNSAS date despre Băsescu, iar răspunsul a fost „Nu". Susţinerile sale de la Antena 3 contraziceau flagrant ce spusese Traian Băsescu în anul 1998, când susţinea, aproape cu mândrie, că dosarul lui de la Securitate nu poate apărea într-un ziar, deoarece, lucrând 12 ani în străinătate, ar trebui „adus cu camionul". Cu aceeaşi ocazie a lungii sale intervenţii în direct la Antena 3, a mai recunoscut că avizele de navigaţie erau date de Securitate şi că el însuşi a avut o perioadă de şase luni fără acest aviz. Traian Băsescu s-a contrazis de mai multe ori pe parcursul intervenţiei sale de o jumătate de oră. Iniţial, declara că „nu am făcut niciodată vreo informare despre vreun coleg", dar, întrebat de rapoartele pe care le dădea în calitate de comandant pe navă, a recunoscut că a dat „armatorului" [NAVROM – n.n.] informări despre marinari care consumau alcool sau despre marinari care au rămas în străinătate, declarându-i „dezertaţi de la bord". Despre marinarii care se îmbătau, Traian Băsescu a declarat că le tăia din salariu şi îi trimitea acasă. Întrebat dacă trebuia să explice acest lucru în „rapoartele de călătorie", Băsescu a declarat: „Cum să nu scriu, dacă i-am trimis acasă?". Referitor la cei care fugeau de pe navă şi rămâneau în străinătate, Băsescu a declarat: „pur şi simplu informai armatorul că ţi-au dezerat doi oameni din echipaj, şi cu asta, basta, ce să-i faci?" Contrazicea din nou o altă declaraţie anterioară, din 8 octombrie 2004, în care, întrebat fiind dacă a „turnat" pe cineva, a răspuns categoric: „Exclus. Şi vă asigur că, dacă exista un astfel de document, era în presă demult. Este exclus. N-am făcut aşa ceva"[112]. Dincolo de toate aceste declaraţii contradictorii sau confuze, un fapt e cert – în ceea ce-l priveşte,

[112] *Evenimentul zilei*, 8 octombrie 2004, „Câştig din primul tur" - Interviu realizat de Dan Tapalagă

rareori Traian Băsescu a declarat de două ori același lucru în legătură cu acest subiect al relațiilor sale cu Securitatea. Excepție face numai insistența cu care a susținut că aceste relații au fost firești și normale, în lumea în care el a trăit. Dar lumea sa de atunci, a unui căpitan de vas, șef de reprezentanță comercială în occident și milionar al epocii de aur rămâne învăluită în tăcere și umbră. Precum un cimitir al elefanților.

„Problema cu dosarul meu este că nu e"

Într-adevăr, „problema cu dosarul meu este că nu e"[113], afirma Traian Băsescu la 1 septembrie 2006, în legătură cu lipsa unei dovezi materiale asupra vreunei colaborări (în sensul incriminant, infamant) cu Securitatea, chiar dacă numele îi apărea prin diferire registre care țineau evidența „rețelei informative". A spus-o într-un discurs ținut la Costinești, pe malul mării, în fața unor tineri care aveau vârsta lui, din vremea în care era la Institutul de Marină și când unul dintre registrele menționate, cel care s-a găsit în arhivele Ministerului Apărării Naționale, îl indica drept unul dintre „colaboratorii" serviciului de contrainformații militare (fosta Direcție a IV-a a Securității). Dar, să revenim la Costinești, în toamna anului 2006. Atunci a mai spus: „vă mărturisesc ceea ce am spus public de câteva ori: nu am avut niciodată un angajament către Securitate, nu am scris niciodată un rând despre nimeni. Am muncit într-un segment care nu te ținea în afara relației cu Securitatea". O relație întrucâtva obligatorie, spune Traian Băsescu, prin natura serviciului: „fie că am lucrat la NAVROM, deci un om care pleca afară, serviciul meu era în afara frontierelor, fie că în Institut se pregătea acel aviz de Securitate ca să poți să pleci în străinătate, fie că am fost reprezentant al Companiei

[113] 1 septembrie 2006, Traian Băsescu, discurs la cursurile Școlii de Vară a PD, la Costinești, după AmosNews

NAVROM la Anvers, în mod cert am fost un om care a fost la contactul cu aceste structuri, aşa cum au fost oricare dintre colegii mei, aşa cum a fost oricare dintre oamenii care au avut o astfel de meserie. Nu vreau să spun că aşa au fost toţi românii, pentru că nu toţi au avut această meserie". Practic, în tot acest expozeu Traian Băsescu nu neaga existenţa unui contact cu „ceistul" Insitutului de Marină, dar l-a pus pe seama obţinerii avizelor necesare ieşirii din apele teritoriale ale României, în primele sale călătorii pe mare. Era firesc să se întâmple aşa şi, într-adevăr, se înscria în practica timpului şi a regimului. Securitatea interoga cu atenţie orice persoană care urma să iasă peste graniţă, în cadrul îndatoririlor de serviciu, în legătură cu orice i s-ar fi părut suspect: de la rude în străinătate, până la posibile condamnări politice ale unor membri de familie. În ceea ce priveşte familia Băsescu, firește că nu era cazul, ceea ce nu exclude existenţa unor asemenea verificări. La fel de adevărat este că prin verificări au trecut şi toţi colegii săi de la Marină. Dar ele nu au atras, ca în cazul lui, consemnarea celor verificaţi drept colaboratori ai Securităţii, în registrul reţelei informative din cadrul Institutului. Totuşi, nici vorbă de a turna pe cineva, susţine Traian Băsescu. „De aici până la a vorbi de un dosar de informator, de colaborator, de turnător, de orice altceva, este cale lungă şi eu, pentru că nu găsesc acea foaie scrisă de mine, o foaie despre un coleg, prin care am făcut ceva rău, cer oricui găseşte o astfel de foaie s-o facă publică". Solicitarea este una retorică şi îşi află răspunsul în fraza următoare: „n-a găsit nimeni acea foaie scrisă de mine, pe care să mi-o arate", continua Traian Băsescu expozeul în faţa tinerilor din Partidul Democrat, care îi sorbeau de-a dreptul cuvintele.

Făcând o mică paranteză, trebuie să precizăm că este, bineînţeles, posibil ca o asemenea notă informativă să nu existe, ceea ce Traian Băsescu trebuie că ştie; era în practica Securităţii, în vederea protejării unei „surse" a sa, mai ales în cercuri închise, limitate relaţional, unde scrisul unei persoane îi putea deconspira

colaborarea, ca aceasta să nu ofere în mod obligatori note scrise, ci numai informații verbale, consemnate în scris de ofițerul de securitate. De altfel, în discursul lui, Traian Băsescu aruncă posibilitatea producerii „așa-zise" probe cu privire la colaborarea sa cu Securitatea numai în sarcina foștilor ei ofițeri, considerați aprioric drept inamici (cu toate că, după cum știm, de-a lungul timpului a avut – și are – prieteni printre ei). Iată cum își continua discursul de la Costinești: „apropo de asta, ne mai aflăm în fața unui pericol, dacă ați observat. Vin foarte mulți oameni (și repet, nu vreau să influențez ceva, ci doar îmi exprim o părere), vin foarte mulți pe la televizor, se prezintă cu hârtii scrise sau susțin că sunt scrise de ofițeri de Securitate și, înainte de a vedea dacă există și vreo hîrtie scrisă de cel pe care îl incriminezi, pur și simplu îl pui la zid. Eu cred că asta e cea mai mare răzbunare a Securității. A devenit mai credibilă decât Biblia [...]. Acest proces nu trebuie scăpat de sub control. Oameni publici, oameni politici, oameni neimplicați trebuie să aibă înțelepciunea să vadă exact ce a făcut omul despre care vorbim și nu neapărat ce a scris un ofițer de securitate despre el. Eu nu spun că nu s-au scris foarte multe lucruri adevărate, dar în același timp nu putem să judecăm, după nici o regulă a democrației [sic!] pe o persoană X în baza a ce a scris o persoană Y".

O precauție necesară, în fața unor posibile viitoare dezvăluiri, atâta vreme cât nu s-a produs nici o dovadă certă, în afară de cea a faptului că a exitat un dosar personal 3990 și că a fost cândva distrus. Nici o precauție nu strică, atâta vreme cât s-ar mai putea găsi urme ale lui în rapoartele ofițerilor Securității, condiție în care aceștia trebuiesc din timp decredibilizați – de parcă, atunci când își scriau rapoartele, ofițerii și-ar fi putut închipui că o să se prăbușească regimul, sau că unul sau altul dintre informatorii și colaboratorii lor vor ajunge, peste ani, importanți oameni de stat. Traian Băsescu nu s-a referit în mod concret la acest dosar al său de colaborator, despre care spune doar că „nu-i", ci la faptul că nu

a semnat un angajament cu Securitatea şi că nu a furnizat *note scrise* [s.n.] despre colegii săi de la Institutul de Marină. În faţa tinerilor din Partidul Democrat, cărora le vorbea la Costineşti la cursurile Şcolii de Vară a organizaţiei de tineret a partidului, a simţit încă o dată, la final, nevoia să-şi întărească spusele: „deci vă asigur nu există un angajament de securitate semnat de mine şi nu există nici o informare despre vreun om"[114].

Asemenea precizări apăsate erau necesare şi, de fapt, Traian Băsescu răspundea unor atacuri lansate pe 25 august, într-o conferinţă de presă a Partidului România Mare. Vadim Tudor, anunţând cu satisfacţie că are probele privind colaborarea preşedintelui cu Securitatea, ceea ce reprezintă (tocmai pentru PRM!) un motiv serios pentru suspendarea sa, i-a dat cuvântul unui anume Dobre Boroş, absolvent al Institutului de Marină „Mircea cel Bătrân" cu un an înaintea lui Traian Băsescu. Boroş a ajuns după 1989 director adjunct al Serviciului de Protecţie şi Pază, în perioada 1993-1996. El a afirmat, susţinând că este în deplină cunoştinţă de cauză, că şeful statului era unul dintre turnătorii de la Institutul de Marină. Boroş declara că l-a văzut pe Băsescu „cum scria note informative, când era în anii doi-trei la institut". El a precizat că, în general, cei turnaţi la Securitate de diverse persoane aveau probleme dintre cele mai grave, mergându-se până la excluderea lor de la Institut. „Dânsul mizează că au dispărut aceste dosare. Însă sunt urme ale lor. Se pot găsi sinteze pe care Direcţia Constanţa le trimitea către şeful Direcţiei de contraspionaj la armată". Traian Băsescu a răspuns indirect la aceste acuzaţii, care deschideau inclusiv calea unor noi posibile „dezvăluiri" la 1 septembrie 2006, când s-a adresat tinerilor din Partidul Democrat.

Doar câteva zile mai târziu după întâlnirea sa cu tinerii la Costineşti, acesta intervenea, prin telefon, pe 5 septembrie,

---

[114] După „Amosnews ", 1 septembrie 2006

la emisiunea „Știrea zilei", cu lunga declarație din care am citat mai sus. Devenise iminentă o pronunțare a CNSAS-ului în cazul Băsescu. În emisiune, fără să i se vadă chipul, vocea sa părea mai nesigură ca deobicei. Iar cuvintele, amestecând furia cu lamentația, sunau ca ale unui om care se trezește singur, fără nimeni alături, în vreme ce i se pregătește pieirea: „Pe mine mă contestă foarte mulți, în primul rând cei deranjați de ce se întamplă în momentul de față. Că sunt din zona politică, că sunt din zona fostei Securități, că sunt din zona unor interese economice... Deci, nu aș spune că am foarte mulți prieteni, cum nu am nici în presă. Nici nu i-am pupat vreodată pe frunte pe ziariști, nici nu am făcut gesturi pe care le-au făcut alții înaintea mea. Pur și simplu încerc să am o neutralitate față de presă. Nu o influențez, nu încerc, nu mă zbat, cum v-ați fi așteptat...".

Temerile sale se puteau întemeia pe o eventuală avertizare, venită din partea conducerii Serviciului Român de Informații (după cum am văzut, ceruse el însuși directorilor serviciilor de informații să i se comunice dacă în arhivele pe care le dețin ar exista vreun dosar sau documente care îl privesc). Foarte probabil, determinați de riscurile la care erau supuși, mai ales după declarația-averrtisment făcută la postul de radio BBC în 22 august de Cătălin Harnagea, fostul director al SIE, cu privire la imposibilitatea ca la Serviciul Român de Informații să nu se găsească, în arhiva fostei Securități, măcar un proces-verbal de distrugere al dosarului de colaboarator al lui Traian Băsescu, instituția și-a modificat poziția inițială. Fără ca să li se ceară în mod public noi precizări față de ceea ce afirmaseră anterior, și anume că la ei nu e nimic care să-l privească pe președinte, după ce negaseră deci prin adresele oficiale pe care le-am citat mai sus, trimise către CNSAS și instanța de judecată (Judecătoria Sectorului 2) că ar avea vreun document referitor la Traian Băsescu, cei de la SRI s-au răzgândit. Printr-o adresă din 19 septembrie 2006, instituția revenea deci asupra propriilor afirmații și transmitea

către CNSAS următoarele documente: „*Registrul inventar - arhivă al fondului rețea* păstrat la Constanța [care cuprinde, îndeobște, opisul informatorilor racolați de Securitate – n.n.], volumul 5, coperta și fila 118", în care apare menționat la poziția 17592 numele BĂSESCU TRAIAN, cu datele sale de identitate, cu numărul de înregistrare a dosarului personal 3990 și cu următoarea mențiune: „Dosar personal distrus cu procesul-verbal nr.58212 din 15 august 1979, cu „procesul-verbal de distrugere nr. 0058212, încheiat în data de 15 august 1979 de Inspectoratul Județean [de Securitate] Constanța". Documentele de mai sus au fost transmise către CNSAS în copii autentificate de SRI[115].

Dar, în final, temerile lui Traian Băsescu s-au arătat a fi neîntemeiate. Cu prudență, Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității dădea verdictul în „cazul Băsescu" peste numai șapte zile de la primirea noilor informații de la SRI. Prin Decizia Colegiului CNSAS cu numărul 310 din 26 septembrie 2006, președintele Băsescu era exonerat de bănuiala că ar fi colaborat cu Securitatea „ca poliție politică", așa cum spunea legea, în baza documentelor care se aflau în posesia Colegiului CNSAS, până la acea dată.

Această nouă „victorie a la Pyrrus" înregistrată de Traian Băsescu, după cea din care făcuse o „chestiune de onoare", în cazul scandalului de la Anvers cu nava „Zimnicea" și a anchetei ce i-a urmat, nu a fost sărbătorită cu șampanie. Dând dovadă de înțelepciune, Traian Băsescu nu a făcut prea mare caz de „certificatul" obținut de la CNSAS, cum nu a făcut nici în legătură cu victoria obținută, cu ajutorul justiției, împotriva lui Mugur Ciuvică. În fond, l-a salvat „sintagma Turianu", și anume împărțirea Securității în două, dintre care numai o parte ar fi de condamnat – Securitatea „ca poliție politică". În rest, toată această

[115] Prin adresa nr. S/113959/19 septembrie 2006, menționată în Decizia Colegiului CNSAS nr. 310/26.09.2006

bătălie cu umbrele trecutului a avut darul să-l uzeze moral şi să nască semne de întrebare printre susţinătorii săi, printre care o vreme s-a numărat şi autorul acestor rânduri.

La capătul atâtor dezvăluiri, al apariţiei numelui Traian Băsescu în două registre care cuprind colaboaratori şi „surse" membri de partid folosiţi ca informatori de către Securitate, după publicarea documentelor care probează existenţa unui dosar de colaboarator al contrainformaţiilor militare în vremea în care el învăţa la Institutul de Marină, distrus la un moment dat, la finalul numeroaselor declaraţii asupra cărora fie a revenit cu noi precizări, fie le-a contrazis, pur şi simplu, rămâne o singură certidudine, ca un gust amar: Traian Băsescu a colaborat cu Securitatea. Rămâne încă învăluită în umbrele trecutului numai *natura* acestei colaborări. Căci dosarul încă „nu e". Dincolo de ceea ce se declară acum, nu se ştie de fapt ce s-a scris, ce s-a spus, ce s-a întâmplat în acel trecut, între două părţi – instituţie şi om.

Capitolul IV:
Un preşedinte providenţial. Pentru sine

Preşedintele mai că dă să plângă din nou pe umerii generoşi ai coafezei care îi alinia şuviţele, gândindu-se la soarta sa ingrată, de Şef-de-stat-care-vrea-binele-supuşilor-care-nu-îl-merită. Oglinda îi întoarse chipul tras şi obosit de atâtea nedreptăţi. Cum, tocmai el? De ce, el care a condus „Biruinţa", „Independenţa", a rezolvat apoi toată flota, drumurile, pe Petre Roman, pe Stolo, vărsând de fiecare dată o lacrimă sinceră? De ce, de ce nu îl înţelege lumea? De ce nu sunt scuipaţi de cetăţeni cei câţiva nebuni care îi cer demisia? De ce îl umilesc Antenele, invitaţii Realităţilor, de ce l-au părăsit consilierii? Ei bine, uite cum se uită la el, mai nou, Aneta coafeza. Şi ieri i-au adus grătarul de viţel uscat ca o talpă, şi cartofii reci, pe jumătate fierţi. „Munţii noştri aur poartă, eu jignit din poartă-n poartă...", mormăi furios, în vreme ce strângea în pumni şervetul de hârtie, sub ochii condescendenţi ai Anetei, gândindu-se la cei câţiva nebuni care nu înţeleg profitul de la Roşia Montană. Pudrat pe faţă şi pe frunte până la ceafă, pentru a nu luci la camerele riguros aranjate într-un unghi bun, se aşează în faţa ziariştilor smeriţi, care îl aşteptau cu genunchii lipiţi de mai bine de un ceas. Răsuflă adânc şi îşi stăpâneşte furia, schimbând-o în milă faţă de sine.

Un om singur

Poate că lucrurile s-au petrecut aievea, ca mai sus, înainte ca preşedintele Băsescu să ne anunţe duminică, 11 martie 2012,

cum s-au găsit tocmai atunci nişte bani pentru a creşte salariile cu 15% şi alte câteva lucruri. Dar toate acestea au pălit atunci în comparaţie cu două enunţuri ale domniei sale: anume că din 2007 încoace s-a simţit umilit şi că la încheierea celui de-al doilea mandat se va retrage din viaţa publică. Calm, surâzând amar în faţa camerelor de luat vederi. Preşedintele nu şi-a atins însă scopul. Nimeni nu a venit în faţa Palatului Cotroceni să-şi manifeste simpatia, să îl roage să se răzgândească, să-i ceară iertare. Nimeni. Probabil că numai domnia sa se miră. Probabil că, întors în biroul său auster, a privit oftând fotografia fiicelor sale, a cotrobăit prin sertar şi şi-a aşezat pe creştet căciuliţa de la Mărăcineni. Şi, peste ea, cascheta de comandant. Iar noi ne-am întors la ale noastre, la socotelile noastre simple, la lecţia zilnică de supravieţuire. La umilinţa zinică. Da, preşedintele a dat un bun diagnostic, dar fără a avea proprietatea termenilor. Umilinţa era altundeva. Era la gospodina care lua teancul de facturi fără să le deschidă, le arunca spre tavanul apartamentului şi le culegea de pe jos spre a le plăti pe cele care cad cu faţa în sus. Era la bolnavul de cancer care s-a stins în dureri greu de imaginat, la copilul mâncând, în pauză, în curtea cenuşie a şcolii de ţară. Între două felii de pâine, o foaie de varză murată, dată cu un strop de ulei şi toată amărăciunea mamei. În multe asemenea întâmplări ale vieţii noastre banale. Preşedintele Băsescu nu a trăit niciodată aşa ceva. Domnia sa a fost, de fapt, supărat că tot mai mulţi oameni, ajunşi la limită şi identificând în el rădăcina umilinţelor cotidiene, l-au contestat şi îl contestă, că tot mai mulţi oameni simpli, mulţi, odinioară, foştii lui admiratori, nu îl mai cred, nu îl mai vor. Că tot mai des este luat public în derâdere. Că tot mai mulţi au încetat să îl iubească, să îl aclame şi au ajuns să îl urască de-a binelea. Dar toate acestea nu s-au născut din nimic. Am fi trecut poate cu toţii prin criză ceva mai senini şi solidari, dacă preşedintele nu s-ar fi jucat atât de mult de-a preşedintele, fără să îşi ia vreodată fişa postului în serios. Dezbinând, jucând un şah politic în care a sacrificat tot ce era de

sacrificat, renunţând, spre finalul partidei, să susţină că nu mai vrea să joace, deoarece partenerul îl ameninţă că îi dă mat. Acum, preşedintele culege ceea ce a semănat. În Piaţa Universităţii, unde promitea consultarea lunară a cetăţenilor, a fost luat în derâdere luni bune, pe ger, în ninsoare sau ploaie şi i s-a cerut pe diferite tonuri demisia. Dar nu el, ci protestatarii au rămas cei umiliţi.

Traian Băsescu confunda şi confundă o mare şi continuă suferinţă a sufletului cu o înjurătură. El nu cunoaşte şi nu a cunoscut cu adevărat, vreodată, umilinţa. Băsescu nu a stat niciodată la coadă la lapte de la ora patru dimineaţa, nu l-a interesat şi habar n-are cât era raţia lunară de ulei, zahăr, carne, nu a mâncat zile în şir numai mazăre şi creveţi vietnamezi. El, cum declara senin, a dus-o bine în anii comunismului, aducea carpete, blugi, ţigări şi cafea, avea cont în valută şi lua carne, caşcaval şi salam de Sibiu de la Comturist – tocmai de aceea a avut nevoie de „dovezi" pentru a socoti drept ilegitim şi criminal un regim care aşa a şi fost. Asta era România lui şi a altora ca el. Noi, cei cu adevărat umiliţi, aveam România noastră: 0,5 kg de carne de porc cu os şi grăsime, dar şi aceea de negăsit, 600 grame de mezeluri, un pachet de unt de 125 de grame, 0,7 litri de ulei, 1 kilogram zahăr, 1 pui. Pe lună. El avea peste trei sute de casete video – se uita la acestea pe televizorul color din apartament – pe care soţia şi fiicele le mai închiriau, făcând un ban în plus. Noi aveam cozi, la care o mare parte a istoriei ţării şi a vieţilor noastre s-a irosit, în contemplarea sticlelor de oţet şi a picioarelor de porc din „Alimentară".

Preşedintele, cum spuneam, nu a trăit vreodată umilinţa. Dar nici nu s-a bucurat, cred, de o sinceră şi devotată prietenie a cuiva. Poate nici de dragoste. Priveşte înapoi cu nostalgie, poate se contemplă în oglindă după ce îşi pune adesea, singur în birou, cascheta de comandant de navă şi vechea uniformă, impecabil păstrată. Spre România lui de odinioară, incomparabil mai bună decât aceea de azi. Noi privim înapoi cu stânjeneală, spre un trecut în care umilinţa ne încolţea zilnic, strivindu-ne bucată cu

bucată demnitatea şi uscându-ne sufletele. Aici e diferenţa. Noi ştim ce e dragostea şi prietenia totodată. Cât despre umilinţă, preşedintele Băsescu ne-a făcut, pe zi ce trece, mai ales în acest al doilea mandat, să o retrăim. Nu sărăcia doare, ci România doare. România lui, care a încetat de mult să mai aibă vreo legătură cu România noastră.

Abia acum preşedintele Băsescu a făcut marea sa descoperire: e greu să conduci România, e de-a dreptul infernal. România nu îi mai răspunde la comenzi, o parte a echipajului s-a răsculat şi îi cere să părăsească timona. Mai mulţi ofiţeri de punte au părăsit postul. Se simte înjurat pe la spate, ieri şi-a surprins stewardul cum i-a scuipat în ceai. De dimineaţă, un grup de marinari i-au cerut socoteală pentru că le-a tăiat diurnele. Un fleac. Da. Hotărât lucru, l-au umilit. Echipajul ăsta nu îl merită. Nici nava. Odată ajuns la ţărm, acolo va rămâne, să vadă ei. Chiar aşa. O să vadă ei..

Surâzând amar în faţa camerei de luat vederi, preşedintele s-a ridicat încet, a salutat scurt din cap şi a plecat încet spre biroul său. A închis uşa. A rămas singur.

Un om trist

Mă tot gândesc de o bună bucată de vreme la cel mai singur om din România. La Traian Băsescu. La tristeţea lui. O tristeţe de-a dreptul asurzitoare. La singurătatea lui, un om care nu mai vrea să se scalde în mulţime ca în apa mării. Oare ce face el acum? Se uită la televizor? S-a mai spălat pe faţă în zilele din urmă? A mai vorbit cu soţia, cu fetele lui? Are cearcăne? Mai este în ţară, sau e în China, unde pare a se simţi mai bine? De fapt, mai trăieşte, sau lumea cere demiterea unui om sfârşit? Nimeni nu ştie. Eu cred că Băsescu a murit. E un cadavru politic, care acum îşi aşteaptă îmbălsămarea cuvenită fiecărui lider de talia sa. Este finalul apoteotic al unei cariere politice pe măsură. O carieră în care acest om deosebit, dăruit cu o putere de distrugere echivalentă cu a unei întregi flote de cuirasate, a scufundat tot ce i-a ieşit în cale.

Căpitan de vas fiind, a început prin a incendia un port. Ca reprezentant al Navrom la Anvers, a continuat prin a-şi torpila foştii colegi din flota comercială. Ca revoluţionar, a avut grijă să ia legătura cu şeful Securităţii din Constanţa pentru a se asigura că voluminosul său dosar cu faptele de arme în slujba defunctului regim nu-i va face probleme în viitoarea carieră. O carieră pe care în serile lungi ale primelor zile de democraţie şi-o croia încet, precum aşezase odinioară pe hărţile lumii traseul cargoului său „Biruinţa". Ajuns de la malul mării la Bucureşti, pe uscat, a avut grijă să se „aşeze" corespunzător şi să-şi aducă lângă sine oameni devotaţi şi tăcuţi, precum Călin Marinescu, zis „Shogunul", cu care, după un plan bine chibzuit, a tăiat flota bucăţi şi a vândut-o la fier vechi. Sau, mă rog, la preţ de fier vechi, diferenţa alimentând conturi din care avea să-şi înzestreze corespunzător fetele. La guvernare, ajuns ministru al transporturilor, nu l-au interesat prea mult jalnicele şosele ale patriei, pentru care a perceput doar o taxă şi a aşezat la marginea gropilor panouri pe care, cu umor negru, a pus să se scrie „Aici sunt banii dumneavoastră". Apoi, pentru că un raport intitulat „Apartamentul", conceput de şeful corpului de control al prim-ministrului a scos la iveală matrapazlâcurile sale imobiliare, s-a răzbunat crunt. A făcut nu doar să fie înlăturat acel şef al corpului de control, un om onest, pe numele său Valerian Stan, ci l-a adus la exasperare şi demisie chiar pe prim-ministru Ciorbea. A dus răzbunarea mai departe, împingând partidul acestuia pe marginea prăpastiei şi distrugând Convenţia Democrată.

Nici în propria ogradă nu a avut prea multă răbdare să stea în linia a doua a partidului care l-a adoptat. Printr-o lovitură de maestru al pirateriei, şi-a debarcat şeful. Petre Roman, cel care îl propulsase în fotoliul ministerial, s-a trezit peste noapte aruncat peste bord, iar Băsescu, prin bine-cunoscutul său hohot de satisfacţie, i-a luat locul la Cârma Partidului Democrat. Ajuns apoi primar al Capitalei, ne-a anunţat solemn că nu va părăsi această funcţie pentru nimic în lume. L-am crezut, pentru că

uităm repede și nu am stat să decriptăm, în acele timpuri, hățișurile carierei acestui adevărat Principe. După ce, o vreme, a dărâmat buticuri și a omorât niște câini, cu lacrimi în ochi l-a îmbrățișat pe „dragă Stolo", luându-i și lui locul drept candidat la președinție și torpilând Partidul Național Liberal, care îi salvase de la eșuare pe democrații lui Băsescu. Nava de sub pavilionul celor trei trandafiri a fost prima care s-a bucurat de foloasele intrării în apele calde ale Puterii, odată cu comandantul său.

După care, salvă după salvă, Băsescu i-a bombardat neîncetat pe aliații săi liberali. Sabotată de propriul comandant, Alianța Dreptate și Adevăr s-a rupt și s-a scufundat. Nu se știe cine ce a mai salvat, care e dreptatea și unde s-a dus adevărul. Apoi, s-a autointitulat „popular". Dar nici un moment setea de luptă a comandantului navei-amiral România nu s-a ostoit. Nemaiavând inamici, și i-a inventat. Și-a aruncat peste bord secunzii și ofițerii de cart, care au îndrăznit să comenteze manevrele sale din ce în ce mai nesăbuite. A atacat cu toată forța Parlamentul și i-a scufundat pe aliații săi vremelnici social-democrați. Până ce, într-un târziu, a rămas cu totul singur, având alături doar o sirenă blondă și un mic steward, care îi umple când și când paharul, după rețeta cunoscută – numai un deget peste patru cuburi de gheață. Acum, după ce a distrus tot ce era de distrus în jur, comandantul Traian Băsescu e trist. Nu i-a mai rămas decât un singur lucru. Să se distrugă pe sine. A reușit și asta. Dumnezeu să-l ierte.

Un dilematic: comunist anticomunist

Era în primăvara anului 2005. Alături de Radu Ioanid, mă aflam pentru a doua oară la Palatul Cotroceni, în încercarea de a-l determina pe președintele Băsescu să condamne comunismul. Nu am fost singurul care a întreprins asemenea demersuri. Aș menționa-o aici doar pe Rodica Palade, care a bătut aceleași drumuri și a bătut la aceleași uși ca și mine, sau pe neobositul

Sorin Ilieşiu, de la Alianţa Civică. Eu, cel puţin, în acea primăvară, alături de Radu Ioanid, aşteptam răspunsul la un memoriu de peste 80 de pagini, care documenta necesitatea unei abordări frontale a crimelor săvârşite în timpul comunismului, a deconspirării, investigării şi condamnării lor, cât şi a măsurilor reparatorii pentru victimele regimului, un gest asumat în campania electorală de către Alianţa Dreptate şi Adevăr. Nu doream, în fond, decât să se facă dreptate şi să se spună adevărul.

„Preşedintele e foarte ocupat şi, de altfel, acest subiect nu este pe agenda sa în prezent", ne-a spus din prima un consilier prezidenţial. Radu Ioanid, director la Memorialul Holocaustului din Washington şi, deopotrivă, un bun cunoscător al istoriei comunismului în România, a început prin a susţine că un asemenea act de condamnare a regimului comunist, pe de o parte simbolic, prin întocmirea unui raport precum cel din timpul regimului Iliescu privind Holocaustul, cât şi prin aducerea în faţa justiţiei a celor vinovaţi pentru crime şi abuzuri înainte de 1989 nu va fi privit cu nici un fel de suspiciune de către comunitatea evreiască drept o acţiune concurenţială, ci complementară, o asumare necesară. În fond, am completat eu, Holocaustul şi crimele comunismului sunt cele două feţe ale aceleiaşi monede – crima împotriva umanităţii, ambele sunt imprescriptibile şi trebuie tratate ca atare, ceea ce, în timpul celor zece ani cât Iliescu şi eşalonul doi din fosta nomenclatură au deţinut puterea politică, nu avea cum să fie posibil. Nu se puteau condamna pe sine.

Am ascultat apoi înmărmuriţi răspunsul domnului consilier. Preşedintele, spunea el, nu vede de ce trebuie condamnat comunismul. E drept, s-au comis unele crime şi abuzuri, dar majoritatea populaţiei nu a avut de suferit. Traian Băsescu însuşi nu se poate plânge că a dus-o rău, avea bani, un serviciu bun, un apartament mare în Constanţa, avea peste 300 casete video şi alte asemenea, aşa că, personal, nu vede de ce trebuie condamnat întregul regim pentru că o minoritate, opozanţii săi, au avut de

suferit rigori ale legilor în vigoare atunci. Am rămas și eu și Radu Ioanid înmărmuriți și fără replică și am părăsit, atât eu, cât și Radu Ioanid, palatul prezidențial. Îmi fusese returnat și raportul transmis anterior, fără vreo rezoluție scrisă.

Nu mult după aceea, președintele-jucător se antrena într-o cursă de impunere a lui Corneliu Turianu, autorul amputării Legii Ticu prin impunerea în dezbaterile parlamentare a nefericitei sintagme de „Securitate ca poliție politică", drept președinte la CNSAS, împotriva regretatului Constantin Ticu Dumitrescu. Acțiunea a reușit, prin stranii defecțiuni la vot. Au urmat însă și protestele îndreptățite ale angajaților, susținuți de societatea civilă și președintele Băsescu a fost pentru prima dată huiduit, în fața sediului CNSAS. Lecția a fost usturătoare și cred că atunci președintele a realizat că miza condamnării comunismului este una politică, pe care, ca jucător, trebuie să o câștige. Cu atât mai mult cu cât, la 21 decembrie 2005, premierul Tăriceanu, cu care se afla deja într-o situație conflictuală incipientă, crease Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului, al cărui președinte am fost numit. Băsescu a intrat deci în joc, prin înființarea unei comisii prezidențiale, ulterior cunoscute drept „Comisia Tismăneanu". Am fost nominalizat membru al comisiei, situație pe care am acceptat-o (eram pe atunci consilier de stat în Guvern și, indiferent de suspiciunile mele cu privire la sinceritatea prezidențială, nu puteam să refuz expertiza). Am scris în Raportul comisiei capitolele cu privire la istoria Securității. De fapt, la prima ședință, am și predat materialul pe care îl aveam deja scris. La restul ședințelor comisiei nu am mai participat – nu am fost nici invitat, și nici nu mai vedeam de ce trebuie să o fac. Am rămas cu gustul amar al unui eșec previzibil – presimțeam că nu se va întâmpla nimic. Așa a și fost. Președintele a câștigat de partea sa inteligheția anticomunistă, după gestul spectaculos de condamnare a comunismului drept regim ilegal și ilegitim, în fața plenului Camerelor reunite ale

Parlamentului. Dar discursul nu a avut nici un efect practic. A rămas doar un gest simbolic, fără nici o valoare juridico-legislativă. Însă preşedintele-jucător a luat potul.

Până în ziua în care şi Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului a fost practic amputat de către Guvernul Boc, prin aceea că nu s-a mai ocupat de investigaţii, ci de studii fundamentale şi de organizarea de colocvii (sugestiv, din Hotărârea de Guvern care îi statua din februarie 2010 activitatea sub tutela profesorului Tismăneanu lipseşte termenul „Securitate"), nici un activist de partid sau ofiţer de securitate nu a fost nici măcar citat de organele judiciare în vreo anchetă cu privire la faptele sale din trecut. Deşi, dacă e să-l credem pe preşedintele Băsescu, aceştia au slujit un regim „ilegitim şi criminal". Fără îndoială, un în raport cu domnia sa. Aşa că toţi cei ce au crezut sincer în condamnarea comunismului s-au dovedit a fi nişte naivi. Au chibiţat doar un joc politic, în care Traian Băsescu a câştigat la cacealma, cu un singur as scos din mînecă, susţinerea intelectualităţii. Din care o mare parte nici până azi nu vrea să admită că a fost trasă pe sfoară.

Un om fără istorie

În Decembrie 1989, în momentul căderii regimului comunist, Traian Băsescu făcea parte din eşalonul al treilea al nomenclaturii comuniste, aşa cum apare funcţia sa de atunci în „Nomenclatorul funcţiilor de partid şi de stat", documentul care statua cine face parte din elita comunistă. El era, reamintesc, directorul general al Inspectoratului de Stat al Navigaţiei Civile din Ministerul Transporturilor. De altfel, într-un interviu acordat cotidianului Evenimentul zilei în timpul campaniei electorale pentru alegerile prezidenţiale din 2004, Traian Băsescu a recunoscut, după cum am mai arătat, că dosarul său de director a fost aprobat de Elena Ceauşescu: „În octombrie 1989 am fost chemat acasă [de la post de la Anvers, unde era

șeful Agenției Comerciale NAVROM – n.n.] și numit, de către ministrul Transporturilor de atunci, inspector general al navigației civile. Era o funcție foarte mare, cu rang de director general în Ministerul Transporturilor [...]. Fusese destituită toată conducerea Ministerului Transporturilor pe departamentul naval și au fost căutați oameni noi, care să nu fie contestați [se înțelege că pe linie de partid – n.n.], fiindcă dosarul îl aproba Cabinetul 2: Elena Ceaușescu". Dar, până să ajungă în fața Elenei, dosarul său a stat ani de zile sub ochii Securității, cu care colaborase.

Am prezentat pe larg în această carte în ce a constat colaborarea lui Traian Băsescu cu poliția politică comunistă. Aici, la final, rezum documentele care o probează. În primul rând, numele său apare în Registrul cu persoanele din rândul membrilor PCR din județul Constanta pentru care s-a dat aprobarea să sprijine munca de Securitate. În acest Registru, în care se regăsesc informatorii membri de partid din județul Constanța, la poziția 19 de la litera B, se găsește Băsescu Traian, care lucra pe atunci ca ofițer II la Întreprinderea de Exploatare a Flotei Maritime (IEFM) Constanța. Traian Băsescu era folosit ca „sursă" de locotenentul major de securitate Mihai Avramides. Numele lui Traian Băsescu mai apare în Registrul jurnal pentru evidența rețelei informative din județul Constanța, conținând datele de identificare a colaboratorilor Securității din acest județ. La numărul de înregistrare 17592 din data de 25.02.1977, apare același Băsescu Traian, colaborator al Securității, cu dosarul personal nr. 3990. Registrul mai arăta că, la data de 3 august 1978, dosarul personal de colaborator al lui Traian Băsescu a fost primit la Arhiva Securității cu adresa de însoțire nr. 0043467, iar, ulterior, se menționează că dosarul personal 3990 al colaboratorului Traian Băsescu a fost distrus, întocmindu-se în acest sens un proces verbal cu numărul 58212, la 15 august 1979, în conformitate cu normele interne care priveau colaborarea Securității cu membrii de partid.

Cum am mai arătat, colaborarea preşedintelui Băsescu cu Securitatea este dovedită şi de corespondenţa internă din cadrul Ministerului Apărării Naţionale (MApN) din 2004, în urma căreia MApN a transmis CNSAS-ului o adresă prin care confirma că acesta a fost colaborator al Direcţiei a IV-a a Securităţii (Contrainformaţiile Militare). Aceasta avea la bază adresa nr. 0860 din 16 august 2004, trimisă de generalul de brigadă dr. Gheorghe Nicolaescu, şeful Direcţiei Siguranţă Militară, generalului locotenent Gheorghe Rotaru, şeful DGIA, care confirma colaborarea lui Traian Băsescu cu „ceiştii". Conform documentului, „în evidenţa depozitului de arhivă se află Registrul-jurnal pentru evidenţa reţelei informative a Comandamentului Marinei Militare Constanţa, Băsescu Traian, născut la data de 04.11.1951, a fost colaborator al organelor de contrainformaţii militare, pe timpul cât era elev al Institutului de Marină, având dosarul personal nr. 3990/ 09.11.1973". Serviciul Român de Informaţii a negat că ar deţine documente cu privire la colaborarea preşedintelui Băsescu cu Securitatea. Dar, ulterior, chiar CNSAS confirma că a primit şi de la SRI, nu doar de la MApN, mai multe documente referitoare la colaborarea lui Traian Băsescu (potrivit Deciziei nr. 310/ 26.09.2006 a CNSAS). Ele sunt astfel enumerate: Registrul inventar-arhivă al fondului reţea Constanţa, în care se regăsesc toţi colaboratorii Securităţii din judeţul Constanţa, Registrul Jurnal pentru reţeaua informativă al U.M. 02150 Mangalia, în care se regăsesc toţi colaboratorii Securităţii de la Institutul de Marină, Procesul-verbal de distrugere al dosarului nr. 3990/1972, dosarul de colaborator al Securităţii pe numele Traian Băsescu. Aşa cum cu satisfacţie abia ascunsă, acesta afirma: „problema cu dosarul meu e că nu e". Oricum, decizia Consiliului CNSAS cu privire la preşedinte a fost salvatoare: nu a colaborat cu Securitatea ca poliţie politică, după sintagma impusă în parlament de domnul Corneliu Turianu, cel propus de Partidul Democrat al domnului Băsescu în colegiul CNSAS.

Aşa se face că trăim într-un veşnic „paradox român", după expresia consacrată a lui Sorin Alexandrescu. Într-o ţară în care, pe lângă grava criză economică, accentuată de incompetenţa Guvernului şi corupţia cu care preşedintele s-a luptat aproape două mandate până ce a reuşit să o aducă la putere, ne aflăm în situaţia unei disoluţii morale fără egal în trecut. Nu e de mirare; cum se spune în popor, „peştele de la cap se împute". Am avut un preşedinte, fost colaborator al Securităţii, fost nomenclaturist de partid, care a condamnat comunismul, regimul în timpul căruia „a dus-o bine şi avea peste 300 de casete video", drept un regim „ilegitim şi criminal". Ca urmare, şi-a atras simpatia unei mulţimi de naivi, în schimb, nici o crimă, nici un abuz din timpul fostului regim nu a fost pedepsit, şi pensiile securiştilor au rămas neatinse. Doar foştii deţinuţi politici nu-şi mai primesc de mult medicamentele gratuite la care aveau dreptul prin lege, iar pensia lor medie este echivalentul a mai puţin de 150 de euro. În timp ce a unui general de Securitate a rămas, cu toată criza, la aproape 1.000.

Şi din aceste motive nu îmi place Traian Băsescu.

Din toate aceste motive şi multe altele am scris această carte: să aibă şi domnia sa o istorie.

Epilog

Aşa arată Traian Băsescu, cum îl văd eu, autorul acestor rânduri. Un Alexandru Macedon care a câştigat bătălie după bătălie cu sine, ajungând la graniţele demnităţii umane. De aici încolo, a început războiul său cu ceilalţi. Mai întâi prieteni sau colegi de partid, pe care i-a trădat pe rând, în numele victoriilor sale. Al cuceririlor sale. Apoi războiul cu un guvern şi o coaliţie din care a făcut parte, apoi cu oraşul pe care îl câştigase în stilul său, într-un iureş sălbatic şi al cărui cadavru l-a lăsat soldaţilor săi credincioşi, să îi fie jefuite podoabele şi să fie purtat în suliţele puterii, profitului şi mândriei de cuceritor. Ajuns pe tronul imperial, s-a arătat la fel de gol sufleteşte cu consilierii săi, de care s-a folosit şi pe care i-a lepădat rând pe rând. Apoi a făcut ceea ce ştia deja cu o ţară întreagă.

Are însă o singură problemă. El nu e Alexandru Macedon. Cu toată oştirea credincioasă şi sicofanţii săi, a rămas un împărat gol; iar noi nu suntem învinşi.

Cuprins

Dedicaţie.....5

Prolog.....7

Capitolul I:
Camionul cu margarină 11

Capitolul II:
Primul sărut al puterii 101

Capitolul III:
Umbrele trecutului 139

Capitolul IV:
Un preşedinte providenţial. Pentru sine 177

Epilog 189